

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ



ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΜΕ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

-Ποινικό Δίκαιο & Ποινική Δικονομία

-Αστικό Δίκαιο & Πολιτική Δικονομία

(Ενημέρωση μέχρι τους ν. 5221/2025, 5264/2025 και ν. 5282/2026)

-Δημόσιο Δίκαιο & Διοικητική Δικονομία

-Εμπορικό Δίκαιο

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΣΤΕΛΙΟΣ ΛΕΡΙΟΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΩΣΤΗΣ ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΔΣΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΟΥΝΙΔΗΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΑΝΔΑ

ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΙΧΕΛΟΓΓΟΝΑΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΑΝΔΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΕΡΡΑΣ | ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ-ΜΑΡΙΑ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ | ΦΑΙΗ ΚΑΡΚΑΝΤΖΟΥ |
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ | ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΑΝΤΑΣ | ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΟΥΡΤΖΑ |
ΜΙΧΑΗΛ ΝΤΑΓΓΙΝΗΣ | ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΝΤΟΝΤΗ |
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΙΔΑΚΗΣ | ΑΘΗΝΑ ΠΑΡΙΑΝΟΥ | ΕΛΕΝΗ ΠΑΣΧΟΥ |
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΤΣΙΝΑΡΙΔΗΣ | ΜΙΝΑ ΡΑΒΑΝΗ | ΣΟΦΙΑ ΣΑΓΙΑ |
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΑΚΚΑΣ | ΜΑΡΙΝΑ ΣΚΟΥΜΠΟΥ | ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ |
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΤΑΣΟΥΛΑΣ | ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΟΜΑΡΑΣ |
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΟΥΜΑΝΗΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ 2026

ΙΑ' ΕΚΔΟΣΗ



ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αγαπητές/-οι συνάδελφοι,

Στόχος της παρούσας επιτομής είναι η έμπρακτη υποστήριξη των Ασκούμενων Δικηγόρων στη μελέτη τους εν όψει του Πανελλήνιου Διαγωνισμού Υποψηφίων Δικηγόρων. Τα πρακτικά θέματα έχουν συνταχθεί πρωτογενώς από νέους συναδέλφους άρτια καταρτισμένους στο αντίστοιχο νομικό πεδίο, η χρήση, όμως, της επιτομής των πρακτικών σε καμία περίπτωση δεν υποκαθιστά τα ενδεδειγμένα επιστημονικά συγγράμματα.

Πρόκειται για την ΙΑ Έκδοση πρακτικών θεμάτων με απαντήσεις, η οποία περιλαμβάνει όλες τις πρόσφατες νομοθετικές τροποποιήσεις (μεταξύ άλλων, τις αλλαγές που επέφερε ο Ν. 5221/2025 σε ΚΠολΔ, ο Ν. 5090/2024 σε ΠΚ και ΚΠΔ και τις αλλαγές που επέφερε ο Ν. 5119/2024 στο ΠΔ 18/1989), είναι προσαρμοσμένη στο βαθμό δυσκολίας των εξετάσεων και αποτελείται από 60 πρακτικά θέματα με απαντήσεις για όλα τα εξεταζόμενα μαθήματα.

Η ελάχιστη βοήθεια που παρέχει η εν λόγω πρωτοβουλία στους νέους συναδέλφους, περιλαμβάνεται στο πλέγμα των δεσμεύσεων που υπαγορεύει η ιδιότητα του μέλους του ΔΣ του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Στην ίδια κατεύθυνση κινούνται και τα σεμινάρια προετοιμασίας του ΔΣΑ και της ΕΑΝΔΑ, η παρακολούθηση των οποίων κρίνεται εξίσου υποστηρικτική.

Αθήνα, Μάρτιος 2026

Στέλιος Λεριός
Σύμβουλος ΔΣΑ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Βέρρας Ιωάννης, Υποψήφιος Διδάκτωρ Ποινικού Δικαίου ΔΠΘ

i.verras.law@gmail.com

Βουνίδης Γεώργιος, ΜΔΕ Ποινικού Δικαίου ΑΠΘ

geounididis@gmail.com

Δημοπούλου Αναστασία-Μαρία, Υποψήφια Διδάκτωρ Ποινικού Δικαίου ΔΠΘ

anadimop@hotmail.com

Καρκαντζού Φαίη, ΜΔΕ Εξειδικευμένου Δημοσίου Δικαίου (ΕΚΠΑ, Université de Bordeaux)

faygkark@gmail.com

Κατσαούνης Γεώργιος, ΠΜΣ Ποινικών και Εγκληματολογικών Επιστημών ΔΠΘ

giorgos_ka@outlook.com.gr

Κλουδά Νεκταρία, ΜΔΕ Ποινικών και Εγκληματολογικών Επιστημών ΔΠΘ

nektaria.klouda@gmail.com

Κοντέα Έλλη-Παναγιώτα, ΠΜΣ Δημόσιο Δίκαιο – Δημόσιες Πολιτικές, Νομική Σχολή ΕΚΠΑ

Ellikon82@gmail.com

Κουτσουπιά Ωραιοζήλη-Μαρία, Διδάκτωρ Δημοσίου Δικαίου ΕΚΠΑ

Maria.KOUTSOUPIA@ec.europa.eu

Λεριός Στυλιανός, ΜΔΕ «Ποινικό Δίκαιο & Εξαρτήσεις» ΑΠΘ

lerios.st@gmail.com

Λιακόπουλος Κωνσταντίνος, ΠΜΣ «Δίκαιο και Οικονομία» ΠΑ.ΠΕΙ.

k_liako@hotmail.com

Μαντάς Βασίλειος, ΠΜΣ Εταιρικού και Πτωχευτικού Δικαίου, Νομική Σχολή ΔΠΘ

Vasilisman5@gmail.com

Μιχελόγγονας Αντώνιος, ΜΔΕ Εταιρικό Δίκαιο & Χρηματοδότηση, ΕΚΠΑ

mixeloggonasantonios@gmail.com

Μουρτζά Κατερίνα, LLM Commercial Law & Corporate Law, Queen Mary University

katerinamourtza@gmail.com

Νταγγίνης Μιχαήλ, Υποψήφιος Διδάκτωρ Ποινικού Δικαίου ΕΚΠΑ

ntanginis@hotmail.com

Ντόντη Κωνσταντίνα ΜΔΕ Εταιρικό Δίκαιο και Χρηματοδότηση, ΕΚΠΑ

ntontikonstantina@outlook.com

Παριανού Αθηνά, LL.M Διεθνούς Εμπορικού Δικαίου

athparianou@yahoo.gr

Παπουτσιδάκης Γεώργιος, ΜΔΕ Ποινικών Επιστημών

georgepapi1998@gmail.com

Πάσχου Ελένη, Υποψήφια Διδάκτωρ Πολιτικής Δικονομίας ΕΚΠΑ

elpaschoulaw@gmail.com

Πατσιναρίδης Γεώργιος, LL.M. Corporate and Financial Law, University of Glasgow

george.patsinaridis@gmail.com

Ραβάνη Μίνα, Εγκληματολογικές και Ποινικές προσεγγίσεις της διαφθοράς, του οικονομικού και του οργανωμένου εγκλήματος

minaravani99@gmail.com

Σαγιά Σοφία, ΜΔΕ ποινικού δικαίου και ποινικής δικονομίας ΕΚΠΑ

sofia_sagia_20@hotmail.com

Σακκάς Νικόλαος, ΜΔΕ Ποινικών και Εγκληματολογικών Επιστημών, ΕΚΠΑ

nsakkas.lawoffice@gmail.com

Σκούμπου Μαρίνα, Υποψήφια Διδάκτωρ Ποινικού Δικαίου ΕΚΠΑ

marinaSK21@gmail.com

Σωκράτους Χρίστος, ΜΔΕ Αστικού Δικαίου ΕΚΠΑ

xrsok@hotmail.com

Τασούλας Ευάγγελος, ΜΔΕ Εταιρικό Δίκαιο και Δίκαιο Αφερεγγυότητας

tasoulasevangelos@gmail.com

Τομαράς Κωνσταντίνος, Υποψήφιος Διδάκτωρ Αστικού Δικαίου ΕΚΠΑ

ktomaraslaw@gmail.com

Τσουμάνης Κωνσταντίνος, Υποψήφιος Διδάκτωρ Πολιτικής Δικονομίας ΕΚΠΑ

kdsoumanis@gmail.com

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

| | |
|---|-----|
| I. Ποινικό Δίκαιο & Ποινική Δικονομία | 10 |
| Πρακτικό 1 (επιμ.: Νταγγίνης Μιχαήλ)..... | 10 |
| Πρακτικό 2 (επιμ.: Νταγγίνης Μιχαήλ)..... | 13 |
| Πρακτικό 3 (επιμ.: Νταγγίνης Μιχαήλ / Κατσαούνης Γεώργιος)..... | 16 |
| Πρακτικό 4 (επιμ.: Νταγγίνης Μιχαήλ / Κατσαούνης Γεώργιος)..... | 19 |
| Πρακτικό 5 (επιμ.: Σκούμπου Μαρίνα / Νταγγίνης Μιχαήλ)..... | 24 |
| Πρακτικό 6 (επιμ.: Βουνίδης Γεώργιος, Ραβάνη Μίνα)..... | 29 |
| Πρακτικό 7 (επιμ.: Βέρρας Ιωάννης)..... | 33 |
| Πρακτικό 8 (επιμ.: Παπουτσιδάκης Γεώργιος)..... | 40 |
| Πρακτικό 9 (επιμ.: Παπουτσιδάκης Γεώργιος)..... | 47 |
| Πρακτικό 10 (επιμ.: Σαγιά Σοφία)..... | 51 |
| Πρακτικό 11 (επιμ.: Σακκάς Νικόλαος)..... | 52 |
| Πρακτικό 12 (επιμ.: Σακκάς Νικόλαος)..... | 54 |
| Πρακτικό 13 (επιμ.: Κατσαούνης Γεώργιος/Λεριός Στυλιανός)..... | 55 |
| Πρακτικό 14 (επιμ.: Κατσαούνης Γεώργιος)..... | 61 |
| Πρακτικό 15 (επιμ.: Σκούμπου Μαρίνα)..... | 66 |
| Πρακτικό 16 (επιμ.: Δημοπούλου Αναστασία - Μαρία)..... | 72 |
| Πρακτικό 17 (επιμ.: Δημοπούλου Αναστασία - Μαρία)..... | 75 |
| Πρακτικό 18 (επιμ.: Δημοπούλου Αναστασία - Μαρία)..... | 77 |
| II. Αστικό Δίκαιο & Πολιτική Δικονομία | 80 |
| Πρακτικό 1 (επιμ.: Τομαράς Κωνσταντίνος)..... | 80 |
| Πρακτικό 2 (επιμ.: Τσουμάνης Κωνσταντίνος)..... | 82 |
| Πρακτικό 3 (επιμ.: Τομαράς Κωνσταντίνος)..... | 89 |
| Πρακτικό 4 (επιμ.: Σωκράτους Χρίστος)..... | 97 |
| Πρακτικό 5 (επιμ.: Σωκράτους Χρίστος)..... | 104 |
| Πρακτικό 6 (επιμ.: Παριανού Αθηνά)..... | 109 |
| Πρακτικό 7 (επιμ.: Παριανού Αθηνά)..... | 111 |
| Πρακτικό 8 (επιμ.: Παριανού Αθηνά)..... | 113 |
| Πρακτικό 9 (επιμ.: Πάσχου Ελένη)..... | 115 |
| Πρακτικό 10 (επιμ.: Πάσχου Ελένη)..... | 120 |
| Πρακτικό 11 (επιμ.: Πάσχου Ελένη, Μιχελόγγονας Αντώνης)..... | 123 |

| | |
|---|------------|
| Πρακτικό 12 (επιμ.: Ντόντη Κωνσταντίνα)..... | 126 |
| Πρακτικό 13 (επιμ.: Ντόντη Κωνσταντίνα)..... | 128 |
| Πρακτικό 14 (επιμ.: Τασούλας Ευάγγελος)..... | 129 |
| III. Συνταγματικό Δίκαιο, Δημόσιο Δίκαιο & Διοικητική Δικονομία..... | 135 |
| Πρακτικό 1 (επιμ.: Καρκαντζού Φαίη – Κοντέα Έλλη)..... | 135 |
| Πρακτικό 2 (επιμ.: Καρκαντζού Φαίη – Κοντέα Έλλη)..... | 136 |
| Πρακτικό 3 (επιμ.: Καρκαντζού Φαίη – Κοντέα Έλλη)..... | 137 |
| Πρακτικό 4 (επιμ.: Καρκαντζού Φαίη – Κοντέα Έλλη)..... | 138 |
| Πρακτικό 5 (επιμ.: Καρκαντζού Φαίη – Κοντέα Έλλη)..... | 139 |
| Πρακτικό 6 (επιμ.: Καρκαντζού Φαίη – Κοντέα Έλλη)..... | 140 |
| Πρακτικό 7 (επιμ.: Καρκαντζού Φαίη – Κοντέα Έλλη)..... | 141 |
| Πρακτικό 8 (επιμ.: Καρκαντζού Φαίη – Κοντέα Έλλη)..... | 143 |
| Πρακτικό 9 (επιμ.: Μιχελόγγονας Αντώνης)..... | 144 |
| Πρακτικό 10 (επιμ.: Κουτσουπιά Ωραιοζήλη)..... | 145 |
| Πρακτικό 11 (επιμ.: Κουτσουπιά Ωραιοζήλη)..... | 146 |
| Πρακτικό 12 (επιμ.: Κουτσουπιά Ωραιοζήλη)..... | 151 |
| IV. Εμπορικό Δίκαιο..... | 155 |
| Πρακτικό 1 (επιμ.: Μιχελόγγονας Αντώνης)..... | 155 |
| Πρακτικό 2 (επιμ.: Μιχελόγγονας Αντώνης)..... | 158 |
| Πρακτικό 3 (επιμ.: Μιχελόγγονας Αντώνης)..... | 161 |
| Πρακτικό 4 (επιμ.: Μιχελόγγονας Αντώνης)..... | 163 |
| Πρακτικό 5 (επιμ.: Μιχελόγγονας Αντώνης)..... | 166 |
| Πρακτικό 6 (επιμ.: Μουρτζά Κατερίνα)..... | 168 |
| Πρακτικό 7 (επιμ.: Μουρτζά Κατερίνα)..... | 170 |
| Πρακτικό 8 (επιμ.: Πατσιναρίδης Γεώργιος)..... | 175 |
| Πρακτικό 9 (επιμ. Μαντάς Βασίλειος)..... | 179 |
| Πρακτικό 10 (επιμ. Μαντάς Βασίλειος)..... | 181 |
| V. Κώδικας Δικηγόρων & Κώδικας Δεοντολογίας | 185 |
| Πρακτικό 1 (επιμ.: Νεκταρία Κλουδά)..... | 185 |
| Πρακτικό 2 (επιμ.: Νεκταρία Κλουδά)..... | 187 |
| Πρακτικό 3 (επιμ.: Νεκταρία Κλουδά)..... | 189 |
| Πρακτικό 4 (επιμ.: Λιακόπουλος Κωνσταντίνος)..... | 191 |
| Πρακτικό 5 (επιμ.: Λιακόπουλος Κωνσταντίνος)..... | 191 |
| Πρακτικό 6 (επιμ.: Λιακόπουλος Κωνσταντίνος)..... | 193 |

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

| | |
|--------|---|
| ΑΕ | Ανώνυμη Εταιρία |
| ΑιτΕκθ | Αιτιολογική Έκθεση |
| ΑΚ | Αστικός Κώδικας |
| ΑΠ | Άρειος Πάγος |
| άρ. | άρθρο |
| βλ. | βλέπε |
| ΓενΑρχ | Γενικές αρχές |
| ΓΣ | Γενική Συνέλευση |
| ΕΕ | Ετερόρρυθμη Εταιρία |
| ΕΕμπΔ | Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου |
| έκδ. | έκδοση |
| ΕΔΔΑ | Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου |
| επιμ. | επιμέλεια |
| ΕΣΔΑ | Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου |
| ΚΔΔ | Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας |
| ΚΔΔ | Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας |
| ΚΠΔ | Κώδικας Ποινικής Δικονομίας |
| ΚΠολΔ | Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας |

| | |
|-------------|---------------------------------|
| ΜονΕφ | Μονομελές Εφετείο |
| ΜονΠλημ | Μονομελές Πλημμελειοδικείο |
| ΜΠρ | Μονομελές Πρωτοδικείο |
| Ν. / ν. | Νόμος |
| ΝΠΔΔ | Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου |
| ΟΕ | Ομόρρυθμη Εταιρία |
| παρ. | παράγραφος |
| π.δ. / Π.Δ. | Προεδρικό Διάταγμα |
| ΠεντΕφ | Πενταμελές Εφετείο |
| περ. | περίπτωση |
| ΠΚ | Ποινικός Κώδικας |
| ΠοινΔικ | Ποινική Δικαιοσύνη (περιοδικό) |
| ΠοινΧρ | Ποινικά Χρονικά (περιοδικό) |
| ΠΠρ | Πολυμελές Πρωτοδικείο |
| πρβλ. | παράβαλε |
| ΠτΚ | Πτωχευτικός Κώδικας |
| Σ. | Σύνταγμα |
| σελ. | σελίδα |
| ΣτΕ | Συμβούλιο της Επικρατείας |
| στοιχ. | στοιχείο |
| ΤριμΕφ | Τριμελές Εφετείο |
| ΤριμΠλημ | Τριμελές Πλημμελειοδικείο |

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 1

(επιμ.: Νταγγίνης Μιχαήλ)

Ο Α, διευθύνων σύμβουλος της εταιρίας ενδυμάτων «Χ ΑΕ», βλέπει ότι μία σειρά παντελονιών είναι εκτός μόδας και δεν τα προτιμάει κανείς. Για να μη μείνουν απύλητα, αποφασίζει να τα διαθέσει σε τιμή κάτω από το κόστος παραγωγής τους, με αποτέλεσμα να ζημιωθεί η εταιρία κατά 125.000 ευρώ. Ο υπάλληλός του Β τον «συμβουλεύει» να εγγράψουν ψευδώς στα λογιστικά βιβλία ότι η ζημία είναι μόλις 10.000 ευρώ, ήτοι κατά 115.000 ευρώ μικρότερη της πραγματικής, καθόσον η εταιρία έχει δεχθεί πρόταση εξαγοράς από πολυεθνικό όμιλο επιχειρήσεων, και σε περίπτωση που μαθευτεί ότι η ζημία είναι 125.000 ευρώ, τότε ο πολυεθνικός όμιλος θα μειώσει το τίμημα εξαγοράς αναλόγως. Εν τέλει, ο Α συμφωνεί και δημοσιεύει τις λογιστικές καταστάσεις κατά τις συμβουλές» του Β, με αποτέλεσμα η εταιρία να εξαγορασθεί από την πολυεθνική έναντι 300.000 ευρώ, αντί 185.000 ευρώ που θα εξαγοραζόταν αν ήταν γνωστά τα πραγματικά οικονομικά στοιχεία. Παράλληλα, ο Α δίνει στον κουμπάρο του τραπεζικό Γ 15.000 ευρώ ώστε αυτός να τα δώσει σε φίλο του στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και να μη διεξαχθεί έλεγχος στα στοιχεία της εταιρίας. Ο υπάλληλος Δ της εταιρίας «Χ ΑΕ» μαθαίνει το συμβάν και ζητεί από τον Α 5.000 ευρώ ώστε να «κρατήσει το στόμα του κλειστό».

Ερωτήσεις:

1. Ποιοι και ποια αδικήματα έχουν τελέσει;
2. Ποιο δικαστήριο έχει αρμοδιότητα για κάθε έγκλημα ξεχωριστά και ποιο εν τέλει θα επιληφθεί της υποθέσεως σε περίπτωση συνεκδίκασης;

3. Στην προκαταρκτική εξέταση σε βάρος του Α, δεν του γνωστοποιήθηκε η δυνατότητά του να παραστεί με συνήγορο. Τι ένδικο μέσο μπορεί να ασκήσει ο Α και μέχρι πότε είναι δυνατή η άσκησή του;
4. Είναι δυνατή η επιβολή προσωρινής κράτησης σε βάρος κάποιου εκ των κατηγορουμένων;

Απαντήσεις:

1. Ευθύνη Α: Δεν τελεί απιστία (390 ΠΚ), διότι στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης της απιστίας, πέραν της πρόκλησης ζημίας, είναι η παραβίαση κανόνων επιμελούς διαχείρισης¹. Η συμπεριφορά του Α συντείνει στην αποτροπή μεγαλύτερης ζημίας (εκ της μη διάθεσης των παντελονιών, καθώς δεν τα αγοράζει κανείς), άρα αποτελεί συμπεριφορά που είναι επιμελής κατά τους κανόνες της συνετής εμπορικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας².

Τελεί όμως πλημμεληματική απάτη (386 παρ. 1 εδ. α' ΠΚ) ποσού 115.000 ευρώ σε βάρος της πολυεθνικής, διαμέσου της απόκρυψης του πραγματικού ύψους της ζημίας της εταιρίας «Χ ΑΕ» και των συνεπακόλουθων ψευδών παραστάσεων στις εκδοθείσες λογιστικές καταστάσεις. Με αυτή του τη συμπεριφορά, παρέπεισε την πολυεθνική να καταβάλει τίμημα 300.000 ευρώ για την εξαγορά της εταιρίας, αντί 185.000 που θα κατέβαλλε αν γνώριζε το πραγματικό ύψος των ζημιών της τελευταίας. Αντίθετα, δεν μπορεί να γίνει λόγος για κακουργηματική απάτη στο σύνολο του ποσού των 300.000 ευρώ, καθότι από τα δεδομένα του πρακτικού δεν προκύπτουν ψευδείς παραστάσεις οι οποίες να αφορούν στο υπόλοιπο ποσό εξαγοράς (185.000 ευρώ). Με άλλα λόγια, κατά τη συμφωνία «Χ ΑΕ» και πολυεθνικού ομίλου, η εταιρία άξιζε κανονικά 185.000 ευρώ, κατόπιν αφαίρεσης από το αρχικό τίμημα (300.000 ευρώ) των πραγματικών ζημιών που έχει υποστεί. Η μη αφαίρεση ζημιών ποσού 115.000 ευρώ εξαιτίας των ψευδών οικονομικών καταστάσεων οδήγησε σε ισόποση ζημία της πολυεθνικής.

¹ Για εμβάθυνση στους κανόνες επιμελούς διαχείρισης βλ. *Αναγνωστόπουλο, Ζητήματα Απιστίας, β' έκδ., 2003, σελ. 33 επ.*

² Έτσι ο *Μυλωνόπουλος, Ποινικό Δίκαιο, Ειδικό Μέρος, γ' έκδ., 2016, σελ. 585.*

Τελεί επίσης κακουρηματική ενεργητική δωροδοκία (άρ. 236 παρ. 2 ΠΚ) προσφέροντας μέσω τρίτου δώρο σε υπάλληλο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, προκειμένου ο τελευταίος να διαπράξει πράξη ή παράλειψη που αντίκειται στα καθήκοντά του.

Ευθύνη Β: Είναι ηθικός αυτουργός (αρ. 46 παρ. 1 περ. α' ΠΚ) στην τελεσθείσα από τον Α απάτη, καθόσον αυτός τον έπεισε να προβεί στη δημοσίευση ψευδών οικονομικών καταστάσεων, εξαιτίας των οποίων ο πολυεθνικός όμιλος επείσθη να μη μειώσει το τίμημα εξαγοράς.

Ευθύνη Γ: Άμεση συνέργεια (άρ. 47 εδ. α' ΠΚ) σε ενεργητική δωροδοκία σε βαθμό κακουρηγίας (αρ. 236 παρ. 2 ΠΚ), διότι αυτός αποτέλεσε «βοηθό εκπλήρωσης» που μετέφερε το δώρο στον φίλο του στο Υπουργείο Οικονομικών για λογαριασμό του Α³. Κατ' άλλη άποψη, μπορεί και αυτός να νοηθεί ως φυσικός αυτουργός ενεργητικής δωροδοκίας.

Ευθύνη Δ: Εκβίαση σε βαθμό πλημμελήματος (άρ. 385 παρ. 1 ΠΚ). Η απειλή νόμιμης ενέργειας για την εξασφάλιση περιουσιακού οφέλους θεωρείται και αυτή εκβίαση, όταν το περιεχόμενό της είναι άσχετο προς τον επιδιωκόμενο σκοπό και δεν συνιστά ενάσκηση δικαιώματος⁴.

2. Για την απάτη σε βαθμό πλημμελήματος αρμοδιότητα έχει το Τριμελές Πλημμελειοδικείο (άρ. 112 περ. 1 σε συνδ. με άρ. 115 περ. δ' ΚΠΔ). Για την κακουρηματική δωροδοκία το Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων (αρ. 111 παρ. 2 ΚΠΔ). Για την πλημμεληματική εκβίαση το Τριμελές Πλημμελειοδικείο (αρ. 112 παρ. 1 ΚΠΔ σε συνδ. με άρ. 115 περ. δ' ΚΠΔ). Σε περίπτωση συνεκδίκασης λόγω συνάφειας, την υπόθεση επιλαμβάνεται το Τριμελές Εφετείο ως ανώτερο δικαστήριο (άρ. 129 παρ. 2 ΚΠΔ).

3. Σύμφωνα με το αρ. 95 παρ. 1 περ. α' ΚΠΔ, ο ύποπτος ενημερώνεται αμέσως για το δικαίωμα παράστασης με συνήγορο. Ως εκ τούτου, κατάθεση που ελήφθη χωρίς

³ Βλ. Μπιτζιλέκη, Υπηρεσιακά Εγκλήματα, 2001, σελ. 232.

⁴ Βλ. Δημάκη, Η απειλή στο έγκλημα της εκβίασεως, 2014, σελ. 172-173.

ενημέρωση για το ως άνω δικαίωμα, απαγορεύεται κατ' άρ. 244 παρ. 1 και 3 ΚΠΔ να αποτελέσει μέρος της δικογραφίας, τυχόν δε παραμονή στη δικογραφία συνιστά προσβολή του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη. Αν περιληφθεί στη δικογραφία, υπάρχει απόλυτη ακυρότητα κατ' άρ. 171 παρ. 1 περ. δ' ΚΠΔ, λόγω παραβίασης των υπερασπιστικών δικαιωμάτων του κατηγορουμένου και λόγω της παραβίασης του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, ακυρότητα η οποία μπορεί να προβληθεί: α) με έγγραφη αίτηση προς το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών έως την έκδοση παραπεμπτικού βουλεύματος (αρ. 174 παρ. 1 εδ. β' ΚΠΔ), β) με έφεση κατά του παραπεμπτικού βουλεύματος κατ' άρ. 478 παρ. 1 περ. α' ΚΠΔ⁵.

4. Προσωρινή κράτηση μπορεί να επιβληθεί για το κακούργημα της ενεργητικής δωροδοκίας μόνο αν ο Α ή ο Γ δεν έχουν γνωστή διαμονή στη χώρα ή έχουν κάνει προπαρασκευαστικές ενέργειες για να διευκολύνουν την φυγή τους ή κατά το παρελθόν υπήρξαν φυγόποινοι ή φυγόδικοι ή κρίθηκαν ένοχοι για απόδραση κρατουμένου ή παραβίαση περιορισμών διαμονής και από την συνδρομή των ανωτέρω στοιχείων προκύπτει σκοπός φυγής τους, ή αν κρίνεται αιτιολογημένα ότι αν αφεθούν ελεύθεροι είναι πολύ πιθανόν, όπως προκύπτει από προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες τους για ομοειδείς αξιόποινες πράξεις, να διαπράξουν και άλλα εγκλήματα, υπό την προϋπόθεση ότι δεν επαρκεί το δικονομικό μέτρο της ηλεκτρονικής επιτήρησης ή των λοιπών περιοριστικών όρων (αρ. 286 παρ. 1 ΚΠΔ).

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 2

(επιμ.: Νταγγίνης Μιχαήλ)

Ο δικηγόρος Ι ρίχνει υπνωτικό στο ποτό της ασκουμένης συναδέλφου του Α με σκοπό να της προκαλέσει απώλεια των αισθήσεων και να τελέσει σε βάρος της ασελγείς πράξεις. Ο Μ αντιλαμβάνεται την κίνηση του Ι και τον γρονθοκοπεί, πλην όμως η Α, που δεν γνωρίζει τον λόγο της επίθεσης του Μ, ξαφνιάζεται από την επίθεση και χτυπά τον Μ με ένα βαρύ αντικείμενο στο κεφάλι, προκαλώντας του ήπιες κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις.

⁵ Προσοχή: έφεση κατά βουλεύματος επιτρέπεται μόνο εφόσον ο κατηγορούμενος παραπέμπεται για κακούργημα κατ' άρ. 478 ΚΠΔ.

Ερωτήσεις:

1. Ποια αδικήματα έχουν τελεστεί και από ποιους;
2. Ποιο δικαστήριο είναι αρμόδιο να δικάσει την υπόθεση σε πρώτο βαθμό και ποιο σε δεύτερο;
3. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο επιβάλλει στον Ι ποινή 5 ετών κάθειρξης, αποφασίζοντας να μη χορηγήσει ανασταλτικό αποτέλεσμα στην έφεση του κατηγορουμένου. Έχει τη σχετική δυνατότητα και αν ναι, τι μπορεί να κάνει ο Ι;
4. Δικαστής που δίκασε στον πρώτο βαθμό, είναι μέλος της συνθέσεως και του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου. Τι δικονομικές δυνατότητες έχουν οι κατηγορούμενοι;
5. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο επιβάλλει μικρότερη ποινή από το πρωτοβάθμιο στον Ι, μη αναγνωρίζοντάς του όμως την ελαφρυντική περίπτωση του προτέρου εντίμου βίου, την οποία αναγνώρισε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, αλλά αυτήν της καλής συμπεριφοράς μετά την πράξη. Η απόφαση αυτή έχει δικονομικό σφάλμα;

Απαντήσεις:

1. Ο Ι, αφ' ης στιγμής ρίχνει το υπνωτικό βρίσκεται σε αρχή εκτέλεσης βιασμού (άρ. 42 σε συνδ. με άρ. 336 ΠΚ) ο οποίος δεν ολοκληρώνεται, άρα μένει σε απόπειρα. Η περιαγωγή σε κατάσταση αναισθησίας βάσει αρ. 13 περ. δ' ΠΚ θεωρείται βία και επομένως η ρίψη υπνωτικού προς κάμψη της αντίστασης της Α, με σκοπό να προβεί σε γενετήσιες πράξεις, δικαιολογεί την τιμώρηση για απόπειρα βιασμού.

Ο Μ τελεί απλή σωματική βλάβη (άρ. 308 παρ. 1 ΠΚ), το άδικο της οποίας αίρεται λόγω άμυνας (υπέρ τρίτου) εναντίον άδικης και παρούσας επίθεσης (άρ. 22 παρ. 1 και 2 ΠΚ).

Η Α τελεί επικίνδυνη σωματική βλάβη (άρ. 309 ΠΚ) όχι σε άμυνα, διότι η πράξη του Μ δεν είναι άδικη (το άδικο της πράξης του Μ έχει αρθεί λόγω άμυνας). Η Α ευρίσκεται ωστόσο στη λεγόμενη *νομιζόμενη άμυνα*, θεωρώντας ότι ο Μ επιτέθηκε αναίτια στον Ι και επομένως εδώ έχουμε: α) είτε πλάνη της Α ως προς τις πραγματικές προϋποθέσεις λόγου άρσης του αδίκου (αρ. 30 ΠΚ)⁶, κάτι που αποκλείει τον δόλο σωματικής βλάβης

⁶ Βλ. *Μυλωνόπουλο*, Ποινικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, β' έκδ., 2020, σελ. 460-461 και 619 επ.

και, επομένως, τιμώρηση μπορεί να λάβει χώρα μόνο στο πλαίσιο της σωματικής βλάβης από αμέλεια (άρ. 30 παρ. 1 εδ. β' ΠΚ), β) είτε νομική πλάνη (άρ. 31 παρ. 2 ΠΚ)⁷, η οποία νομική πλάνη για να οδηγήσει σε άρση του καταλογισμού πρέπει να κριθεί συγγνωστή.

2. Αρμόδιο δικαστήριο για την απόπειρα βιασμού είναι το ΜΟΔ (άρ. 109 παρ. 1 περ. α' ΚΠΔ) για τον α' βαθμό και το ΜΟΕ (άρ. 109 παρ. 2 ΚΠΔ) για τον β' βαθμό. Το ότι το έγκλημα έμεινε σε απόπειρα δεν επηρεάζει τα ζητήματα καθ' ύλην αρμοδιότητας. Για την καθ' ύλην αρμοδιότητα, σημαντικό είναι το πού υπάγεται το έγκλημα στην τελειωμένη του μορφή. Η απλή σωματική βλάβη και η επικίνδυνη σωματική βλάβη, εφόσον ασκηθούν δίωξη για αυτές, υπάγονται στην αρμοδιότητα του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου (άρ. 115 παρ. 1 ΚΠΔ). Όσον αφορά στην Α, πρέπει να επισημανθεί ότι, ως ασκούμενη δικηγόρος, δεν αποτελεί πρόσωπο ιδιάζουσας δωσιδικίας (άρ. 110 περ. δ' ΚΠΔ), με αποτέλεσμα δικαιοδοσία να έχει κανονικά το Μονομελές Πλημμελειοδικείο. Εάν όμως μέχρι και τον χρόνο της πρωτόδικης εκδίκασης της υπόθεσης αποκτήσει την ιδιότητα της δικηγόρου⁸, τότε το αδίκημα που τέλεσε ανήκει στην υλική αρμοδιότητα του Μονομελούς Εφετείου πλημμελημάτων (άρ. 110 περ. δ' ΚΠΔ).

Σε κάθε περίπτωση, εφόσον πρόκειται επί συναφών εγκλημάτων (άρ. 128 περ. γ' ΚΠΔ), αρμοδιότητα έχει το ανώτερο όλων ΜΟΔ (άρ. 129 παρ. 2 ΚΠΔ).

3. Το Δικαστήριο μπορεί πράγματι να μη χορηγήσει ανασταλτικό αποτέλεσμα, καθόσον η χορήγησή του εναπόκειται στη διακριτική του ευχέρεια, όσον αφορά σε ποινές κάθειρξης (άρ. 497 παρ. 4 ΚΠΔ· πρβλ. και παρ. 8 του ίδιου άρθρου). Η κρίση του Δικαστηρίου περί μη χορήγησης ανασταλτικού αποτελέσματος στον πρωτοδίκως καταδικασθέντα απαιτείται να είναι ειδικά αιτιολογημένη. Ο Ι μπορεί να αιτηθεί, άμα τη ασκήσει της (παραδεκτής) έφεσής του, τη χορήγηση του ανασταλτικού αποτελέσματος από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο (ΜΟΕ) και αν αυτό δεν συνεδριάζει, από το Τριμελές Εφετείο, δικάζον ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο (άρ. 497 παρ. 7 ΚΠΔ, κατόπιν τροποποίησής του με το άρ. 110 Ν. 5090/2024).

⁷ Βλ. *Μανωλεδάκη*, Ποινικό Δίκαιο, Επιτομή Γεν. Μέρους (επιμ.: Καϊάφα-Γκμπάντι / Καστανίδου-Συμεωνίδου), ζ' έκδ., 2005, σελ. 637.

⁸ Πρβλ. ΑΠ 2075/2005, ΠοινΔικ 2005, σελ. 379

4.Υπάρχει λόγος αποκλεισμού (αρ. 14 παρ. 3 ΚΠΔ), ο οποίος συνιστά απόλυτη ακυρότητα λόγω κακής σύνθεσης (αρ. 171 παρ. 1 περ. α' ΚΠΔ) και επομένως μπορεί να προβληθεί είτε με αίτηση εξαίρεσης μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας (άρ. 15 και 16 παρ. 2 περ. γ' ΚΠΔ) είτε με αυτοτελή αίτηση λόγω απόλυτης ακυρότητας σε οποιοδήποτε σημείο της δευτεροβάθμιας διαδικασίας, αλλά και με αναίρεση λόγω απόλυτης ακυρότητας στον ΑΠ (αρ. 510 παρ. 1 περ. α' ΚΠΔ). Σε κάθε περίπτωση, η συμμετοχή του ίδιου δικαστή και στον α' και στον β' βαθμό εγκαθιδρύει ως λόγο απόλυτης ακυρότητας και αυτόν της περ. δ' της παρ. 1 του άρθ. 171 ΚΠΔ, λόγω της παραβίασης του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη.

5. Η μη αναγνώριση του ελαφρυντικού που αναγνωρίστηκε σε πρώτο βαθμό, ακόμη και αν επιβλήθηκε μικρότερη ποινή, συνιστά έμμεση/νομική χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου και επομένως παραβιάζει το άρθ. 470 ΚΠΔ, που επιτάσσει τόσο η πραγματική όσο και η νομική θέση του κατηγορουμένου να μη καθίσταται σε δεύτερο βαθμό χειρότερη από αυτή που είχε με την πρωτοβάθμια απόφαση (non reformatio in peius). Με τη χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου, λαμβάνει χώρα (αρνητική) υπέρβαση εξουσίας εκ μέρους του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου (αρ. 510 παρ. 1 περ. Η' ΚΠΔ) και έτσι εγκαθιδρύεται ο σχετικός λόγος αναίρεσης⁹.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 3

(επιμ.: Νταγγίνης Μιχαήλ / Κατσαούνης Γεώργιος)

Ο δικηγόρος Κ μεθάει σε νυχτερινό κέντρο διασκέδασης και παρόλαυτα αποφασίζει να οδηγήσει το όχημά του, διότι η ερωμένη του Α είναι σε ακόμη χειρότερη κατάσταση. Έχοντας ήδη περάσει «ξυστά» από κάποια σταθμευμένα αυτοκίνητα και τον πεζό Π, επαναφέρει το όχημα σε ομαλή πορεία και χαμηλή ταχύτητα. Λίγο αργότερα, ωστόσο, ο νεαρός Β «πετάγεται» εντελώς ξαφνικά στον δρόμο σε σημείο σκοτεινό, όπου δεν υπάρχει διάβαση πεζών, με αποτέλεσμα ο Κ να τον χτυπήσει. Φοβούμενος για τα χειρότερα, τον εγκαταλείπει αιμόφυρτο στο οδόστρωμα, με αποτέλεσμα αυτός να χάσει πολύ αίμα μέχρι να έρθει το ασθενοφόρο και να χρειαστεί να νοσηλευτεί για ένα μήνα σε κρίσιμη

⁹ Βλ. σχετ. ΑΠ 648/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ και Παπαδαμάκη, Ποινική Δικονομία, η' έκδ., 2019, σελ. 585

κατάσταση στο νοσοκομείο, έως ότου τελικά αναρρώσει. Ο Κ αποζημιώνει οικειοθελώς τον Β με ένα μεγάλο ποσό και έτσι ο Β δηλώνει στο ακροατήριο ότι δεν επιθυμεί τη συνέχιση της ποινικής δίωξης του Κ. Στο μεταξύ, από τη δικογραφία προκύπτει ότι η ερωμένη Α απείλησε τον Κ ώστε εκείνος να αφήσει τον Β στο οδόστρωμα, διότι αλλιώς θα αποκάλυπτε την παράνομη σχέση τους στη σύζυγό του.

Ερωτήσεις:

1. Ποια εγκλήματα τελέστηκαν και από ποιον/ποιους;
2. Ποιο δικαστήριο είναι καθ' ύλην αρμόδιο να δικάσει την υπόθεση;
3. Ασκεί δικονομική επιρροή η δήλωση του παθόντος Β στο ακροατήριο;
4. Τι μέτρα δικονομικού καταναγκασμού μπορούν να ληφθούν σε βάρος του Κ;
5. Τι θα συνέβαινε αν η Α απειλούσε τον Κ να εγκαταλείψει τον Β, κρατώντας ένα περίστροφο;

Απαντήσεις:

1. Ο Κ έχει τελέσει το αδίκημα της επικίνδυνης οδήγησης (άρ. 290Α περ. α' ΠΚ), από την οποία προέκυψε κοινός κίνδυνος για ξένα πράγματα, δηλαδή τα σταθμευμένα αυτοκίνητα, (περ. αα') και κίνδυνος για άνθρωπο, δηλαδή για τον πεζό Π (περ. ββ').

Από τα δεδομένα του πρακτικού φαίνεται ότι το χτύπημα στον Β δεν επήλθε αιτιωδώς από την κατανάλωση αλκοόλ ή την επικίνδυνη οδήγηση του Κ, διότι όταν συνέβη, ο Κ οδηγούσε σε χαμηλή ταχύτητα και ομαλά, ενώ ο Β «πετάχτηκε» εντελώς ξαφνικά και μάλιστα σε σκοτεινό σημείο που δεν υπήρχε διάβαση. Συνεπώς, η σωματική βλάβη του Β δεν οφείλεται σε αμέλεια του Κ, καθόσον αυτός δεν έπραξε τη στιγμή του ατυχήματος κάποιο σφάλμα λόγω έλλειψης της απαιτούμενης προσοχής, που να συνδέεται αιτιωδώς με την πρόκληση σωματικής βλάβης του Β¹⁰. Η σωματική βλάβη του Β αποτελεί για το ποινικό δίκαιο τυχαίο γεγονός, προκληθέν με ευθύνη του ίδιου. Ως εκ τούτου, ελλείπει σωματικής βλάβης εξ αμέλειας, στον Κ δεν μπορεί να αποδοθεί ούτε το βαρύτερο αποτέλεσμα της περ. γγ' του αρ. 290Α ΠΚ, διότι αυτό ως εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο έγκλημα προϋποθέτει τουλάχιστον αμέλεια (άρ. 29 ΠΚ). Επίσης, ούτε το

¹⁰ Βλ. σχετ. *Μυλωνόπουλο*, Ποινικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, β' έκδ., 2020, σελ. 311 επ.

αδίκημα της έκθεσης κατόπιν προηγούμενου τραυματισμού (άρ. 306 παρ. 1 ΠΚ) στοιχειοθετείται, διότι ο τραυματισμός αυτός πρέπει να είναι «υπαίτιος» (δηλαδή με δόλο ή από αμέλεια) για να γεννά ευθύνη παροχής βοήθειας¹¹. Ωστόσο, ο Κ ευθύνεται για το άρ. 307 ΠΚ (παράλειψη προσφοράς βοήθειας), διότι ο Β βρίσκεται σε προφανή κίνδυνο ζωής, από τον οποίο ο Κ παραλείπει να τον σώσει (καλώντας βοήθεια ή προσφέροντας πρώτες βοήθειες), εγκαταλείποντάς τον.

Η Α έχει τελέσει ηθική αυτουργία (αρ. 46 παρ. 1 ΠΚ) στο έγκλημα του άρ. 307 ΠΚ, καθόσον κατέπεισε τον Κ «απειλώντας» τον ότι θα αποκαλύψει την εξωσυζυγική τους σχέση. Δεν μπορεί να γίνει εδώ λόγος για άρση του αδίκου ή του καταλογισμού της πράξης του Κ λόγω κατάστασης ανάγκης από την «απειλή», διότι η κατάσταση ανάγκης προϋποθέτει η προσβολή που προκλήθηκε να είναι κατ' είδος και σπουδαιότητα σημαντικά κατώτερη αυτής που απειλήθηκε (αρ. 25 ΠΚ) ή έστω ανάλογη (αρ. 32 ΠΚ). Προφανώς καμία απειλούμενη προσβολή του Κ από την αποκάλυψη της σχέσης αυτής δεν μπορεί να συγκριθεί με το απειλούμενο έννομο αγαθό της ζωής του Β.

2. Με τη θέση σε ισχύ του Ν. 5090/2024, την καθ' ύλην αρμοδιότητα να δικάσει την υπόθεση έχει το Μονομελές Εφετείο (Πλημμελημάτων) λόγω ιδιάζουσας δωσιδικίας επί πλημμελημάτων, η οποία συνίσταται στην ιδιότητα του Κ ως δικηγόρου (αρ. 110 περ. δ' ΚΠΔ).

3. Η δήλωση του Β δεν ασκεί καμία δικονομική επιρροή, καθώς η μεν πράξη του αρ. 290Α ΠΚ αφορά στο υπερατομικό έννομο αγαθό της ασφάλειας των συγκοινωνιών, η δε πράξη του αρ. 307 ΠΚ το έννομο αγαθό της ζωής, και δεν αποτελεί επίδικο έγκλημα η σωματική βλάβη από αμέλεια του αρ. 314 ΠΚ ώστε να υπάρχει δυνατότητα εφαρμογής του αρ. 314 παρ. 2 εδ. γ' ΠΚ. Η όποια επιρροή της δήλωσης αυτής θα αξιολογηθεί στην αποδεικτική διαδικασία.

4. Μπορούν να επιβληθούν οι περιοριστικοί όροι του αρ. 283 ΚΠΔ, εφόσον όμως διενεργηθεί πρώτα κύρια ανάκριση κατ' αρ. 246 παρ. 2 περ. β' ΚΠΔ.

¹¹ Βλ. Καστανίδου-Συμεωνίδου, Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, δ' έκδ., 2020, σελ. 100.

5. Εάν η Α απειλούσε τον Κ να εγκαταλείψει τον Β με ένα περίστροφο, τότε θα συνέτρεχε περίπτωση άρσης του καταλογισμού του Κ για την πράξη του αρ. 307 ΠΚ λόγω κατάστασης ανάγκης (αρ. 32 ΠΚ), διότι αυτός προέβη στην πράξη του λόγω ύπαρξης κινδύνου για τη ζωή του, δηλαδή για έννομο αγαθό ισοδύναμο με αυτό της ζωής του Β. Αυτονοήτως, επίσης, θα είχε τελέσει η Α το έγκλημα της παράνομης βίας (αρ. 330 ΠΚ), καθώς με απειλή κατά της ζωής εξανάγκασε τον Κ να παραλείψει να βοηθήσει τον Β.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 4

(επιμ.: Νταγγίνης Μιχαήλ / Κατσαούνης Γεώργιος)

Ο Α επιθυμεί διακαώς να συνάψει ερωτική σχέση με την Β, η οποία, παρά τις επίμονες οχλήσεις του, δεν ανταποκρίνεται. Επιθυμώντας να τραβήξει την προσοχή της, ο Α της παριστά ψευδώς ότι είναι γόνος γνωστής επιχειρηματικής οικογένειας, με σημαντική οικονομική επιφάνεια, και την προσκαλεί για δείπνο σε γνωστό εστιατόριο του Κολωνακίου. Παρά τις προσπάθειες του Α, η Β παραμένει αδιάφορη και δεν δείχνει να ενδιαφέρεται ερωτικά. Έτσι, ο Α πείθει έναντι αμοιβής τον σερβιτόρο Γ να ρίξει ένα υπνωτικό χάπι στο κρασί της Β, προκειμένου η τελευταία να βρεθεί σε κατάσταση υπνωτισμού και ο Α να συνευρεθεί ερωτικά μαζί της, εξηγώντας στον Γ πλήρως το σχέδιό του, ο οποίος (Γ) συμφωνεί. Ο Γ πράγματι ρίχνει το υπνωτικό και ο Α συνευρίσκεται ερωτικά με την Β, η οποία είναι ελαφρώς υπνωτισμένη και ανίκανη προς αντίσταση, στο αυτοκίνητό του.

Εν συνεχεία, ο Α, αφήνει τη Β στο σπίτι της τα ξημερώματα, έχοντας την πεποίθηση ότι την επόμενη ημέρα δεν θα θυμάται το παραμικρό. Το μεσημέρι, και ενώ η Β έχει υποβάλει έγκληση σε βάρος του, ο Α αντιλαμβάνεται ότι τον ακολουθούν αστυνομικοί, οι οποίοι ετοιμάζονται να τον συλλάβουν. Βλέποντας τους να πλησιάζουν προς το μέρος του, ο Α πυροβολεί από μικρή απόσταση εναντίον του αστυνομικού της Ομάδας ΔΙΑΣ Δ στο θώρακα, ο οποίος, λόγω του αλεξίσφαιρου γιλέκου που φορούσε και της άμεσης εγχείρησής του, μετά από νοσηλεία ενός έτους, εξέρχεται σώος από το Νοσοκομείο. Ο Α, ο οποίος κατάφερε και διέφυγε τη σύλληψη, εντοπίζεται εν τέλει μετά από 4 μήνες σε ένα χωριό εκτός Αττικής, όπου και συλλαμβάνεται.

Ερωτήσεις:

1. Ποιες ποινικά κολάσιμες πράξεις έχουν τελεστεί και από ποιους;
2. Εφόσον ο Α είχε συλληφθεί νόμιμα από τους αστυνομικούς την ημέρα που πυροβόλησε κατά του Δ, ποια θα ήταν η διαδικασία παραπομπής του στο ακροατήριο; Μπορεί να συλληφθεί κατά τον χρόνο ανεύρεσης του υπό τους ίδιους όρους;
3. Δημιουργείται κάποιο «πρόβλημα», εφόσον στη σύνθεση του πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου συμμετέχει ο ανακριτής της υπόθεσης ;
4. Μετά την κήρυξη της ενοχής του Α για το σύνολο των αποδιδομένων σε βάρος του πράξεων, ο συνήγορος του αιτήθηκε την αναγνώριση της ελαφρυντικής περιστασης του προτέρου εντίμου βίου (κατ' άρθρο 84 παρ. 2 στοιχ. α' ΠΚ). Ο Α έχει λευκό ποινικό μητρώο, ωστόσο κατά την αποδεικτική διαδικασία προέκυψε ότι είχε ασκήσει επανειλημμένα βία σε βάρος της πρώην κοπέλας του και της αδερφής του, πράξεις τις οποίες αποδέχθηκε και ο Α κατά την απολογία του. Τι θα πρέπει να αποφασίσει το Δικαστήριο;

Απαντήσεις:

1. Οι Α και Γ τελούν το έγκλημα του βιασμού κατά συναυτουργία, αφού υπάρχουν τα στοιχεία του κοινού δόλου (συναπόφαση) και της συνεκτέλεσης. Ο κοινός δόλος συνίσταται στο ότι συμφώνησαν και συναποφάσισαν να υπνωτίσει ο Γ την Β, ώστε στη συνέχεια να τελέσει μαζί της συνουσία ο Α. Υφίσταται επίσης και το στοιχείο της συνεκτέλεσης, αφού ο Γ πραγμάτωσε το στοιχείο της σωματικής βίας, με το οποίο εξομοιούται κατ' άρ. 13 περ. δ' ΠΚ η ρίψη υπνωτικού, ενώ ο Α πραγμάτωσε το στοιχείο της συνουσίας. Αμφότερα συνιστούν στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του βιασμού, ως σύνθετου υπό ευρεία έννοια ή πολύπρακτου εγκλήματος, αποτελούμενου από την παράνομη βία αφενός και τη συνουσία ή άλλη ασελή πράξη αφετέρου¹².

¹² Βλ. σχετ. Μυλωνόπουλο, Ποινικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, β' έκδ., 2020, σελ. 188-189, Φαρσεδάκη / Σατλάνη, Δέκα Πρακτικά Θέματα Ποινικού Δικαίου και Ποινικής Δικονομίας, Μέρος Γ', ΠοινΔικ 2014, σελ. 1118 επ.

Σημειώνεται επίσης ότι οι εν λόγω πράξεις υπάγονται στο άρ. 336 παρ. 1 ΠΚ και όχι στην παρ. 3 του ίδιου άρθρου, όπου τυποποιείται διακεκριμένη παραλλαγή του αδικήματος, όταν τελείται η πράξη της παραγράφου 1 από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού (ομαδικός βιασμός). Ο ομαδικός βιασμός καλύπτει μόνο ορισμένες μορφές συλλογικής δράσης και ειδικότερα εκείνη κατά την οποία δύο ή περισσότεροι δράστες τελούν συγχρόνως ή διαδοχικά τη συνουσία ή άλλη γενετήσια πράξη. Αντίθετα, μια απλή συναυτουργία, κατά την οποία ο ένας ασκεί τη βία και ο άλλος τη γενετήσια πράξη (όπως στο παρόν πρακτικό) δεν αρκεί για να χαρακτηριστεί το έγκλημα ως ομαδικός βιασμός.¹³

Ο Α, πυροβολώντας εναντίον του αστυνομικού Δ από μικρή απόσταση σε ζωτικό σημείο και συγκεκριμένα στον θώρακα, διαπράττει απόπειρα ανθρωποκτονίας (άρ. 299 ΠΚ σε συνδ. με άρ. 42 ΠΚ), η ολοκλήρωση της οποίας δεν ολοκληρώθηκε, όχι από δική του θέληση, αλλά από εξωτερικά αίτια.

Τέλος, ο Α τελεί και τα αδικήματα της βίας κατά υπαλλήλων και δικαστικών προσώπων του άρ. 167 παρ. 3 ΠΚ (διακεκριμένη αντίσταση), ενώ παραβιάζει και τις διατάξεις του νόμου περί όπλων (Ν. 4678/2020), τελώντας συγκεκριμένα τα αδικήματα της οπλοφορίας και της οπλοχρησίας.

2. Εφόσον ο Α δεν είχε καταφέρει να διαφύγει τη σύλληψη την επομένη του βιασμού της Β, τότε το έγκλημα του θα καταλαμβάνόταν από τα χρονικά όρια του αυτοφώρου (βλ. άρ. 242 παρ. 2 εδ. τελ' ΚΠΔ).

Έτσι, η διαδικασία που θα ακολουθείτο εν προκειμένω θα ήταν: α) αστυνομική προανάκριση χωρίς προηγούμενη γραπτή εισαγγελική παραγγελία (245 παρ. 2 ΚΠΔ), β) κίνηση ποινικής δίωξης από τον αρμόδιο Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών με παραγγελία για διενέργεια κύριας ανάκρισης, καθώς έχουμε δύο κακουργηματικές πράξεις (άρ. 43 και 246 ΚΠΔ), γ) διενέργεια κύριας ανάκρισης και επιβολή μέτρων δικονομικού

¹³ Βλ. Μυλωνόπουλο, Ποινικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 823-824· Συμεωνίδου-Καστανίδου, Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, δ' έκδ., 2020, σελ. 252-253. Πρβλ. αντίθ. άποψη Διονυσοπούλου, Το έγκλημα του βιασμού στον νέο Ποινικό Κώδικα, Nova Criminalia, τ. 8/2020, σελ. 5.

καταναγκασμού μετά την απολογία του κατηγορουμένου (άρ. 288 ΚΠΔ), δ) παραπομπή του κατηγορουμένου με βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών.

Κατά το χρόνο όμως σύλληψης του Α, 4 μήνες μετά, τα εγκλήματα που διέπραξε έχουν εκφύγει του χρονικού ορίου του αυτοφώρου, κάτι που σημαίνει ότι για τη σύλληψή του απαιτείται πλέον η έκδοση εντάλματος σύλληψης από τον Ανακριτή (άρ. 276 ΚΠΔ). Το γεγονός ότι ο Α βρέθηκε εκτός Αττικής (που συνιστά τον τόπο τέλεσης των εγκλημάτων) δεν επηρεάζει προφανώς την εκτέλεση του εντάλματος σύλληψης, το οποίο είναι εκτελεστό σε όλη την επικράτεια (άρ. 277 παρ. 1 ΚΠΔ).

3. Με την προσθήκη περ. ε' στην παρ. 2 του άρθρου 14 ΚΠΔ, προβλέπεται ο αποκλεισμός του ανακριτή από την άσκηση άλλων έργων, πέραν της ανάκρισης, στην ίδια υπόθεση. Έτσι, ο ανακριτής δεν μπορεί, αφού έχει ασκήσει καθήκοντα ανακριτή στην ίδια υπόθεση, μετέπειτα να αποτελέσει μέλος της σύνθεσης του δικάζοντος δικαστηρίου. Σε περίπτωση που κάτι τέτοιο συμβεί, ιδρύεται απόλυτη ακυρότητα λόγω κακής σύνθεσης κατ' άρθρο 171 παρ. 1 περ. α' ΚΠΔ, η οποία λαμβάνεται υπόψη και αυτεπάγγελτα σε κάθε στάδιο της δίκης, ακόμη και ενώπιον του Αρείου Πάγου (άρ. 174 παρ. 1 ΚΠΔ). Θα μπορούσε επίσης να υποστηριχθεί ότι προκαλείται και απόλυτη ακυρότητα κατ' άρθρο 171 παρ. 1 στοιχ. δ' ΚΠΔ, στον βαθμό που παραβιάζεται το δικαίωμα του κατηγορουμένου σε εκδίκαση της υπόθεσής του από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, σύμφωνα με τα άρθρα 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ και 14 παρ. 1 ΔΣΑΠΔ.¹⁴

4. Με τη θέση σε ισχύ του Ν. 4619/2019 και την αντικατάσταση της ελαφρυντικής περίπτωσης του προτέρου εντίμου βίου, που προβλεπόταν στο άρθρο 84 παρ. 2 στοιχ. α' προΐσχ. ΠΚ, από τη προηγούμενη σύννομη διαβίωση,¹⁵ στη νομολογία του Αρείου Πάγου κρίθηκε ότι κριτήριο για την συνδρομή της ελαφρυντικής περίπτωσης του προηγούμενου

¹⁴ Βλ. σχετ. Λ. Μαργαρίτη, Ο Νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4620/2019, άρθρο 305, σελ. 1725.

¹⁵ Βλ. σχετικά την ΑιτΕκθ Ν 4619/2019, σύμφωνα με την οποία «Στην περ. α' αντί του απροσδιόριστου κριτηρίου της «έντιμης» ζωής υιοθετήθηκε το δεκτικό βεβαίωσης της «νόμιμης» ζωής. Στο κράτος δικαίου ο πολίτης είναι ελεύθερος να διάγει, όπως ο ίδιος κρίνει, εφόσον δεν παραβιάζει επιτακτικούς ή απαγορευτικούς κανόνες δικαίου. Όταν δεν έχει διαπράξει αξιόποινη πράξη ή έχει καταδικαστεί για ελαφρό πλημμέλημα, είναι ανεπίτρεπτο να ελέγχεται η κατά το Σύνταγμα (άρθρο 9 παρ. 1 εδ. β') «απαραβίαστη» προηγούμενη ατομική και οικογενειακή του ζωή. Το δικαστήριο δικαιούται να ελέγξει μόνο τις περιστάσεις τέλεσης της αξιόποινης πράξης.»

σύννομου βίου είναι η σύννομη ζωή του υπαιτίου, που υπάρχει όταν αυτός δεν έχει διαπράξει αξιόποινη πράξη, παραβιάζοντας επιτακτικούς ή απαγορευτικούς κανόνες δικαίου, του λευκού ποινικού μητρώου μη όντος του μόνου αποδεικτικού στοιχείου για την κατάφαση της περίπτωσης αυτής, καθώς το Δικαστήριο μπορεί να κρίνει στα πλαίσια του άρθρου 178 ΚΠΔ.¹⁶

Με τη θέση σε ισχύ του Ν. 5090/2024 και την επαναφορά της ελαφρυντικής περίπτωσης του προτέρου εντίμου βίου, σε αντικατάσταση της προηγούμενης σύννομης διαβίωσης, αναβίωσαν οι πάγιες νομολογιακές παραδοχές ως προς την ερμηνεία της συγκεκριμένης ελαφρυντικής περίπτωσης, όπως είχαν διαμορφωθεί υπό το καθεστώς του παλαιού ΠΚ, σύμφωνα με τις οποίες για την αναγνώρισή της δεν αρκεί η ύπαρξη λευκού ποινικού μητρώου, ούτε όμως και η συνήθης ανθρώπινη συμπεριφορά, π.χ. δημιουργία οικογένειας και άσκηση επαγγέλματος ή εργασίας προς βιοπορισμό, αλλά απαιτείται θετική για την κοινωνία δράση και επωφελής συμπεριφορά σε όλους τους τομείς συμπεριφοράς που ορίζονται στην περίπτωση του εδ. α' της παρ. 2 του άρθρ. 84 ΠΚ.¹⁷

Εν προκειμένω, σύμφωνα με τα στοιχεία του πρακτικού, από την αποδεικτική διαδικασία προέκυψε ότι ο Α είχε διαπράξει ποινικά κολάσιμες πράξεις, σε βάρος της πρώην κοπέλας του και της αδελφής του, πράξεις τις οποίες αποδέχθηκε κατά την απολογία του. Ως εκ τούτου, δεν θα του αναγνωριστεί η ελαφρυντική περίπτωση του άρθρου 84 παρ. 2 στοιχ. α' ΠΚ. Κάτι τέτοιο θα ίσχυε μάλιστα ακόμη και σε περίπτωση εξέτασης του ελαφρυντικού του πρότερου συννόμου βίου, ως αυτό ίσχυε προηγουμένως υπό το αρχικό καθεστώς του Ν. 4619/2019, χωρίς να ασκεί έννομη επιρροή το γεγονός ότι ουδέποτε ασκήθηκε ποινική δίωξη σε βάρος του για τις εν λόγω πράξεις¹⁸.

¹⁶ ΑΠ 23/2020, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· 1466/2019, ΠοινΔικ 2019, σ. 959 επ

¹⁷ Βλ. μεταξύ άλλων Α. Χαραλαμπίκη, Οι ελαφρυντικές περιπτώσεις υπό τον νέο Ποινικό Κώδικα, 2023, σελ. 11 επ.

¹⁸ Βλ. σχετ. Καϊάφα-Γκμπάντι / Μπιτζιλέκη / Συμεωνίδου-Καστανίδου, Δίκαιο των Ποινικών Κυρώσεων, γ' έκδ., 2020, σελ. 178. Πρβλ. και ΑΠ 905/2020, www.areiospagos.gr, με την οποία αναιρείται η απόφαση του Δικαστηρίου ουσίας λόγω έλλειψης αιτιολογίας, με το σκεπτικό ότι, ενώ γίνεται δεκτή η ύπαρξη λευκού ποινικού μητρώου, η ελαφρυντική περίπτωση της προηγούμενης σύννομης διαβίωσης απορρίφθηκε από το δευτεροβάθμιο Δικαστήριο, «χωρίς να διαλαμβάνει καμία

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 5

(επιμ.: Σκούμπου Μαρίνα / Νταγγίνης Μιχαήλ)

Το ΔΣ της εταιρίας με την επωνυμία «Μ ΑΕ» αποφάσισε κατά πλειοψηφία τη σύναψη σύμβασης δανείου με την Τράπεζα Χ ποσού 10.000.000 ευρώ προκειμένου να επεκτείνει τις εργασίες της εταιρίας και να αποκτήσει υποκαταστήματα σε Πάτρα και Θεσσαλονίκη. Τα μέλη Α και Β του ΔΣ κατηγορήσαν τα υπόλοιπα μέλη του ΔΣ για «αδιαφανείς συναλλαγές» με την Τράπεζα Χ και είχαν τη γνώμη ότι η σύναψη σύμβασης δανείου εμπεριέχει ρίσκο, δεδομένων των συνθηκών αβεβαιότητας στην αγορά εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού, μολονότι από την επισκόπηση των οικονομικών στοιχείων που παρουσιάστηκαν στο ΔΣ προέκυπτε ότι η οικονομική κατάσταση της εταιρίας είναι πολύ καλή, η δε πορεία της προδιαγραφόταν ανθηρή. Για το λόγο αυτό πρότειναν η επέκταση αυτή να γίνει με το άνοιγμα υποκαταστήματος μόνο στη Θεσσαλονίκη και να υλοποιηθεί με ίδια μέσα, εν προκειμένω με την πώληση ακινήτου της εταιρίας, η αξία του οποίου ανέρχονταν σε 5.000.000 ευρώ. Η πρότασή τους δεν έγινε δεκτή με το σκεπτικό ότι η εύρεση αγοραστή θα απαιτούσε πολύ χρόνο, καθώς και ότι θα ήταν αμφίβολο αν θα κατάφερναν να επιτύχουν την τιμή των 5.000.000 ευρώ εν μέσω της πανδημίας, κατά την οποία παρατηρήθηκε «πάγωμα» στις αγοραπωλησίες ακινήτων.

Μετά την παρέλευση δύο ετών από τη λήψη του δανείου, η εταιρία αντιμετώπισε σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας με αποτέλεσμα να αδυνατεί να εξυπηρετήσει τις δόσεις του δανείου, προκαλώντας έτσι ζημία ποσού άνω των 120.000 ευρώ σε βάρος της Τράπεζας. Κατόπιν τούτου το ΔΣ αποφάσισε ομόφωνα να ανταπεξέλθει στις έκτακτες ανάγκες, κάνοντας χρήση του αποθεματικού ποσού των 500.000 ευρώ που υπήρχε στο χρηματοκιβώτιο, στο οποίο είχε πρόσβαση μόνο το ΔΣ. Με έκπληξη, ωστόσο, διαπίστωσαν ότι το χρηματοκιβώτιο είναι ανοιχτό και άδειο. Κατόπιν πιέσεων ο υπάλληλος της εταιρίας Γ παραδέχτηκε ότι αφαίρεσε το ποσό των 500.000 ευρώ από το

θετική παραδοχή για την ύπαρξη συγκεκριμένης παραβατικής συμπεριφοράς που να καθιστά μη σύννομη τη ζωή της».

χρηματοκιβώτιο και το έδωσε στον φίλο του Δ για να τον βοηθήσει οικονομικά, κατόπιν παροτρύνσεων του Δ.

Ερωτήσεις:

1. Οι Α και Β απευθύνονται σε δικηγόρο προκειμένου να διερευνήσουν εάν και σε βάρος ποιων μπορούν να στραφούν νομικά. Ποια εγκλήματα τελέστηκαν και από ποιους;
2. Ποιο δικαστήριο είναι αρμόδιο να δικάσει την υπόθεση σε α' και ποιο σε β' βαθμό; Πώς θα παραπεμφθεί η υπόθεση στο αρμόδιο δικαστήριο;
3. Σε βάρος του Γ κινείται ποινική δίωξη, χωρίς προηγουμένως να έχει κληθεί σε προκαταρκτική εξέταση. Ο Γ απευθύνει αίτηση ακυρότητας (άρ. 174 παρ. 1 εδ. β' ΚΠΔ) στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών, το οποίο και την απορρίπτει με το σκεπτικό ότι «ακόμη και αν ο Γ είχε κληθεί να παράσχει εξηγήσεις, δεν θα προσκόμιζε στοιχεία ικανά να ανατρέψουν το συγκεντρωθέν αποδεικτικό υλικό και να αποτρέψουν τον αρμόδιο Εισαγγελέα από την κίνηση της ποινικής δίωξης. Εξάλλου, όλα τα στοιχεία του μπορεί ο Γ να τα προσκομίσει κατευθείαν κατά την απολογία του στην ανάκριση». Είναι ορθό το σκεπτικό του Συμβουλίου;
4. Στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, πριν την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας, δηλώνει παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας ο Μ, μοναδικός μέτοχος της εταιρίας «Μ ΑΕ», λέγοντας ότι ζημιώθηκε η περιουσία του κατά 500.000 ευρώ. Ποια η τύχη της παράστασής του;

Απαντήσεις:

1. Ευθύνη ΔΣ: Από τα δεδομένα του πρακτικού φαίνεται να έχει προκληθεί ζημία σε βάρος της Τράπεζας (διά της μη καταβολής των συμβατικών δανειακών οφειλών). Ωστόσο, δεν προκύπτει καμία αξιόποινη συμπεριφορά εκ μέρους των μελών του ΔΣ κατά τη σύναψη του εν λόγω δανείου, όπως λ.χ. παράσταση ψευδών γεγονότων ώστε να συναφθεί το δάνειο, κάτι που θα στοιχειοθετούσε την τέλεση απάτης σε βάρος της Τράπεζας. Ως εκ τούτου, δεν έχει τελεσθεί αδίκημα σε βάρος της Τράπεζας.

Αυτό που μένει να διερευνηθεί είναι η τέλεση τυχόν αδικήματος από τα μέλη του ΔΣ σε βάρος της περιουσίας της εταιρίας «Μ ΑΕ», και συγκεκριμένα η τέλεση απιστίας, λόγω του ότι η «Μ ΑΕ» επιβαρύνεται με οφειλές και επίσης αναγκάζεται τελικά να χρησιμοποιήσει αποθεματικά της περιουσιακά στοιχεία ώστε να καλύψει το δάνειο.

Για την τέλεση απιστίας του άρ. 390 ΠΚ, δεν αρκεί απλώς η πρόκληση ζημίας, αλλά απαιτείται επιπρόσθετα αυτή να λάβει χώρα κατόπιν παράβασης των κανόνων επιμελούς διαχείρισης εκ μέρους του δράστη. Το ΔΣ της «Μ ΑΕ» έλαβε την απόφαση να πάρει δάνειο από την Τράπεζα Χ υπό συνθήκες αβεβαιότητας (πανδημία/οικονομική δυσπραγία στην αγορά). Κατά τη λήψη της απόφασης τα μέλη του ΔΣ στάθμισαν και αξιολόγησαν α) την οικονομική κατάσταση της εταιρείας η οποία ήταν θετική, β) τα οικονομικά στοιχεία εκ των οποίων προέκυπτε ότι η πορεία της προδιαγραφόταν ανθηρή, γ) το «πάγωμα» των αγοραπωλησιών ακινήτων και την κατακόρυφη πτώση των αντικειμενικών αξιών, δ) την αμεσότητα της διευκόλυνσης του τραπεζικού δανεισμού και ε) τη δυνατότητα της εταιρείας να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του τραπεζικού δανεισμού δεδομένης της οικονομικής της κατάστασης. Η στάθμιση των ανωτέρω στοιχείων, τα οποία τεκμηριώνουν καλή οικονομική κατάσταση, προοπτικές ανάπτυξης και δυνατότητα αποπληρωμής του δανείου, καθιστά τον τραπεζικό δανεισμό στη συγκεκριμένη περίπτωση αναμφισβήτητα υποστηρίξιμη ενέργεια, με σκοπό την αύξηση των κερδών της εταιρείας. Τα μέλη του ΔΣ έπραξαν συνετά στο πλαίσιο της ελεύθερης επιχειρηματικής δραστηριότητάς τους, κατά την οποία ούτως ή άλλως ο εκ των προτέρων προσδιορισμός της μίας και μόνης ορθής επιλογής είναι ανέφικτος. Εφόσον, λοιπόν, το ΔΣ έπραξε επιμελώς, δεν ευθύνεται για απιστία¹⁹.

Ευθύνη Γ: Ο Γ έχει τελέσει διακεκριμένη κλοπή σύμφωνα με το άρθρο 374 παρ. 1 στοιχ. γ' ΠΚ «η κλοπή τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή αν: [...] γ) η συνολική αξία των αφαιρεθέντων αντικειμένων υπερβαίνει το ποσό των 120.000 ευρώ...». Το ποσό των 500.000 ευρώ που ανήκει στο νομικό πρόσωπο της ΑΕ βρισκόταν στη σφαίρα κυριαρχίας των μελών του ΔΣ τα οποία ήταν τα μόνα που είχαν πρόσβαση στο χρηματοκιβώτιο, ο δε υπάλληλος Γ κατέλυσε την ξένη κατοχή επί του ποσού αυτού και θεμελίωσε τη δική του με σκοπό παράνομης ιδιοποίησης (εν προκειμένω, ο σκοπός

¹⁹ Πρβλ. *Αναγνωστόπουλο*, Ζητήματα απιστίας, β' έκδ., 2003, σελ. 52 επ.· *Χαραλαμπίκη*, Ερμηνεία Ποινικού Κώδικα, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 3257 επ.· *Τουντόπουλο*, Ο κανόνας της επιχειρηματικής κρίσης στο ποινικό δίκαιο, ΠοινΧρον 2018, σελ. 3 επ. Βλ. και άρ. 102 παρ. 2 Ν. 4548/2018: «Η ευθύνη αυτή [σ.σ.: των μελών ΔΣ] δεν υφίσταται, αν το μέλος του διοικητικού συμβουλίου αποδείξει ότι κατέβαλε κατά την άσκηση των καθηκόντων του την επιμέλεια του συνετού επιχειρηματία που δραστηριοποιείται σε παρόμοιες συνθήκες. Η επιμέλεια αυτή κρίνεται με βάση και την ιδιότητα κάθε μέλους και τα καθήκοντα που του έχουν ανατεθεί κατά το νόμο, το καταστατικό ή με απόφαση των αρμόδιων εταιρικών οργάνων».

ιδιοποίησης συνίσταται στην παράδοσή του στον Δ, σαν να ήταν ο Γ πραγματικός κύριος του ποσού με δυνατότητα να το μεταβιβάσει σε τρίτους)²⁰.

Ευθύνη Δ: Σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ. 1 νέου ΠΚ «με την ποινή του αυτουργού τιμωρείται όποιος με πρόθεση προκάλεσε σε άλλον την απόφαση να εκτελέσει την άδικη πράξη που διέπραξε», είναι δε αδιάφορος ο τρόπος με τον οποίο προκαλείται η απόφαση του αυτουργού²¹. Εν προκειμένω ο Δ ευθύνεται για ηθική αυτουργία στη διακεκριμένη κλοπή του Γ καθώς με τις παροτρύνσεις του προκάλεσε την απόφαση να ιδιοποιηθεί το ποσό 500.000 ευρώ²².

2. Αρμόδιο δικαστήριο να δικάσει την υπόθεση διακεκριμένης κλοπής του άρ. 374 ΠΚ είναι το Μονομελές Εφετείο (άρ. 110 στοιχ. β' ΚΠΔ) και σε β' βαθμό το Τριμελές Εφετείο (άρ. 111 παρ. 7 ΚΠΔ, κατόπιν τροποποίησής του με το άρ. 75 Ν. 5090/2024).

Η υπόθεση θα φθάσει στο ακροατήριο υπό τον εξής τρόπο: αφού διενεργηθεί υποχρεωτικά προκαταρκτική εξέταση (άρ. 43 παρ. 1 ΚΠΔ), ο αρμόδιος Εισαγγελέας θα κινήσει την ποινική δίωξη παραγγέλλοντας κύρια ανάκριση, ως επιβάλλεται στα κακουργήματα (άρ. 246 παρ. 2 περ. α' ΚΠΔ). Αμέσως μετά την απολογία του κατηγορουμένου κατά την κύρια ανάκριση (άρ. 270 ΚΠΔ), θα επιβληθούν σε αυτόν από τον Ανακριτή (με την υποχρεωτική σύμφωνη γνώμη του Εισαγγελέα) περιοριστικοί όροι ή προσωρινή κράτηση (άρ. 288 ΚΠΔ). Με την ολοκλήρωση της κύριας ανάκρισης, εφαρμογής τυγχάνει το άρ. 309 ΚΠΔ, το οποίο, μεταξύ άλλων και για τη διακεκριμένη κλοπή του άρ. 374 ΠΚ, ορίζει την κατ' εξαίρεση παραπομπή του κατηγορουμένου στο αρμόδιο δικαστήριο διαμέσου της έκδοσης κλητηρίου θεσπίσματος από τον Εισαγγελέα Εφετών, κατόπιν σχετικής σύμφωνης γνώμης του Προέδρου Εφετών (και όχι διαμέσου

²⁰ Περί της προβληματικής της ιδιοποίησης υπέρ τρίτου βλ. διεξοδικά *Μυλωνόπουλο*, Ποινικό Δίκαιο, Ειδικό Μέρος, γ' έκδ., 2016, σελ. 170 επ.

²¹ Βλ. ενδεικτικώς: ΑΠ 102/2019, 961/2019, ΑΠ 350/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²² Περί του τρόπου πρόκλησης της απόφασης και το ορισμένο της προτροπής βλ. ειδικότερα *Μυλωνόπουλο*, Ποινικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, β' έκδ., 2020, σελ. 841 επ.

έκδοσης βουλεύματος από το ΣυμβΠλημ, ως συμβαίνει κατά κανόνα στα κακουργήματα)²³.

3. Το σκεπτικό του ΣυμβΠλημ είναι εσφαλμένο, διότι η κλήτευση του κατηγορουμένου προς παροχή εξηγήσεων, όταν τελείται προκαταρκτική εξέταση, είναι υποχρεωτική (άρ. 244 παρ. 1 ΚΠΔ)²⁴ και δεν υπόκειται σε σταθμίσεις ουσίας, όπως π.χ. το εάν θα προσκομίζονταν στοιχεία ικανά να αποτρέψουν την κίνηση της ποινικής δίωξης. Μοναδική εξαίρεση εισάγει το άρ. 244 παρ. 2 ΚΠΔ, κατά το οποίο, όταν ο ύποπτος έχει σχεδιάσει τη φυγή του ή την τέλεση νέων εγκλημάτων, τότε, εφόσον έχουν προκύψει επαρκείς ενδείξεις ενοχής για την εξεταζόμενη πράξη, μπορεί να κινηθεί η δίωξη χωρίς την κλήτευσή του προς παροχή εξηγήσεων. Τέτοια, όμως, περίπτωση δεν προκύπτει από το απορριπτικό σκεπτικό του ΣυμβΠλημ και, επομένως, η κρίση του είναι εσφαλμένη. Η κίνηση της δίωξης εν προκειμένω, χωρίς την κλήτευση του υπόπτου προς παροχή εξηγήσεων, επάγεται απόλυτη ακυρότητα λόγω παραβίασης των δικαιωμάτων του υπόπτου κατ' άρ. 171 παρ. 1 περ. δ' ΚΠΔ και έτσι, κατ' εφαρμογή του άρ. 176 παρ. 2 και 3 ΚΠΔ, το ΣυμβΠλημ όφειλε να κηρύξει την εν λόγω ακυρότητα και να διατάξει την επανάληψη της προκαταρκτικής εξέτασης, με την υποχρεωτική κλήτευση του υπόπτου.

4. Η δήλωση παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας πριν από την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας είναι ορθή, σύμφωνα με το άρ. 67 παρ. 1 ΚΠΔ. Ωστόσο, ο Μ δεν νομιμοποιείται στη σχετική παράσταση. Κατά την πάγια νομολογία των ποινικών δικαστηρίων, σε παράσταση δικαιούται μόνο εκείνο το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο έχει υποστεί άμεσα και πρωτογενώς βλάβη από ένα έγκλημα²⁵. Όταν, λοιπόν, στα περιουσιακά αδικήματα τη ζημία υφίσταται η περιουσία ενός νομικού προσώπου, τότε

²³ Για τα παραπεμπτικά μοντέλα του νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας υπό τον προϊσχύσαντα ΚΠΔ του Ν. 4620/2019, πριν τις εκτεταμένες αλλαγές του Ν. 5090/2024, βλ. σεμινάριο *Νταγγίνη* για τις εξετάσεις ΕΑΝΔΑ: <https://www.youtube.com/watch?v=NVAUaD8BAIc>

²⁴ Έτσι και η ΑιτΕκθ του νέου ΠΚ, η οποία αναφέρει ότι κατέστη υποχρεωτική η κλήτευση του κατηγορουμένου για παροχή εξηγήσεων «ώστε να αφαιρεθεί οποιοδήποτε νομοθετικό έρεισμα στην ισχύουσα πρακτική που δεν αποδέχεται την ακυρότητα σε περίπτωση μη κλήτευσης του υπόπτου, όταν αυτός καθίσταται μετέπειτα κατηγορούμενος και έτσι αποκτά τη δυνατότητα να εκθέσει τις απόψεις του σε μεταγενέστερο διαδικαστικό στάδιο».

²⁵ Για το κριτήριο της αμεσότητας της ζημίας βλ. *Νταγγίνη*, Η υποστήριξη της κατηγορίας από το Ελληνικό Δημόσιο, 2020, σελ. 24 επ.

μόνο αυτό δύναται να παραστεί -διαμέσου του νομίμου εκπροσώπου του- προς υποστήριξη της κατηγορίας και όχι οι μέτοχοί του (ή ακόμη και ο μοναδικός μέτοχός του), που θεωρούνται εμμέσως/αντανακλαστικώς ζημιωθέντες από το έγκλημα²⁶.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 6

(επιμ.: Γεώργιος Βουνίδης, Μίνα Ραβάνη)

Ο Α επιθυμώντας να «κερδίσει» επιτέλους ερωτικά την Β η οποία αποτελεί παιδικό του έρωτα, ρίχνει στο ποτό της «χάπι» προκειμένου εκείνη να παραδοθεί στις ορέξεις του. Μάλιστα το χάπι το προμηθεύεται από τον επίσης φίλο του Γ, στον οποίο κατά καιρούς δήλωνε πως «πρέπει να κάνει κάτι προκειμένου η Β, να πάψει να του λέει πως τον βλέπει σαν φίλο». Ο Γ του εγγυάται για την επιτυχία του εγχειρήματος και ο Α, κατά τη φιλική έξοδο του με την Β, ρίχνει στο ποτό της το «χάπι» όταν εκείνη πηγαίνει στο μπάνιο. Η Β πίνει αμέριμνη το ποτό της μέχρι που αρχίζει να ζαλίζεται και εμπιστεύεται στον Α την μεταφορά της στην οικία της. Εκεί ο Α αφού την ξαπλώνει στο κρεβάτι της, επιδίδεται σε γενετήσιες πράξεις μαζί της, κάτι που η Β διαπιστώνει το πρωί και αμέσως το καταγγέλλει στην αστυνομία. Κατά το επόμενο διάστημα και ειδικότερα κατά την διάρκεια της ανάκρισης η Β δέχεται έντονες πιέσεις από την Δ -κοινή φίλη αυτής και του Α- να τον «λυπηθεί» και να σταματήσει να τον «κυνηγά στα δικαστήρια».

Ερωτήσεις:

1. Ποια η ποινική ευθύνη των Α και Γ;
2. Θα παράλασε η τυχόν ευθύνη του Α αν η Β είχε μεθύσει από μόνη της και εκείνος συνοδεύοντάς την σπίτι της τελούσε τις γενετήσιες πράξεις;

²⁶ Βλ. ΟΛΑΠ 5/1994, ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ· ΑΠ 981/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 1218/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 1296/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 462/1997, ΠοινΧρ 1998, σελ. 63 επ.· ΣυμβΑΠ 678/1989, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 1144/1987, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Για το όλο θέμα βλ. Παπαδαμάκη, Ποινική Δικονομία, 2019, σελ. 139-141· Κριτσέλη, Ζητήματα νομιμοποίησης του νομικού προσώπου ως πολιτικώς ενάγοντος στην ποινική δίκη, ΠοινΔικ 2004, σελ. 1405 επ.

3. Μπορεί η Β με κάποια της ενέργεια να οδηγήσει δικονομικά στην απαλλαγή του Α από την κατηγορία;

Απαντήσεις:

1. Σύμφωνα με το ως άνω αναπτυχθέν ιστορικό, ο Α, μη δυνάμενος να πετύχει άλλως ερωτική επαφή με την Β, καταφεύγει στην χρήση ναρκωτικής ουσίας (χαπιού). Η τακτική του αυτή τελεσφορεί και ακολούθως τελεί γενετήσιες πράξεις μαζί της. Τελείται επομένως το δεύτερο -όμως αυτοτελώς μη αξιόποινο- στοιχείο της αντικειμενικής υποστάσεως πλείστων εγκλημάτων του 19ου κεφαλαίου του ΠΚ. Το άρθρο 336 το οποίο προβλέπει την τιμώρηση του εγκλήματος του βιασμού, προϋποθέτει την σωματική βία και την απειλή ως μέσο κάμψης του εξαναγκασμού του θύματος, προκειμένου ο δράστης να επιτύχει την γενετήσια πράξη η οποία τότε καθίσταται αξιόποινη. Ως σωματική βία μπορεί να οριστεί η φυσική/υλική δύναμη που επενεργεί άμεσα στο ανθρώπινο σώμα, παρεμποδίζοντας τις λειτουργίες του και σκοπεύοντας στην υπερνίκηση της πραγματικής ή αναμενόμενης αντίστασης. Κρίσιμο στοιχείο είναι η επενέργεια στο σώμα άλλου προσώπου ορισμένης δύναμης, άμεσα ή και έμμεσα ²⁷. Σύμφωνα με το αρ. 13 περ. δ' ΠΚ υφίσταται επέκταση της έννοιας της σωματικής βίας χωρίς την ανάπτυξη υλικής δύναμης, ειδικότερα: «Σωματική βία συνιστά και η περιαγωγή άλλου σε κατάσταση αναισθησίας ή ανικανότητας για αντίσταση με υπνωτικά ή ναρκωτικά ή άλλα ανάλογα μέσα» ²⁸. Εν προκειμένω, η νάρκωση της Β από τον Α καθίσταται πρόσφορη προκειμένου να επιτύχει την τέλεση γενετήσιας πράξης μαζί της, παρά την εκπεφρασμένη αντίθεσή της στην επιθυμία του αυτή. Φέρεται επομένως ο Α στο παρόν ιστορικό να τελεί ως φυσικός αυτουργός το έγκλημα του βιασμού όπως αυτό περιγράφεται στην παρ. 1 του 336 ΠΚ, καθώς δεν το τελεί μόνον χωρίς την συναίνεση της Β (όπως απαιτεί η παρ. 4), αλλά χρησιμοποιεί και σωματική βία (νάρκωση) για να το πετύχει.

Αναφορικά με την ευθύνη του φίλου Γ, ο οποίος είναι αυτός που τον εφοδίασε με το «χάπι» και τον διαβεβαίωσε για την λειτουργία αυτού, η δράση του περιορίζεται πριν από την πράξη του βιασμού. Τα αποτελέσματα όμως αυτής διαφαίνονται κατά την τέλεση της

²⁷ Ν. Παρασκευόπουλος/Ε. Φυτράκης, Αξιόποινες σεξουαλικές πράξεις, 2^η έκδ., 2021, σελ. 96

²⁸ Έτσι και οι ΑΠ 1190/2013, ΜΟΕφαθ 90/2015 ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

γενετήσιας πράξης και καθίστανται καταλυτικά για να επιτευχθεί αυτή. Θα ήταν όμως υπερβατικό να υπαγάγει κανείς την συμμετοχική του δράση στο δεύτερο εδάφιο του αρ. 47 ΠΚ αφού αφενός η συνδρομή παρεσχέθη πριν και όχι κατά την διάρκεια της πράξης, αφετέρου ο αυτουργός Α έκανε ο ίδιος χρήση του «χαπιού», φέρνοντας έτσι την Β σε κατάσταση ανικανότητας προς αντίσταση. Επομένως ο Γ ευθύνεται ως απλός συνεργός του β' εδ. του 'αρ. 47 ΠΚ.

2. Εν προκειμένω δύο διατάξεις διεκδικούν εφαρμογής σε περίπτωση που σε βάρος της Β τελείται μη επιθυμητή συνουσία: αφενός η διάταξη της παρ. 4 του αρ. 336 ΠΚ (η γενετήσια πράξη άνευ συναίνεσως) αφετέρου η διάταξη της παρ. 1 του αρ. 338 ΠΚ (η κατάχρηση της ανικανότητας προς αντίσταση). Το πλαίσιο επαπειλούμενης ποινής στις ανωτέρω διατάξεις είναι ακριβώς το ίδιο, οπότε κρίσιμο θα ήταν να εξεταστεί η εφαρμογή της προσφορότερης, σε περιπτώσεις όπως αυτή του ιστορικού. Η διάταξη του 338 ΠΚ αναφέρεται όχι σε μη συναινετική απλώς πράξη αλλά σε πράξη η οποία επετεύχθη κατόπιν καταχρήσεως της ανικανότητας του θύματος. Είναι επομένως προσφορότερο να αναζητείται εφαρμογή της 338 παρ. 1 ΠΚ στις περιπτώσεις μέθης του θύματος από ίδια βούληση, καθώς η αναζήτηση της μη ύπαρξης συναίνεσης καθίσταται ιδιαίτερα δυσχερής σε περίπτωση που το θύμα έχει καταναλώσει αλκοόλ έχει όμως ίδια επιθυμία να συνευρεθεί σεξουαλικά με κάποιον σύντροφο, όντας στην κατάσταση αυτή. Η κατάχρηση του θύματος συνίσταται στην εκμετάλλευση ουσιαστικά της πνευματικής και σωματικής καταστάσεως που έχει περιέλθει, με αποτέλεσμα να είναι απολύτως αδύνατη η έκφραση οποιασδήποτε μορφής αντίστασης έναντι του τελούντα την γενετήσια πράξη²⁹. Στις περιπτώσεις αυτές τυγχάνει εφαρμογής η διάταξη του αρ. 338 παρ. 1 ΠΚ και ο Α θα είχε καταχραστεί την ανικανότητα αντίστασης της Β λόγω της μέθης της.

3. Στον ελληνικό Ποινικό Κώδικα η δίωξη των εγκλημάτων είναι κατά κανόνα κρατική, δηλαδή αυτεπάγγελτη, πολλώ δε μάλλον των κακουργημάτων. Στον βιασμό η κρατούσα κοινωνική ηθική η οποία επί πολλά έτη «στιγματίζε» το θύμα σε βαθμό σαφώς μεγαλύτερο από τον θύτη, οδήγησε στην δημιουργία ενός καθεστώτος μερικής διάθεσης της ποινικής δίωξης από το θύμα. Στον βαθμό που δίνεται αυτή η δυνατότητα διάθεσης

²⁹ Α. Κωστάρας, Έννοιες και θεσμοί του Ποινικού Δικαίου, 2004, σελ. 417 επ.

θα μπορούσε να πει κανείς πως δημιουργείται ένα μοντέλο οιονεί κατ' έγκληση δίωξης του βιασμού.

Σύμφωνα με το αρ. 344 ΠΚ «Στην περίπτωση του άρθρου 336 η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπαγγέλτως, αλλά αν ο παθών δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας μπορεί να απόσχει οριστικά από την ποινική δίωξη ή, αν αυτή έχει ασκηθεί, να εισαγάγει την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, το οποίο μπορεί να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη εκτιμώντας τη δήλωση του θύματος ότι η δημοσιότητα από την ποινική δίωξη θα έχει συνέπεια τον σοβαρό ψυχικό τραυματισμό του». Οι λόγοι μη συνέχισης της ποινικής δίωξης κατόπιν σχετικής έκφρασης της επιθυμίας του θύματος, πρέπει να σχετίζονται με την δημιουργία κινδύνων για το ίδιο το θύμα και συγκεκριμένα, με τον κλονισμό της ψυχικής του υγείας ³⁰.

Το δικαστικό όργανο καλείται τουλάχιστον να πιθανολογήσει ³¹ την επελθόντα τραυματισμό ή διασυρμό του θύματος κατόπιν της υποβληθείσας από αυτό δήλωσης η οποία πρέπει να έχει τα κάτωθι συντόμως αναπτυχθέντα στοιχεία. Η δήλωση πρέπει να είναι: α) ορισμένη, να εμπεριέχει δηλαδή το αίτημα της παύσης αλλά και τις πιθανές συνέπειες ³², β) γνήσια, να μην προκύπτει πχ κατόπιν εξωδικαστικής αποζημίωσης του θύματος ³³, η ψυχικής πίεσης ³⁴. Αρμόδιο δικαστικό όργανο να αποφασίσει, ανάλογα με το στάδιο της διαδικασίας, είναι ο Εισαγγελέας, το Δικαστικό Συμβούλιο και το Δικαστήριο. Η διάταξη, το βούλευμα ή η απόφαση πρέπει να περιέχουν αιτιολογία η οποία ελέγχεται αναιρετικά από τον Άρειο Πάγο ³⁵. Επομένως σύμφωνα με το ως άνω αναπτυχθέν ιστορικό, μόνο κατόπιν ειλικρινούς (ήτοι γνήσιας και ορισμένης) δήλωσης της Β θα μπορούσε να παύσει η ποινική δίωξη εναντίον των Α και Γ. Η δήλωση της αυτή θα έπρεπε να καταδεικνύει και να τεκμηριώνει τις σοβαρές αρνητικές συνέπειες που θα

³⁰ «Η συνέχιση της διαδικασίας να είναι ανυπόφορη για το θύμα ή να επέρχεται σοβαρό πλήγμα στην οικογενειακή ζωή ή την κοινωνική υπόληψή του», Ε. Φυτράκης, ό.π., σελ. 149, βλ. και ΑΠ 1652/2006 ΝΟΜΟΣ, αναφορικά με την κοινωνική υπόληψη του θύματος

³¹ Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, Εγκλήματα κατά των προσωπικών αγαθών, 4η εκδ., 2020, σελ. 224. Αντίθετα η ΑΠ 1268/1985 ΝοΒ 1986, σελ. 106 κάνει λόγο για διαπίστωση

³² ΠΛΑΘ 2069/1995 ΠοινΧρ 1995, σελ. 1466, αυτές αρκεί να συνάγονται από το κείμενο, δεν χρειάζεται να αναφέρονται πανηγυρικά

³³ ΑΠ 76/1989, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

³⁴ ΑΠ 561/2020, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

³⁵ ΑΠ 1678/2009, ΠοινΧρ 2010, σελ. 570.

επέλθουν σε αυτήν από την συνέχιση της διαδικασίας και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αποτελεί προϊόν εξωδικαστικού συμβιβασμού, απειλής ή πίεσης.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 7

(επιμ.: Βέρρας Ιωάννης)

Ο Α πληροφορήθηκε ότι ο δικηγόρος Β αναζητούσε στην αγορά μεταχειρισμένων οχημάτων ένα πολυτελές αυτοκίνητο συγκεκριμένου μοντέλου μάρκας Porsche. Για τον λόγο αυτό ο Α μίσθωσε, από γνωστή εταιρεία ενοικιάσεων αυτοκινήτων, το πολυτελές αυτοκίνητο αξίας 150.000 ευρώ και έπειτα εμφανίστηκε στον Β, ως κύριος του αυτοκινήτου. Ο Α έπεισε τον Β, ότι το αυτοκίνητο ήταν της κυριότητάς του και συμφώνησαν να του το πουλήσει αντί του ποσού των 140.000 ευρώ, τα οποία ο Β θα κατέβαλε τμηματικά. Πράγματι, με τη σύναψη της συμφωνίας ο δικηγόρος Β κατέβαλε, ως προκαταβολή για την αγορά του αυτοκινήτου, στον Α το ποσό των 70.000 ευρώ, στο οποίο ο τελευταίος στόχευε εξ αρχής ως μοναδικό όφελός του έναντι του Β. Πράγματι, ο Α, αφού έλαβε τα χρήματα από τον Β, όχι μόνο δεν του παρέδωσε το αυτοκίνητο, αλλά εξαφανίστηκε με αυτό, το οποίο μάλιστα ουδέποτε επέστρεψε και στην εταιρεία ενοικιάσεων, η οποία αν και αντιλήφθηκε την έκνομη ενέργεια του Α σε βάρος της, δεν προέβη σε κάποια νομική ενέργεια εναντίον του.

Όταν ο Δικηγόρος Β, κατάλαβε ότι είχε εξαπατηθεί από τον Α, υπέβαλε έγκληση σε βάρος του, ενώπιον του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αθηνών, για την τέλεση της άδικης πράξης της άπατης και ταυτόχρονα δημοσίευσε στο προσωπικό ιστολόγιο του Α στο Facebook το ιστορικό της σε βάρος του άπατης κατηγορώντας τον, δίχως όμως περαιτέρω χαρακτηρισμούς σε βάρος του Α. Από την πλευρά του ο Α, όταν ενημερώθηκε για τη δημοσίευση του Β, υπέβαλε και αυτός έγκληση σε βάρος του δικηγόρου Β, ενώπιον του κ. Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, για την τέλεση της άδικης πράξης της συκοφαντικής δυσφήμισης.

Ερωτήσεις:

1. Ποιες οι ποινικές ευθύνες του Α;
2. Στην περίπτωση κατά την οποία ο Εισαγγελέας απορρίπτει την έγκληση που

υπέβαλε ο Β, ποιες δικονομικές δυνατότητες έχει ο Β;

3. Στην περίπτωση που διενεργείται προκαταρκτική εξέταση σε βάρος του δικηγόρου

Β, δυνάμει της εγκλήσεως του Α, τι δικονομικό ισχυρισμό δύναται να προβάλλει ο Β για την υπεράσπισή του;

4. Στην περίπτωση που ο Εισαγγελέας άσκησε ποινική δίωξη σε βάρος του Α για

υπεξαίρεση σε βαθμό κακουργήματος και απάτη, και μετά το πέρας της ανάκρισης

κρίνει ότι η υπόθεση πρέπει να παραπεμφθεί στο ακροατήριο, ποια δικονομική δυνατότητα έχει ο Α, προτού παραπεμφθεί, προκειμένου να εμποδίσει την παραπομπή του και να προβάλλει τους ισχυρισμούς του και ποια η τύχη αυτών. Εφόσον ο Α παραπεμφθεί στο ακροατήριο, με ποιόν τρόπο θα γίνει η παραπομπή του και ποιο δικαστήριο είναι καθ' ύλην αρμόδιο να δικάσει την υπόθεσή του.

5. Σε περίπτωση που ο εισαγγελέας ασκήσει ποινική δίωξη σε βάρος του δικηγόρου Β, δυνάμει της εγκλήσεως του Α, με ποιόν τρόπο θα παραπεμφθεί ο Β στο ακροατήριο και ποιο είναι το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο και τι ισχυρισμό μπορεί να προβάλλει κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στο δικαστήριο, εφόσον ο Α έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για την τέλεση της απάτης.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1./ Σύμφωνα με το άρθρο 386 ΠΚ, «Όποιος με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων βλάπτει ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με σκοπό από τη βλάβη αυτής της περιουσίας να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος τιμωρείται με φυλάκιση, και αν η ζημία που προξενήθηκε είναι ιδιαίτερα μεγάλη, με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών και χρηματική ποινή. Αν η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα (10) έτη και χρηματική ποινή». Στην προκειμένη περίπτωση ο Α, παρέστησε στον Β ένα ψευδές γεγονός ως αληθινό, δηλαδή παρέστησε τον κύριο του μισθωμένου αυτοκινήτου, ο οποίος δύναται να το πουλήσει στον Β. Η

ενέργεια του Α έγινε με σκοπό να αποκομίσει παράνομο περιουσιακό όφελος από τον Β και οδήγησε αιτιωδώς στη δημιουργία πλάνης του Β σχετικά με το ανωτέρω ψευδές γεγονός και στην αυτοβλάβη της περιουσίας του, καθότι ο Α έπεισε τον Β, πως ως κύριος συμφωνεί και δύναται να του πωλήσει το επιδειχθέν αυτοκίνητο, με την καταβολή του ποσού των 70.000 ευρώ να λειτουργεί ως προκαταβολή για την αγοραπωλησία του αυτοκινήτου, η οποία ήτο αδύνατο να πραγματοποιηθεί διότι το αυτοκίνητο ήταν μισθωμένο.

Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι η άδικη πράξη της απάτης της παρ. 1 του άρθρου 386 ΠΚ από 1-7-2019 διωκόταν κατ' έγκληση δυνάμει της παρ. 1 του άρθρου 405 ΠΚ, η οποία όμως τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 60 του Ν. 5090/23-2- 2024 ΦΕΚ 30 Α και από την 1 η -7-2024 κατέστη ξανά αυτεπαγγέλτως διωκόμενη. Επομένως, η συμπεριφορά του Α στοιχειοθετεί την ειδική υπόσταση του εγκλήματος της απάτης στη βασική του μορφή, ως περιγράφεται στις διατάξεις του άρθρου 386 ΠΚ. Σύμφωνα με το άρθρο 375 ΠΚ : «1. Όποιος ιδιοποιείται παράνομα ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα που περιήλθε στην κατοχή του με οποιονδήποτε τρόπο τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο (2) έτη και αν το αντικείμενο είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών και χρηματική ποινή. Αν πρόκειται για αντικείμενο που το έχουν εμπιστευθεί στον υπαίτιο λόγω ανάγκης ή λόγω της ιδιότητάς του ως εντολοδόχου, επιτρόπου ή κηδεμόνα του παθόντος ή ως μεσεγγυούχου ή διαχειριστή ξένης περιουσίας, ο υπαίτιος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή.

2. Αν η αξία του αντικειμένου στην παρ. 1 υπερβαίνει συνολικά το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ ο υπαίτιος τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα (10) έτη και χρηματική ποινή». Σύμφωνα με το άρθρο 381 ΠΚ : «1. Για την ποινική δίωξη των εγκλημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 374Α, στην παρ. 1 του άρθρου 375, στο άρθρο 377, στο πρώτο και δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 378 και στην παρ. 1 του άρθρου 379 απαιτείται έγκληση ». Εν προκειμένω, το αυτοκίνητο είναι ξένο πράγμα αξίας 150.000 ευρώ, το οποίο όμως έχει περιέλθει νόμιμα στην κατοχή του Α, δυνάμει της σύμβασης μισθώσεως μεταξύ εκείνου και της εταιρείας ενοικιάσεων αυτοκινήτων. Το γεγονός, ότι ο Α δεν επέστρεψε το αυτοκίνητο στον κύριό του τη συμφωνημένη ημέρα της παράδοσης, αποτελεί εξωτερίκευση της βουλήσεώς του για παράνομη ιδιοποίηση του πράγματος και παράλληλη ενσωμάτωσή του στη περιουσία του, χωρίς τη συναίνεση του ιδιοκτήτη ή χωρίς την ύπαρξη άλλου νόμιμου δικαιώματος.

Συνεπώς, ο Α έχει τελέσει την άδικη πράξη της υπεξαίρεσης και μάλιστα σε βαθμό κακουργήματος, διότι η αξία του υπεξαιρεθέντος πράγματος υπερβαίνει το ποσό των 120.000 ευρώ, η οποία από την 1 η Ιουλίου 2024 διώκεται αυτεπαγγέλτως δυνάμει της παρ. 1 του άρθρου 60 του Ν. 5090/23-2-2024 ΦΕΚ Α' 30, ενώ μέχρι τότε για τη δίωξη της πράξης της κακουργηματικής υπεξαίρεσης ήταν απαραίτητη η δικονομική προϋπόθεση της υποβολής έγκλησης.

2./ Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 52 ΚΠΔ «1. Ο εγκαλών έχει δικαίωμα μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την επίδοση της διάταξης του εισαγγελέα πλημμελειοδικών σύμφωνα με τις παρ. 2 και 3 του προηγούμενου άρθρου, να προσφύγει κατά αυτής στον αρμόδιο εισαγγελέα εφετών. Η προσφυγή ασκείται με τον τρόπο που προβλέπεται στο άρθρο 474.

2. Ο προσφεύγων υποχρεούται να καταθέσει παράβολο υπέρ του Ταμείου Χρηματοδότησης Δικαστικών Κτιρίων (ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ.) ποσού τριακοσίων πενήντα (350) ευρώ, το οποίο επισυνάπτεται στην έκθεση που συντάσσει ο πιο πάνω γραμματέας. Σε περίπτωση που υποβλήθηκε μία έγκληση από περισσότερους εγκαλούντες, κατατίθεται μόνο ένα παράβολο. Το ύψος του ποσού αναπροσαρμόζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης. Αν δεν κατατεθεί το παράβολο, η προσφυγή απορρίπτεται ως απαράδεκτη από τον εισαγγελέα εφετών. Εξαιρούνται από την υποχρέωση κατάθεσης παραβόλου οι δικαιούχοι νομικής βοήθειας, όπως αυτοί προσδιορίζονται στο άρθρο 1 του ν. 3226/2004.

3. Αν ο εισαγγελέας εφετών δεχθεί την προσφυγή, παραγγέλλει είτε τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης αν πρόκειται για κακούργημα ή για πλημμέλημα για το οποίο αυτή είναι υποχρεωτική, εφόσον δεν έχει ήδη διενεργηθεί τέτοια εξέταση είτε την άσκηση ποινικής δίωξης στις λοιπές περιπτώσεις και διατάσσει την επιστροφή του παραβόλου στον καταθέσαντα αυτό.».

Από την διάταξη του άρθρου 52 ΚΠΔ λοιπόν, προκύπτει ευθέως ότι ο Β, ως εγκαλών έχει το δικαίωμα μέσα σε διάστημα δεκαπέντε ημερών από την ημέρα της επίδοσης της απορριπτικής διάταξης του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών επί της εγκλήσεως, να ασκήσει προσφυγή κατά της απορριπτικής διάταξης ενώπιον του αρμοδίου Εισαγγελέα Εφετών. Από την πλευρά του ο Εισαγγελέας Εφετών δύναται να απορρίψει την προσφυγή ή να δεχθεί την προσφυγή και να παραγγέλλει είτε τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης,

αν πρόκειται για κακούργημα ή για πλημμέλημα για το οποίο αυτή είναι υποχρεωτική, εφόσον δεν έχει ήδη διενεργηθεί τέτοια εξέταση είτε την άσκηση ποινικής δίωξης.

3./ Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 59 ΚΠΔ : «Στις περιπτώσεις των άρθρων 224, 229, και 363 ΠΚ, όταν ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών διαπιστώσει, πως για το γεγονός για το οποίο εξετάσθηκε ο διάδικος ή ο μάρτυρας ή έγινε η αναφορά στην αρχή ή η καταμήνυση ή ισχυρίστηκε ή διέδωσε ο υπαίτιος ασκήθηκε ποινική δίωξη ή διενεργείται προκαταρκτική εξέταση ή προανάκριση της παρ. 2 του άρθρου 245, ή έχει ασκηθεί αγωγή ή αίτηση ενώπιον πολιτικού δικαστηρίου, αναβάλλει με πράξη του που περιέχει συνοπτική αιτιολογία, κάθε περαιτέρω ενέργεια έως το τέλος της ποινικής δίωξης ή της πολιτικής δίκης.»

Επομένως, ο Β θα προβάλει ενώπιον του εισαγγελέα τον ισχυρισμό ότι η υπό διερεύνηση υπόθεση εξαρτάται από άλλη δίκη (εκείνη σε βάρος του Α) και θα ζητήσει να αναβάλει με πράξη του κάθε περαιτέρω ενέργεια του έως το τέλος της ποινικής δίωξης της έτερης σχετικής ποινικής υπόθεσης. Σε περίπτωση που ο εισαγγελέας δεν δεχτεί τον ισχυρισμό του Β και ασκήσει ποινική δίωξη σε βάρος του για την άδικη πράξη της συκοφαντικής δυσφήμισης κατ' άρθρο 363 ΠΚ, δημιουργείται απόλυτη ακυρότητα της προδικασίας κατ' άρθρο 171 § 1 περ. γ' ΚΠΔ.

4./ Σύμφωνα με το άρθρο 381 του ΠΚ, προκύπτει ότι μόνο η υπεξαίρεση της παρ.1 (άρθρο 375 ΠΚ), δηλαδή η πλημμεληματική υπεξαίρεση, είναι έγκλημα κατ' έγκληση διωκόμενο, συνεπώς η υπεξαίρεση άνω των 120.000 ευρώ, η κακουργηματική, διώκεται αυτεπαγγέλτως και δεν αποτελεί απαραίτητη δικονομική προϋπόθεση για την άσκηση ποινικής δίωξης η υποβολή εγκλήσεως από τον παθόντα. Παρότι, από το πρακτικό δεν προκύπτει ότι η εταιρεία ενοικιάσεων αυτοκινήτων, ως παθούσα, υπέβαλε έγκληση για την πράξη της υπεξαίρεσης, ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών μόλις λάβει γνώση, με οιοδήποτε τρόπο, του εγκλήματος αυτού, θα ασκήσει ποινική δίωξη κατ' άρθρο 43 ΚΠΔ.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 308 ΚΠΔ, «1. Το τέλος της κύριας ανάκρισης κηρύσσεται από το συμβούλιο πλημμελειοδικών με βούλευμα. Για τον σκοπό αυτόν, τα έγγραφα διαβιβάζονται αμέσως μετά την τελευταία ανακριτική πράξη στον εισαγγελέα, ο οποίος, αν κρίνει ότι δεν χρειάζεται να τα επιστρέψει στον ανακριτή για να συμπληρωθεί η ανάκριση, μέσα σε δύο (2) μήνες ή, αν η φύση της υπόθεσης το επιβάλλει, μέσα σε τρεις (3) μήνες υποβάλλει πρόταση στο συμβούλιο για να παύσει οριστικά ή προσωρινά η

δίωξη ή για να παραπεμφθεί ο κατηγορούμενος στο ακροατήριο ή για να μην απαγγελθεί κατηγορία εναντίον του. Ο εισαγγελέας, εφόσον στη δικογραφία που του διαβιβάστηκε από τον ανακριτή μετά το πέρας της κύριας ανάκρισης υπάρχουν κατηγορούμενοι κατά των οποίων έχει εκδοθεί ένταλμα προσωρινής κράτησης, οφείλει εντός μηνός να υποβάλει πρόταση στο συμβούλιο, για να παύσει οριστικά ή προσωρινά η δίωξη ή για να παραπεμφθεί ο κατηγορούμενος στο ακροατήριο ή για να μην απαγγελθεί κατηγορία εναντίον του.

2. Από τη στιγμή που ο εισαγγελέας καταρτίσει σχετική πρόταση, πριν την υποβάλλει στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, έχει υποχρέωση να ενημερώσει αμέσως τους διάδικους ή τους πληρεξουσίους δικηγόρους τους, με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που δηλώθηκε κατά την ανάκριση, και αν δεν έχει δηλωθεί, έστω τηλεφωνικά, προκειμένου να λάβουν αντίγραφο της και να ασκήσουν το δικαίωμα ακρόασης υποβάλλοντας υπόμνημα με τις απόψεις τους. Το αντίγραφο της πρότασης αποστέλλεται στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που δηλώθηκε από τον ενδιαφερόμενο διάδικο. Στην περίπτωση αυτή η δικογραφία διαβιβάζεται στο δικαστικό συμβούλιο, αφού παρέλθουν δέκα (10) ημέρες από την ειδοποίηση, η οποία αποδεικνύεται με βεβαίωση του αρμόδιου γραμματέα της εισαγγελίας, που επισυνάπτεται στη δικογραφία, και σε περίπτωση ηλεκτρονικής ειδοποίησης με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και με εκτύπωση του μηνύματος του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που επισυνάπτεται στη δικογραφία. Η υποχρέωση για την τήρηση της ανωτέρω προθεσμίας δεν ισχύει αν συντρέχει, κατά την κρίση του εισαγγελέα, κίνδυνος άμεσης παραγραφής ή συμπλήρωσης των ανωτάτων ορίων προσωρινής κράτησης, οπότε η δικογραφία διαβιβάζεται στο συμβούλιο, μετά την παρέλευση σαράντα οκτώ (48) ωρών...».

Συνεπώς, ο Α μόλις ενημερωθεί για την παραπεμπτική πρόταση του εισαγγελέα, δύναται εντός δέκα ημερών να καταθέσει υπόμνημα ενώπιον του δικαστικού συμβουλίου, δια του εισαγγελέως, με το οποίο θα προβάλει όλους τους νομικούς και πραγματικούς ισχυρισμούς του.

Ο Α θα παραπεμφθεί με παραπεμπτικό βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδικών κατ' άρθρ. 310 § 1 περ. ε' ΚΠΔ. Η παραπομπή θα αφορά μόνο τις πράξεις της κακουργηματικής υπεξαίρεσης και της πλημμεληματικής απάτης, κατ' άρθρο 375 παρ. 2 και 386 παρ. 1 ΠΚ, για την εκδίκαση των οποίων καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την

πράξη της απάτης είναι το Τριμελές Εφετείο κατ' άρθρο 111 ΚΠΔ, προσοχή καθ' ύλην αρμόδιο για την εκδίκαση της πλημμεληματικής απάτης είναι κατ' άρθρο 115 παρ. 1 ΚΠΔ το Μονομελές Πλημμελειοδικείο, καθότι η προβλεπόμενη ποινή είναι η φυλάκιση, ενώ όταν συντρέχει η επιβαρυντική περίπτωση της ιδιαίτερα μεγάλης αξίας (αλλά κάτω των 120.000 ευρώ) αρμόδιο κατ' άρθρο 115 παρ. 1 περ. δ' και 112 παρ. 1 ΚΠΔ είναι το Τριμελές Πλημμελειοδικείο, καθότι η προβλεπόμενη ποινή είναι φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών, παρά ταύτα σύμφωνα με το άρθρο 128 παρ. 1 ΚΠΔ τα εν λόγω εγκλήματα θεωρούνται συναφή και κατ' άρθρο 129 παρ. 1 ΚΠΔ θα εκδικαστούν από το ίδιο δικαστήριο, εκτός και αν από τη συνεκδίκαση προκαλείται βλάβη, αρμόδιο δε κατά την παρ. 2 του ίδιου άρθρου είναι το ανώτερο δικαστήριο και για τα συναφή εγκλήματα που υπάγονται στην καθ' ύλη αρμοδιότητα του κατώτερου δικαστηρίου, επομένως ο κατηγορούμενος θα παραπεμφθεί προς δίκη για όλες τις αποδιδόμενες σε αυτόν πράξεις στο Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων.

5./ Σύμφωνα με την περ. δ' του άρθρου 110 ΚΠΔ, όταν ο κατηγορούμενος για πλημμέλημα είναι πρόσωπο ειδικής ποινικής δωσιδικίας, αρμόδιο για την εκδίκασή της υπόθεσης του σε πρώτο βαθμό είναι το Μονομελές Εφετείο, επιπλέον η ιδιότητα του δικηγόρου στο πρόσωπο του κατηγορουμένου τον καθιστά πρόσωπο ιδιάζουσας δωσιδικίας.

Επιπλέον σύμφωνα με την παρ. 2 του αρθρ. 43 ΚΠΔ, όταν κατηγορείται πρόσωπο ειδικής δωσιδικίας κατ' αρθρ. 110 περ. δ' ΚΠΔ, ο εισαγγελέας ασκεί ποινική δίωξη διαβιβάζοντας την δικογραφή στον εισαγγελέα εφετών με σχέδιο του κλητηρίου θέσπισματος και ο εισαγγελέας εφετών εισάγει την υπόθεση στο Μονομελές Εφετείο με απευθείας κλήση, εκτός κλητήριο θέσπισμα, εκτός αν ο τελευταίος κρίνει ότι δεν συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις για την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο με απευθείας κλήση, οπότε υποβάλλει σχετική πρόταση στο συμβούλιο εφετών διατηρώντας το δικαίωμα να διατάξει προηγουμένως προανάκριση για τη συμπλήρωση του αποδεικτικού υλικού. Συνεπώς, εφόσον ασκηθεί ποινική δίωξη σε βάρος του Β, εξαιτίας της δικηγορικής του ιδιότητας θα παραπεμφθεί με κλητήριο θέσπισμα του εισαγγελέα εφετών στο ακροατήριο του Μονομελούς Εφετείου (άρθρα

43 § 1 και 2, 110 περ. δ ΚΠΔ)

Ως προς τον ισχυρισμό που μπορεί να προβάλλει ο Β ενώπιον του δικαστηρίου κατά την εκδίκαση της σε βάρος του υπόθεσης για την τέλεση της συκοφαντικής δυσφήμισης κατά του Α και με δεδομένο ότι ο Α έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για το δήθεν δυσφημιστικό γεγονός, ο Β θα ισχυριστεί ότι το γεγονός που ισχυρίστηκε είναι αποδεδειγμένο δυνάμει αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης, η οποία δημιουργεί κατά το άρθρο 366 παρ. 2 ΠΚ τεκμήριο αλήθειας για το δικαστήριο και πρέπει να αθωωθεί, διότι δεν στοιχειοθετείται η άδικη πράξη της συκοφαντικής δυσφήμισης κατ' άρθρο 363 ΠΚ.

Στο σημείο αυτό να τονιστεί ότι το έγκλημα της απλής δυσφήμισης του άρθρου 362ΠΚ καταργήθηκε από την 1 η -05-2024 σύμφωνα με την περ. α του άρθρου 136 του Ν. 5090/23-2-2024 ΦΕΚ 30Α.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 8

(επιμ. Γεώργιος Παπουτσιδάκης)

Ουσιαστικό Ποινικό

Οι Α, Β και Γ έχουν αποφασίσει να εκτελούν και εκτελούν επί πληρωμή «συμβόλαια θανάτου». Για τον σκοπό αυτό έχουν προμηθευτεί οπλισμό, ακίνητα για την απόκρυψή του, οχήματα διαφυγής κτλ. Ο Δ, που έχει οικονομικές διαφορές με τον Ε, τους προσεγγίζει και τους παρέχει χρηματικό ποσό, προκειμένου αυτοί να σκοτώσουν τον Ε. Πράγματι, ενώ ο Ε αποχωρεί ένα πρωί από την οικία του, ο Α τον ακινητοποιεί και τον συγκρατεί, ενώ οι Β και Γ τον πλησιάζουν και τον μαχαιρώνουν πολλές φορές, σκοτώνοντάς τον. Στη συνέχεια, ο Β επειδή φοβάται για την ζωή του, παραδίδεται στις αρχές και παρέχει πληροφορίες για τους Α και Γ, οι οποίοι συλλαμβάνονται.

Ερωτήματα:

A) Ποια είναι η ποινική ευθύνη των Α, Β, Γ και Δ;

B) Θα άλλαζε η απάντησή σας ως προς τον Γ, εάν αυτός δεν ήταν παρών στο συμβάν του θανάτου του Ε, πλην όμως ανέμενε σε κοντινό σημείο με αυτοκίνητο έτοιμος να παρέμβει αν χρειαστεί και τελικώς να παραλάβει τους Α και Β, κατόπιν συνεννόησης με αυτούς;

Γ) Ασκεί κάποια επιρροή ως προς την ποινική μεταχείριση του Β το γεγονός ότι παραδόθηκε αυτοβούλως και παρείχε πληροφορίες για τους Α και Γ στις αρχές;

Απαντήσεις:

Εισαγωγική παρατήρηση: Για τις ανάγκες του πρακτικού, δεν λαμβάνονται υπόψη τυχόν αδικήματα ειδικών ποινικών νόμων, όπως του νόμου περί όπλων (Ν. 2168/1993).

Α) Σύμφωνα με το άρθρο 187 παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα: *«Όποιος συγκροτεί ή εντάσσεται ως μέλος σε επιχειρησιακά δομημένη και με διαρκή εγκληματική δράση οργάνωση τριών ή περισσότερων προσώπων, που επιδιώκει την τέλεση περισσότερων κακουργημάτων τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή»*. Οι Α, Β και Γ έχουν συγκροτήσει και έχουν ενταχθεί ως μέλη σε μια τέτοια οργάνωση, η οποία επιδιώκει την τέλεση περισσότερων κακουργημάτων (ανθρωποκτονίες), ενώ όπως προκύπτει από τα δεδομένα του πρακτικού έχει διαρκή εγκληματική δράση. Απαραίτητο στοιχείο για την θεμελίωση του εν θέματι εγκλήματος είναι η οργάνωση να διαθέτει μια υποδομή, η οποία εν προκειμένω συνίσταται στον οπλισμό, στα οχήματα, στα ακίνητα κτλ, που έχουν διατεθεί για την αποτελεσματική εκπλήρωση των σκοπών της. Σημειώνεται ότι το στοιχείο της ιεραρχικής δομής δεν αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την στοιχειοθέτηση της εγκληματικής οργάνωσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 299 παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα: *«Όποιος σκότωσε άλλον τιμωρείται με ισόβια κάθειρξη»*. Εν προκειμένω, οι Β και Γ καταφέρνουν πολλαπλές μαχαιριές στον Ε και τον σκοτώνουν. Σύμφωνα δε με το άρθρο 45 του Ποινικού Κώδικα: *«Αν δύο ή περισσότεροι πραγμάτωσαν από κοινού, εν όλω ή εν μέρει, τα στοιχεία της περιγραφόμενης στον νόμο αξιόποινης πράξης, καθένας τους τιμωρείται ως αυτουργός»*. Οι Β και Γ, κατόπιν συναπόφασης, μαχαιρώνοντας πολλές φορές τον Ε, πραγμάτωσαν από κοινού τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του άρθρου 299 ΠΚ, και συνεπώς, είναι συναυτουργοί.

Σύμφωνα με το άρθρο 47 εδ. α' του Ποινικού Κώδικα (όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 5090/2024): *«Όποιος, εκτός από την περίπτωση της παρ. 1 του άρθρου 46, με πρόθεση παρέχει άμεση συνδρομή στον δράστη κατά τη διάρκεια αυτής της πράξης και στην εκτέλεση της κύριας πράξης τιμωρείται με την ποινή αυτουργού (...)*». Εν προκειμένω, ο Α, κρατώντας διαρκώς τον Ε, παρέχει συνδρομή άμεση (δηλαδή η συνδρομή αξιοποιείται αυτούσια και οδηγεί ευθέως

στην πραγμάτωση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος)³⁶, κατά τη διάρκεια της πράξης και στην εκτέλεση αυτής (δηλαδή η συνδρομή είναι καίρια, αποφασιστική, ποιοτικά και πρακτικά της ίδιας σημασίας με τη συμβολή του αυτουργού)³⁷. Δεν αντιμετωπίζεται ο Α ως συναυτουργός, διότι η ακινητοποίηση και η συγκράτηση του Ε δεν αποτελούν στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης της ανθρωποκτονίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα: «Με την ποινή του αυτουργού τιμωρείται όποιος με πρόθεση προκάλεσε σε άλλον την απόφαση να εκτελέσει την άδικη πράξη που διέπραξε». Στην περίπτωση μας, ο Δ ήρθε σε επαφή με τους Α, Β και Γ και τους παρέιχε χρηματικό ποσό για να σκοτώσουν τον Ε, προκάλεσε δηλαδή την απόφαση σε αυτούς να τελέσουν την άδικη πράξη που τελικά διέπραξαν. Με την εν λόγω συμπεριφορά ο Δ καθίσταται ηθικός αυτουργός σε τετελεσμένη ανθρωποκτονία για τους Β και Γ και σε άμεση συνέργεια στην ανθρωποκτονία για τον Α.

Σύνοψη: Οι Α, Β και Γ ευθύνονται για συγκρότηση και ένταξη ως μέλη σε εγκληματική οργάνωση (ΠΚ 187 παρ. 1). Οι Β και Γ διέπραξαν τετελεσμένη ανθρωποκτονία από πρόθεση (ΠΚ 299 παρ. 1) κατά συναυτουργία (ΠΚ 45). Ο Α διέπραξε άμεση συνέργεια (ΠΚ 47 εδ. α΄) στην ανθρωποκτονία των Β και Γ. Ο Δ διέπραξε ηθική αυτουργία (ΠΚ 46 παρ. 1) στην ανθρωποκτονία των Β και Γ και στην άμεση συνέργεια σε ανθρωποκτονία του Α.

Β) Σύμφωνα με το άρθρο 47 εδ. β΄ του Ποινικού Κώδικα, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 5090/2024: «Αν, εκτός της περίπτωσης του πρώτου εδαφίου, παρέχει με πρόθεση σε άλλον οποιαδήποτε συνδρομή πριν από την τέλεση ή κατά την τέλεση της άδικης πράξης που διέπραξε, τιμωρείται ως συνεργός με ποινή ελαττωμένη (άρθρο 83». Πρόκειται για την περίπτωση της απλής συνέργειας. Στην περίπτωση που εξετάζουμε εδώ, ο Γ περιμένει με αυτοκίνητο κοντά στο σημείο του εγκλήματος, έτοιμος να παραλάβει τους Α και Β, όπως και πράττει στη συνέχεια. Η συνδρομή του δεν διαθέτει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της άμεσης συνέργειας (ΠΚ 47 εδ. α΄). Επειδή μάλιστα συνέργεια μετά την τέλεση της κυρίας πράξης δε νοείται, το ενδιαφέρον μετατίθεται στο γεγονός ότι ο Γ, υποσχόμενος ότι θα περιμένει στο αυτοκίνητο και σε ετοιμότητα να παρέμβει αν χρειαστεί, ενίσχυσε την απόφαση των Α και Β. Όπως γίνεται δεκτό από την νομολογία, ψυχική συνδρομή δύναται να παρασχεθεί με την

³⁶ Μυλωνόπουλος Χ., Ποινικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος, έκδ. 1^η, τομ. ΙΙ, σελ. 247.

³⁷ Μυλωνόπουλος Χ., οπ. π. σελ. 249.

ενεργό παρουσία του απλού συνεργού στον τόπο της πράξεως, με την ενίσχυση της αποφάσεως που ο αυτουργός έχει πάρει για την τέλεση της πράξεως, καθώς και με ενθάρρυνση αυτού με οποιονδήποτε τρόπο³⁸. Στην περίπτωση αυτή επομένως, γίνεται λόγος για ψυχική συνέργεια, που είναι πάντοτε μορφή απλής συνέργειας, και ουδέποτε άμεσης. Επισημαίνεται ότι ο Γ δεν μπορεί να θεωρηθεί ηθικός αυτουργός, γιατί δεν προκάλεσε στους Α και Β την απόφαση να τελέσουν την ανθρωποκτονία, αλλά μόνον ενίσχυσε ήδη ειλημμένη απόφασή τους. Εξάλλου, δεν είναι ούτε συναυτουργός, αφού δεν τελεί τμήμα της αντικειμενικής υπόστασης της ανθρωποκτονίας.

Γ) Σύμφωνα με το άρθρο 187Γ του Ποινικού Κώδικα: «1. Αν κάποιος από τους υπαιτίους των πράξεων των παραγράφων 1 έως 3 του άρθρου 187 ή των παραγράφων 2 έως 4 του άρθρου 187Α καταστήσει δυνατή με αναγγελία στην αρχή την πρόληψη της διάπραξης ενός από τα σχεδιαζόμενα εγκλήματα, ή με τον ίδιο τρόπο συμβάλλει ουσιωδώς στην εξάρθρωση της οργάνωσης, απαλλάσσεται από την ποινή για τις πράξεις αυτές (...). 2. Αν στην περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου ο υπαίτιος έχει τελέσει κάποιο από τα επιδιωκόμενα εγκλήματα ή έχει τελέσει κάποιο από τα εγκλήματα της παραγράφου 1 του άρθρου 187Α, το δικαστήριο επιβάλλει μειωμένη ποινή (άρθρο 83). Το δικαστήριο μπορεί να διατάζει την αναστολή αυτής της ποινής, εκτιμώντας ιδίως την έκταση της συμμετοχής του υπαιτίου στην οργάνωση και τον βαθμό της συμβολής του στην εξάρθρωσή της». Στο πρακτικό μας, ο Β σπεύδει αυτοβούλως στις αρχές και παρέχει πληροφορίες που οδηγούν στην σύλληψη των Α και Γ και, συνεπώς, στην εξάρθρωση της εγκληματικής οργάνωσης (ΠΚ 187 παρ. 1). Το κίνητρο του δράστη που προβαίνει σε αναγγελία στην αρχή είναι αδιάφορο, αρκεί μόνο αυτή η αναγγελία να συνέβαλε αιτιωδώς και αντικειμενικώς στην πρόληψη της διάπραξης ενός από τα σχεδιαζόμενα εγκλήματα ή, όπως μας ενδιαφέρει εν προκειμένω, στην εξάρθρωση της οργάνωσης. Με το υπό εξέταση άρθρο θεσπίζεται η ευνοϊκότερη ποινική μεταχείριση του μέλους της οργάνωσης που επανακάμπτε στη νομιμότητα και συνδράμει τις διωκτικές αρχές στο έργο τους. Επειδή μάλιστα ο Β έχει διαπράξει ήδη ένα από τα σχεδιαζόμενα εγκλήματα (ανθρωποκτονία), θα εφαρμοστεί η παρ. 2 του άρθρου 187Γ ΠΚ και ο Β θα τιμωρηθεί –υποχρεωτικά– με μειωμένη ποινή για το αδίκημα της παρ. 1 του άρθρου 187 ΠΚ.

³⁸ ΑΠ 1645/2005, ΠοινΧρ 2006, σελ. 594, ΑΠ 1174/2003, ΠοινΧρ 2004, σελ. 314, Μυλωνόπουλος Χ., Ποινικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος, έκδ. 2^η, ΠΝ Σάκκουλας, 2020, σελ. 891.

Ποινική Δικονομία

Οι Α, Β, Γ και Δ παραπέμπονται να δικάστούν για τα ανωτέρω υπό Α. αδικήματα με αμετάκλητο βούλευμα στο ακροατήριο του Τριμελούς Εφετείου Κακουρημάτων. Ο Μ, συνήγορός τους, προβάλλει ενώπιον του τελευταίου δικαστηρίου την ένσταση ότι καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο είναι το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο και όχι το Τριμελές Εφετείο. Το δικαστήριο απορρίπτει την ένσταση, καταδικάζει τους κατηγορουμένους και επιβάλλει στους Α και Γ ισόβια κάθειρξη και ποινή κάθειρξης δέκα ετών, στον Β ισόβια κάθειρξη και ποινή κάθειρξης πέντε ετών και στον Δ ποινή κάθειρξης δεκαπέντε ετών. Οι Α, Β, Γ και Δ ασκούν έφεση κατά της απόφασης. Το (δευτεροβάθμιο) Τριμελές Εφετείο Κακουρημάτων επιβάλλει στους Α και Γ ισόβια κάθειρξη και ποινή κάθειρξης δέκα ετών, στον Β ισόβια κάθειρξη και ποινή κάθειρξης έξι ετών και στον Δ ποινή κάθειρξης δέκα ετών. Σημειώνεται ότι για την καταδίκη του Δ το δικαστήριο στηρίχθηκε αποκλειστικά στο περιεχόμενο της ενοχοποιητικής για εκείνον απολογίας του Α. Ο Β και ο Δ ασκούν αναίρεση κατά της απόφασης.

Ερωτήματα

- 1) Έχει δίκιο ο συνήγορος Μ ως προς την ένσταση που υπέβαλε ενώπιον του Τριμελούς Εφετείου Κακουρημάτων;
- 2) Ποιον λόγο αναίρεσης θα πρέπει να επικαλεστεί ο Β και ποιον ο Δ;
- 3) Υπάρχει κάποιος τρόπος για να μην οδηγηθεί στην φυλακή ο Δ, μετά την έκδοση της απόφασης του (δευτεροβάθμιου) Τριμελούς Εφετείου;

Απαντήσεις

Εισαγωγική παρατήρηση: Με τον Ν. 5090/2024, και δη το άρθρο 75 αυτού (με ισχύ από 01.05.2024), τροποποιείται το άρθρο 111 του ΚΠΔ και καταργείται το Πενταμελές Εφετείο ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο που εκδικάζει τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του Τριμελούς Εφετείου. Στην θέση του έχουμε το Τριμελές Εφετείο που συντίθεται από αρχαιότερους εφέτες και αρχαιότερο πρόεδρο εφετών σε σχέση με τη σύνθεση που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση. Για τις ανάγκες του πρακτικού, θα αναφερόμαστε σε Τριμελές Εφετείο και (δευτεροβάθμιο) Τριμελές Εφετείο.

1) Σύμφωνα με το άρθρο 129 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας: «*Το ανώτερο δικαστήριο είναι αρμόδιο και για τα συναφή εγκλήματα που υπάγονται στην αρμοδιότητα του κατώτερου δικαστηρίου. Το μικτό ορκωτό δικαστήριο θεωρείται στην περίπτωση αυτή ανώτερο κατά βαθμό από τα άλλα*». Εν προκειμένω, τα αδικήματα που μας ενδιαφέρουν είναι η ανθρωποκτονία από πρόθεση (ΠΚ 299) και η συγκρότηση εγκληματικής οργάνωσης (ΠΚ 187 παρ. 1). Η ανθρωποκτονία από πρόθεση υπάγεται στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 109 παρ. 1 ΚΠΔ. Επομένως, φαίνεται ότι εκ πρώτης όψεως ο Μ έχει δίκιο. Ωστόσο, η περίπτωση της εγκληματικής οργάνωσης (ΠΚ 187 παρ. 1) είναι εξαίρεση από τον κανόνα της αρμοδιότητας λόγω συνάφειας. Σύμφωνα με το άρθρο 111 παρ. 4 ΚΠΔ: «*Το τριμελές εφετείο δικάζει : (...) 4. Τα κακούργηματα τα οποία τελούμενα υπό της συνθήκης του άρθρου 187Α ΠΚ χαρακτηρίζονται ως τρομοκρατικές πράξεις και τα κακούργηματα που προβλέπονται στα άρθρα 187 και 187Β ΠΚ, καθώς και τα συναφή με αυτά πλημμελήματα και κακούργηματα, ανεξαρτήτως της βαρύτητάς τους*». Δηλαδή, εδώ η κατηγορία της εγκληματικής οργάνωσης συμπαράσχει κάθε συναφές κακούργημα, ακόμα και αυτό της ανθρωποκτονίας, και θεμελιώνει καθ' ύλην αρμοδιότητα του Τριμελούς Εφετείου Κακούργημάτων.

2) Ως προς τον Β, το (δευτεροβάθμιο) Τριμελές Εφετείο παραβίασε την αρχή της μη χειροτέρευσης της θέσης του κατηγορουμένου, αφού του επέβαλε ισόβια κάθειρξη και ποινή κάθειρξης έξι ετών, αντί της πρωτοδίκως επιβληθείσας ισόβιας κάθειρξης και ποινής κάθειρξης πέντε ετών. Η εν λόγω αρχή καθιερώνεται στο άρθρο 470 του ΚΠΔ, όπου προβλέπεται: «*Στην περίπτωση που ασκήθηκε ένδικο μέσο εναντίον καταδικαστικής απόφασης από εκείνον που καταδικάστηκε ή υπέρ αυτού, δεν μπορεί να γίνει χειρότερη η θέση του ούτε να ανακληθούν τα ευεργετήματα που δόθηκαν με την απόφαση που προσβάλλεται (...)*». Μάλιστα, η χειροτέρευση της θέσης του Β έχει εδώ άμεση μορφή, καθώς του επιβάλλονται αυξημένες ποινικές κυρώσεις³⁹. Ο αναιρετικός λόγος που θεμελιώνεται είναι αυτός της θετικής υπέρβασης εξουσίας (ΚΠΔ 510 παρ. 1 περ. Θ'), καθότι το δικαστήριο άσκησε δικαιοδοσία που δεν του δίνει ο νόμος.

Ως προς τον Δ, το (δευτεροβάθμιο) Τριμελές Εφετείο με το να στηριχθεί για την καταδίκη του αποκλειστικά στην απολογία του Α παραβίασε την διάταξη του άρθρου 211 ΚΠΔ, όπου

³⁹ Βλ. για την αρχή της μη χειροτέρευσης Παπαδομάκης Α., Ποινική Δικονομία, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, έκδ. 9^η, 2019, σελ. 581 – 589.

ορίζεται: «*Η μαρτυρική κατάθεση ή η παροχή εξηγήσεων ή η απολογία προσώπου συγκατηγορουμένου για την ίδια πράξη δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για την καταδίκη του κατηγορουμένου, αν δεν υπάρχει και άλλο, ρητά κατονομαζόμενο στην απόφαση, αποδεικτικό μέσο*». Η συνέπεια αυτής της παραβίασης έγκειται στην θεμελίωση απόλυτης ακυρότητας κατ' άρθρο 171 παρ. 1δ', στο μέτρο που θίγεται το δικαίωμα του κατηγορουμένου σε δίκαιη δίκη, και, συνεπώς, ιδρύεται ο σχετικός λόγος αναίρεσης (ΚΠΔ 510 παρ. 1 περ. Α'). Υπογραμμίζεται ότι οι απόλυτες ακυρότητες στηρίζονται πάντοτε σε δύο διατάξεις: την γενική ρήτρα του άρθρου 171 παρ. 1 ΚΠΔ, και την εκάστοτε διάταξη, η παραβίαση της οποίας μπορεί να υπαχθεί σε μια από τις περιπτώσεις της γενικής ρήτρας, όπως εν προκειμένω το άρθρο 211 ΚΠΔ. Αντιθέτως, οι σχετικές ακυρότητες θεμελιώνονται πάντοτε σε μία και μόνο διάταξη που τις προβλέπει. Πέραν αυτού, ιδρύεται και έλλειψη της ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας (ΚΠΔ 510 περ. Δ'), ένεκα της παράλειψης του δικαστηρίου να κατονομάσει στην απόφασή του ρητώς κάποιο άλλο αποδεικτικό μέσο για την καταδίκη του Δ, όπως επιτάσσει το άρθρο 211 ΚΠΔ⁴⁰.

3) Σύμφωνα με το άρθρο 471 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 5090/2024: «*2. Κατ' εξαίρεση η προθεσμία για την άσκηση του ενδίκου μέσου της αναίρεσης και η αίτηση για την αναίρεση δεν αναστέλλουν την εκτέλεση της απόφασης που προσβάλλεται με αυτή. Το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση μπορεί, μόλις ασκηθεί αναίρεση και εφόσον το ζητήσει ο εισαγγελέας ή ο κατηγορούμενος, να αναστείλει την εκτέλεσή της ή, αν η αναίρεση ασκείται κατά απόφασης που απέρριψε την έφεση ως απαράδεκτη ή ανυποστήρικτη, να αναστείλει την εκτέλεση της πρωτόδικης απόφασης. Αν το εκδόν δικαστήριο είναι το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο ή το Μικτό Ορκωτό Εφετείο, και εφόσον αυτό δεν συνεδριάζει κατά το άρθρο 377 ΚΠΔ, την αναστολή χορηγεί το τριμελές εφετείο. Η αναστολή διατάσσεται εφόσον προβλέπεται ότι η έκτιση της ποινής ωσότου εκδοθεί η απόφαση επί της αναίρεσης θα έχει ως συνέπεια υπέρμετρη και ανεπανόρθωτη βλάβη για τον κατηγορούμενο ή την οικογένειά του. Νέα αίτηση αναστολής εκτέλεσης από τον κατηγορούμενο είναι απαράδεκτη, αν δεν παρέλθουν δύο (2) μήνες από την απόρριψη της προηγούμενης*». Ο Δ θα πρέπει λοιπόν, αμέσως μόλις ασκήσει αναίρεση, να ασκήσει ενώπιον του (δευτεροβάθμιου) Τριμελούς

⁴⁰ Για την παραβίαση της διάταξης του άρθρου 211 ΚΠΔ βλ. ιδίως *Μαργαρίτης Α.*, Ποινική Απόδειξη – καίρια ζητήματα μετά τον Ν. 4855/2021, Νομική Βιβλιοθήκη, 2022, σελ. 206 – 210.

Εφετείου αίτηση αναστολής, επικαλούμενος την υπέρμετρη και ανεπανόρθωτη βλάβη για τον ίδιο ή την οικογένειά του που θα προκληθεί από την συνέχιση της έκτισης της ποινής.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 9

(επιμ. Γεώργιος Παπουτσιδάκης)

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Ο Α και ο Β αποφασίζουν να τελέσουν ληστεία σε βάρος της τράπεζας της γειτονιάς τους υπό την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΑ Χ ΑΕ». Γι' αυτό το λόγο, προμηθεύονται ακριβείς απομιμήσεις όπλων από τον φίλο τους Γ, ο οποίος γνωρίζει εξ αρχής το σχέδιό τους και το αποδέχεται, και πλαστικά γάντια μίας χρήσεως από τον Δ, που διατηρεί κατάστημα μίνι μάρκετ, και ο οποίος δεν γνωρίζει ούτε τους Α και Β, ούτε τον λόγο για τον οποίο προμηθεύονται τα γάντια. Φθάνοντας οι Α και Β στην τράπεζα, υπό την απειλή των όπλων – ρέπλικα αφαιρούν από τα ταμεία το ποσό των 140.000 ευρώ και εξαφανίζονται, αφού πρώτα και χωρίς καμία προηγούμενη συνεννόησή του με τον Α, ο Β χτύπησε βάνουσα στο κεφάλι τον υπάλληλο της τράπεζας Ε με σκοπό να τον ακινητοποιήσει, γεγονός που δεν μπορούσε να προβλέψει ο Α. Αποτέλεσμα αυτών των χτυπημάτων ήταν ο θάνατος του Ε.

ΕΡΩΤΗΜΑ : Ποια είναι η ποινική ευθύνη των Α, Β, Γ και Δ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αρχικά, ο Α και ο Β έχουν τελέσει ληστεία κατά συναυτουργία (ΠΚ 45, 380 παρ. 1). Επισημαίνεται ότι στη ληστεία η αξία του αντικειμένου που αφαιρέθηκε δεν επιδρά καθόλου στην ποινική ευθύνη του δράστη (σε αντίθεση, πχ, με την κλοπή), παρά μόνο λαμβάνεται υπόψη κατά την επιμέτρηση της ποινής (ΠΚ 79). Ως προς τον θάνατο του υπαλλήλου Ε, τίθεται ζήτημα εφαρμογής της παρ. 2 του άρθρου 380 ΠΚ, στο οποίο τυποποιείται η διακεκριμένη θανατηφόρα ληστεία, που συνιστά έγκλημα διακρινόμενο από το αποτέλεσμα (ΠΚ 29). Ως έγκλημα διακρινόμενο από το αποτέλεσμα νοείται εκείνο που τιμωρείται βαρύτερα όταν προκαλεί ορισμένο περαιτέρω αποτέλεσμα και αποκαλείται έτσι επειδή αυτό το αποτέλεσμα *διακρίνει* (= επιβαρύνει) τη βασική πράξη που το προκάλεσε. Σύμφωνα με το άρθρο 29 ΠΚ, αυτό το αποτέλεσμα θα πρέπει να τυποποιείται στον νόμο ως αυτοτελές έγκλημα αμέλειας, οπότε η σύνθεση του βασικού

εγκλήματος με το αποτέλεσμα αποδίδουν τη νομοτυπική μορφή του εκ του αποτελέσματος διακρινόμενου εγκλήματος.

Εν προκειμένω, ο Β δεν έχει δόλο ως προς τον θάνατο του Ε, αφού σκοπός του ήταν απλώς να τον ακινητοποιήσει. Ωστόσο, βαρύνεται με αμέλεια ως προς αυτό το αποτέλεσμα, αφού μπορούσε να προβλέψει, έστω και αν δεν το επιδίωκε, ότι από τα χτυπήματα που προκάλεσε στο κεφάλι του Ε, ήταν πιθανός ο θάνατος του τελευταίου. Συνεπώς, το αποτέλεσμα που εξετάζουμε έχει πράγματι τον χαρακτήρα αυτοτελούς εγκλήματος που τελείται εξ αμελείας (ανθρωποκτονία από αμέλεια, ΠΚ 302 παρ. 1), ώστε να είναι επιτρεπτή η εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 380, κατά την οποία: *«Αν από την πράξη επήλθε ο θάνατος κάποιου προσώπου ή βαριά σωματική βλάβη ή αν η πράξη εκτελέστηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα εναντίον προσώπου, επιβάλλεται ισόβια κάθειρξη»*.

Περαιτέρω, εφόσον πρόκειται για συναυτουργία, το άδικο ενός εκάστου συναυτουργού είναι πρωτογενές και δεν αντλεί απαξία από τη συμπεριφορά του άλλου συναυτουργού. Όταν λοιπόν το βαρύτερο αποτέλεσμα οφείλεται σε αμέλεια ενός μόνον εκ των συναυτουργών του βασικού, τότε, αυτός μεν τιμωρείται ως αυτουργός του εκ του αποτελέσματος διακρινόμενου εγκλήματος, ο δε άλλος ως συναυτουργός του βασικού, χωρίς να καταλογίζεται η αμέλεια του ενός στον άλλον. Επομένως, ο μεν Α ευθύνεται για ληστεία κατά συναυτουργία (ΠΚ 45, 380 παρ. 1), ο δε Β για θανατηφόρα ληστεία (ΠΚ 380 παρ. 2).

Ο Γ ευθύνεται για απλή συνέργεια σε ληστεία (ΠΚ 47 εδ. β', 380 παρ. 1), αφού παρείχε με πρόθεση (δεδομένου ότι γνώριζε και αποδεχόταν την τέλεση της ληστείας από τους αυτουργούς, όσο και την παροχή συνδρομής σε αυτούς) συνδρομή στους Α και Β πριν την τέλεση της πράξης διά της χορήγησης των ψεύτικων όπλων σε αυτούς.

Ο Δ δεν φέρει καμία ποινική ευθύνη, αφού δεν είχε τον απαιτούμενο δόλο του συνεργού, η δε πράξη του (χορήγηση γαντιών από το μίνι μάρκετ του) δεν υπερβαίνει τα όρια της κοινωνικής προσφορότητας.

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Λίγες ημέρες μετά, οι Α και Β συλλαμβάνονται. Ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών ασκεί σε βάρος τους ποινική δίωξη κατά τα ανωτέρω διαλαμβανόμενα. Μετά την ουσιαστική περάτωση της ανάκρισης, οι Α και Β παραπέμπονται για να δικάσουν ο μεν Α για ληστεία, ο δε Β για θανατηφόρα ληστεία. Στο ακροατήριο, ο τραπεζίτης Τ, ο οποίος

κατέχει το 99% των μετοχών της τράπεζας Χ ΑΕ, δηλώνει παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας σε βάρος των Α και Β.

ΕΡΩΤΗΜΑ ΠΡΩΤΟ: Ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο για να δικάσει τη συγκεκριμένη υπόθεση;

ΕΡΩΤΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ: Είναι νόμιμη η παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας του Τ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΠΡΩΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ:

Σύμφωνα με το άρθρο 110 ΚΠΔ: «Στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του μονομελούς εφετείου ανήκουν: (...) β) Η εκδίκαση των περιοριστικά απαριθμούμενων κακουργημάτων της διακεκριμένης κλοπής (άρθρο 374 ΠΚ), της ληστείας (άρθρο 380 ΠΚ), της παράτυπης μετανάστευσης [Κώδικας Μετανάστευσης, ν. 4251/2014 (Α' 80)], του κώδικα νόμων για τα ναρκωτικά [ν. 4139/2013 (Α' 74)], των περ. β' έως και ε' της παρ. 1 και της παρ. 3 του άρθρου 268 του ν.δ. 86/1969 «Δασικός Κώδικας» (Α' 7), και της παρ. 1 του άρθρου 71 του ν. 998/1979 «περί προστασίας δασών» (Α' 289), πνευματικής ιδιοκτησίας, συγγενικών δικαιωμάτων και πολιτιστικών θεμάτων [ν. 2121/1993 (Α' 25)], του άρθρου 52 του ν. 4002/2011 (Α' 180), του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας [ν. 4987/2022 (Α' 206)], του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα [ν. 2960/2001, (Α' 265)], του ν. 4830/2021 (Α' 169), εκτός αν στον νόμο απειλείται κατά αυτών η ποινή της ισόβιας κάθειρξης, οπότε αυτά υπάγονται στη δικαιοδοσία του τριμελούς εφετείου».

Εν προκειμένω, ο Α έχει παραπεμφθεί για ληστεία και ο Β για θανατηφόρα ληστεία. Για τη ληστεία, αρμόδιο δικαστήριο είναι το μονομελές εφετείο κακουργημάτων, ενώ για τη θανατηφόρα ληστεία το τριμελές εφετείο κακουργημάτων, επειδή γι' αυτήν απειλείται στον νόμο η ποινή της ισόβιας κάθειρξης (ΠΚ 380 παρ. 2). Κατά το άρθρο 130 ΚΠΔ παρ. 1: «Στην περίπτωση που συμμετέχουν περισσότεροι στο έγκλημα, αρμόδιο δικαστήριο για όλους είναι εκείνο που είναι αρμόδιο για εκείνον από τους συμμετόχους ο οποίος επισύρει τη βαρύτερη ποινή. Αν οι συμμετοχοί υπάγονται σε δικαστήρια διαφορετικού βαθμού, αρμόδιο δικαστήριο για όλους είναι το ανώτερο. Το μικτό ορκωτό δικαστήριο θεωρείται στην περίπτωση αυτή ανώτερο από τα άλλα». Με την συγκεκριμένη διάταξη καθορίζεται

το αρμόδιο δικαστήριο στις περιπτώσεις συμμετοχής στο έγκλημα, κατά τις διατάξεις των άρθρων 45 επ. ΠΚ. Εφόσον η πράξη για την οποία έχει παραπεμφθεί ο Β επισύρει βαρύτερη ποινή, θεμελιώνεται αρμοδιότητα του τριμελούς εφετείου κακουργημάτων και ως προς τον Α.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ:

Όπως δέχεται παγίως η θεωρία και η νομολογία, στην περίπτωση που κάποιο έγκλημα έχει τελεστεί σε βάρος ενός νομικού προσώπου, μόνο το τελευταίο νομιμοποιείται ενεργητικά σε παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας (άρθρα 63 – 68, 82 – 84 ΚΠΔ) ως αμέσως ζημιωθέν από την αξιόποινη πράξη. Αντιθέτως, τα μέλη αυτού ή οι μέτοχοί του δεν δικαιούνται να παραστούν, γιατί τα πρόσωπα αυτά έχουν υποστεί έμμεση μόνον ζημία. Επομένως, στην υπό κρίση υπόθεση δε νομιμοποιείται σε παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας ο τραπεζίτης Τ, παρά το γεγονός ότι κατέχει το 99% των μετοχών της τράπεζας Χ ΑΕ. Και αυτό γιατί η όποια ζημία του είναι έμμεση και όχι άμεση, υπό την έννοια ότι αυτή δεν προκύπτει ευθέως από το τελεσθέν έγκλημα, αλλά ένεκα της κυριότητάς του επί των μετοχών της τράπεζας. Αντιθέτως, η τράπεζα Χ ΑΕ δικαιούται να παραστεί διά του νομίμου εκπροσώπου της, δεδομένου ότι η πράξη της ληστείας προσβάλλει (και) το έννομο αγαθό της περιουσίας, φορέας του οποίου είναι η ίδια η τράπεζα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Μυλωνόπουλος Χ., Ποινικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος, έκδ. 2^η, ΠΝ Σάκκουλας, 2020.
- 2) Μυλωνόπουλος Χ., Ποινικό Δίκαιο – Ειδικό Μέρος, έκδ. 4^η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2022.
- 3) Παπαδαμάκης Α., Ποινική Δικονομία, έκδ. 9^η, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2019.
- 4) Μαργαρίτης Λ. & Ζαχαριάδης Α., 94 Πρακτικά Θέματα Ποινικής Δικονομίας, έκδ. 2^η, Νομική Βιβλιοθήκη, 2021.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 10

(επιμ. Σοφία Σαγιά)

Το 2018 ο Α, έμπορος πολυτελών αυτοκινήτων συνάπτει σύμβαση με την Τράπεζα Τ, με την οποία αναλαμβάνει την υποχρέωση να υποδεικνύει στην Τ υποψήφιους αγοραστές οχημάτων τα οποία είχε στην κυριότητά της η Τράπεζα, έναντι ποσοστού επί των πωλήσεων. Κατά τη σύμβαση αυτή τα αυτοκίνητα, κυριότητας της Τ, θα παρέμεναν στις εγκαταστάσεις του Α, δυνάμει σύμβασης παρακαταθήκης, χωρίς δικαίωμα του Α να τα μεταφέρει σε άλλο χώρο δίχως άδεια της Τ. Διαρκούσης της σύμβασης, ο Α πωλεί στον καλόπιστο Β ένα από τα οχήματα της Τ αξίας 135.000 ευρώ, παριστάνοντάς του ψευδώς ότι το όχημα είναι δικό του. Δύο χρόνια αργότερα, η Τ αναζητά από τον Α το εν λόγω όχημα και κατόπιν έρευνας διαπιστώνει ότι αυτό έχει πωληθεί στον Β από τον οποίο και το κατάσχει δυνάμει δικαστικής απόφασης (αστικού δικαστηρίου) ενώ παράλληλα υποβάλλει μήνυση σε βάρος του Α, στην οποία καλείται και καταθέτει ως μάρτυρας ο Β.

Ερωτήσεις:

1. Αξιοποίητο του Α.
2. Για ποια αδικήματα θα ασκηθεί ποινική δίωξη σε βάρος του Α;
3. Ο Α καταδικάζεται από το Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων σε ποινή φυλακίσεως δύο (2) ετών με τη χορήγηση ελαφρυντικού. Έχει δικαίωμα να ασκήσει έφεση;

Απαντήσεις:

1.

Εδώ ο Α έχει τελέσει κακουρηγηματική υπεξαίρεση (άρ. 375 § 3) σε βάρος της Τράπεζας Τ καθώς η τελευταία είχε την κυριότητα του οχήματος που βρισκόταν στην κατοχή του Α δυνάμει σύμβασης παρακαταθήκης. Επίσης, ο Α έχει τελέσει κακουρηγηματική απάτη σε βάρος του Β (άρ. 386 § 1) καθώς του παρέστησε ψευδώς ότι η κυριότητα του οχήματος ανήκε σε εκείνον και η περιουσιακή βλάβη του Β συνίσταται στην απώλεια του αυτοκινήτου συνεπεία της κατασχέσεως.

2.

Μετά τη μήνυση της Τ (και αφού διενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση) θα ασκηθεί ποινική δίωξη σε βάρος του Α για κακουργηματική υπεξαίρεση σε βάρος της Τ. Λόγω του ότι η πράξη απάτης έλαβε χώρα το 2020, δηλαδή μετά την ισχύ του Ν. 4619/2019, για την ποινική δίωξη του Α για απάτη απαιτείται έγκληση (άρ. 405 ΠΚ). Κατ' επέκταση, εφόσον ο Β δεν υπέβαλε μήνυση σε βάρος του Α εντός τριών μηνών από τη στιγμή που αντελήφθη την απάτη σε βάρος του, δεν μπορεί να ασκηθεί ποινική δίωξη για απάτη σε βάρος του Α.

Σημείωση: Με το Ν. 5090/2024 (άρ. 60) το αδίκημα της απάτης διώκεται εκ νέου αυτεπαγγέλτως, πράγμα που σημαίνει ότι δεν απαιτείται έγκληση του παθόντος για την κίνηση της ποινικής δίωξης.

3.

Σύμφωνα με το άρ. 489 περ. ε' ΚΠΔ, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το Ν. 5090/2024, εκείνος που καταδικάστηκε για κακούργημα με απόφαση του Τριμελούς Εφετείου έχει δικαίωμα να ασκήσει έφεση μόνο εάν του επεβλήθη ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον τριών (3) ετών. Κατ' επέκταση, εδώ ο Α δεν έχει δικαίωμα να ασκήσει έφεση

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 11

(Επιμ.: Νικόλαος Σακκάς)

Ο Α πούλησε σε τρεις συλλέκτες έργων τέχνης την ίδια απομίμηση πίνακα ζωγραφικής σπουδαίου ζωγράφου με παράνομο περιουσιακό όφελος κάθε φορά 50.000 €. Κατά του Α ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών άσκησε ποινική δίωξη για απάτη κατ' εξακολούθηση σε βαθμό κακουργήματος (άρθρα 98, 386 παρ. 1 ΠΚ) με περιουσιακό όφελος και ισόποση περιουσιακή ζημία συνολικής αξίας 150.000 €. Η δικογραφία βρίσκεται στον ανακριτή. Μετά την απολογία του Α προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής. Ωστόσο, ο Α πριν απολογηθεί στον ανακριτή προσφέρθηκε να αποζημιώσει τους τρεις εξαπατηθέντες, δίνοντας στον καθένα το ποσό των 15.000 €, υποσχόμενος να εξοφλήσει πλήρως τα οφειλόμενα εντός εξαμήνου και επιδεικνύοντας έτσι σε κάποιο βαθμό έμπρακτη μετάνοια.

Ερωτάται:

1) Συντρέχουν κατά την άποψή σας οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για την επιβολή προσωρινής κράτησης στον Α ;

2) Αν είχε ήδη επιβληθεί προσωρινή κράτηση και μετά από την επιβολή της έλαβε χώρα στη διάρκεια της κύριας ανάκρισης η επιστροφή των 15.000 ευρώ στον καθένα από τους τρεις αγοραστές τί μπορεί ο κατηγορούμενος να ζητήσει;

3) Υφίσταται τελικά έγκλημα μετά από αυτή την επιστροφή και αν ναι, ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο για να δικάσει ο Α ;

Απαντήσεις:

1) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 405 παρ. 2 ΠΚ το αξιόποιο μεταξύ άλλων του εγκλήματος της απάτης (386 παρ. 1 ΠΚ) εξαλείφεται αν ο υπαίτιος, με δική του θέληση και πριν από την πρώτη εξέτασή του ως υπόπτου ή κατηγορουμένου ικανοποιήσει εντελώς τον ζημιωθέντα χωρίς παράνομη βλάβη τρίτου. Η μερική μόνο ικανοποίηση εξαλείφει το αξιόποιο κατά το αντίστοιχο μόνο μέρος. Εν προκειμένω, ο Α πριν την απολογία του (δηλ. πριν την πρώτη του εξέταση ως κατηγορουμένου) κατέβαλε σε καθέναν από τους τρεις εξαπατηθέντες το ποσό των 15.000 €, ήτοι το συνολικό ποσό των (3X15.000 € =) 45.000 €. Άρα, η περιουσιακή ζημία ανέρχεται πλέον σε (150.000 – 45.000 =) 105.000 €, δηλαδή ποσό μικρότερο των 120.000 €. Ως εκ τούτου, η πράξη για την οποία κατηγορείται ο Α δεν έχει πλέον κακουρηματικό χαρακτήρα. Έτσι, δεν συντρέχει η βασική προϋπόθεση για την επιβολή προσωρινής κράτησης που σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 286 παρ. 1 ΚΠΔ είναι να υπάρχει κατηγορία για κακούρηγμα.

2) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 291 παρ. 2 ΚΠΔ εκείνος που προσωρινά κρατείται μπορεί να υποβάλει αίτηση στον ανακριτή για την άρση των μέτρων αυτών ή για την αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης με περιοριστικούς όρους ή με κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση. Εν προκειμένω, ο Α μετά την καταβολή των 15.000 € στον καθένα από τους τρεις εξαπατηθέντες αγοραστές, και εφόσον δεν θα υφίσταται πλέον κακουρηματική πράξη, μπορεί να υποβάλει στον ανακριτή αίτηση για την άρση της προσωρινής του κράτησης.

3) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 405 παρ. 2 εδ. β' ΠΚ η μερική μόνο ικανοποίηση εξαλείφει το αξιόποινο κατά το αντίστοιχο μόνο μέρος. Εν προκειμένω, δηλαδή, η καταβολή του συνολικού ποσού των 45.000 € εξαλείφει το αξιόποινο της απάτης για το ποσό αυτό, όμως παραμένει το αξιόποινο της πράξης του Α (απάτη κατ' εξακολούθηση) για το υπόλοιπο ποσό (105.000 €), έχοντας όμως πλέον πλημμεληματικό χαρακτήρα. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 115 παρ. 1 δ ΚΠΔ (ως τροποποιήθηκε με το Ν.5090/2024, [ΦΕΚ Α' 30/23.02.2024](#), με έναρξη ισχύος από την 1η.5.2024.) αρμόδιο για την εκδίκαση της υπόθεσης είναι το Μονομελές Πλημμελειοδικείο.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 12

(Επιμ.: Νικόλαος Σακκάς)

Ο Α πείθει αντί αμοιβής τον Β, ο οποίος ήταν πυγμάχος και μόλις αποφυλακίστηκε (εξέτισε ποινές για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, ανθρωποκτονία με δόλο, διακίνηση ναρκωτικών, κ.λπ.), να «σπάσει στο ξύλο» και να παραμορφώσει στο πρόσωπο τον Γ, ο οποίος του πήρε την ερωμένη. Ο Β, χρησιμοποιώντας και σιδερογροθιές, δέρνει ανηλεώς τον Γ και τον εγκαταλείπει αιμόφυρτο, αν και του περνά από το μυαλό, ότι έτσι όπως τον κατάντησε μπορεί και να πεθάνει, πράγμα που τελικώς συνέβη.

Ερωτάται:

- 1) Ποια είναι η ποινική ευθύνη του Α και του Β ;
- 2) Σε ποιο δικαστήριο θα δικαστούν οι Α και Β ;

Απαντήσεις:

- 1) Ο Β χρησιμοποιώντας και σιδερογροθιές δέρνει ανηλεώς τον Γ και τον εγκαταλείπει αιμόφυρτο, αν και του περνά από το μυαλό, ότι έτσι όπως τον κατάντησε μπορεί και να πεθάνει, πράγμα που τελικώς συνέβη. Επομένως, ο Β αρχικά τελεί βαριά σκοπούμενη σωματική βλάβη, η οποία όμως αποβαίνει θανατηφόρα (είχε ως επακόλουθο το θάνατο), που είναι έγκλημα διακρινόμενο εκ του αποτελέσματος. Η πράξη αυτή τιμωρείται από τις διατάξεις των άρθρων

29,310 και 311 εδ. α', β' ΠΚ. Ωστόσο, το πρακτικό ζήτημα με την έκφραση «τον εγκαταλείπει αιμόφυρτο, αν και του περνά από το μυαλό, ότι έτσι όπως τον κατάντησε μπορεί και να πεθάνει, πράγμα που τελικώς συνέβη» αφήνει σαφώς να εννοηθεί, ότι ο Β είχε ενδεχόμενο δόλο ως προς το θάνατο του Γ, οπότε θα εφαρμοστεί η αυστηρότερη διάταξη του άρθρου 299 παρ. 1 ΠΚ. Υφίσταται φαινομενική συρροή και υπερισχύει το άρθρο 299 παρ. 1 ΠΚ (σύμφωνα με το άρθρο 29 ΠΚ). Ακριβέστερα, πρόκειται για ανθρωποκτονία με πρόθεση δια παραλείψεως τελεσθείσα από έχοντα ιδιαίτερη νομική υποχρέωση ένεκα προγενέστερης επικίνδυνης ενέργειας (άρθρο 15 ΠΚ). Στις περιπτώσεις αυτές προηγείται η έκθεση (άρθρο 306 παρ. 1 ΠΚ) που μετεξελίσσεται σε ανθρωποκτονία με πρόθεση και απορροφάται από αυτήν. Ο Α έπεισε αντί αμοιβής τον Β, ο οποίος ήταν πυγμάχος και μόλις αποφυλακίστηκε να «σπάσει στο ξύλο» και να παραμορφώσει στο πρόσωπο τον Γ, ο οποίος του πήρε την ερωμένη. Ο Α είναι λοιπόν ηθικός αυτουργός σε βαριά σκοπούμενη σωματική βλάβη. Όμως θα του καταλογιστεί από αμέλεια το επελθόν αποτέλεσμα, δηλαδή ο θάνατος του Γ, επειδή ο Α μπορούσε να προβλέψει ότι ο τραχύς και αδίστακτος χαρακτήρας του Β μπορούσε να προκαλέσει τον θάνατο στον Γ. Επειδή ο Α δεν είχε δόλο ως προς το θάνατο του Γ και συνεπώς δεν μπορεί να τιμωρηθεί για ηθική αυτουργία σε ανθρωποκτονία με δόλο, η ποινική ευθύνη του Α θα εστιαστεί στην ηθική αυτουργία σε βαριά σκοπούμενη σωματική βλάβη, η οποία απέβη θανατηφόρα (είχε ως επακόλουθο το θάνατο), που είναι έγκλημα εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο. Η πράξη του Α τιμωρείται από τις διατάξεις των άρθρων 29,46 παρ. 1, 310 και 311 εδ. α', β' ΠΚ.

- 2) Για την εκδίκαση των πράξεων των Α και Β αρμόδιο είναι το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο (ΜΟΔ) σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 109 ΚΠΔ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 13

(Επιμ.: Κατσαούνης Γεώργιος, Λεριός Στυλιανός)

Ο Α πάσχει από μια ιδιαίτερα επικίνδυνη ασθένεια και πρέπει να υποβληθεί σε εγχείρηση. Λόγω της αδυναμίας του να εξεύρει το μεγάλο ποσό που απαιτείται για την εγχείρηση, αποφασίζει να στραφεί στην εγκληματικότητα. Έτσι, αφαιρεί το αυτοκίνητό του Β, προκειμένου να μεταβεί στο κατάστημα του Γ. Εκεί απειλεί με μαχαίρι τον Γ και αφαιρεί

όσα χρήματα βρει στο ταμείο. Σε πολύ μικρή απόσταση, εγκαταλείπει το αυτοκίνητο του Β σε ερημική τοποθεσία, όπως εξ αρχής σχεδίαζε. Στη συνέχεια, υπό την απειλή ψεύτικου αυτή τη φορά όπλου, αφαιρεί το πορτοφόλι της περαστικής Χ. Τέλος, γρονθοκοπά τον Δ, ο οποίος πάσχει από μια σπάνια αιμοφυλική ασθένεια, την οποία αγνοεί ο Α. Με μία μόλις γροθιά, προκαλείται αμυχή στον Δ, ο οποίος πεθαίνει από ακατάσχετη αιμορραγία .

Ερωτήσεις:

1. Ποιες πράξεις έχει τελέσει ο Α;
2. Τι θα υποστηρίζατε νομικά ως συνήγορος του Α προκειμένου είτε να απαλλαγεί είτε να μειωθεί η ενδεχόμενη ποινή του;
3. Ποιο Δικαστήριο είναι αρμόδιο σε πρώτο και δεύτερο βαθμό;
4. Η Χ δηλώνει για πρώτη φορά παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας στην κατ' έφεση δίκη. Υπάρχει κάποια δικονομική συνέπεια αν το δευτεροβάθμιο Δικαστήριο την κάνει δεκτή;
5. Στην περίπτωση που ο Α είχε κηρυχθεί αθώος στον πρώτο βαθμό λόγω δικαστικής πλάνης και ο Εισαγγελέας Εφετών ασκούσε έφεση με την αιτιολογία ότι «η απόφαση δεν είναι ορθή», ποια θα ήταν η τύχη της έφεσης;

Απαντήσεις:

1. Ζήτημα τίθεται εν προκειμένω αν ο Α έχει τελέσει κλοπή (άρ. 372 ΠΚ) ή αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου (άρ. 374Α ΠΚ). Η διαφορά μεταξύ των δύο εγκλημάτων έγκειται στο ότι η μεν κλοπή προϋποθέτει σκοπό ιδιοποίησης, η δε αυθαίρετη χρήση απλό σκοπό χρήσης του οχήματος. Εφόσον, λοιπόν, ο Α αφαίρεσε το όχημα του Β με σκοπό τη μετάβαση στο κατάστημα του Γ για τη διάπραξη αδικήματος με σκοπό να το εγκαταλείψει εν συνεχεία σε ερημική τοποθεσία⁴¹, όπως και έπραξε, ορθότερο είναι να γίνει λόγος για κλοπή. Και τούτο διότι η εγκατάλειψη οχήματος συνιστά συμπεριφορά κυρίου, σαν να υπάρχει εξουσία διάθεσης του οχήματος, και δεν προσιδιάζει σε συμπεριφορά απλού χρήστη αυτού. Συνεπώς, εφόσον ο Α τη στιγμή της αφαίρεσης του

⁴¹ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 67/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

οχήματος σχεδίαζε εν συνεχεία να το εγκαταλείψει, να ασκήσει δηλ. κυριαρχική πράξη πάνω σε αυτό, έχει τελέσει κλοπή (διότι υπάρχει σκοπός παράνομης ιδιοποίησης)⁴².

Έχει επίσης τελέσει δύο ληστείες (380 ΠΚ), μία κατά του Γ και μία κατά της περαστικής Χ, οι οποίες τελούν σε σχέση αληθινής πραγματικής συρροής. Είναι αδιάφορο το ότι το όπλο στη δεύτερη ληστεία ήταν ψεύτικο, καθόσον κρίσιμο ποινικά μέγεθος είναι αυτό της απειλής, όπως αυτή εκλαμβάνεται από το θύμα.

Όσον αφορά την επίθεση κατά του Δ, ο Α τελεί καταρχάς απλή σωματική βλάβη (308 ΠΚ) εναντίον του, εκ της οποίας όμως επέρχεται ο θάνατός του, όπερ σημαίνει ότι πρέπει να αξιολογήσουμε το αν υπάρχει εν προκειμένω το εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο έγκλημα της θανατηφόρου σωματικής βλάβης (άρθρο 311 εδ. α΄ ΠΚ), το οποίο αποτελείται από ένα εκ δόλου βασικό έγκλημα (πρόκληση σωματικής βλάβης) που προκαλεί από (τουλάχιστον) αμέλεια ένα περαιτέρω βαρύτερο αποτέλεσμα (θάνατος). Στην περίπτωση μας ο Α έχει δόλο πρόκλησης σωματικής βλάβης, αφετέρου η βλάβη αυτή πράγματι οδήγησε αιτιακά στον θάνατο του παθόντος.

Ωστόσο, δεδομένης της άγνοιας του Α για την ασθένεια του Δ, δεν ήταν αντικειμενικά δυνατή η πρόβλεψη του θανάτου του Δ εκ μέρους του Α. Κατά το άρ. 28 ΠΚ, από αμέλεια πράττει όποιος από έλλειψη της προσοχής την οποία όφειλε κατά τις περιστάσεις και μπορούσε να καταβάλλει είτε δεν προέβλεψε το αξιόποιο αποτέλεσμα που προκάλεσε η πράξη του, είτε το προέβλεψε ως δυνατό πίστεψε όμως ότι δεν θα επερχόταν. Είναι προφανές λοιπόν ότι η πρόβλεψη μίας τόσο σπάνιας ασθένειας, ικανής να μετατρέψει ένα απλό χτύπημα σε θάνατο, κείται εκτός της απαιτούμενης προσοχής που οφείλει και μπορεί να καταβάλει ο μέσος άνθρωπος και ως εκ τούτου δεν συντρέχει το στοιχείο της κατ' άρ. 28 ΠΚ αμέλειας (ή κατ' άλλη άποψη, της λεγόμενης «εξωτερικής αμέλειας»),

⁴²Για να υπάρξει παράνομη χρήση θα πρέπει ο υπαίτιος να είχε πρόθεση να χρησιμοποιήσει το μεταφορικό μέσο (σαν ξένο) μόνο για μικρό χρονικό διάστημα και να το αποδώσει στον ιδιοκτήτη ή στον κάτοχό του κατά τρόπο κοινωνικά πρόσφορο για τον χαρακτηρισμό της πράξης ως επιστροφής. Αν αντιθέτως ο υπαίτιος χρησιμοποιεί εντατικά το αυτοκίνητο (λ.χ. σε αυτοσχέδιους αγώνες, για τη διάπραξη μιας απαγωγής ή ληστείας, τη μεταφορά ναρκωτικών ή παράνομων μεταναστών) ή το χρησιμοποιεί για μεγάλο χρονικό διάστημα ή το χαρίζει ή το χρησιμεύει σε άλλον ως ιδιοκτήτη του ή το πουλά μετά τη χρήση, τότε υπάρχει πράξη ιδιοποίησης, οπότε εάν το αφαιρέσει από άλλον με αυτό το σκοπό θα πρόκειται για κλοπή, αν αντίθετα το είχε ήδη στη κατοχή του θα πρόκειται για υπεξαίρεση, βλ. αναλυτικά Μπιτζιλέκη, Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, 2020, σελ. 140.

στοιχείο της οποίας είναι η αντικειμενική προβλεψιμότητα⁴³) ως προς τον θάνατο του Δ. Επομένως ο Α θα τιμωρηθεί μόνο για το αδίκημα της απλής σωματικής βλάβης..

Τέλος, ο Α έχει τελέσει παραβιάσεις της νομοθεσίας περί όπλων.

2. Θα μπορούσε ενδεχομένως να υποστηριχθεί η άρση του αδικού λόγω κατάστασης ανάγκης (άρ. 25 ΠΚ). Ωστόσο, κατά τη διατύπωση του άρθρου 25 ΠΚ, δεν είναι άδικη η πράξη που τελεί κάποιος για να αποτρέψει παρόντα και αναπόφευκτο με άλλα μέσα κίνδυνο, ο οποίος απειλεί το πρόσωπο ή την περιουσία του ιδίου ή κάποιου άλλου χωρίς δική του υπαιτιότητα, αν η βλάβη που προηγήθηκε στον άλλον είναι σημαντικά κατώτερη κατά το είδος και τη σπουδαιότητα από τη βλάβη που απειλήθηκε. Στην περίπτωση μας, ακόμη και αν η απειλή της προσωπικής ελευθερίας του άλλου (όπως αυτή δοκιμάζεται από τη ληστεία) θεωρηθεί ως έννομο αγαθό σημαντικά κατώτερο αυτού της υγείας ή της ζωής, δε υπάρχει το στοιχείο του παρόντος, αναπόφευκτου και αναπώτερου με άλλα μέσα κινδύνου, διότι η ζωή του Α δεν απειλείται «εδώ και τώρα», και έτσι αυτός μπορεί να στραφεί με νόμιμα μέσα για την εξασφάλιση οικονομικής βοήθειας. Συνεπώς, ο παρών ισχυρισμός κατά πάσα πιθανότητα θα απορριφθεί. Το ίδιο θα συμβεί και με τον ισχυρισμό περί συνδρομής κατάστασης ανάγκης του άρθρου 32 ΠΚ, καθώς η διάταξη αυτή, προκειμένου να τύχει εφαρμογής, αξιώνει επίσης τον παρόντα και αναπόφευκτο με άλλα μέσα κίνδυνο.

Σε κάθε περίπτωση, ο συνήγορος υπεράσπισης, μετά την τυχόν διάγνωση της ενοχής του κατηγορουμένου από το Δικαστήριο, θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι συντρέχει στο πρόσωπό του η ελαφρυντική περίπτωση της προηγούμενης έντιμης ατομικής, οικογενειακής και επαγγελματικής και γενικά κοινωνικής ζωής (άρ. 84 παρ. 2 στοιχ. α' ΠΚ, όπως αναδιαμορφώθηκε με το άρθρο 16 Ν 5090/2024), καθώς από τα στοιχεία του πρακτικού δεν προκύπτει η ύπαρξη προηγούμενων καταδικών του Α, ούτε η ύπαρξη προηγούμενης εν γένει παραβατικής συμπεριφοράς, ούτε όμως και στοιχεία που θα μπορούσαν να οδηγήσουν το Δικαστήριο σε κρίση περί γενικότερα ανέντιμης οικογενειακής, επαγγελματικής και κοινωνικής ζωής σε χρόνο προηγούμενο της τέλεσης των εγκλημάτων, αλλά αντιθέτως, η απόφαση στροφής στην εγκληματικότητα ανάγεται στο σημείο εκκίνησης του περιγραφόμενου εγκληματικού ιστορικού.

⁴³ Βλ. Μυλωνόπουλο, Ποινικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, β' έκδ., 2020, σελ. 314-315.

Ωστόσο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι μετά την επαναφορά της ελαφρυντικής περιστασης της προηγούμενης έντιμης ατομικής, οικογενειακής και επαγγελματικής και γενικά κοινωνικής ζωής, με το άρ. 16 Ν. 5090/2024, σε αντικατάσταση της προηγούμενης σύννομης διαβίωσης, όπως είχε τεθεί με τον Ν. 4619/2019, κατά τις πάγιες παραδοχές της νομολογίας υπό τον προΐσχύοντα ΠΚ, για την αναγνώρισή της δεν αρκεί η ύπαρξη λευκού ποινικού μητρώου, ούτε όμως και η συνήθης ανθρώπινη συμπεριφορά, με την δημιουργία οικογένειας και την άσκηση επαγγέλματος ή εργασίας προς βιοπορισμό, αλλά απαιτείται θετική και επωφελής για την κοινωνία δράση και επωφελής συμπεριφορά σε όλους τους τομείς συμπεριφοράς που ορίζονται στην περίπτωση του εδαφίου α' της παρ. 2 του άρθρ. 84 ΠΚ.⁴⁴

Επομένως, παρά το γεγονός ότι από τα στοιχεία του πρακτικού δεν προκύπτει παραβατική συμπεριφορά του Α σε χρόνο προ της τέλεσης των εγκλημάτων, αλλά ούτε και στοιχεία περί γενικότερα ανέντιμης οικογενειακής, επαγγελματικής και κοινωνικής ζωής, το Δικαστήριο θα μπορούσε να αχθεί σε απορριπτική κρίση επί του αυτοτελούς ισχυρισμού περί συνδρομής της συγκεκριμένης ελαφρυντικής περιστασης, με την αιτιολογία ότι η συνήθης ανθρώπινη συμπεριφορά του Α δεν επαρκεί για την αναγνώρισή της, αφού δεν προέκυψε θετική και επωφελής συμπεριφορά του, υπερβαίνουσα αυτή του μέσου κοινωνού.

Επίσης, ο συνήγορος του Α θα μπορούσε να επικαλεστεί τη συνδρομή της ελαφρυντικής περιστασης των μη ταπεινών αιτίων (αρ. 84 παρ. 2 στοιχ. β' ΠΚ), καθόσον τα κίνητρα που εξώθησαν τον δράστη στο έγκλημα σχετίζονται με την απεγνωσμένη ανάγκη εξεύρεσης πόρων για την υποβολή του σε εγχείρηση λόγω βαρείας ασθένειας.

3. Εφόσον ο Α παραπεμφθεί τελικώς για απλή σωματική βλάβη, κλοπή και ληστεία, αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της υπόθεσης σε πρώτο βαθμό είναι το Μονομελές Εφετείο (αρ. 110 περ. β' ΚΠΔ) και αρμόδιο δευτεροβάθμιο Δικαστήριο είναι το Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων (αρ. 111 παρ. 7 ΚΠΔ). Εάν όμως ο Α παραπεμφθεί για θανατηφόρα σωματική βλάβη αντί της απλής, τότε αρμόδιο Δικαστήριο σε α' βαθμό

⁴⁴ Βλ. μεταξύ άλλων Α. Χαραλαμπίκη, Οι ελαφρυντικές περιστάσεις υπό τον νέο Ποινικό Κώδικα, 2023, σελ. 11 επ.

είναι το ΜΟΔ (αρ. 109 παρ. 1 περ. α' ΚΠΔ) και σε β' βαθμό το ΜΟΕ (αρ. 109 παρ. 2 ΚΠΔ), ως ανώτερο δικαστήριο, κατά τους κανόνες της συνάφειας (άρ. 128-130 ΚΠΔ).

4. Η παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας μπορεί να δηλωθεί το αργότερο ώσπου να αρχίσει για πρώτη φορά η αποδεικτική διαδικασία στο ακροατήριο (αρ. 67 παρ. 1 ΚΠΔ). Συνεπώς, η δήλωση παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας για πρώτη φορά στον δεύτερο βαθμό δεν είναι νόμιμη και δεν πρέπει να γίνει δεκτή⁴⁵. Εάν γίνει, προκαλείται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας λόγω παράνομης παράστασης του υποστηρίζοντος την κατηγορία (171 παρ. 3 ΚΠΔ) και ιδρύονται οι αναιρετικοί λόγοι του αρ. 510 παρ. 1 στοιχ. Α' και Θ' ΚΠΔ.

5. Σύμφωνα με το άρ. 486 παρ. 2 ΚΠΔ ο Εισαγγελέας Εφετών έχει δικαίωμα άσκησης έφεσης κατά αθωωτικής του ΜΟΔ της περιφέρειας όπου ασκεί τα καθήκοντα του και του Τριμελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων, εφόσον η απόφαση δεν είναι ομόφωνη και το μέλος ή τα μέλη που μειοψήφησαν είχαν την γνώμη ότι ο κατηγορούμενος έπρεπε να κηρυχθεί ένοχος για πράξη που τιμωρείται σε βαθμό κακουργήματος. Τέλος, ο Εισαγγελέας Εφετών μπορεί να ασκήσει έφεση κατά της αθωωτικής απόφασης του Μονομελούς εφετείου. Ως εκ τούτου, σε κάθε περίπτωση, ανεξαρτήτως του ποιου Δικαστηρίου έχει την καθ' ύλην αρμοδιότητα να δικάσει την υπόθεση εν προκειμένω, ο Εισαγγελέας Εφετών μπορεί να ασκήσει έφεση κατά τυχόν αθωωτικής απόφασης.

Ωστόσο, σύμφωνα με το άρ. 487 ΚΠΔ, η άσκηση έφεσης από τον Εισαγγελέα θα πρέπει να αιτιολογείται ειδικά και εμπειριστατωμένα στην σχετική έκθεση, άλλως απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Στο παράδειγμά μας, η έφεση στερείται της ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας που απαιτείται, καθώς δεν εξειδικεύει τους λόγους που η απόφαση δεν είναι ορθή, παρά εμπεριέχει μία εντελώς γενικόλογη και αόριστη διατύπωση, συνεπώς θα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

Σημειώνεται ωστόσο ότι κατά την ισχύουσα διατύπωση του άρ. 487 ΚΠΔ, κατόπιν προσθήκης εδ. β' και γ' με το άρ. 108 Ν. 5090/2024, η αιτιολογία της εισαγγελικής εφέσεως που ασκήθηκε νόμιμα και εμπρόθεσμα, μπορεί να συμπληρωθεί εντός προθεσμίας δέκα ημερών, η οποία ξεκινάει από τη καθαρογραφή της απόφασης. Στη περίπτωση αυτή συντάσσεται σχετική έκθεση. Επομένως, στη περίπτωση του πρακτικού,

⁴⁵ ΑΠ 986/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

υφίσταται δικαίωμα του Εισαγγελέα Εφετών να συμπληρώσει τη σχετική αιτιολογία της ασκηθείσας εφέσεως, διασώζοντας το παραδεκτό της.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 14

(επιμ.: Κατσαούνης Γεώργιος)

Ο Α, ιδιοκτήτης γνωστής αλυσίδας κέντρων εστίασης, γνωρίζει σε μία κοινωνική εκδήλωση τον εύπορο επιχειρηματία Β. Ο Γ, αδερφός του Α, μόλις πληροφορείται τη νέα γνωριμία του αδερφού του, τον πείθει να ζητήσει από τον Β ένα μεγάλο ποσό, προκειμένου δήθεν να ξεκινήσουν από κοινού την κατασκευή ενός μεγάλου τουριστικού θέρετρου. Πράγματι, ο Α κανονίζει μία συνάντηση, κατά την οποία πείθει τον Β να του καταβάλει ποσό ύψους 2.000.000 ευρώ ως επένδυση για την κατασκευή του τουριστικού θέρετρου, το οποίο και ο Β καταβάλλει αμέσως. Ο Α του λέει ότι το θέρετρο θα είναι πολυτελές, με μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες και εστιατόρια, καθώς και ότι ο Β θα κάνει σίγουρα εντός τριετίας απόσβεση της επένδυσής του. Του δείχνει μάλιστα φωτογραφίες από δήθεν δικά του τουριστικά θέρετρα, λέγοντας του ότι κάνει αυτές τις επενδύσεις με μεγάλη επιτυχία εδώ και μία πενταετία και πως συνεργάζεται με γνωστό όμιλο επιχειρήσεων των Βαλκανίων. Ο Α, ωστόσο, δεν είχε εξ αρχής την παραμικρή πρόθεση υλοποίησης της επιχειρηματικής τους συμφωνίας, παρά μόνο στόχευε στην εξασφάλιση ενός σημαντικού ποσού ώστε να ξεχρεώσει ορισμένους δανειστές του, καθ' υπόδειξη του Γ, καθώς και οι δύο βρίσκονταν σε δεινή οικονομική κατάσταση, λόγω του εθισμού του Γ στον τζόγο.

Ο Β ανακαλύπτει ότι ο Α δεν έχει προβεί σε καμία ενέργεια υλοποίησης της συμφωνίας, ενώ προσπαθεί μάταια να έλθει σε επικοινωνία μαζί του. Εκμεταλλευόμενος τις διασυνδέσεις του με τα ΜΜΕ, διακινεί την υπόθεσή του τον Ιανουάριο του 2018 μέσω μεγάλων εφημερίδων και τηλεοπτικών σταθμών, με αποτέλεσμα να ενημερωθεί ο Εισαγγελέας και να κινήσει αυτεπαγγέλτως ποινική δίωξη.

Τον Αύγουστο του ίδιου έτους, ο Β, κατά τις καλοκαιρινές διακοπές του στη Μύκονο, συναντά τυχαία τον Α, ο οποίος επίσης παραθέρριζε εκεί. Ο Β επιτίθεται με γροθιές στον Α, προκαλώντας του σωματικές κακώσεις.

Ερωτήσεις:

- 1) Ποιες αξιόποινες πράξεις έχουν τελεστεί;
- 2) Ποια η τύχη της υπόθεσης του Β, σε περίπτωση που μέχρι τον Δεκέμβριο του 2019 δεν έχει μεσολαβήσει καμία νομική ενέργεια από πλευράς του;
- 3) Ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση των πράξεων σε πρώτο και δεύτερο βαθμό;
- 4) Οι Α και Γ παραπέμπονται με βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών. Διαθέτουν κάποιο δικονομικό τρόπο άμυνας κατά της παραπομπής τους;

Απαντήσεις:

1. Η υπόσχεση του Α ότι θα χτίσει τουριστικό θέρετρο δεν μπορεί να θεμελιώσει το αδίκημα της απάτης, καθόσον η μελλοντική υπόσχεση δεν έχει την έννοια της παράστασης ψευδούς «γεγονότος», που απαιτεί το αρ. 386 ΠΚ⁴⁶. Ωστόσο, όταν οι μελλοντικές υποσχέσεις συνοδεύονται ταυτόχρονα από ψευδείς διαβεβαιώσεις και παραστάσεις άλλων γεγονότων που αναφέρονται στο παρόν ή στο παρελθόν, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργούν την εντύπωση της μελλοντικής εκπλήρωσης, βάσει της εμφανιζόμενης ήδη στο παρόν ψευδούς πραγματικής κατάστασης ή δυνατότητας του δράστη που είχε ειλημμένη την απόφαση να μην εκπληρώσει την υποχρέωσή του, τότε θεμελιώνεται το έγκλημα της απάτης⁴⁷. Συνεπώς, ο Α προβαίνει πράγματι (και) σε παραστάσεις ψευδών γεγονότων ως αληθινών, πείθοντας με αυτόν τον τρόπο τον Β να προβεί σε περιουσιακή διάθεση, από την οποία προξενήθηκε βλάβη στην περιουσία του, η οποία βλάβη αντιστοιχεί στο παράνομο περιουσιακό όφελος που επιδιώκει ο Α. Συνεπώς, ο Α έχει τελέσει το αδίκημα της απάτης, επειδή δε το ποσό υπερβαίνει τις 120.000 ευρώ, η πράξη του χαρακτηρίζεται ως κακουρηματική (άρ. 386 παρ. 1 εδ. β' ΠΚ).

Αναφορικά με την ποινική ευθύνη του Γ, αυτός συνέλαβε το σχέδιο της τέλεξης του αδικήματος, πείθοντας τον Α να εξαπατήσει τον Β, προκειμένου αυτός να προβεί σε

⁴⁶ ΑΠ 310/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁴⁷ ΑΠ 1264/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

διάθεση του ποσού, όπως και συνέβη. Συνεπώς, ο Γ θα τιμωρηθεί ως ηθικός αυτουργός κατ' άρ. 46 παρ. 1 ΠΚ.

Τέλος, ο Β επιτίθεται κατά του Α γρονθοκοπώντας τον, τελώντας έτσι το αδίκημα της απλής σωματικής βλάβης (άρ. 308 παρ. 1 ΠΚ). Από τα στοιχεία του πρακτικού, δεν προκύπτει η συνδρομή κάποιου γενικού λόγου άρσης του αδικού στο πρόσωπό του Β, όπως π.χ. της άμυνας, και τούτο διότι η άμυνα προϋποθέτει παρούσα επίθεση, ενώ στην περίπτωση μας το έγκλημα έχει προ πολλού ολοκληρωθεί. Επίσης, ο Β δεν δύναται να επικαλεστεί πειστικά την ρύθμιση του άρ. 308 παρ. 4 ΠΚ, καθώς, σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, προκειμένου να απαλλαγεί ο δράστης από την ποινή, απαιτείται αμέσως προηγούμενη χρονικά ενέργεια του παθόντος εναντίον του ή ενώπιόν του, που ήταν ιδιαίτερα σκληρή και βάνουση. Στην περίπτωση μας, από την αξιόποινη απάτη που τέλεσε ο Α σε βάρος του Β, έχει περάσει σημαντικό χρονικό διάστημα, ενώ από τα στοιχεία του πρακτικού δεν προκύπτει κάποια άλλη αμέσως προηγούμενη χρονικά ενέργεια του Α, εναντίον ή ενώπιον του Β, που να είναι ιδιαίτερα σκληρή και βάνουση. Συνεπώς, ο Β θα τιμωρηθεί για την απλή σωματική βλάβη που τέλεσε σε βάρος του Α. Τα αντίστοιχα ισχύουν και σε περίπτωση που ο Β επικαλεστεί την ελαφρυντική περίπτωση του άρ. 84 παρ. 2 περ. γ' ΠΚ, καθώς για την αναγνώριση της συγκεκριμένης ελαφρυντικής περίπτωσης, γίνεται δεκτό ότι η άδικη πράξη που προηγήθηκε σε βάρος του (νυν) δράστη, δε θα πρέπει να απέχει πολύ από το χρόνο τέλεσης του υπό κρίση εγκλήματος⁴⁸.

2. Με τον Ποινικό Κώδικα του 2019, με έναρξη ισχύος την 1η Ιουλίου 2019, το αδίκημα της απάτης, συμπεριλαμβανομένης και της διακεκριμένης κακουργηματικής παραλλαγής του, στις περιπτώσεις όπου το ποσό υπερβαίνει τα 120.000 ευρώ και στρέφεται κατά ιδιωτικής περιουσίας, διωκόταν κατ' έγκληση (άρ. 386, παρ. 1 και άρ. 405 ΠΚ). Η μόνη περίπτωση που η απάτη εξακολουθούσε να διώκεται αυτεπαγγέλτως είναι η περιγραφόμενη στο άρ. 386 παρ. 2 ΠΚ κακουργηματική απάτη σε βάρος του Δημοσίου.

Η μεταβατική διάταξη που προβλέπεται στο άρ. 464 ΠΚ ορίζει τα εξής: «Εκκρεμείς ποινικές διαδικασίες που έχουν ανοίξει χωρίς την υποβολή εγκλήσεως με αντικείμενο

⁴⁸ Βλ. Καϊάφα-Γκμπάντι / Μπιτζιλέκη / Συμεωνίδου-Καστανίδου, Δίκαιο των Ποινικών Κυρώσεων, γ' έκδ., 2020, σελ. 185, με τις εκεί παραπομπές στη νομολογία.

πράξεις για τη δίωξη των οποίων απαιτείται έγκληση στον παρόντα Κώδικα, ενώ διώκονταν αυτεπαγγέλτως υπό το προϊσχύσαν δίκαιο, συνεχίζονται, εφόσον ο δικαιούμενος να υποβάλλει έγκληση δηλώσει εντός τεσσάρων μηνών από την έναρξη της ισχύος του παρόντος ότι επιθυμεί την πρόοδο τους». Τον Δεκέμβριο του 2019 η προθεσμία υποβολής της δήλωσης του άρθρου 464 ΠΚ έχει παρέλθει, και ως εκ τούτου, τυχόν μη εμπρόθεσμη υποβολή δήλωσης επιθυμίας συνέχισης της ποινικής δίωξης, θα οδηγούσε στην κήρυξη της ποινικής δίωξης ως απαράδεκτης.⁴⁹

Με τη θέση σε ισχύ του Ν. 5090/2024, οι ρυθμίσεις για τον τρόπο δίωξης των περιουσιακών εγκλημάτων, τροποποιήθηκαν εκ νέου. Συγκεκριμένα, με το άρ. 60 Ν. 5090/2024, η παρ. 1 του άρ. 405 ΠΚ απέκτησε το εξής περιεχόμενο: «Για την ποινική δίωξη των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 387 και 389, στο πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 390, στο άρθρο 397 και στην παρ. 1 του άρθρου 404 απαιτείται έγκληση». Από την ανωτέρω διάταξη προκύπτει ότι πράξεις απάτης που τελούνται μετά την 1^η-7-2024 (χρόνος έναρξης ισχύος του άρ. 60 Ν. 5090/2024, με το οποίο μεταβάλλεται ο τρόπος δίωξης των περιουσιακών εγκλημάτων, σύμφωνα με το άρ. 138 παρ. 2 του ανωτέρω νόμου) διώκονται αυτεπαγγέλτως.

⁴⁹ Είναι διαφορετική η περίπτωση κατά την οποία ο παθών, υπό το καθεστώς του προϊσχύοντος ΠΚ, είχε καταγγείλει την επίδικη (αυτεπάγγελτα διωκόμενη κατά το τότε ισχύον νομοθετικό καθεστώς) πράξη και είχε εκφράσει προσηκόντως τη βούληση για τη δίωξή της (έστω και πέραν της τρίμηνης προθεσμίας από την τέλεσή της και τη γνώση του υπαιτίου της), και εν συνεχεία παρέλειψε να υποβάλλει τη δήλωση του άρθρου 464 ΠΚ. Σε αυτές τις περιπτώσεις, γίνεται δεκτό ότι η έλλειψη της δήλωσης του άρ. 464 ΠΚ δεν επηρεάζει την πρόοδο της ποινικής διαδικασίας, καθώς ο παθών έχει ήδη εκφράσει τη βούλησή του για δίωξη της πράξης, ενώ αν δεν επιθυμεί τη συνέχιση της διαδικασίας, δεν έχει παρά να ανακαλέσει την έγκλησή του, βλ. σχετ. *Αναγνωστόπουλο*, Η δίωξη της απιστίας μετά τον Ν. 4637/2019 (με αφορμή τις ΣυμβΠλημΑθ 2758/2020, 2165/2020, 2147/2020), *ΠοινΧρ* 2020, σελ. 492 επ., *Τζαννετή*, Ζητήματα της κατ' έγκληση δίωξης των περιουσιακών εγκλημάτων, *ΠοινΧρ* 2020, σελ. 644, υποσημ. 29, *Κακαβούλη / Κουμουλέντζος*, Η επίδραση της προϋφιστάμενης εκπρόθεσμης εγκλήσεως, όταν δεν επακολούθησε δήλωση εξακολούθησης διαδικασίας κατ' άρθρο 464 ΠΚ επί αδικημάτων που μετατράπηκαν σε κατ' έγκληση διωκόμενα από τον νέο ΠΚ, *ΠοινΔικ* 2020, σελ. 431. Βλ. επίσης ΑΠ 2010/2019, ΑΠ 557/2020, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Στο παράδειγμά μας, η ποινική δίωξη κινήθηκε αυτεπαγγέλτως από τον Εισαγγελέα, κατόπιν πληροφόρησης του μέσω δημοσιευμάτων, με την έννοια της «πληροφορίας» κατ' άρ. 37 ΚΠΔ, ώστε ουδέποτε να έχει καταγγελθεί η τέλεση των εν λόγω πράξεων προσηκόντως και να έχει εκφραστεί η βούληση για τη δίωξή της από τον παθόντα. Σημειώνεται επίσης ότι η δήλωση παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας, κατά την ορθότερη άποψη, δεν υποκαθιστά την έγκληση, ούτε και τη δήλωση προόδου του άρθρου 464 ΠΚ, έτσι ΑΠ 58/2020, αντίθετα όμως ΑΠ 773/2020. Για το όλο ζήτημα βλ. *Τζαννετή*, ό.π, σελ. 644, *Χαραλαμπίκη*, Οι μεταβατικές διατάξεις του νέου ΠΚ, *ΠοινΔικ* 2020, σελ. 276, *Βρυνιώτη*, Η (μη) επίδραση της δήλωσης παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας στην πρόοδο της ποινικής διαδικασίας, *Nova Criminalia*, Τ/12, 2021.

Συνεπώς, εάν οι Α και Γ του πρακτικού, τελούσαν το έγκλημα της απάτης σε βάρος του Β μετά τη 1^η-7-2024, και ακολούθως ο Εισαγγελέας, κατόπιν ενημέρωσής του μέσω δημοσιευμάτων, ασκούσε ποινική δίωξη σε βάρος τους, η κίνηση ποινικής δίωξης θα ήταν απολύτως νόμιμη, εφόσον φυσικά συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις του άρ. 43 ΚΠΔ.

3. Εφόσον η σχετική πράξη εισαχθεί προς εκδίκαση μετά την έναρξη ισχύος των μεταρρυθμίσεων του Ν. 5090/2024 ως προς τη καθ' ύλη αρμοδιότητα (1^η-5-2024, σύμφωνα με το άρ. 138 Ν. 5090/2024), αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της απάτης που τέλεσαν οι Α και Γ σε α' βαθμό είναι το Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων (άρ. 111 παρ. 1 ΚΠΔ) και σε β' βαθμό το Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων, συγκροτούμενο από Πρόεδρο Εφετών αρχαιότερο από εκείνον που συμμετείχε στη σύνθεση που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση κατά τον χρόνο έναρξης της εκδίκασής της καθώς επίσης και δύο Εφέτες αρχαιότερους αν είναι εφικτή η συγκρότηση από εκείνους που συμμετείχαν στη σύνθεση που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση κατά τον χρόνο έναρξης της εκδίκασής της (άρ. 111 παρ. 8 ΚΠΔ, κατόπιν τροποποίησής του με το άρ. 75 Ν. 5090/2024)

Για την εκδίκαση της απλής σωματικής βλάβης που τέλεσε ο Β κατά του Α αρμόδιο πρωτοβάθμιο δικαστήριο είναι το Μονομελές Πλημμελειοδικείο (αρ. 115 παρ. 1 ΚΠΔ) και σε β' βαθμό το Τριμελές Πλημμελειοδικείο (αρ. 112 παρ. 2 ΚΠΔ).

4. Οι Α και Γ μπορούν να ασκήσουν έφεση κατά του παραπεμπτικού βουλεύματος του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρ. 477, 478 ΚΠΔ, αποκλειστικά και μόνο για τους λόγους της απόλυτης ακυρότητας και της εσφαλμένης ερμηνείας ή ευθείας εσφαλμένης εφαρμογής⁵⁰ ουσιαστικής ποινικής διάταξης.

⁵⁰ Η λέξη «ευθεία» προστέθηκε με το άρ. 106 Ν. 5090/2024. Κατά την ΑιτΕκθ του Ν. 5090/2024 με τη συγκεκριμένη τροποποίηση σκοπείται ο περιορισμός των λόγων άσκησης έφεσης κατά βουλεύματος μόνο σε δύο λόγους που ορίζονται περιοριστικά στη διάταξη ως εξής: α) για απόλυτη ακυρότητα της προδικασίας (όπως η μη κλήση σε απολογία από ανακριτή, η μη παραμονή της δικογραφίας στο γραφείο της Εισαγγελίας επί δεκαήμερο, η κακή σύνθεση συμβουλίου κ.λπ.) και β) για νομικούς λόγους που αφορούν στην εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης και όχι για την εκ πλαγίου εσφαλμένη εφαρμογή της που υφίσταται όταν μεταξύ του σκεπτικού και του διατακτικού του βουλεύματος έχουν εμφιλοχωρήσει ασάφειες, αντιφάσεις ή λογικά κενά που καθιστούν ανέφικτο τον έλεγχο της ορθής ή μη εφαρμογής του νόμου και το βούλευμα δεν έχει νόμιμη βάση. Η εν λόγω τροποποίηση κρίθηκε αναγκαία προκειμένου να επιταχυνθεί η ποινική διαδικασία χωρίς ουσιαστικά να παραβλάπτεται το υπερασπιστικό δικαίωμα

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 15

(επιμ.: Μαρίνα Σκούμπου)

Ο Α, κατά την επιστροφή του από ταξίδι στο εξωτερικό, πληροφορείται από τον αδερφό του Β ότι η σύζυγός του Γ έχει εραστή, ο οποίος την επισκέπτεται στην οικία τους κρυφά τη νύχτα ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Θέλοντας να διαπιστώσει την αλήθεια των όσων του εμπιστεύτηκε ο Β, ο Α αποφασίζει α) να μην ενημερώσει την σύζυγό του για την άφιξή του από το εξωτερικό, η οποία έλαβε χώρα νωρίτερα από την εξαρχής προγραμματισμένη και β) να την επισκεφτεί αιφνிடιαστικά τα ξημερώματα προκειμένου να διαπιστώσει εάν πράγματι ο εραστής της βρίσκεται μαζί της. Επειδή είναι φανερά αναστατωμένος, ωστόσο, από την πληροφορία ζητά από τον αδερφό του Β να τον μεταφέρει εκείνος με το αυτοκίνητό του στην οικία του προκειμένου να του κάνει παρέα στη διαδρομή και να τον συνδράμει ψυχολογικά, όπως του είπε, στη διαχείριση του διαζυγίου που θα ανακοίνωνε επί τόπου στη σύζυγό του εάν την έβρισκε στο σπίτι τους με τον εραστή της. Ο Β συμφωνεί και μεταφέρει τον Α στην οικία του αργά την νύχτα. Εκεί ο Α εισέρχεται αιφνிடιαστικά στο σπίτι και διαπιστώνει ότι η σύζυγός του Γ συνενυρίζεται ερωτικά με τον επιστήθιο φίλο του Δ. Οργισμένος και θολωμένος από την εικόνα αυτή και αδυνατώντας να πιστέψει ότι ο εραστής της συζύγου του είναι ο Δ επιστρέφει τρέχοντας στο αυτοκίνητο και ζητά από τον αδερφό του να του δώσει την κυνηγετική καραμπίνα που γνωρίζει ότι έχει πάντα στο πορτμπαγκάζ του αυτοκινήτου. Ο Β του τη δίνει και ο Α σε κλάσματα δευτερολέπτου επιστρέφει στο σπίτι και πυροβολεί τον Δ ο οποίος ξεψύχησε μπροστά στα μάτια της ανήμπορης να αντιδράσει Γ.

Ερωτήσεις:

1. Ποιες αξιόποινες πράξεις έχουν τελεστεί και από ποιους;
2. Ποιο Δικαστήριο είναι καθ' ύλην αρμόδιο για την εκδίκαση της υπόθεσης;

του κατηγορουμένου, αλλά και να μην μετατραπεί το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, από δικαστήριο ουσίας σε αναιρετικό δικαστήριο, με την εγκαθίδρυση ως πρόσθετου λόγου εφέσεως της έλλειψης αιτιολογίας. Σε κάθε περίπτωση δε, η εν λόγω τροποποίηση εκφράζει τη γενικότερη φιλοσοφία του ποινικού νομοθέτη περί επιτάχυνσης της ποινικής δίκης με τον περιορισμό της ενδιάμεσης διαδικασίας και την έκδοση αμετάκλητων βουλευμάτων.

3. Κατά την προδικασία κατέθεσε ως μάρτυρας για το περιστατικό ο γείτονας Ε, ο οποίος, ωστόσο, δεν εμφανίστηκε στο ακροατήριο. Κατόπιν τούτου το Δικαστήριο μετά από αίτημα του Εισαγγελέα προχώρησε σε ανάγνωση της μαρτυρικής κατάθεσής του που δόθηκε στην προδικασία παρά την ρητή εναντίωση των κατηγορουμένων Α και Β με την αιτιολογία ότι σε διαφορετική περίπτωση θα καθυστερήσει η διαδικασία. Ορθώς ανεγνώσθη στο ακροατήριο η μαρτυρική κατάθεση της προδικασίας του απόντος μάρτυρα;
4. Κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο ανεγνώσθη ολόκληρη η προανακριτική απολογία του κατηγορουμένου Α καθόσον κρίθηκε ότι όσα καταθέτει ενώπιον του Δικαστηρίου είναι στο σύνολό τους διαφορετικά από τα όσα κατέθεσε στην προδικασία. Ορθώς ανεγνώσθη η προανακριτική απολογία;
5. Ο συνήγορος του κατηγορουμένου Α ζητεί την αναγνώριση στο πρόσωπο του εντολέως του της ελαφρυντικής περίπτωσης του πρότερου σύννομου βίου αλλά ο Εισαγγελέας της έδρας προτείνει την απόρριψη αυτής με την αιτιολογία ότι ο κατηγορούμενος Α «είχε κατά το παρελθόν πληθώρα εξωσυζυγικών σχέσεων και αδιαφορούσε για την οικογένειά του». Είναι ορθή η εισαγγελική πρόταση;

Απαντήσεις:

1. Ο Α έχει τελέσει **ανθρωποκτονία εκ προθέσεως σε βρασμό ψυχικής ορμής** (άρθρο 299 παρ. 2 ΠΚ). Όπως προκύπτει από το πρακτικό, ο Α οργίστηκε και θόλωσε αντικρίζοντας την σύζυγό του σε ερωτικές περιπτώξεις με τον επιστήθιο φίλο του Δ και κατόπιν αυτού αποφάσισε να τον σκοτώσει με την κυνηγετική καραμπίνα. Ο βρασμός ψυχικής ορμής, δηλ. η κατάσταση «*ψυχικής υπερδιέγερσης που προκαλείται από την αιφνίδια υπερένταση συναισθήματος ή πάθους, η οποία, ως ενεργός αιτία, έφθασε σε τέτοιο σημείο ώστε να αποκλείσει τη σκέψη, δηλαδή τη στάθμιση των αιτιών που τον ωθούν προς την τέλεση του εγκλήματος και εκείνων που τον απωθούν από την τέλεσή του, χωρίς να φθάνει μέχρι του σημείου ώστε να προκαλεί διατάραξη της συνειδήσεως η οποία επιφέρει στέρηση της ικανότητας ή μειωμένη ικανότητα προς καταλογισμό κατά τα άρθρα 34 και 36 ΠΚ*»⁵¹ υφίσταται

⁵¹ Ίδετε ενδεικτικώς: ΑΠ 996/2009 ΠοινΔικ 4/2011, σελ. 434 επ., Βλ. όμως και Κ. Βαθιώτη, Σκέψεις για τον γενικό δόλο και τον βρασμό ψυχικής ορμής σε μια περίπτωση οιονεί διευρυμένης απόπειρας

εν προκειμένω τόσο κατά την λήψη της απόφασης όσο και κατά την τέλεση της πράξης, όπως απαιτεί η παρ. 2 του άρθρου 299 ΠΚ.

Ο Β είναι **συνεργός στην ανθρωποκτονία που τελεί ο Α (σύμφωνα με το άρθρο 47 εδ. α ΠΚ ως ισχύει τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές)** καθώς παρέχει με πρόθεση συνδρομή στον Α πριν την τέλεση της πράξης με την παράδοση της κυνηγετικής караμπίνας, έχει δε τουλάχιστον ενδεχόμενο δόλο καθόσον γνωρίζει για την συζυγική απιστία της Γ, βλέπει σε έξαλλη κατάσταση τον Α να του ζητεί την караμπίνα και εντούτοις του τη δίνει.

Δεδομένων των νομοθετικών επεμβάσεων στον ΠΚ κρίσιμες είναι οι εξής επισημάνσεις αναφορικά με την έννοια του συνεργού:

Με τον **ν. 4619/2019 με τον οποίο ετέθη σε ισχύ από 01.07.2019 ο νέος ΠΚ** (με τον οποίο καταργήθηκε ο παλαιός ΠΚ-ΠΔ 283/195) εξαλείφθηκε η **ρητή διάκριση σε άμεση και απλή** συνέργεια, η οποία περιλαμβανόταν στα άρθρα 46 και 47 παλαιού ΠΚ, και το άρθρο 47 ΠΚ αναδιατυπώθηκε υπό τον τίτλο «Συνεργός» ως εξής: προβλέφθηκε στο μεν εδ. α ότι «*Όποιος, εκτός από την περίπτωση της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου, πρόσφερε με πρόθεση σε άλλον οποιαδήποτε συνδρομή πριν από την τέλεση ή κατά την τέλεση της άδικης πράξης που διέπραξε, τιμωρείται με μειωμένη ποινή (άρθρο 83)*», στο δε εδ. β προβλέφθηκε ότι «*το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει την ποινή του αυτουργού, αν ο υπαίτιος προσφέρει άμεση συνδρομή κατά την τέλεση και στην εκτέλεση της πράξης, θέτοντας το αντικείμενο της προσβολής στη διάθεση του φυσικού αυτουργού*». Η πρόβλεψη του εδ. β παραπέμπει στην έννοια της άμεσης

αυτοκτονίας, ΠοινΧρ 2002, σελ. 565 επ. ο οποίος ασκεί έντονη κριτική στη νομολογία: «Αντιθέτως, βρασμός ψυχικής ορμής δύναται να προκληθεί μόνο από σθενικές αφιθυμίες, όπως είναι δηλαδή ο θυμός, η οργή, το μίσος, η ζηλοτυπία κ.ο.κ.: τούτο συνάδει άλλωστε και με την έννοια του ρήματος “βράζω”, όπως αυτό χρησιμοποιείται μεταφορικά στην ζώσα γλωσσική μας παράδοση, για να δηλώσει τον έντονο θυμό ενός ανθρώπου. Η διαπίστωση αυτή έχει καταλυτική σημασία, διότι έτσι χάνει το νομιμοποιητικό έρεισμά της η παγία θέση της νομολογίας μας, σύμφωνα με την οποία για να υπάρχει βρασμός ψυχικής ορμής –υφιστάμενος και κατά την λήψη της απόφασης και κατά την εκτέλεση της ανθρωποκτονίας– “πρέπει να προκύπτει αιφνίδια υπερδιέγερση συναισθήματος ή πάθους, που εμποδίζει τη σκέψη και τη στάθμιση των αιτίων που ωθούν στην πράξη ή συγκρατούν από αυτή, χωρίς να φθάνει μέχρι την διατάραξη της συνείδησης, ώστε να αποκλείεται εντελώς ή να μειώνεται η ικανότητα προς καταλογισμόν”. Διότι με βάση την εδώ υπογραμμιζόμενη ταύτιση “ορμής” και “οργής”, δεν αρκεί ένα οποιοδήποτε συναίσθημα ή πάθος που εμποδίζει την σκέψη και την στάθμιση κ.λπ, αλλά απαιτείται αναγκαίως ένα σθενικό συναίσθημα ή πάθος, συναφές με την οργή. Συνακόλουθα, δεν είναι ορθό να υπάγονται συλλήβδην στο άρ. 299 παρ. 2 ΠΚ ανθρωποκτονίες εκ προθέσεως που οφείλονται σε “οργή”, “έρωτα, ζηλοτυπία, φόβο”, “πανικό”, “μίσος”, “απελπισία”, “θλίψη”.

συνέργειας του καταργηθέντος παλαιού ΠΚ, η οποία, ωστόσο, περιορίζεται αποκλειστικά στις περιπτώσεις που ο συνεργός *θέτει το αντικείμενο της προσβολής στη διάθεση του φυσικού αυτουργού*, αποκτώντας έτσι σαφώς στενότερο περιεχόμενο (ως ήδη ελέχθη ανωτέρω, την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές εφαρμοστέο για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς του Β είναι το εδ. α του άρθρου 47 ΠΚ ως ισχύει).

Με τον **ν. 5090/2024 τροποποιήθηκε εκ νέου ο ΠΚ και εισήχθη ξανά η ρητή διάκριση της συνέργειας σε άμεση και απλή**. Ειδικότερα σύμφωνα με το **εδ. α** του άρθρου 47 ΠΚ, **όπως αυτό τροποποιείται με το άρθρο 5 του ν. 5090/2024 και ισχύει από 01.05.2024**, «*όποιος, εκτός από την περίπτωση της παρ. 1 του άρθρου 46, με πρόθεση παρέχει άμεση συνδρομή στον δράστη κατά τη διάρκεια αυτής της πράξης και στην εκτέλεση της κύριας πράξης τιμωρείται με την ποινή του αυτουργού*» (άμεση συνέργεια), ενώ σύμφωνα με το **εδ. β** του άρθρου 47 ΠΚ «*αν, εκτός της περίπτωσης του πρώτου εδαφίου, παρέχει με πρόθεση σε άλλον οποιαδήποτε συνδρομή πριν από την τέλεση ή κατά την τέλεση της άδικης πράξης που διέπραξε, τιμωρείται ως συνεργός με ποινή ελαττωμένη (άρθρο 83)*» (απλή συνέργεια). Η συμπεριφορά του Β και υπό το νέο άρθρο 47 ΠΚ, **όπως αυτό θα ισχύει από 01.05.2024**, χαρακτηρίζεται ως **απλή συνέργεια** δεδομένου ότι η συνδρομή παρέχεται προ της τελέσεως της πράξης του Α, εφαρμόζεται δηλαδή το εδ. β του άρθρου 47 ΠΚ.

2. Καθ' ύλην αρμόδιο Δικαστήριο για την εκδίκαση της υπόθεσης σε πρώτο βαθμό είναι το **Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο και το Μικτό Ορκωτό Εφετείο** σε δεύτερο βαθμό (σύμφωνα με τα άρθρα 109 παρ. 1 και 2, 110 και 111 ΚΠΔ).
3. Σύμφωνα με το εδ. α της παρ. 1 του άρθρου 363 ΚΠΔ η ένορκη κατάθεση που δόθηκε στην προδικασία αναγιγνώσκεται στο ακροατήριο στις περιπτώσεις που κρίνεται αιτιολογημένα ότι είναι αδύνατη η εμφάνιση στο ακροατήριο ενός μάρτυρα εξαιτίας θανάτου, γήρατος, μακράς και σοβαρής ασθένειας, μη ανεύρεσής του λόγω αδυναμίας εντοπισμού της διεύθυνσης κατοικίας ή σε όσες άλλες περιπτώσεις ορίζει ο νόμος. Εν προκειμένω δεν προκύπτει ότι συντρέχει κάποια από τις ανωτέρω περιπτώσεις ενώ προκύπτει και η ρητή εναντίωση των κατηγορουμένων στην ανάγνωση της επίμαχης κατάθεσης. **Ως εκ τούτου η ανάγνωση και λήψη υπόψη της συγκεκριμένης μαρτυρικής κατάθεσης επιφέρει απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας**, η οποία λαμβάνεται και

αυτεπαγγέλτως υπόψη από το Δικαστήριο σε κάθε στάδιο της διαδικασίας ακόμη και στον ΑΠ σύμφωνα με τα άρθρα 171 παρ. 1 στ. δ, 174 παρ. 1 και 363 παρ. 1 εδ. β καθώς παραβιάζεται το δικαίωμα των κατηγορουμένων σε εξέταση μαρτύρων που κατοχυρώνεται ρητά στο άρθρο 6 παρ. 3 στοιχ. δ' της ΕΣΔΑ και το άρθρο 14 παρ. 3 στοιχ. ε' του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα.⁵²

4. Σύμφωνα με το άρθρο 365 παρ. 2 αν όσα εκθέτει ο κατηγορούμενος είναι στο σύνολό τους ή εν μέρει διαφορετικά από όσα ο ίδιος εξέθεσε στην προδικασία, είναι δυνατό να του διαβαστούν οι αντίθετες περικοπές της απολογίας του κατά την ανάκριση. Από τη γραμματική διατύπωση του άρθρου προκύπτει ότι σε περίπτωση διαφοροποίησης του κατηγορουμένου κατά την απολογία του στο ακροατήριο από τα όσα κατέθεσε στην προδικασία επιτρέπεται να του διαβαστούν οι αντίθετες περικοπές αυτής και **μόνον αυτές**. Αυτό επιτάσσει η αρχή της αμεσότητας η οποία «ιδρύει συνάμα θεμελιώδες δικαίωμα του κατηγορουμένου, η αποδεικτικώς αξιολογητέα από το δικαστήριο απολογία του να είναι πρωτίστως αυτή της διά ζώσης διαδικασίας και όχι όσα τυχόν είχε εκθέσει στα διάφορα στάδια της προδικασίας»⁵³. Ως εκ τούτου με την ανάγνωση ολόκληρης της προανακριτικής απολογίας του κατηγορουμένου ιδρύεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας σύμφωνα με το άρθρο 171 παρ.1 στ. δ ΚΠΔ.
5. Σύμφωνα με το άρθρο 84 παρ. 2 νέου ΠΚ (ν. 4619/2019), **ως ισχύει τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές**, ελαφρυντικές περιστάσεις θεωρούνται ιδίως:
α) το ότι ο υπαίτιος έζησε σύννομα ως τον χρόνο που έγινε το έγκλημα, περίσταση που δεν αποκλείεται από μόνη την προηγούμενη καταδίκη του για ελαφρό πλημμέλημα [...]. Ο σύννομος βίος αντικατέστησε στον νέο ΠΚ τον πρότερο έντιμο βίο καθώς κρίθηκε ότι η έννοια του έντιμου βίου τυγχάνει *απροσδιόριστη*

⁵² Βλ. ενδεικτικώς: Ν. Ορνεράκη σε: Λ. Μαργαρίτη, Ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας-Ερμηνεία κατ' άρθρο, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 2118 επ.

⁵³ Ίδετε Ηλ. Αναγνωστόπουλο, Η απαγόρευση ανάγνωσης της (προ)ανακριτικής απολογίας του κατηγορουμένου στο ακροατήριο (ΚΠΔ 365 παρ. 2), ΠοινΧρ 2021, σελ. 758 επ. και ΟΛΑΠ 2/2021 αναφορικά με τη διάκριση μεταξύ της έκθεσης προφορικής απολογίας του κατηγορουμένου στην ανάκριση και του απολογητικού υπομνήματος που αυτός εγχειρίζει στον ανακριτή, προσβάσιμη σε : http://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=K8HAW07HM445NAA0EE0VXRH1XFKPEW&apof=2_2021&info=%D0%CF%9%CD%9%CA%5%D3%20-%20%20%CF%CB%CF%CC%5%CB%5%9%C1

ενώ ο σύννομος βίος είναι δεκτικός βεβαίωσης: «Στο κράτος δικαίου ο πολίτης είναι ελεύθερος να διάγει, όπως ο ίδιος κρίνει, εφόσον δεν παραβιάζει επιτακτικούς ή απαγορευτικούς κανόνες δικαίου [...] Το δικαστήριο δικαιούται να ελέγξει μόνο τις περιστάσεις τέλεσης της αξιόποινης πράξης».⁵⁴ Ως εκ τούτου, η εισαγγελική πρόταση η οποία εστιάζει στην ύπαρξη «πληθώρας εξωσυζυγικών σχέσεων» για την απόρριψη της ελαφρυντικής περίπτωσης επαναφέρει «στο προσκήνιο» ένα κριτήριο που φέρει ηθικό πρόσημο μολονότι δεν είναι αυτός ο σκοπός του νομοθέτη, όπως προκύπτει ήδη εκ της γραμματικής διατύπωσης του νόμου και κατά τούτο η εισαγγελική πρόταση είναι νομικώς λανθασμένη⁵⁵.

Με το άρθρο 16 του ν. 5090/2024, ωστόσο, τροποποιήθηκε ξανά το άρθρο 84 παρ. 2 εδ. α του νέου ΠΚ. Με την τροποποίηση αυτή επαναφέρεται το κριτήριο του **πρότερου έντιμου βίου** για την αναγνώριση της εν λόγω ελαφρυντικής περίπτωσης, **όπως η διάταξη αυτή ισχύει από την 01.05.2024**. Σύμφωνα με τη νομολογία το εν λόγω κριτήριο πληρούται όταν ο υπαίτιος έζησε ως το χρόνο που έγινε το έγκλημα έντιμη ατομική, οικογενειακή, επαγγελματική και γενικά κοινωνική ζωή, δηλαδή, πρέπει ο έντιμος βίος του να ανάγεται σ' όλες τις πιο πάνω μορφές της συμπεριφοράς του και *δεν αρκεί ούτε το λευκό ποινικό μητρώο, ούτε η απουσία επίμεμπτης δραστηριότητας μέχρι την τέλεση της πράξης, ούτε η μέχρι τότε συνήθης ανθρώπινη συμπεριφορά με τη δημιουργία οικογένειας και άσκησης επαγγέλματος προς βιοπορισμό, αλλά απαιτείται να καταδεικνύεται θετική και επωφελής για την κοινωνία δράση και συμπεριφορά σε όλους τους τομείς*.⁵⁶

⁵⁴ Ίδετε ΑιτΕκθ στο σχέδιο νόμου «Κύρωση του Ποινικού Κώδικα» (ψηφισθέν ως ν. 4619/2019), Ηλ. Αναγνωστόπουλου, Η ελαφρυντική περίπτωση του πρότερου σύννομου βίου στον νέο ΠΚ, Nova Criminalia 8/2020, σελ. 7-8.

⁵⁵ Βλ. και ΟΛΑΠ 2/2022: «[...]Από τον συνδυασμό όλων όσων προεκτέθηκαν είναι φανερό πως για την θεμελίωση του σύννομου βίου λαμβάνεται υπόψη η συμπεριφορά του κηρυχθέντος ενόχου μέχρι την τέλεση της αξιόποινης πράξης λαμβανομένων μάλιστα υπόψη των περιστάσεων υπό τις οποίες τελέσθηκε η πράξη και επί πλέον προϋπόθεση της αποδοχής ή μη του σχετικού αυτοτελούς ισχυρισμού είναι η επιβλητέα σε εκατέρω των περιπτώσεων ποινή είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας [...]», διαθέσιμη εδώ: <http://dikastis.blogspot.com/2022/03/22022.html>

⁵⁶ Ίδετε ενδεικτικώς ΑΠ 327/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 152/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ: «Ειδικότερα, για να στοιχειοθετηθεί η ελαφρυντική περίπτωση του προτέρου εντίμου βίου, δεν αρκούν ούτε το λευκό ποινικό μητρώο ούτε η απουσία αξιόμεμπτης δραστηριότητας μέχρι την τέλεση της πράξεως, ούτε η μέχρι πρότινος συνήθης ανθρώπινη συμπεριφορά εντός της οικογένειας και η άσκηση επαγγέλματος προς βιοπορισμό, αλλά θετική και επωφελής, για την κοινωνία, δράση και συμπεριφορά (Α.Π. 13/2009, Α.Π. 888/2008, Α.Π. 131/2008 και Α.Π. 824/2008)».

Συνεπώς, με βάση το κριτήριο του πρότερου έντιμου βίου εν προκειμένω παρέχεται πρόσφορο έδαφος για την απόρριψη της εν λόγω ελαφρυντικής περίπτωσης καθόσον η απαιτούμενη εντιμότητα κατά την έκφανση της οικογενειακής ζωής δεν πληρούται⁵⁷.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 16

(επιμ.: Δημοπούλου Αναστασία – Μαρία)

Ο Α αποφασίζει να εισέλθει στην οικία του Β για τον ληστέψει. Όταν συναντά τον Β εντός της οικίας του επιτίθεται με ένα βαρύ αντικείμενο, προκαλώντας σοβαρή κρανιοεγκεφαλική κάκωση που είχε ως αποτέλεσμα να μείνει παράλυτος, πράγμα που επιδίωκε, με σκοπό να κάμψει την αντίστασή του. Ο Α βρίσκει ένα χρηματοκιβώτιο, το οποίο όπως διαπιστώνει δεν μπορεί να μεταφέρει μόνος του και γι αυτό παίρνει τηλέφωνο τον φίλο του, τον Γ, να έρθει στην οικία του Β για να το μεταφέρουν μαζί, πράγμα που όντως συμβαίνει. Όταν λοιπόν, πηγαίνουν με το χρηματοκιβώτιο στο σπίτι του Γ, οι Α και Γ μοιράζονται τα χρήματα του χρηματοκιβωτίου. Ο Α γεμάτος ενθουσιασμό για την «καλή» δουλειά που έκανε, μόλις βγήκε από το σπίτι του Γ, οδηγούσε απρόσεκτα, με αποτέλεσμα να χτυπήσει τον πεζό Δ, που διέσχισε το δρόμο. Ο Δ αιμορραγεί ακατάπαυστα. Ο Α όμως φοβούμενος ότι θα τον συλλάβουν εαν καλέσει βοήθεια – μιας και στο αμάξι είχε και τα χρήματα που αφαιρέσε από τον Β- αποφασίζει να τον αφήσει αβοήθητο. Ο Δ όντως πεθαίνει από αιμορραγία, γεγονός που είχε προβλεψει ο Α, καθώς εάν τον είχε βοηθήσει ο Δ, θα είχε σωθεί.

Μετά από 3 ώρες ο Α συλλαμβάνεται και οδηγείται στο πλησιέστερο Αστυνομικό Τμήμα. Επειδή δεν ήταν εφικτή η μεταγωγή του, ο Α κρατείται 48 ώρες και μετά μέταγεται στον Εισαγγελέα, ο οποίος ασκεί την ποινική δίωξη και παραγγέλλει κύρια ανάκριση. Κατόπιν σύμφωνης γνώμης ανακριτού και εισαγγελέως εκδίδεται διάταξη για επιβολή εγγύησης 70.000 ευρώ εντός 10 ημερών. Ο Α ασκεί αυθημερόν προσφυγή. Παρόλο που δεν έχει

⁵⁷ Για λόγους πληρότητας αναφέρεται πως ζητήματα διαχρονικού δικαίου που ενδέχεται να προκύψουν με βάση τον χρόνο τέλεσης της πράξης (τα οποία, βεβαίως, δεν προκύπτουν στο συγκεκριμένο πρακτικό) θα επιλυθούν με βάση το άρθρο 2 ΠΚ και την αρχή της αναδρομικής εφαρμογής της ευμενέστερης για τον κατηγορούμενο διάταξης.

εκδοθεί βούλευμα, μετά από λίγες μέρες αντικαθίσταται η εγγύηση με προσωρινή κράτηση.

Ερωτήσεις:

1: Ποινική ευθύνη Α και Γ

2: α) Νομίμως ο Α κρατήθηκε στο Αστυνομικό Τμήμα και β) Είναι νόμιμος ο τρόπος άσκησης της ποινικής δίωξης;

3: Θα μπορούσε ο Α να αποφύγει την καταβολή της εγγύησης;

Απαντήσεις:

1: Ο Α, ο οποίος έχει δόλο τέλεσης ληστείας, επιτίθεται κατά του Β, χτυπώντας τον με ένα βαρύ αντικείμενο στο κεφάλι, προκαλώντας του κατά αυτόν τον τρόπο κρανιοεγκεφαλική κάκωση, με αποτέλεσμα να μείνει παράλυτος, πράγμα που επιδίωκε. Άρα στη συγκεκριμένη περίπτωση στοιχειοθετείται το άρθρο 380 ΠΚ, δηλαδή το αδίκημα της ληστείας. Το εν λόγω αδίκημα είναι σύνθετο έγκλημα, που αποτελείται από δύο ξεχωριστά και αυτοτελή εγκλήματα: την κλοπή (άρθρο 372 ΠΚ) και την παράνομη βία (άρθρο 330 ΠΚ Συγκεκριμένα, στην αντικειμενική υπόσταση ανήκουν: αα) Το υποκείμενο του εγκλήματος, δηλαδή ο δράστης, που μπορεί να είναι οποιοσδήποτε («όποιος»). Άρα πρόκειται για έγκλημα κοινό. ββ) Το υλικό αντικείμενο του εγκλήματος, δηλαδή το ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα. Πράγμα είναι κάθε πρόσωπο και ενσώματο αντικείμενο, έστω και ασήμαντης ή μηδαμινής αξίας, που γίνεται αντιληπτό με τις αισθήσεις και μπορεί να εξουσιαστεί από τον άνθρωπο. Ξένο είναι το πράγμα που δεν ανήκει στο δράστη, ανήκει όμως σε άλλο πρόσωπο, ανεξάρτητα αν το πρόσωπο αυτό είναι κάποιος ιδιώτης (φυσικό ή νομικό πρόσωπο). γγ) Η πράξη, δηλαδή η αφαίρεση από την κατοχή άλλου, που σημαίνει άρση της πραγματικής εξουσίας του κατόχου πάνω στο πράγμα και υπαγωγή του πράγματος στην εξουσία του δράστη. Στο έγκλημα της ληστείας υπάρχουν δύο πρόσθετα στοιχεία. Το πρώτο είναι η χρήση βίας (vis absoluta) ή απειλής (vis compulsive), ως μέσο για τον εξαναγκασμό του θύματος να αποστερηθεί την κατοχή του πράγματος. Επίσης στη συγκεκριμένη περίπτωση ο Α είχε και δόλο πρόκλησης βαριάς σωματικής βλάβης (310 παρ.3 ΠΚ), καθώς προκλήθηκε στον Β μόνιμη σωματική βλάβη.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση θα εφαρμοστεί το εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο αδίκημα του άρθρου 380 παρ.2 ΠΚ, το οποίο προβλέπει ποινή ισόβιας κάθειρξης. Τα εκ του αποτελέσματος διακρινόμενα αδικήματα 29 ΠΚ) ,δεν εφαρμόζονται μόνο όταν το βαρύτερο αποτέλεσμα οφείλεται σε αμέλεια, αλλά και σε περιπτώσεις «τουλάχιστον αμέλειας» όταν δεν προβλέπεται με άλλον τρόπο βαρύτερη ποινή. Στη συγκεκριμένη περίπτωση εφαρμόζεται το 380 παρ.2 ΠΚ γιατί η εκδοχή της κατ'ιδέαν συρροής (380 παρ.1 ΠΚ και 310παρ.2 εδ.β ΠΚ) θα οδηγούσε σε ηπιότερη μεταχείριση.

Ως προς τον Γ, στοιχειοθετείται περίπτωση διαδοχικής συναυτουργίας, αφού η συναπόφαση τέλεσης της πράξης προέκυψε αφού ο ένας αυτουργός έχει ήδη τελέσει μέρος της πράξης. Από τη διάταξη του άρθρου 45 ΠΚ προκύπτει ότι συναυτουργία είναι η μετά από κοινή απόφαση σύμπραξη πολλών ως αμέσων αυτουργών κατά την εκτέλεση ενός εγκλήματος, με την ενέργεια από τον καθένα πράξεων, οι οποίες αποτελούν την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος, είτε συγχρόνως με τους άλλους, είτε διαδοχικά. Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη ο Γ δε θα φέρει ευθύνη για την άσκηση βίας στην οποία προέβη μόνος ο Α, αλλά θα ευθύνεται ως συναυτουργός κλοπής σε βάρος του Β. [Απόψεις μειοψηφίας: α) ο Γ θα ευθύνεται ως συναυτουργός ληστείας (380 παρ.1 ΠΚ), άποψη που αναγνωρίζει έναν επιγενομένο δόλο β) ο Γ θα ευθύνεται ως συναυτουργός κλοπής σε αληθινή κατ ιδέαν συρροή με απλή συνέργεια στη ληστεία που τέλεσε ο Α.

Ως προς το θάνατο του Δ, ο Α θα ευθύνεται για το εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο αδίκημα της θανατηφόρου έκθεσης (306 παρ.2 και 29 ΠΚ). Η ευρεία έννοια της έκθεσης, στοιχειοθετεί ένα έγκλημα γνήσιο παραλείψεως, διαρκές και ουσιαστικό [αφού το αποτέλεσμα είναι η διακινδύνευση αυτού], το οποίο συντελείται, όταν ο δράστης αφήνει αβοήθητο πρόσωπο, δηλαδή δεν παύει ή δεν εξουδετερώνει τον κίνδυνο που ήδη απειλεί τη ζωή ή την υγεία του προσώπου που έχει υπό την προστασία του ή έχει την υποχρέωση διατροφής ή περίθαλψης ή μεταφοράς του. Επίσης, η υποκειμενική υπόσταση απαιτεί δόλο τουλάχιστον ενδεχόμενο. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο Α είχε δόλο έκθεσης εν ευρεία έννοια και από αμέλεια προκάλεσε το βαρύτερο αποτέλεσμα του θανάτου του Δ (καθώς θα μπορούσε να είχε προβλέψει τον θάνατο.

Συνεπώς, ο Α θα ευθύνεται για το αδίκημα της ληστείας (380 παρ.2 ΠΚ) και της θανατηφόρου έκθεσης (306 παρ.2 ΠΚ) σε αληθινή πραγματική συρροή, καθώς με πλείονες πράξεις τελούνται πλείονα εγκλήματα.

2: α) Κατά το άρθρο 279 παρ.1 ΚΠΔ, ο συλληφθείς επ' αυτοφώρο ή με ένταλμα οδηγείται χωρίς αναβολή στον αρμόδιο εισαγγελέα, το αργότερο μέσα σε 24 ώρες από τη σύλληψη και εάν η σύλληψη έγινε έξω από την έδρα του, μέσα στον απολύτως αναγκαίο χρόνο. (Στη συγκεκριμένη περίπτωση δεον αναγραφούν και οι 2 εκδοχές).

β) Σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ.1 ΚΠΔ στα κακουργήματα ο εισαγγελέας κινεί την ποινική δίωξη μόνο εφόσον έχει διενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει γίνει αυτεπάγγελτη προανάκριση, αφού ο Α συνελήφθη στα πλαίσια του αυτοφώρου. Άρα, η ποινική δίωξη ασκήθηκε νόμιμα.

3: Το άρθρο 290 παρ.1 ΚΠΔ, το οποίο αναφέρεται στο οιονεί ένδικο μέσο της προσφυγής κατά της διάταξης του Ανακριτή, με την οποία επιβλήθηκε η εγγύηση, δεν έχει ανασταλτική δύναμη, όπως έχουν τα γνήσια ένδικα μέσα. Επομένως, ο Α έπρεπε, παρά την άσκηση της προσφυγής να καταβάλει την εγγύηση (περιοριστικός όρος που προβλέπεται στο άρθρο 296 ΚΠΔ). Η μη καταβολή της συνιστά παραβίαση του περιοριστικού όρου και δικαιολογεί την αντικατάστασή του με προσωρινή κράτηση (296 ΚΠΔ).

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 17

(επιμ.: Δημοπούλου Αναστασία – Μαρία)

Ο Α αποκτά ένα ακριβό ρολόι ως κλεπταποδόχος. Το πωλεί στον Γ που και αυτός πληρώνει με πλαστά χαρτονομίσματα. Όταν ο Α αντιλαμβάνεται ότι ο Γ τον πλήρωσε με πλαστά χαρτονομίσματα, για να τον εκδικηθεί γράφει στο μέσο κοινωνικής δικτύωσης (fb) ότι ο Γ είναι απατεώνας κι εξαπατά τον κόσμο με πλαστά χαρτονομίσματα, όπως έβλαψε και τον ίδιο. Ο Γ μόλις το μαθαίνει, φέρνοντας επίτηδες τον εαυτό του σε κατάσταση μέθης, βρίσκει τον Α και τον χτυπά βάνουσα⁵⁸.

Ερωτήσεις:

⁵⁸ Δημοπούλου Α.-Μ., Πρακτικά Εφαρμογών Ποινικού Δικαίου, εκδ. LEXBOOK 2019.

- 1) Ποια είναι η ευθύνη των Α και Γ;
- 2) Ο Α μπορεί να παρασταθεί ως υποστηρίζων την κατηγορία:

Απαντήσεις:

1) Τίθεται το ζήτημα κατά πόσον στοιχειοθετείται απάτη στο πλαίσιο παράνομων/ανήθικων δικαιопραξιών. Στην περίπτωση μας η απόκτηση με απάτη κινητού πράγματος από τον απατεώνα συνιστά απάτη σε βάρος του τελευταίου αν αυτός με την αρχική απάτη είχε αποκτήσει κυριότητα⁵⁹. Άρα η απάτη (386 ΠΚ) του Γ πλήττει ευθέως την περιουσία του Α.

Στη συνέχεια, ο Α σε ένα μέσο κοινωνικής δικτύωσης διαδίδει ότι ο Γ εξαπατά τον κόσμο με πλαστά χαρτονομίσματα. Στοιχειοθετείται δυσφήμιση επειδή: α1) υφίσταται ισχυρισμός, δηλ. ανακοίνωση γεγονότος, ενώ εκείνος που το ανακοινώνει για την αλήθεια του, α2) υφίσταται διάδοση, δηλ. παραπέρα μετάδοση ανακοίνωσης που έγινε στο δράστη από άλλον, χωρίς να υποστηρίζει ο δράστης την αλήθεια της, Η δυσφήμιση αποτελεί έγκλημα πολύτροπο, αφού αρκεί να υφίσταται είτε το α1 είτε το α2,β) γεγονός (δυνατή η απόδειξη της αλήθειας του, είτε πρόκειται για εξωτερικό γεγονός, π.χ. «εκμεταλλεύτηκε ο τάδε τον τάδε» είτε για εσωτερικό, π.χ.) (πρόσθεση πληροφοριών στις ήδη υπάρχουσες),γ) αυτή γίνεται ενώπιον τρίτου: σε έναν κύκλο προσώπων, τρίτου προς το φορέα του εννόμου αγαθού, δ) μπορεί να βλάψει την τιμή ή υπόληψη άλλου, ως απόρροια παράβασης των κοινωνικά σημαντικών ηθικών καθηκόντων του. Ταυτόχρονα, υφίσταται δόλος, γνώση της προσφορότητας της διάδοσης να βλάψει την τιμή ή την υπόληψη άλλου, παράλληλα με το βουλευτικό στοιχείο, δηλ. τη θέληση διάδοσης του γεγονότος. Δεν απαιτείται γνώση της αναλήθειας και δεν επηρεάζει η πεποίθηση του δράστη για την αλήθεια⁶⁰. Κατά τον Δ. Σπινέλλη, συνιστά έγκλημα αφηρημένης – συγκεκριμένης διακινδύνευσης, αφού ναι μεν ο ισχυρισμός γεγονόςτος είναι ποιοτικά πρόσφορος να βλάψει την τιμή ή την υπόληψη του δράστη, αλλά η ύπαρξη κινδύνου δε συνιστά στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασής της⁶¹. Κατά το 366 ΠΚ εάν το γεγονόςτος είναι αληθινό, τότε

⁵⁹ Μυλωνόπουλος, 513 επ.

⁶⁰ Πρβλ. Μακρή, Νομολογία στα εγκλήματα κατά της τιμής. Τεκμήριο του ψεύδους, απαξιωτικοί χαρακτηρισμοί και αναγκαίο μέσο προστασίας δικαιολογημένου συμφέροντος, ΠοινΔνη 3/2010.

⁶¹ Σπινέλλης, 48.

η πράξη μένει ατιμώρητη. Άρα, στη συγκεκριμένη περίπτωση το έγκλημα της δυσφήμισης για τον Α μένει ατιμώρητο.

Σύμφωνα με το άρθρο 35 ΠΚ «Πράξη που κάποιος αποφάσισε σε κανονική ψυχική κατάσταση, αλλά που για την τέλεσή της έφερε τον εαυτό του σε κατάσταση διαταραγμένης συνείδησης του καταλογίζεται σαν να την τέλεσε με δόλο»⁶². Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο Γ θα τιμωρηθεί για βαριά σωματική βλάβη (310 ΠΚ) σε αληθινή πραγματική συρροή με απάτη (386 ΠΚ & 310 ΠΚ).

2) Πλέον ο παθών, δηλαδή ο Α, έχει το δικαίωμα να υποστηρίξει την κατηγορία στο ποινικό δικαστήριο (άρθρο 63 νέου ΚΠΔ), δηλ. μπορεί να δηλώσει ότι παρίσταται για την υποστήριξή της στην ποινική διαδικασία. Οι ανήλικοι και οι άλλοι ανίκανοι παρίστανται με τους νόμιμους αντιπροσώπους τους σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του αστικού κώδικα. Η δήλωση υποστήριξης της κατηγορίας δεν αναπληρώνει την έγκληση στις περιπτώσεις που αυτή είναι απαραίτητη για την ποινική δίωξη (άρθρο 53) ούτε η έγκληση από μόνη της εξομοιώνεται με δήλωση υποστήριξης της κατηγορίας.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 18

(επιμ.: Δημοπούλου Αναστασία – Μαρία)

Ο Α και ο Β, οι οποίοι ήταν έμποροι ναρκωτικών, προειδοποίησαν τον Γ ότι εάν δε τους γυρίσει τα χρήματα που είχε από τα ναρκωτικά που πώλησε ως βαποράκι, θα το σκότωναν όπου τον εύρισκαν. Ο Γ δεν μπόρεσε να τους επιστρέψει τα χρήματα. Τότε οι Α και Β αποφασίζουν να ρίξουν δηλητήριο στον καφέ. Η απαιτούμενη ποσότητα για να επέλθει ο θάνατος είναι 8 γρ.. Ο Α θα χορηγούσε τα 5 και τα άλλα 3 ο Β. Ο Α όντως χορηγεί τα 5 γρ., ο Β όμως τελευταία στιγμή το μετανιώνει. Έτσι ο Γ παθαίνει μόνο μια τροφική δηλητηρίαση⁶³.

⁶²Κωνσταντινίδης, *Τινά περί της «ελευθέρας εν τη αιτία» πράξεως*, ΝοΒ 1980, 154 επ., Μπιτζιλέκης, *Σκέψεις για τη δογματική κατασκευή της actio (omissio) libera in causa (ΠΚ 35)*, ΕπιστΕπετΔΣΘ, 1982, 100.

⁶³ *Δημοπούλου Α.-Μ.*, Πρακτικά Εφαρμογών Ποινικού Δικαίου, εκδ. LEXBOOK 2019.

Ερωτήσεις:

1) Ποια είναι η ευθύνη των Α και Β;

2) Το δευτεροβάθμιο Δικαστήριο απορρίπτει την έφεση του Α ως ανυποστήρικτη, έχοντας προηγουμένως απορρίψει αίτημα αναβολής που υπέβαλε ο αδελφός του, ο Ε με την αιτιολογία ότι δεν αποδείχθηκε το προβληθέν κώλυμα εμφάνισης του Ε (απουσία στο εξωτερικό). Ο Ε ασκεί κατά της απόφασης του δευτεροβαθμίου Δικαστηρίου αίτηση ακύρωσης επικαλούμενος αποδεικτικά στοιχεία (εισιτήριο, απόδειξη διαμονής στο ξενοδοχείο) από τα οποία προέκυπτε ότι πράγματι απουσίαζε στο εξωτερικό. Τι θα γίνει;

3) Εάν ο Β άσκησε το ένδικο μέσο της έφεσης και το δευτεροβάθμιο δικαστήριο τον απάλλαξε λόγω υπαναχώρησης, μπορεί αυτό να ωφελήσει τον Α;

Απαντήσεις:

1) Δε στοιχειοθετείται εκβίαση (385 ΠΚ) για περιουσιακή ζημία που επήλθε από μη προστατευόμενα από το δίκαιο έννομα αγαθά αλλά μόνο για απειλή (333 ΠΚ) σε συναυτουργία (45 ΠΚ). Επίσης, σύμφωνα με τη σωρευτική αιτιότητα όταν το αποτέλεσμα προκαλείται από περισσότερους όρους, οι οποίοι μόνο από κοινού μπορούν να προκαλέσουν το αποτέλεσμα κι όχι όμως ο καθένας αυτοτελώς. Η υπαναχώρηση σε περίπτωση συναυτουργίας μπορεί να υπάρξει μόνο εάν όλοι οι συναυτουργοί συναποφασίσουν να απόσχουν από την ολοκλήρωση της πράξης. Αν το έγκλημα δεν ολοκληρώθηκε επειδή υπαναχώρησε ένας εκ των συναυτουργών κι αυτό έμεινε στο στάδιο της απόπειρας, τότε ωφελείται μόνο εκείνος που υπαναχώρησε. Έτσι, λοιπόν, ο Β πράττει υπαναχώρηση από μη πεπερασμένη απόπειρα ⁶⁴. Η εκούσια υπαναχώρηση από μη πεπερασμένη απόπειρα αρ. 44 παρ 1 ΠΚ χαρακτηρίζεται προσωπικός λόγος απαλλαγής διότι έχει αυστηρά προσωπικό χαρακτήρα. Απαλλάσσεται δηλ. από την ποινή μόνο εκείνος από τους συμμετόχους που υπαναχωρεί από την απόπειρα, ενώ οι άλλοι, που εμμένουν στην πράξη τους, τιμωρούνται κανονικά. Μη πεπερασμένη λέγεται η απόπειρα όταν ο δράστης αφήνει μισοτελειωμένη την εγκληματική του προσπάθεια, δεν ολοκληρώνει δηλ. τις ενέργειες που είναι απαραίτητες για να γίνει το έγκλημα. Η

⁶⁴ΣυμβΠλημθεσ 862/2008, ΠοινΔνη 10/2010.

υπαναχώρηση από μια τέτοια απόπειρα δηλ. η αλλαγή της γνώμης του δράστη, που τον οδηγεί στην απόφαση να κάνει πίσω, μένει, υποχρεωτικά ατιμώρητη εφόσον είναι εκούσια δηλ. με την ελεύθερη και μη εξαναγκασμένη από εξωτερικά εμπόδια θέληση του δράστη. Ο Α τιμωρείται κανονικά για απόπειρα ανθρωποκτονίας. (42 παρ.1 και 299 παρ.1 ΠΚ).

2) Δεν μπορεί να ασκήσει ο Α αίτηση ακύρωσης της διαδικασίας γιατί το ένδικο βοήθημα του 435 ΚΠΔ ασκείται μόνο όταν ο κατηγορούμενος με κανέναν τρόπο δεν μπόρεσε να ενημερώσει το δικαστήριο για την αδυναμία εμφάνισής του, όπως ορίζει ρητώς η διάταξη αυτή. Γι αυτό το λόγο ο Α μπορεί να ασκήσει μόνο αίτηση αναίρεσης κατά της απόφασης του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου.

3) Σύμφωνα με το 469 ΚΠΔ, αν στο έγκλημα συμμετείχαν περισσότεροι ή αν η ποινική ευθύνη ενός κατηγορουμένου εξαρτάται σύμφωνα με το νόμο από την ευθύνη του άλλου, το ένδικο μέσο που ασκεί κάποιος από τους κατηγορουμένους, ακόμη και όταν χορηγείται μόνο σ' αυτόν από το νόμο, καθώς και οι λόγοι τους οποίους προτείνει, αν δεν αναφέρονται αποκλειστικά στο πρόσωπό του, ωφελούν και τους υπόλοιπους κατηγορουμένους. Συνεπώς, δε θα ωφεληθεί ο Α γιατί ο λόγος της υπαναχώρησης που απαλλάσσει τον Β αφορά μόνο το δικό του πρόσωπο.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 1

(επιμ.: Τομαράς Κωνσταντίνος)

Ο έμπορος πολυτελών-αγωνιστικών αυτοκινήτων Α, θέλει να αγοράσει 2 κινητήρες τύπου Χ, έτσι ώστε σε περίπτωση που κάποιο αυτοκίνητό του χρειαστεί επισκευή, να μπορέσει αυτή να πραγματοποιηθεί άμεσα. Γι' αυτό τον λόγο επισκέπτεται τον Β, έμπορο ανταλλακτικών και εξαρτημάτων για αυτοκίνητα τέτοιου τύπου. Στον κατάλογο του Β, αναφέρεται πως κάποιος μπορεί να αγοράσει 2 κινητήρες τύπου Χ για το ποσό των 40.000 €. Ο Α βρίσκει αυτή την προσφορά πολύ συμφέρουσα και λέει στον Β, πως θέλει να αγοράσει τους 2 κινητήρες Χ για 40.000 €. Ο Β απαντάει πως θέλει να ελέγξει (ο ίδιος ο Β) για σιγουριά άλλη μια φορά τον κατάλογο. Ο Β περνάει την παραγγελία, κάνοντας τους υπολογισμούς στον υπολογιστή και εμφανίζεται η τιμή των 40.000 €. Ο Β λέει στον Α πως η συναλλαγή είναι εντάξει και πως μπορεί να έρθει να παραλάβει τους κινητήρες σε 2 ημέρες. Μετά από 2 ημέρες καταφτάνει πάλι ο Α στο μαγαζί και ο Β του λέει πως μπορεί να έχει και τους 2 κινητήρες για 80.000 €. Ο Β εξηγεί στον Α πως η τιμή των 40.000 € αναφέρεται στους παλιούς κινητήρες Χ και πως οι νέοι και ανανεωμένοι κινητήρες τύπου Χ έχουν έκαστος 40.000 € και πως πέρασε λανθασμένα του υπολογισμούς στον υπολογιστή. Εκνευρισμένος ο Α του λέει πως θα παραλάβει και τους κινητήρες στην τιμή των 40.000 €, όπως συμφώνησαν, πόσο μάλλον όταν έλεγξε αρχικά στον υπολογιστή την τιμή αυτών. Ο Β του λέει ότι θέλει να ακυρώσει τη σύμβαση, καθώς υπολόγισε λάθος τις τιμές και πως τους κινητήρες δεν τους παραδίδει παρά μόνο αν λάβει 80.000 €.

Ερωτήσεις:

1. Δικαιούται ο Β να ακυρώσει τη σύμβαση;
2. Ποιο δικαστήριο είναι καθ' ύλη αρμόδιο στην περίπτωση που ο Β εγείρει αγωγή ισχυριζόμενος ότι θέλει να ακυρώσει τη σύμβαση αξίας 40.000 €;

Απαντήσεις:

1. Η δήλωση του Α προς τον Β, ότι επιθυμεί να αγοράσει τους 2 κινητήρες για 40.000 € συνιστά πρόταση για σύναψη σύμβασης (απευθυντέα δήλωση βούλησης)⁶⁵ κατά την έννοια του άρθρου 185 ΑΚ, αφού περιλαμβάνει τους ουσιώδεις όρους για τη σύναψη σύμβασης πώλησης⁶⁶, ενώ με το να ανακοινώνει ο Β προς τον Α ότι «η συναλλαγή είναι εντάξει» συνάγεται ότι ο Β αποδέχεται την πρόταση του Α (βλ. ΑΚ 189, 192).

Ο Α βέβαια με την πρόταση δηλώνει πως θέλει να αγοράσει τους κινητήρες με 40.000 €, ενώ ο Β στην πραγματικότητα ήθελε να συναφθεί η σύμβαση για 80.000 €, κάτι το οποίο το αντιλαμβάνεται αργότερα. Ωστόσο, η αποδοχή του Β διά της δηλώσεώς του πως «η συναλλαγή είναι εντάξει», γίνεται αντιληπτή από την οπτική γωνία του μέσου συνετού συναλλασσόμενου, ύστερα από ερμηνευτικό έλεγχο με τη βοήθεια των συναλλακτικών ηθών και της καλής πίστης (173, 200 ΑΚ), ως σύναψη σύμβασης για 2 κινητήρες τύπου Χ στη συνολική τιμή των 40.000 €. Επομένως, υφίσταται υποστατή σύμβαση⁶⁷ πώλησης κατά την έννοια του άρθρου 513 ΑΚ, με την οποία δημιουργούνται εκατέρωθεν υποχρεώσεις και δικαιώματα.

Ως προς το ζήτημα του κύρους της σύμβασης, θα πρέπει να εξεταστεί αν υφίσταται κάποια πλημμέλεια κατά τη διαμόρφωση της δήλωσης βούλησης. Εξάλλου, η ακυρώσιμη δικαιοπραξία δεν παύει να είναι και υποστατή δικαιοπραξία⁶⁸, η οποία έως την ακύρωσή της θεωρείται έγκυρη, παράγοντας εκατέρωθεν δικαιώματα και υποχρεώσεις. .

Ο Β διαπιστώνει αργότερα, πως είχε κάνει λάθος κατά τον υπολογισμό της τιμής, καθώς ήθελε να πωλήσει τους κινητήρες για 80.000 €, αντί για 40.000 €. Ωστόσο, σε αυτή την περίπτωση δεν υφίσταται λόγος ακύρωσης της σύμβασης, αφού ο Β ναι μεν υπολόγισε λάθος τις τιμές, ο τρόπος υπολογισμού όμως, δεν αναφέρθηκε στη δήλωσή του, παρά

⁶⁵ Απ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές, 2019, § 32, αρ. 2· Παπαστερίου/Κλαβανίδου, Δίκαιο της Δικαιοπραξίας, 2008, § 31, αρ. 2.

⁶⁶ Βλ. Παπαστερίου/Κλαβανίδου, Δίκαιο της Δικαιοπραξίας, 2008, § 31, αρ. 4· Brox/Walker, Allgemeiner Teil des BGB, 2018, § 8, αρ. 1.

⁶⁷ Για τον ορισμό της σύμβασης βλ. Παπαστερίου/Κλαβανίδου, Δίκαιο της Δικαιοπραξίας, 2008, § 25, αρ. 1, όπου: «Σύμβαση είναι η πολυμερής, κατά κανόνα διμερής δικαιοπραξία, η οποία προϋποθέτει τη συμφωνία μεταξύ δύο τουλάχιστον δηλώσεων βούλησης, που εκκινούν από διαφορετικό σημείο, κινούνται προς αντίθετη κατεύθυνση και συμπίπτουν ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα». Πρβλ. επίσης Απ. Γεωργιάδη, Γενικές Αρχές, 2019, § 29, αρ. 7.

⁶⁸ Πρβλ. Παπαστερίου/Κλαβανίδου, Δίκαιο της Δικαιοπραξίας, 2008, § 21, αρ. 4, § 43, αρ. 1, § 53, αρ. 3.

μόνο το αριθμητικό αποτέλεσμα αυτού (κεκρυμμένη πλάνη υπολογισμού)⁶⁹ και επομένως αυτή η μορφή της πλάνης αποτελεί πλάνη ως προς τα παραγωγικά αίτια (βλ. ΑΚ 143), η οποία είναι νομικά αδιάφορη⁷⁰. Διαφορετική θα ήταν η περίπτωση, αν ο Β είχε γνωστοποιήσει στον Α με ποιόν τρόπο είχε κάνει τους υπολογισμούς.

Δεν τίθεται ζήτημα καταχρηστικής συμπεριφοράς (ΑΚ 281) εκ μέρους του Α, αφού δεν γνώριζε το υπολογιστικό λάθος του Β και πως οι κινητήρες κανονικά κοστίζουν 80.000 €. Μια τέτοια καταχρηστική συμπεριφορά θα μπορούσε υπό προϋποθέσεις να καταφαθεί σε περίπτωση που ο Α γνώριζε την πλάνη του Β⁷¹.

Συνεπώς, ο Β δεν δικαιούται να ακυρώσει τη σύμβαση λόγω πλάνης.

2. Εδώ αίτημα της αγωγής του Β και συνεπώς αντικείμενο της διαφοράς είναι η ακύρωση της σύμβασης λόγω πλάνης. Συνεπώς, πρόκειται για μη αποτιμητή σε χρήμα διαφορά. Γι' αυτό τον λόγο αρμόδιο είναι το Πολυμελές Πρωτοδικείο, λόγω γενικής αρμοδιότητας προς εκδίκαση όλων των διαφορών για τις οποίες δεν είναι αρμόδια τα Μονομελή Πρωτοδικεία (άρθρο 18 ΚπολΔ)⁷².

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 2⁷³

(επιμ.: Τσουμάνης Κωνσταντίνος)

Η ομόρρυθμη εταιρία με την επωνυμία «Π & Π Ο.Ε.», με έδρα στην Αθήνα, συνήψε με τον Ι, εισαγωγέα ιατρικών μηχανημάτων, κάτοικο Βόλου (όπου έχει και την επαγγελματική του εγκατάσταση), σύμβαση πωλήσεως ιατρικού εξοπλισμού, αξίας 250.000 ευρώ. Η εν λόγω σύμβαση καταρτίστηκε σε κεντρικό ξενοδοχείο της Θεσσαλονίκης, δυνάμει δε αυτής ο μεν Ι υποχρεώθηκε να πωλήσει και μεταβιβάσει στην «Π & Π Ο.Ε.» τα συμφωνηθέντα ιατρικά μηχανήματα, η δε «Π & Π Ο.Ε.» υποχρεώθηκε

⁶⁹ *Bitter/Röder*, BGB, 2018, § 7, αρ. 93-95· *Brox/Walker*, Allgemeiner Teil des BGB, 2018, § 18, αρ. 20. Για τα προβλήματα που γεννώνται από αυτό το είδος πλάνης, βλ. *Müko/Armbrüster*, 2018, § 119, αρ. 88.

⁷⁰ *Απ. Γεωργιάδης*, Γενικές Αρχές, 2019, § 40, αρ. 14· *Παπαστερίου/Κλαβανίδου*, Δίκαιο της Δικαιοπραξίας, 2008, § 54, αρ. 16.

⁷¹ Για αυτή την προστασία του πλανηθέντος βλ. *Bitter/Röder*, BGB, 2018, § 7, αρ. 96.

⁷² Πρβλ. *Νίκα*, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, 2012, § 14, αρ. 54-56.

⁷³ Το παρόν πρακτικό πραγματεύεται αποκλειστικά ζητήματα πολιτικής δικονομίας.

να καταβάλει στον I το συμφωνηθέν ως άνω τίμημα. Πράγματι ο I, συνεπής στις υποχρεώσεις του, παρέδωσε στην «Π & Π Ο.Ε.» τα συμφωνηθέντα ιατρικά μηχανήματα. Η «Π & Π Ο.Ε.», ωστόσο, επικαλούμενη προβλήματα ρευστότητας, δεν κατέβαλε το συμφωνηθέν τίμημα, διαβεβαίωσε, όμως, τον I πως «θα τα βρουν» το αμέσως επόμενο διάστημα. Αρκετούς μήνες μετά, ο I, έχοντας αντιληφθεί πως η «Π & Π Ο.Ε.» δεν προτίθεται να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της προς αυτόν, ήγειρε σε βάρος της «Π & Π Ο.Ε.» αγωγή, με αίτημα την καταβολή σε αυτόν του οφειλόμενου τιμήματος των 250.000 ευρώ, με βάση τη μεταξύ τους σύμβαση.

Με τις προτάσεις της η «Π & Π Ο.Ε.» ισχυρίστηκε, πως δεν πρέπει να καταβάλει στον I το ποσό των 250.000 ευρώ, καθώς: i) ουδέποτε συνήφθη μεταξύ τους σύμβαση πώλησης, στην πραγματικότητα δε τα ιατρικά μηχανήματα μεταβιβάστηκαν σε αυτή λόγω δωρεάς, ii) επικουρικά, έχει εξοφλήσει τις οφειλές της προς τον I, iii) επικουρικά, συμψηφίζει ισόποση ληξιπρόθεσμη απαίτησή της κατά του I από προγενέστερη μεταξύ τους σύμβαση.

Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο έκανε εξ ολοκλήρου δεκτή την αγωγή του I, επιδικάζοντας σε αυτόν το αιτηθέν ποσό, εν συνεχεία, δε, μετά και τη μη προσβολή της πρωτοβάθμιας απόφασης με έφεση, η απόφαση κατά της «Π & Π Ο.Ε.» κατέστη τελεσίδικη.

Κατόπιν των ανωτέρω, την 17.03.2021, ημέρα Τετάρτη, ο I προβαίνει στην επίδοση στην «Π & Π Ο.Ε.» επιταγής προς εκτέλεση, και την 23.03.2021, ημέρα Τρίτη, επιβάλλει κατάσχεση σε ακίνητο κυριότητας του K, ομόρρυθμου εταίρου της «Π & Π Ο.Ε.».

Ερωτήσεις:

1) Ποιο Δικαστήριο ήταν καθ' ύλη και κατά τόπο αρμόδιο να δικάσει την αγωγή του I;

2) Πώς χαρακτηρίζονται δικονομικά οι ισχυρισμοί που προβάλλει με τις προτάσεις της η «Π & Π Ο.Ε.»; Πώς κατανέμεται το βάρος απόδειξης;

3) Μπορούσε ο ομόρρυθμος εταίρος K να ασκήσει έφεση κατά της πρωτοβάθμιας απόφασης;

4) Είναι έγκυρη η κατάσχεση του ακινήτου ιδιοκτησίας του Κ;

5) Ο Μ, επίσης ομόρρυθμος εταίρος της «Π & Π Ο.Ε.», θεωρώντας πως στη δίκη μεταξύ των Ι και «Π & Π Ο.Ε.» επιφοχώρησε συμπαιγνία αυτών, σας ρωτά, εάν υπάρχει κάποιο ένδικο βοήθημα, διά της ασκήσεως του οποίου θα μπορούσε να προστατεύσει τα έννομα συμφέροντά του. Τι θα τον συμβουλευάτε;

Απαντήσεις:

1) Ως προς την καθ' ύλη αρμοδιότητα:

Η καθ' ύλη αρμοδιότητα των Μονομελών Πρωτοδικείων διακρίνεται σε συνήθη λόγω ποσού (άρθρ. 14 ΚΠολΔ) και σε εξαιρετική, ανεξαρτήτως της αξίας του αντικειμένου της διαφοράς (άρθρ. 15,16,17 ΚΠολΔ). Η διάκριση αυτή δεν αφορά στα Πολυμελή Πρωτοδικεία, στα οποία υπάγονται όλες συλλήβδην οι διαφορές, για τις οποίες δεν είναι αρμόδια τα Μονομελή Πρωτοδικεία (άρθρ. 18 ΚΠολΔ)⁷⁴.

Οι αποτιμητές σε χρήμα διαφορές υπάγονται στα Μονομελή Πρωτοδικεία, όταν η αξία αυτή δεν υπερβαίνει τα 250.000 ευρώ (άρθρ. 14 § 2 ΚΠολΔ). Οι διαφορές με αντικείμενο αξίας άνω των 250.000 ευρώ υπάγονται στην καθ' ύλη αρμοδιότητα των Πολυμελών Πρωτοδικείων, υπό τον πρόσθετο πάντως όρο ότι δεν περιλαμβάνονται στην ανεξαρτήτως ποσού αρμοδιότητα των Μονομελών Πρωτοδικείων (άρθρ. 18 ΚΠολΔ)⁷⁵.

Εξάλλου, για την εκτίμηση του αντικειμένου της διαφοράς λαμβάνεται υπόψη το αίτημα της αγωγής (άρθρ. 9 εδ. α' ΚΠολΔ).

Η προκείμενη διαφορά αφενός είναι χρηματική, αφετέρου δεν εμπίπτει στην εξαιρετική αρμοδιότητα του Μονομελούς Πρωτοδικείου. Συνεπώς, εφαρμοστέες τυγχάνουν οι διατάξεις περί συνήθους λόγω ποσού αρμοδιότητας.

Επομένως, αφού η αξία του αντικειμένου της προκείμενης διαφοράς ανέρχεται στο ποσό των 250.000 ευρώ, καθ' ύλη αρμόδιο να επιληφθεί αυτής είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο, με βάση το άρθρο 14 § 2 ΚΠολΔ.

⁷⁴ Νίκας, Πολιτική Δικονομία, 2^η έκδ., τόμ. Ι, 2020, σελ. 154.

⁷⁵ Νίκας, Πολιτική Δικονομία, ό.π. σελ. 155.

Ως προς την κατά τόπο αρμοδιότητα:

Σύμφωνα με το άρθρο 25 § 2 ΚΠολΔ, το οποίο αφορά στη γενική δωσιδικία των νομικών προσώπων: «Τα μη φυσικά πρόσωπα που έχουν ικανότητα να είναι διάδικοι, υπάγονται στην αρμοδιότητα του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται η έδρα ή υποκατάστημά τους, εφόσον πρόκειται για διαφορές που αφορούν την εκμετάλλευσή του».

Εξάλλου, το άρθρο 33 ΚΠολΔ, το οποίο αφορά στην (ειδική συντρέχουσα) δωσιδικία της δικαιοπραξίας, στο πρώτο του εδάφιο προβλέπει, πως «*Διαφορές που αφορούν την ύπαρξη ή το κύρος δικαιοπραξίας εν ζωή, και όλα τα δικαιώματα που πηγάζουν από αυτήν, μπορούν να εισαχθούν και στο δικαστήριο, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται ο τόπος όπου καταρτίστηκε η δικαιοπραξία ή όπου πρέπει να εκπληρωθεί η παροχή*».

Στην προκειμένη περίπτωση, η έδρα της «Π & Π Ο.Ε.» ευρίσκεται στην Αθήνα. Συνεπώς, κατά τόπο αρμόδιο Δικαστήριο να δικάσει την αγωγή του Ι είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών, ως Δικαστήριο της έδρας του νομικού προσώπου (25 § 2 ΚΠολΔ). Περαιτέρω, ο τόπος κατάρτισης της σύμβασης πώλησης μεταξύ Ι και «Π & Π Ο.Ε.» εντοπίζεται στη Θεσσαλονίκη. Συνεπώς, κατά τόπο αρμόδιο είναι και το Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης, ως Δικαστήριο του τόπου κατάρτισης της δικαιοπραξίας (33 ΚΠολΔ).

Τέλος, όσον αφορά στον τόπο εκπλήρωσης της παροχής, δεδομένου ότι αυτός δεν καθορίζεται εν προκειμένω ούτε από ειδικές διατάξεις, ούτε από τη βούληση των μερών, ούτε από τις περιστάσεις⁷⁶, λύση προσφέρουν οι διατάξεις των άρθρων 320-322 ΑΚ. Συγκεκριμένα, καθώς η εκπληρωτέα στην υπό κρίση περίπτωση παροχή είναι χρηματική (καταβολή τιμήματος 250.000 ευρώ από την «Π & Π Ο.Ε.» στον Ι), εφαρμοστέα τυγχάνει η ρύθμιση του άρθρου 321 ΑΚ⁷⁷ (χρέος κομίσιμο). Η επίδικη χρηματική απαίτηση προέρχεται από την άσκηση του επαγγέλματος του Ι, η δε επαγγελματική εγκατάσταση

⁷⁶ Βλ. σχετικά Νίκα, Πολιτική Δικονομία, ό.π. σελ. 235-236.

⁷⁷ Δυνάμει της οποίας «*Αν η παροχή είναι χρηματική, σε περίπτωση αμφιβολίας ο οφειλέτης πρέπει να την καταβάλει στον τόπο όπου ο δανειστής έχει την κατοικία του κατά το χρόνο της καταβολής. Αν η απαίτηση προέρχεται από την άσκηση του επαγγέλματος του δανειστή, αντί για τον τόπο της κατοικίας ισχύει ο τόπος της επαγγελματικής του εγκατάστασης*».

αυτού ευρίσκεται στο Βόλο. Συνεπώς, κατά τόπο αρμόδιο είναι και το Μονομελές Πρωτοδικείο Βόλου, ως Δικαστήριο του τόπου εκπλήρωσης της παροχής (33 ΚΠολΔ).

2) Ως προς τον υπό i) ισχυρισμό:

Με τον υπό i) ισχυρισμό της, η «Π & Π Ο.Ε.» αμφισβητεί την αλήθεια των πραγματικών γεγονότων, που συγκροτούν την ιστορική βάση της αγωγής του Ι, προσθέτοντας στην αμφισβήτηση αυτή και τους δικαιολογητικούς της αναλήθειας λόγους. Συνεπώς, ο υπό i) ισχυρισμός της «Π & Π Ο.Ε.» συνιστά αιτιολογημένη άρνηση της αγωγής. Όσον αφορά στην κατανομή του βάρους απόδειξης, η μεν εναγόμενη «Π & Π Ο.Ε.» δεν επωμίζεται το βάρος απόδειξης των γεγονότων, που αποτελούν τη βάση της άρνησής της, ο δε ενάγων Ι εξακολουθεί -δυνάμει της ρύθμισης του άρθρου 338 § 1 ΚΠολΔ⁷⁸- να φέρει το βάρος απόδειξης της βάσης της αγωγής του⁷⁹.

Ως προς τον υπό ii) ισχυρισμό:

Με τον υπό ii) ισχυρισμό της, η «Π & Π Ο.Ε.» δεν αμφισβητεί την αλήθεια των πραγματικών γεγονότων, που συγκροτούν την ιστορική βάση της αγωγής του Ι. Ισχυρίζεται, ωστόσο, πως έχει εξοφλήσει τις οφειλές της έναντι του Ι, προτείνει, δηλαδή, συγχρόνως νέα πραγματικά γεγονότα, με σκοπό την οριστική παρεμπόδιση της άσκησης του δικαιώματος του Ι. Συνεπώς, ο υπό ii) ισχυρισμός της «Π & Π Ο.Ε.» περί εξόφλησης συνιστά ένσταση (και συγκεκριμένα καταχρηστική ένσταση), το δε βάρος απόδειξης της ένστασης φέρει η ίδια η ενιστάμενη «Π & Π Ο.Ε.».

Ως προς τον υπό iii) ισχυρισμό:

Με τον υπό iii) ισχυρισμό της, η «Π & Π Ο.Ε.» δεν αμφισβητεί την αλήθεια των πραγματικών γεγονότων, που συγκροτούν την ιστορική βάση της αγωγής του Ι. Ισχυρίζεται, ωστόσο, πως έχει ισόποση ληξιπρόθεσμη απαίτηση έναντι του Ι από προγενέστερη μεταξύ τους σύμβαση, την οποία προτείνει προς συμψηφισμό με την

⁷⁸ Σύμφωνα με την οποία «Κάθε διάδικος οφείλει να αποδείξει τα πραγματικά γεγονότα που είναι αναγκαία για να υποστηρίξει την αυτοτελή αίτηση ή ανταίτησή του».

⁷⁹ Βλ. σχετικώς Νίκα, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, 3^η έκδ., 2018, σελ. 380-381.

απαίτηση του Ι σε βάρος της. Προτείνει, δηλαδή, συγχρόνως νέα πραγματικά γεγονότα, με σκοπό την οριστική παρεμπόδιση της άσκησης του δικαιώματος του Ι. Συνεπώς, ο υπό iii) ισχυρισμός της «Π & Π Ο.Ε.» περί συμψηφισμού συνιστά ένσταση (και συγκεκριμένα -κατά την κρατούσα γνώμη- γνήσια μη αυτοτελή ένσταση), το δε βάρος απόδειξης της ένστασης φέρει η ίδια η ενιστάμενη «Π & Π Ο.Ε.».

3) Το άρθρο 516 ΚΠολΔ ορίζει στην παρ. 1 αυτού, πως *«Δικαίωμα έφεσης έχουν, εφόσον νικήθηκαν ολικά ή εν μέρει στην πρωτόδικη δίκη, ο ενάγων, ο εναγόμενος, εκείνοι που άσκησαν κύρια ή πρόσθετη παρέμβαση, οι προσεπικληθέντες, οι καθολικοί διάδοχοί τους, οι ειδικοί διάδοχοί τους εφόσον απέκτησαν την ιδιότητα αυτή μετά την άσκηση της αγωγής και οι εισαγγελείς πρωτοδικών, αν ήταν διάδικοι.»*.

Στην υπό κρίση υπόθεση η αγωγή του Ι ασκήθηκε μόνο κατά της «Π & Π Ο.Ε.», όχι δε και κατά του Κ. Συνεπώς, ο Κ δεν θεωρείται ως προς την εν λόγω δίκη «εναγόμενος». Επιπλέον, ο Κ δεν άσκησε στην ως άνω δίκη (αυτοτελή πρόσθετη) παρέμβαση.

Εν όψει των ανωτέρω, είναι σαφές πως ο Κ δεν συμμετείχε καθ' οιονδήποτε - προβλεπόμενο στο άρθρο 516 ΚΠολΔ- τρόπο στην ανοιγείσα μεταξύ Ι και «Π & Π Ο.Ε.» δίκη, και ως εκ τούτου δεν νομιμοποιείται να ασκήσει έφεση κατά της πρωτοβάθμιας απόφασης.

4) Σύμφωνα με το άρθρο 920 ΚΠολΔ, *«Με βάση τον εκτελεστό τίτλο κατά της ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρίας μπορεί να γίνει αναγκαστική εκτέλεση και κατά των ομόρρυθμων εταίρων»*. Τούτο σημαίνει, πως ο ομόρρυθμος εταίρος νομιμοποιείται παθητικά στην αναγκαστική εκτέλεση, η οποία επισπεύδεται δυνάμει εκτελεστού τίτλου εκδοθέντος κατά ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρίας⁸⁰.

⁸⁰ Μάλιστα, η ρύθμιση του άρθρου 920 ΚΠολΔ έχει πρακτική αξία σε περίπτωση που ενάγεται μόνο η εταιρία. Αντίθετα, όταν ασκείται κοινή αγωγή κατά της εταιρίας και του ομόρρυθμου εταίρου, και εκδίδεται σε βάρος τους απόφαση, δυνάμενη να οδηγήσει σε αναγκαστική εκτέλεση, η τελευταία γίνεται σε βάρος του ομόρρυθμου εταίρου όχι με επίκληση του άρθρου 920 ΚΠολΔ, αλλά με επίκληση των γενικών διατάξεων των άρθρων 325 αρ. 1 και 919 αρ. 1 ΚΠολΔ, καθώς στην περίπτωση αυτή ο ομόρρυθμος εταίρος επέχει θέση διαδίκου, βλ. σχετικά *Γέσιου/Φαλτσή*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, 2^η έκδ., Γενικό Μέρος, σελ. 485 και σημ. 189.

Η εν λόγω ρύθμιση χαρακτηρίζεται ως «δικονομικό συμπλήρωμα» του άρθρου 249 § 1 ν. 4072/2012 και του άρθρου 271 § 1 ν. 4072/2012⁸¹, που αφορούν στην παράλληλη, απεριόριστη και εις ολόκληρον με το νομικό πρόσωπο ευθύνη του ομόρρυθμου εταίρου στην ομόρρυθμη και την ετερόρρυθμη εταιρία αντίστοιχα.

Περαιτέρω, η επίσπευση αναγκαστικής εκτέλεσεως κατά του ομόρρυθμου εταίρου δεν προϋποθέτει προηγούμενη εκτέλεση κατά της εταιρίας ούτε και επίδοση επιταγής ή άλλης πράξεως κατ' αυτής. Ως προελέχθη, η ευθύνη του ομόρρυθμου εταίρου είναι κύρια και όχι επικουρική έναντι της ευθύνης της εταιρίας. Συνεπώς, ο δανειστής δικαιούται να αρχίσει ή να συνεχίσει αναγκαστική εκτέλεση, παράλληλα, τόσο κατά της εταιρίας, όσο και κατά των ομόρρυθμων εταίρων. Για να είναι, όμως, έγκυρη η εναντίον του ομόρρυθμου εταίρου εκτέλεση, απαιτείται επίδοση ιδιαίτερης επιταγής και στον ίδιο, ακόμα και αν είχε ήδη επιδοθεί επιταγή κατά της εταιρίας⁸².

Στην προκειμένη περίπτωση, ο Ι, έχοντας επιδώσει επιταγή προς εκτέλεση μόνο στην «Π & Π Ο.Ε.», προέβη σε κατάσχεση ακινήτου ιδιοκτησίας του ομόρρυθμου εταίρου αυτής Κ. Συνεπώς, και κατόπιν των ανωτέρω, εφόσον δεν προηγήθηκε επίδοση ιδιαίτερης επιταγής προς εκτέλεση και στον ομόρρυθμο εταίρο Κ, η επιβληθείσα επί του ακινήτου ιδιοκτησίας του κατάσχεση τυγχάνει άκυρη.

5) Σύμφωνα με το άρθρο 586 § 2 ΚΠολΔ, *«Τριτανακοπή μπορεί να ασκήσει και ο τρίτος που δεσμεύεται από το δεδικασμένο, εφόσον επικαλείται δόλο ή συμπαιγνία των διαδίκων»*.

Στην προκειμένη περίπτωση, ο ομόρρυθμος εταίρος Μ αφενός δεν συμμετείχε στη δίκη μεταξύ του Ι και της «Π & Π Ο.Ε.», με αποτέλεσμα να θεωρείται σε σχέση με αυτή τη δίκη «τρίτος», αφετέρου δεσμεύεται από το δεδικασμένο της εκδοθείσας απόφασης, λόγω της διάταξης του άρθρου 329 ΚΠολΔ⁸³.

⁸¹ Έτσι Γέσιου/Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, ό.π. σελ. 481.

⁸² Έτσι Νίκας, Εγχειρίδιο Δικαίου Αναγκαστικής Εκτελέσεως, 2^η έκδ., 2018, σελ. 246-247.

⁸³ Δυνάμει της οποίας *«Η απόφαση που εκδίδεται μεταξύ νομικού προσώπου και τρίτου και αφορά δικαιώματα ή υποχρεώσεις του νομικού προσώπου αποτελεί δεδικασμένο και απέναντι στα μέλη του ως προς τα δικαιώματα ή τις υποχρεώσεις του νομικού προσώπου»*.

Συνεπώς, εφόσον ο Μ θεωρεί, πως στη δίκη μεταξύ των Ι και «Π & Π Ο.Ε.» εμφιλοχώρησε συμπαιγνία αυτών, νομιμοποιείται να ασκήσει κατά της εκδοθείσας απόφασης το ένδικο βοήθημα της τριτανακοπής του άρθρου 586 § 2 ΚΠολΔ⁸⁴.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 3

(επιμ.: Τομαράς Κωνσταντίνος)

Παραλλαγή α'

Ο έμπορος επίπλων και οικιακών ειδών Α επισκέπτεται την 01.03.2026 το κατάστημα στην Αθήνα του εμπόρου γνωστών κρυστάλλων και οικιακών ειδών Π, κατοίκου Κορίνθου, προκειμένου να αγοράσει ένα όμορφο βάζο που θα διακοσμήσει το νέο του κατάστημα, με σκοπό να το μεταπωλήσει. Ο Α αφού «έριξε μια ματιά» στο εμπόρευμα του Π, αποφάσισε να αγοράσει ένα όμορφο και ακριβό βάζο μάρκας Χ. Κατόπιν ερώτησης του Α, ο Π αποκρίθηκε πως κοστίζει 500 €. Ο Α του εξήγησε πως δεν διαθέτει αυτή τη στιγμή το παραπάνω ποσό και γι' αυτό τον λόγο συμφώνησαν οι δύο τους να περάσει ο Α στις 03.03.2026 στις 10:00 για να παραδώσει τα χρήματα και να παραλάβει το βάζο. Αφότου ο Α απήλθε, πήρε ο Π το βάζο από το ράφι, στο οποίο βρισκόταν και το τοποθετεί δίπλα στο ταμείο για να θυμάται ότι είναι «κρατημένο» για τον Α. Στις 04.03.2026 ο Π ανοίγει το κατάστημά του στις 9:00 το πρωί. Περί τις 10:00 και ενώ ξεσκονίζει τα ράφια πάνω από το ταμείο, ρίχνει κατά λάθος με το χέρι του ένα βιβλίο, το οποίο πέφτει πάνω στο βάζο και το ρίχνει στο πάτωμα με αποτέλεσμα να γίνει θρύψαλα. Ο Α μεταβαίνει τελικά στο κατάστημα στις 04.03.2026, στις 17:00, έχοντας μαζί του τα 500 €. Στεναχωρημένος ο Π, του εξηγεί πώς έχει η κατάσταση και του ζητάει συγγνώμη. Ο Α εκνευρισμένος από την όλη κατάσταση, μιας και επιθυμούσε πολύ αυτό το βάζο, λέει με ειρωνικό ύφος στον Π ότι δεν τον νοιάζει, γιατί η συμφωνία είναι συμφωνία και τον

⁸⁴ Μολονότι βάλλει ευθέως εναντίον δικαστικής αποφάσεως (και άρα προσομοιάζει με ένδικο μέσο), η τριτανακοπή χαρακτηρίζεται ως ένδικο βοήθημα, διότι δεν ασκείται από διάδικο της αρχικής δίκης, αλλά από τρίτο, δεν αποδίδει σφάλμα στην προσβαλλόμενη απόφαση, ούτε και αποβλέπει, κατ' αρχήν, στην εγαστική εξαφάνισή της, βλ. σχετικά Νίκα, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, ό.π. σελ. 852-853. Για το έννομο συμφέρον του ομόρρυθμου εταίρου, που δε συμμετείχε στη δίκη μεταξύ ομόρρυθμης εταιρίας και τρίτου, να ασκήσει την τριτανακοπή του άρθρου 586 § 2, ως δεσμευόμενος από το δεδικασμένο της εκδοθείσας απόφασης, βλ. αντί άλλων Πανταζόπουλο Στ. (σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα), Ερμηνεία ΚΠολΔ², 2020, άρθρ. 586 αρ. 13, όπου και περαιτέρω παραπομπές.

καλεί να του δώσει ένα άλλο ίδιου τύπου και αξίας βάζο, καθώς επιθυμεί να έχει ένα τόσο καλό και όμορφο βάζο στο κατάστημα του, το οποίο θα ενισχύσει τη φήμη και την εικόνα του καταστήματός του, πόσω μάλλον όταν είχε συμφωνήσει να μεταπωλήσει το εν λόγω βάζο για 800 €. Ο Π ενοχλείται από την έλλειψη κατανόησης και την εριστική συμπεριφορά του Α και του λέει πως όχι μόνο δεν είναι υποχρεωμένος να του παραδώσει άλλο βάζο αλλά του ζητάει και το συμφωνηθέν τίμημα των 500 €, το δε γεγονός ότι εν τέλει έχασε την ευκαιρία να το μεταπωλήσει, δεν τον ενδιαφέρει.

Ερωτήσεις:

1. Πώς κρίνετε τους ισχυρισμούς των Α και Π από άποψη ουσιαστικού δικαίου;
2. Αν ο Α θελήσει να εγείρει αγωγή προς υποστήριξη των ισχυρισμών του, ποιο δικαστήριο είναι καθ' ύλη και κατά τόπο αρμόδιο;

Απαντήσεις:

1. Ο Α και ο Π συνάπτουν σύμβαση πώλησης (ΑΚ 513)⁸⁵ με αντικείμενο το βάζο και με συμφωνημένο τίμημα αυτό των 500 € (*essentialia negotii*)⁸⁶. Επομένως ο Π (πωλητής-οφειλέτης) αναλαμβάνει να μεταβιβάσει την κυριότητα του πράγματος και να το παραδώσει⁸⁷ και ο Α (αγοραστής-δανειστής) να καταβάλει το συμφωνηθέν τίμημα⁸⁸. Δεν τυγχάνει εφαρμογής ο νόμος περί προστασίας καταναλωτή (Ν. 2251/1994, όπως έχει τροποποιηθεί), αφού και οι δύο συμβάλλονται ως έμποροι (Business to Business Contract - B2B).

⁸⁵ Αμφοτεροβαρής, υποσχετική, ενοχική σύμβαση. Αποτελεί επίσης περιουσιακού δικαίου, εν ζωή, συναινετική, επαχθή, αιτιώδη, με ενοχική ενέργεια δικαιοπραξία, που περιέχει επίδοση. Βλ. αναλυτικά τις διακρίσεις αυτές σε *Απ. Γεωργιάδη*, Γενικές Αρχές, 2019, § 29· πρβλ. επίσης *Παπαστερίου/Κλαβανίδου*, Δίκαιο της Δικαιοπραξίας, 2008, § 6-19.

⁸⁶ Τίμημα, πράγμα και συμφωνία των συμβαλλομένων περί αυτών· βλ. σχετ. ΑΠ 269/2007, ΤΝΠ Νόμος· *Απ. Γεωργιάδη*, Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου, 2014, § 6, αρ. 2· *Απ. Γεωργιάδη*, Γενικές Αρχές, 2019, § 28, αρ. 14· *Παπαστερίου/Κλαβανίδου*, Δίκαιο της Δικαιοπραξίας, § 20, αρ. 35· *Bitter/Röder*, BGB A.T., 2018, § 5, αρ. 13· *Brox/Walker*, Allgemeiner Teil des BGB, 2018, § 5, αρ. 4.

⁸⁷ *Looschelders*, Schuldrecht B.T., 2018, § 2, αρ. 22· *Medicus/Lorenz*, Schuldrecht II, B.T., 2018, § 3, αρ. 2-3, 6.

⁸⁸ *Απ. Γεωργιάδης*, Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου, 2014, § 7, αρ. 2 και 29· *Looschelders*, Schuldrecht B.T., 2018, § 2, αρ. 25· *Medicus/Lorenz*, Schuldrecht II, B.T., 2018, §3, αρ. 14.

Στην περίπτωση πώλησης ορισμένου κατά γένος πράγματος ο πωλητής είναι υποχρεωμένος να τηρήσει τη σύμβαση και να παραδώσει στον αγοραστή το πωληθέν πράγμα ή ένα άλλο πράγμα από το γένος (από το διαθέσιμο εμπόρευμα, βλ. ΑΚ 289)⁸⁹. Πράγματι, ο Α συμφώνησε με τον Β την αγορά ενός βάζου, από αυτά που διαθέτει στο κατάστημά του ο Β. Κατά κανόνα, τα πράγματα που είναι ευρέως διαθέσιμα στο εμπόριο και δεν διαθέτουν εξατομικευμένα χαρακτηριστικά, τα οποία να τα καθιστούν μοναδικά και δυσεύρετα, αποτελούν ενοχές γένους⁹⁰. Έτσι σε περίπτωση τυχαίας καταστροφής τους ή καταστροφής που οφείλεται σε πταίσμα του πωλητή, ο τελευταίος οφείλει πρωτογενώς να παράσχει στον αγοραστή ένα άλλο όμοιο αντικείμενο από το γένος και δευτερογενώς αν δεν εκπληρώσει την πρωτογενή του υποχρέωση να καταβάλει αποζημίωση⁹¹.

Ο Β συμπεριφέρεται αμελώς (ΑΚ 330), όταν ξεσκονίζει τη βιβλιοθήκη, από την οποία είναι πιθανό να πέσουν πράγματα και έχει τοποθετήσει ακριβώς κάτω από αυτή το πωλούμενο αντικείμενο. Θα μπορούσε είτε να είχε συσκευάσει το βάζο, έτσι ώστε να το προστατέψει από ανάλογους κινδύνους, είτε να το είχε τοποθετήσει σε ένα άλλο ασφαλές μέρος, για όσο χρόνο αυτός ξεσκονίζει. Στο πρόσωπό του επομένως συντρέχει ελαφρά αμέλεια⁹².

Ωστόσο, κατά τη στιγμή της καταστροφής του πράγματος (04.03.2026), ο δανειστής Α βρισκόταν σε υπερημερία αποδοχής της παροχής, αφού ο Α και ο Β είχαν συμφωνήσει ο πρώτος να μεταβεί στο κατάστημα του Β (άρσιμο χρέος, πρβλ. και ΑΚ 320 § 2) για την παραλαβή του βάζου σε συγκεκριμένη ημερομηνία και ώρα (03.03.2026 στις 10:00). Συνεπώς, δεν ήταν υποχρεωτική η πρόσκληση του οφειλέτη Β προς τον δανειστή Α για «πράξη ή σύμπραξη⁹³» (ΑΚ 351 § 2).

⁸⁹ Πρβλ. *Απ. Γεωργιάδη*, Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου, 2014, § 9, αρ. 5.

⁹⁰ Για τη διάκριση σε ενοχή (καταχρηστικού) γένους και είδους πρβλ. *Σταθόπουλο*, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2018, § 10, αρ. 30 επ. Για την έννοια της ενοχής γένους (Gattungsschuld) πρβλ. *Looschelders, Schuldrecht A.T.*, 2018, § 13, αρ. 3-6.

⁹¹ Βλ. *Απ. Γεωργιάδη*, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, 2015, § 6 αρ. 11.

⁹² Πρόκειται δε για ελαφρά αμέλεια, καθώς η απόκλιση της συμπεριφοράς του από αυτή του μέσου συνετού ανθρώπου δεν είναι ασυνήθιστα μεγάλη, ούτε επέδειξε παντελή αδιαφορία. Δύσκολα θα μπορούσε εδώ να υποστηριχτεί ότι η συμπεριφορά του Β χαρακτηρίζεται από βαριά αμέλεια. Βλ. σχετ. *Σταθόπουλο*, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2018, § 6, αρ. 86.

⁹³ Σύμπραξη του δανειστή είναι και η παραλαβή της παροχής επί άρσιμων χρεών, όπως στην προκειμένη περίπτωση. Βλ. σχετ. *Σταθόπουλο*, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2018, § 20, αρ. 11.

Κατά την ΑΚ 355 ο οφειλέτης κατά τη διάρκεια της υπερημερίας του δανειστή ευθύνεται μόνο για δόλο και βαριά αμέλεια, ενώ κατά την ΑΚ 290 § 1 αν ο οφειλέτης αποχωρίσει από το γένος ένα πράγμα με σκοπό την καταβολή, η ενοχή συγκεντρώνεται σ' αυτό μόνο αφότου ο δανειστής γίνεται υπερήμερος ως προς την αποδοχή του. Ως εκ τούτου, επήλθε συγκέντρωση της ενοχής γένους σε ενοχής είδους και τον κίνδυνο της τυχαίας καταστροφής του πράγματος τον φέρει ο δανειστής⁹⁴. Έτσι, όσο ο δανειστής είναι υπερήμερος και η παροχή καταστραφεί από ελαφρά αμέλεια του οφειλέτη, τότε αυτός (ο οφειλέτης) απαλλάσσεται⁹⁵.

Κατά την ΑΚ 381 αν η παροχή του ενός από τους συμβαλλομένους έγινε αδύνατη από πταίσμα του άλλου, αυτός δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση αντιπαροχής [...], ενώ κατά την παρ. 2 του άρθρου 381 ΑΚ ισχύει το ίδιο αν η παροχή του ενός (του Π) έγινε αδύνατη χωρίς υπαιτιότητά του κατά το διάστημα που ο άλλος (ο Α) βρισκόταν σε υπερημερία αποδοχής της.

Αμφισβητείται, όμως, αν με τη φράση «χωρίς υπαιτιότητα» του άρθρου 381 § 2 ΑΚ εννοείται ότι ο δανειστής εξακολουθεί να οφείλει την αντιπαροχή και στην περίπτωση που η παροχή κατέστη αδύνατη λόγω ελαφράς αμέλειας του οφειλέτη ή αν αντίθετα εξακολουθεί να την οφείλει μόνο στην περίπτωση που η παροχή κατέστη αδύνατη εξαιτίας γεγονότος, για το οποίο δεν φέρει καθόλου υπαιτιότητα ο οφειλέτης.

Κατά μία άποψη⁹⁶, η οποία αντλεί επιχειρήματα από την ΑΚ 355, ο δανειστής δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση αντιπαροχής εφόσον η αδυναμία παροχής οφείλεται σε ελαφρά αμέλειά του οφειλέτη, ενόσω ο πρώτος βρισκόταν σε υπερημερία αποδοχής της. Συνεπώς, κατά την άποψη αυτή, ο Π δεν βαρύνεται με υποχρέωση παράδοσης άλλου πράγματος (βάζου) και ορθώς ισχυρίζεται πως μπορεί να ζητήσει το συμφωνηθέν τίμημα, αφού κατά την ΑΚ 381 § 2 ο Α δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση αντιπαροχής.

⁹⁴ Βλ. Σταθόπουλο, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2018, § 10, αρ. 46· *Looschelders*, Schuldrecht A.T., 2018, § 36, αρ. 16.

⁹⁵ Σταθόπουλος, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2018, § 20, αρ. 26.

⁹⁶ Ζέπος, Ενοχικών Δίκαιον, Α' Μέρος Γενικών, 1969, σ. 567 σημ. 2· Καποδίστριας, ΕρμΑΚ 349-360, αρ. 24 και 31· Μπαλής, Ενοχικών Δίκαιον, Γενικό Μέρος, 1960, § 66 Β· Φίλιος, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, 2011 § 268 Β 2· Χελιδόνης, ΣΕΑΚ, άρθρο 381 αρ. 14· Εφθεσσ 942/1985, Αρμ 1985, 1048.

Κατ' άλλη -κρατούσα στη θεωρία- άποψη⁹⁷, η διάταξη του άρθρου 381 § 2 πρέπει να ερμηνευτεί με τέτοιο τρόπο, ώστε ο δανειστής να μην οφείλει την αντιπαροχή σε περίπτωση που η παροχή κατέστη αδύνατη λόγω ελαφράς αμέλειας του οφειλέτη (ενώ ο δανειστής ήταν υπερήμερος), διότι η αντίθετη παραδοχή οδηγεί σε δικαιοπολιτικά μη ορθά αποτελέσματα, αφού από τη μία πλευρά ο υπαίτιος οφειλέτης θα απαλλάσσεται, ενώ ο ανυπαίτιος δανειστής -δεδομένου ότι η υπερημερία του δανειστή δεν εξαρτάται από πταίσμα του- θα ευθύνεται και θα οφείλει επομένως την αντιπαροχή. Κατ' αυτή την άποψη λοιπόν, και πάλι ο Π δεν βαρύνεται με υποχρέωση παράδοσης άλλου πράγματος, ωστόσο ο Α δεν οφείλει το τίμημα (αντιπαροχή) στον Π.

Και με τις δύο απόψεις πάντως, για το διαφυγόν κέρδος του Α δεν ευθύνεται ο Π, λόγω ακριβώς της απαλλαγής του για το ανωτέρω περιστατικό και επομένως τον κίνδυνο εκπλήρωσης της υποχρέωσής του (του Α) απέναντι στον τρίτο τον αναλαμβάνει ο ίδιος ο Α.

2. Καθ' ύλη αρμόδιο δικαστήριο είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο, λόγω αποτιμητού σε χρήμα αντικειμένου της διαφοράς (άρθρα 7, 9, 14, ΚΠολΔ). Αρμοδιότητα Μονομελούς Πρωτοδικείου λόγω ποσού.

Κατά τόπο αρμόδιο δικαστήριο είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο Κορίνθου (άρθρο 22 ΚΠολΔ, γενική δωσιδικία κατοικίας εναγομένου), όπως και το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών (άρθρο 33 ΚΠολΔ) λόγω συντρέχουσας ειδική δωσιδικίας, καθώς το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών είναι τόσο δικαστήριο του τόπου κατάρτισης της δικαιοπραξίας όσο και δικαστήριο του τόπου εκπλήρωσης της παροχής (άρσιμο χρέος, ΑΚ 320 § 2).

⁹⁷ Απ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, 2015, § 29 αρ. 22· Αστ. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, 2007, § 22, αρ. 62· Καράκωστας, Αστικός Κώδικας, 2006, άρθρο 381 αρ. 924· Λιτζερόπουλος, Στοιχεία Ενοχικού Δικαίου (πανεπ. παραδ.), 1960, § 207· ο ίδιος ΕΕΝ 1946, 330· Μιχαηλίδης-Νουάρος, ΕρμΑΚ 381 αρ. 9· Παντελίδου, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2019, § 9 αρ. 64· Σταθόπουλος, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2018, § 21 αρ. 91· ο ίδιος, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, άρθρο 381 αρ. 10· Σπυριδάκης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, 2018, 162.3.

Παραλλαγή β'

Ο Α επιλέγει μία από τις πολλές διαθέσιμες πιατέλες που έχει ως απόθεμα στο κατάστημά του ο Π. Ο Α ζητάει από τον Π να του αποστείλει την πιατέλα στις 02.03.2026 στην κατοικία του (του Α) και ο τελευταίος να πληρώσει τον Π με e-banking, αφότου παραλάβει την πιατέλα. Ο Π του λέει ότι θα του την στείλει αλλά πρέπει να γνωρίζει από πριν ότι θα την στείλει όμως με δική του ευθύνη (του Α), γιατί δεν συνηθίζει να αποστέλλει τα πωληθέντα αντικείμενα εκτός καταστήματος. Συμφωνηθέν τίμημα ήταν αυτό των 300 €. Ο Α αποχωρεί από το κατάστημα μετά την εν λόγω συμφωνία. Στη συνέχεια ο Π εκδίδει τιμολόγιο και το υπογράφει ως εκδότης του. Έπειτα συσκευάζει επιμελώς την πιατέλα και την παραδίδει στη μεταφορική εταιρεία προς αποστολή στις 02.03.2021. Κατά τη διάρκεια της μεταφοράς, λόγω κακής κατασκευής του δρόμου και συνεχών βαθουλωμάτων, το φορτηγό αναταράσσεται έντονα με αποτέλεσμα η πιατέλα να σπάσει. Ο Α αφότου παραλαμβάνει το δέμα, το ανοίγει και διαπιστώνει έκπληκτος ότι η πιατέλα που είχε επιλέξει ήταν σπασμένη. Κατευθείαν ενημερώνει τον Π για αυτή την εξέλιξη. Ο Π του απαντάει πως δεν ευθύνεται αυτός και πως αυτό που όφειλε να πράξει, το έπραξε και πως σε κάθε περίπτωση θέλει τα χρήματά του.

Ερωτήσεις:

1. Είναι βάσιμοι οι ισχυρισμοί του Π;

2. Στην περίπτωση που ο Π επιτύχει έκδοση διαταγής πληρωμής στηριζόμενος στο τιμολόγιο που εξέδωσε, πώς και τι μπορεί να αντιτάξει κατά του κύρους αυτής ο Α;

* Να μην εξεταστούν τυχόν αξιώσεις του Α κατά της μεταφορικής εταιρείας

Απαντήσεις:

1. Οι Α και Π συνάπτουν σύμβαση πώλησης (ΑΚ 513) με αντικείμενο την πιατέλα και με τίμημα τα 300 € (essentialia negotii). Κατ' αρχήν, εφόσον από τη δικαιοπραξία ή από τις περιστάσεις δεν συνάγεται κάτι άλλο, τόπος παροχής είναι αυτός που έχει την κατοικία του ο οφειλέτης (δηλαδή ο πωλητής), ενώ αν η υποχρέωση

προέρχεται από την άσκηση του επαγγέλματος του οφειλέτη, αντί για τον τόπο κατοικίας, ισχύει ο τόπος της επαγγελματικής του εγκατάστασης (άρσιμο χρέος, ΑΚ 320 § 2)⁹⁸. Με αίτημα όμως του Α (δηλ. του αγοραστή), το πράγμα αποστέλλεται σε τόπο διαφορετικό (οικία του Α) από τον τόπο της εκπλήρωσης της παροχής (κατάστημα του Π). Σύμφωνα με το άρθρο 524 ΑΚ: «αν ο πωλητής, με αίτηση του αγοραστή, στέλνει το πράγμα σε τόπο διαφορετικό από τον τόπο της εκπλήρωσης της παροχής, ο αγοραστής φέρει τον κίνδυνο αφότου το πράγμα παραδοθεί για αποστολή». Ο Π παρέδωσε το πράγμα για αποστολή και επομένως εκπλήρωσε την εκ της συμφωνίας παρεπόμενη⁹⁹ υποχρέωσή του. Συσκέυασε δε επιμελώς το αντικείμενο και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα υπαιτιότητας στην καταστροφή του πράγματος λόγω κακής-πλημμελούς συσκευασίας¹⁰⁰. Η ενοχή γένους συγκεντρώθηκε επομένως κατά το 290 § 2 ΑΚ σε ενοχή είδους¹⁰¹, όταν παραδόθηκε το πράγμα προς αποστολή και σύμφωνα με το 524 ΑΚ ο κίνδυνος της (τυχαίας) καταστροφής του μεθίσταται στον αγοραστή Α¹⁰² (πέμψιμο χρέος)¹⁰³. Η διάταξη του 524 ΑΚ αναφέρεται σε κάθε ζημία που επήλθε στο πράγμα κατά τη μεταφορά του και για την οποία δεν ευθύνεται ούτε ο πωλητής ούτε ο αγοραστής¹⁰⁴ (όπως στην προκειμένη περίπτωση). Επομένως, δικαίως ο Π αξιώνει το τίμημα από τον Α.

2. Σύμφωνα με το άρθρο 623 ΚΠολΔ: «Κατά τις διατάξεις των άρθρων 624 έως 636 μπορεί να ζητηθεί η έκδοση διαταγής πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις ή απαιτήσεις παροχής χρεογράφων, εφόσον πρόκειται για ιδιωτικού δικαίου διαφορά και η απαίτηση, καθώς και το οφειλόμενο ποσό αποδεικνύονται με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο, ή με απόφαση ασφαλιστικών μέτρων, η οποία εκδόθηκε μετά από ομολογία ή αποδοχή της αίτησης του οφειλέτη». Εάν η απαίτηση ή το ποσό δεν αποδεικνύονται

⁹⁸ Βλ. σχετ. Σταθόπουλο, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2018, § 17, αρ. 6 και 8. Για το αντίστοιχο § 269 γερμΑΚ βλ. *Looschelders, Schuldrecht A.T.*, 2018, § 12, αρ. 17· *Palandt/Grüneberg, BGB*, 2016, § 269, αρ. 11.

⁹⁹ Απ. Γεωργιάδης, Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου, 2014, § 9, αρ. 26.

¹⁰⁰ Απ. Γεωργιάδης, Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου, 2014, § 9, αρ. 29.

¹⁰¹ Πρβλ. ΕφΑΘ 773/1999, ΕλλΔνη 1999, 1192 = ΕΕμπΔ, 1999, 785· *Müko/Westermann, BGB*, 2019, § 447, αρ. 15.

¹⁰² Πρβλ. ΕφΘεσσ 553/2008, Αρμ 2010, 367. Για τον κίνδυνο της τυχαίας καταστροφής στην ενοχή είδους βλ. Σταθόπουλο, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2018, § 10, αρ. 44· πρβλ. επίσης Απ. Γεωργιάδη, Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου, 2014, § 9, αρ. 23· *Müko/Westermann, BGB*, 2019, § 447, αρ. 19.

¹⁰³ *BGH, NJW* 2003, 3341 (3342)· *BGH, NJW*, 2003, 3941· *Looschelders, Schuldrecht, B.T.*, 2018, § 10, αρ. 192· *Medicus/Lorenz, Schuldrecht II, B.T.*, 2018, § 4, αρ. 11. Ερευνητέο πάντοτε μήπως τα μέρη έχουν συμφωνήσει η παροχή να είναι κομίσιμη, αν και εν προκειμένω δεν φαίνεται να έχει συμφωνηθεί κάτι τέτοιο.

¹⁰⁴ Απ. Γεωργιάδης, Εγχειρίδιο Ειδικού Ενοχικού Δικαίου, 2014, § 9, αρ. 29.

εγγράφως, ο ορισθείς δικηγόρος οφείλει, κατ' άρθρο 628 ΚΠολΔ, να μην εκδώσει διαταγή πληρωμής.

Το τιμολόγιο θεωρείται ιδιωτικό έγγραφο κατά τις διατάξεις των 443 επ. ΚΠολΔ. Κατά το άρθρο 443 ΚΠολΔ, για να έχει αποδεικτική δύναμη ιδιωτικό έγγραφο πρέπει να έχει την ιδίοχειρη υπογραφή του εκδότη, εκδότης δε, κατά την έννοια του άρθρου αυτού, θεωρείται εκείνος ο οποίος αναλαμβάνει υποχρεώσεις από το έγγραφο. Κατά το άρθρο δε 447 ΚΠολΔ, το ιδιωτικό έγγραφο αποτελεί απόδειξη υπέρ του εκδότη μόνον αν το προσκόμισε ο αντίδικος ή αν πρόκειται για τα βιβλία που αναφέρονται στο άρθρο 444 ΚΠολΔ. Έτσι, είναι δυνατή η έκδοση διαταγής πληρωμής με βάση τιμολόγια, μόνον εάν αυτά φέρουν την υπογραφή του οφειλέτη κατά τρόπο που να καθίσταται σαφές ότι αυτός αποδέχεται την οφειλή του¹⁰⁵.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω ο δικαστής όφειλε να μην εκδώσει διαταγή πληρωμής, καθώς το τιμολόγιο είχε υπογραφεί μόνο από τον εκδότη¹⁰⁶. Σε μια τέτοια περίπτωση, ο οφειλέτης δύναται να ασκήσει ανακοπή κατά της εκδοθείσας διαταγής πληρωμής, σύμφωνα με το άρθρο 632 ΚΠολΔ (ή αναλόγως σύμφωνα με το άρθρο 633 ΚΠολΔ). Ως ισχυρισμό μπορεί να προβάλλει την έλλειψη υπογραφής των τιμολογίων από τον ίδιο (τον αγοραστή) και να βάλει κατά του κύρους της διαταγής πληρωμής. Η ακύρωση της διαταγής πληρωμής στην περίπτωση αυτή απαγγέλλεται λόγω μη συνδρομής της διαδικαστικής προϋπόθεσης της έγγραφης απόδειξης της απαίτησης, ανεξαρτήτως της ύπαρξης της απαίτησης και της δυνατότητας να αποδειχθεί με άλλα αποδεικτικά μέσα¹⁰⁷.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 4

(επιμ: Σωκράτους Χρίστος)

Ο Κ, κύριος ενός οικοπέδου στην Νέα Μάκρη Αττικής, επί του οποίου υπάρχει μονοκατοικία, αποβιώνει την 10.9.2020, καταλείποντας ως μοναδικούς εγγύτερους εξ

¹⁰⁵ΑΠ 1608/2014, ΝοΒ 2015, 284· ΑΠ 1480/2007 ΧρΙΔ 2008, 437 = ΝοΒ 2007, 2398.

¹⁰⁶Το γεγονός ότι απαγορεύεται να εκδίδεται διαταγή πληρωμής με βάση τιμολόγιο που δεν είναι υπογεγραμμένο από τον οφειλέτη απορρέει και από την κοινή λογική, καθώς στην αντίθετη περίπτωση θα μπορούσε ένας έμπορος να εκδίδει συνεχώς τιμολόγια, να τα υπογράφει ο ίδιος και στα οποία να αναγράφεται ότι συναλλάχθηκε με τους Χ αγοραστές (οι οποίοι δεν έχουν υπογράψει) και έπειτα να εκδίδει διαταγές πληρωμής εναντίον προσώπων που ουδέποτε συναλλάχθηκαν μαζί του.

¹⁰⁷ΟΛΑΠ 10/1997, ΕλλΔνη 1997, 768 = ΕΕμπΔ 1999, 30 = ΕΕΝ 1997, 406 = ΝοΒ, 1998, 326.

αδιαθέτου κληρονόμους του τα τρία τέκνα του Α, Β και Γ, οι οποίοι αποδέχονται την κληρονομία την 20.10.2020 με συμβολαιογραφική πράξη, αυθημερόν νομίμως μεταγεγραμμένη/καταχωρημένη. Ακολούθως οι Β και Γ αποφασίζουν να κατασκευάσουν πισίνα στον κήπο και αναθέτουν στον εργολάβο Ε την 3.3.2020 τη διενέργεια εργασιών εκσκαφής 1.000 ευρώ και κατασκευής της πισίνας 12.000 ευρώ. Με την ολοκλήρωση της εκσκαφής την 20.4.2020 αποκαλύπτονται αρχαιολογικά ευρήματα και η αρμόδια αρχαιολογική υπηρεσία ανακαλεί την άδεια κατασκευής. Ο Ε έχει ήδη προμηθευθεί τα υλικά κατασκευής από τον Ζ, συνολικής αξίας 3.500 ευρώ.

Ερωτήσεις:

- 1) Δεσμεύεται ο Α από την απόφαση των Β και Γ περί κατασκευής της πισίνας;
- 2) Ποιους δεσμεύει η καταρτισθείσα την 3.3.2020 σύμβαση με τον Ε και τι είδους σύμβαση είναι;
- 3) Έχει ο Ε αξίωση για την καταβολή: α) των 1.000 ευρώ για την εκσκαφή, β) των 12.000 για την κατασκευή της πισίνας και γ) των 3.500 ευρώ για τα υλικά κατασκευής;
- 4) Εφόσον στο ερώτημα 3 υφίσταται αξίωση κατά των Β και Γ, ποια η τύχη της αγωγής του Ε αν μετά την “τυπική” συζήτησή της, ο πληρεξούσιος δικηγόρος του εναγόμενου Β αφήσει στη θυρίδα του εισηγητή δικαστή επιστολή, με την οποία γνωστοποιεί τον θάνατό του;
- 5) Αν ο Β είχε αφήσει ιδιόγραφη διαθήκη, με την οποία κατέλιπε όλη του την περιουσία στα τέκνα του Β1 και Β2 και στον φίλο του νεωκόρο Φ, εφόσον συμφωνούσε σε αυτό και ο ιερέας Ι, πώς θα διαμορφωνόταν η κληρονομική διαδοχή του Β;
- 6) Σε περίπτωση που το τέκνο Β1 ήθελε να εκδώσει κληρονομητήριο ποια είναι η διαδικασία και ποιες οι συνέπειες έκδοσής του;

Απαντήσεις:

- 1) Κατά την 1813 ΑΚ ως κληρονόμοι εξ αδιαθέτου στην πρώτη τάξη καλούνται οι κατιόντες του κληρονομούμενου, ενώ τα τέκνα κληρονομούν κατ' ισομοιρίαν. Κατά την 1846 ΑΚ ο κληρονόμος αποκτά αυτοδικαίως την

κληρονομία, μόλις γίνει η επαγωγή με επιφύλαξη της 1198 ΑΚ, η οποία ορίζει ότι χωρίς μεταγραφή στο υποθηκοφυλακείο (ή καταχώριση στο κτηματολογικό γραφείο άρθρο 12 παρ.1ζ' ν.2664/1998) της αποδοχής κληρονομίας σύμφωνα με την 1193 ΑΚ δεν επέρχεται η μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου της κληρονομίας. Κατά την 1199 ΑΚ (άρθρο 12 παρ.4 ν.2664/1998) από και δια της μεταγραφής βάσει της 1193 ΑΚ επέρχεται αναδρομικά από το χρόνο θανάτου του κληρονομούμενου η κυριότητα σε κληρονομαίο ακίνητο. Επομένως οι Α, Β και Γ κληρονομούν κατ' ισομοιρίαν τον πατέρα τους Κ και αποκτούν με τη μεταγραφή/καταχώριση της αποδοχής κληρονομίας, που διενήργησαν την 20.10.2018, αναδρομικά από την 10.9.2020 τη συγκυριότητα σε ιδανικό μερίδιο εξ αδιαιρέτου (1/3 ο καθένας) επί του κληρονομαίου ακινήτου στην Νέα Μάκρη Αττικής. Κατά την 1884 ΑΚ αν οι κληρονόμοι είναι περισσότεροι η κληρονομία γίνεται κοινή κατά το λόγο της μερίδας καθενός, ενώ στην κοινωνία μεταξύ συγκληρονόμων εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις περί κοινωνίας (785επ. ΑΚ). Έτσι σύμφωνα με την διάταξη 788 ΑΚ ισχύει ο κανόνας της συλλογικής διοίκησης του κοινού αντικειμένου, ενώ κατά την 789 ΑΚ με απόφαση της πλειοψηφίας των κοινωνών μπορεί να καθοριστεί ο τρόπος της τακτικής διοίκησης και εκμετάλλευσης που αρμόζει στο κοινό αντικείμενο και η πλειοψηφία καθορίζεται με βάση το μέγεθος των μερίδων. Εντούτοις ουσιώδης μεταβολή του κοινού αντικειμένου ή δυσανάλογα δαπανηρή προσθήκη σε αυτό δεν μπορεί να αποφασιστεί από την πλειοψηφία των κοινωνών ούτε να απαιτηθεί με αγωγή κατά την 792 παρ.1 ΑΚ. Ως ουσιώδης μεταβολή του κοινού αντικειμένου νοείται η ποιοτική μεταβολή του που αφορά στη φύση, τη μορφή ή τον οικονομικό σκοπό του κοινού, όπως είναι η ανοικοδόμηση του κοινού οικοπέδου με ανέγερση περιπτέρου και κατασκευή πισίνας. Λόγοι που καθιστούν μια δικαιοπραξία, και ειδικότερα μια συλλογική πράξη, όπως είναι και η απόφαση της πλειοψηφίας των κοινωνών, άκυρη, είναι και όταν το περιεχόμενο της απόφασης της πλειοψηφίας αποτελεί υπέρβαση των εξουσιών που ο νόμος παρέχει στην πλειοψηφία. Ενόψει της ακυρότητας της συλλογικής πράξης, με την οποία αποφασίστηκε η εκσκαφή και η κατασκευή πισίνας από τους κοινωνούς Β και Γ, που έχουν την πλειοψηφία των μερίδων,

(ΑΚ 180 σε συνδυασμό με ΑΚ 792, 789), η απόφαση αυτή δεν δεσμεύει τον Α.

- 2) Η απόφαση των κοινωνιών που αναφέρεται στη διοίκηση του κοινού, εφόσον είναι έγκυρη, παράγει έννομες συνέπειες καταρχήν μόνο στις εσωτερικές σχέσεις μεταξύ τους και δεν ενεργεί από μόνη της έναντι τρίτων. Ακόμη και όταν έχει ως περιεχόμενο να καταρτισθεί σύμβαση με τρίτον, δεν έχει το χαρακτήρα της πρότασης προς κατάρτιση σύμβασης με τον τρίτο. Η πλειοψηφία των κοινωνιών, έχει την εξουσία μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της κατά το άρθρο 789 ΑΚ, να αντιπροσωπεύει τους κοινωνούς που μειοψήφησαν ή δεν έλαβαν μέρος στην απόφαση, δικαιοπρακτώντας και στο όνομα της μειοψηφίας, την οποία δεσμεύει και έναντι τρίτων βάσει της ΑΚ 211 παρ.1. Όταν όμως η απόφαση της πλειοψηφίας των κοινωνιών δεν είναι έγκυρη στις εσωτερικές σχέσεις μεταξύ των κοινωνιών, γιατί έχει ληφθεί καθ' υπέρβαση των εκ του νόμου αρμοδιοτήτων της, όπως εν προκειμένω, δεν αναπτύσσει και την προς τα έξω νομιμοποιητική της λειτουργία βάσει της ΑΚ 211 και επομένως δεν δεσμεύει ούτε τον μειοψηφήσαντα κοινωνό. Επομένως η από 3.3.2020 σύμβαση που καταρτίστηκε μεταξύ Ε και Β, Γ δεσμεύει μόνο τους συμβαλλόμενους σε αυτήν και όχι τον Α. Ο νομικός χαρακτηρισμός της σύμβασης προσιδιάζει σε σύμβαση έργου κατά την ΑΚ 681, καθώς ο Ε αναλαμβάνει την εκτέλεση έργου έναντι της υποσχεθείσας από τους Β και Γ αμοιβής. Ειδικότερα πρόκειται για σύμβαση κατασκευής έργου, όπου εφαρμόζεται εν αμφιβολία ο ερμηνευτικός κανόνας της ΑΚ 683, όπου ως κύρια ύλη για την κατασκευή της πισίνας νοείται το έδαφος και όχι τα οικοδομικά υλικά κατασκευής της πισίνας, την οποία (κύρια ύλη) χορηγούν οι εργοδότες Β και Γ.
- 3) Κατά την ΑΚ 694 η αμοιβή του εργολάβου καταβάλλεται κατά την παράδοση του έργου, αν όμως η παράδοση του έργου και η καταβολή της αμοιβής συμφωνήθηκε να γίνουν τμηματικά, η αμοιβή καταβάλλεται μόλις γίνει η παράδοση κάθε τμήματος. Επομένως με την ολοκλήρωση της εκσκαφής την 20.4.2020 είναι καταβλητέα η καταβολή των 1.000 ευρώ στον εργολάβο Ε, διαιρετά από τους Β και Γ συμμετρως (ΑΚ 480, ΑΚ 1884). Στην παρούσα περίπτωση όπου η άρνηση της αρμόδιας αρχής να εκδώσει την άδεια

κατασκευής συνιστά ματαίωση του σκοπού της ενοχής, το ερώτημα που ανακύπτει είναι αν η εκπλήρωση της παροχής είναι (κατά βάση ανυπαίτια) αδυναμία παροχής από την πλευρά του οφειλέτη ή άρνηση αποδοχής της παροχής από τον δανειστή, δηλαδή υπερημερία του τελευταίου. Οι κρίσιμες συνέπειες της αδυναμίας παροχής και της υπερημερίας δανειστή και για τις οποίες ερωτάται αν επήλθαν ή όχι, είναι η απαλλαγή του οφειλέτη (ΑΚ 336,363), η υποχρέωση του δανειστή να καλύψει τις δαπάνες του οφειλέτη για την ατελεσφόρητη προσφορά του (ΑΚ 358) και κυρίως η υποχρέωση του δανειστή να εκπληρώσει την αντιπαροχή του, μολονότι δεν έλαβε την παροχή (ΑΚ 381 παρ.2). Για το αν απαλλάσσεται ή όχι ο οφειλέτης, κρίσιμη κατά τις ΑΚ 336 και 363 είναι η ευρεία έννοια της αδυναμίας παροχής, όπου ως αδυναμία νοείται όχι μόνο η αδυναμία προσφοράς από τον οφειλέτη, αλλά και η αδυναμία αποδοχής της παροχής από τον δανειστή για οποιονδήποτε λόγο. Έτσι σε περίπτωση ματαίωσης του σκοπού της ενοχής, όπου ο σκοπός δεν μπορεί πλέον να επιτευχθεί όπως προβλέπεται, ο οφειλέτης, στο μέτρο που δεν τον βαρύνει πταίσμα, απαλλάσσεται (ΑΚ 336, 363). Επομένως ο Ε απαλλάσσεται από την υποχρέωση εκτέλεσης του υπολειπόμενου έργου κατασκευής της πισίνας. Για την εφαρμογή της ΑΚ 358 και άρα για να περιέλθει ο δανειστής σε υπερημερία και να έχει την ευθύνη για τις δαπάνες του οφειλέτη, αρκεί να υπάρχει δυνατότητα προσφοράς της παροχής από τον οφειλέτη. Δεν απαιτείται και δυνατότητα αποδοχής της προσφοράς από τον δανειστή. Εν προκειμένω, όπου ο οφειλέτης Ε είναι σε θέση να προσφέρει την παροχή, αλλά για άλλους λόγους οι δανειστές Β και Γ δεν μπορούν να την αποδεχθούν, δεν εμποδίζεται η περιέλευση τους σε υπερημερία (η οποία δεν προϋποθέτει πταίσμα, άρα μπορεί να επέλθει και από λόγο ανωτέρας βίας) και η ευθύνη τους για τις δαπάνες του οφειλέτη Ε. Μόνο η αδυναμία προσφοράς από την πλευρά του οφειλέτη θα εμποδίζε την περιέλευση των δανειστών σε υπερημερία (ΑΚ 352). Επομένως ο Ε μπορεί να αξιώσει από τους Β και Γ συμμετρως (ΑΚ 480, ΑΚ 1884) καθετί που χρειάστηκε να δαπανήσει επιπλέον για την ατελεσφόρητη προσφορά της παροχής του, ήτοι την καταβολή των 3.500 ευρώ για τα προμηθευθέντα υλικά κατασκευής. Τέλος, ως προς την ευθύνη του δανειστή για την αντιπαροχή, κρίσιμη είναι η ΑΚ 381 παρ.2, η

οποία είναι πολύ αυστηρή για τον υπερήμερο δανειστή, αφού η υπερημερία του μπορεί να οφείλεται και σε τυχηρό γεγονός. Αρμόζει έτσι τελολογική συστολή της ΑΚ 381 παρ.2, έτσι ώστε η διάταξη να μην εφαρμόζεται αν η υπερημερία του δανειστή οφείλεται σε ανωτέρα βία. Ο δανειστής εφόσον η υπερημερία του προκλήθηκε από ανωτέρα βία, ήτοι από γεγονός απρόβλεπτο και μη αποτρέψιμο και με μέτρα άκρας σύνεσης και επιμέλειας, θα απαλλαγεί από την υποχρέωση αντιπαροχής του. Εν προκειμένω από τα πραγματικά περιστατικά του πρακτικού δεν προκύπτει ότι το εν λόγω οικοπέδο ήταν σε περιοχή όπου θα υπήρχε η πιθανότητα ανακάλυψης αρχαιολογικών ευρημάτων. Επομένως οι Β και Γ δεν οφείλουν στον Ε την αμοιβή του εκ 12.000 ευρώ.

- 4) Ο θάνατος του διαδίκου αποτελεί τον συνηθέστερο λόγο διακοπής της δίκης (άρθρο 286 περ. α' ΚΠολΔ). Η διαδικασία της δίκης καταρχήν δεν προχωρά, αλλά η δίκη διακόπτεται, ήτοι αδρανοποιείται η πρόοδος της προκειμένου να αναλάβουν τη δίκη εκούσια ή αναγκαστικά τα πρόσωπα που δικαιούνται ή υποχρεούνται να ανεχθούν την επανάληψη της δίκης. Εξάλλου, λοιπές προϋποθέσεις για να επέλθει η κατά τα παραπάνω διακοπή της δίκης είναι και οι ακόλουθες: α) Η ύπαρξη εκκρεμούς δίκης, δηλαδή το διακοπτικό γεγονός πρέπει να έχει συμβεί μετά την άσκηση (κατάθεση και επίδοση) της αγωγής. β) Νομότυπη γνωστοποίηση του διακοπτικού γεγονότος από πρόσωπο που δικαιούται να επαναλάβει τη δίκη κατ' άρθρο 287 ΚΠολΔ. Η νομότυπη γνωστοποίηση πρέπει να λάβει χώρα έως το τέλος της συζήτησης (ακόμη και της τυπικής κατά τη νέα τακτική διαδικασία), μετά την οποία εκδίδεται οριστική απόφαση με τον τρόπο που ορίζει η ως άνω διάταξη, ήτοι με επίδοση δικογράφου είτε με τις προτάσεις είτε με προφορική δήλωση στο ακροατήριο ή έκτος του ακροατηρίου κατά την επιχείρηση διαδικαστικής πράξης ακόμα και με εξώδικη δήλωση από τα νομιμοποιούμενα πρόσωπα. Αν η γνωστοποίηση δεν γίνει κατά τον παραπάνω τρόπο, δηλαδή νόμιμα και εμπρόθεσμα, τότε δεν επέρχεται διακοπή της δίκης, εκδίδεται καθ' όλα έγκυρη απόφαση και οι διαδικαστικές πράξεις, οι οποίες επιχειρούνται στο όνομα του αποβιώσαντος δεν πάσχουν ακυρότητα. Εν προκειμένω, η γνωστοποίηση του διακοπτικού γεγονότος δεν έλαβε χώρα νομότυπα, ήτοι αφενός δεν έγινε

εμπρόθεσμα, αφού έγινε μετά την (τυπική) συζήτηση της αγωγής, αλλά ούτε και νομότυπα, αφού δεν προβλέπεται γνωστοποίηση με επιστολή προς το δικαστήριο. Συνεπώς, θα εκδοθεί απόφαση στο όνομα του θανόντος διαδίκου Β.

- 5) Κατά την 1789 ΑΚ ο διαθέτης δεν μπορεί να εξαρτήσει την ισχύ διάταξης τελευταίας βούλησης από τη γνώμη άλλου. Η εξάρτηση της ισχύος της διαθήκης από τη γνώμη άλλου μπορεί να αφορά και ολόκληρη τη διαθήκη. Αυτό συμβαίνει σε αντίθεση προς τις γενικές διατάξεις των άρθρων 371-373 ΑΚ, όπου παρέχεται η δυνατότητα του προσδιορισμού του αντικειμένου της παροχής από τον αντισυμβαλλόμενο ή τρίτο. Ο λόγος για τον οποίον απαγορεύει ο νομοθέτης την εξάρτηση της διάταξης τελευταίας βούλησης από τη γνώμη τρίτου είναι η διασφάλιση της αυτοτέλειας της τελευταίας διάταξης, η οποία είναι ανεπίδεκτη εκπροσώπησης (πρβλ. ΑΚ 1716). Ο νομοθέτης κρίνει με άλλα λόγια ότι η αναποφάσιστη βούληση του διαθέτη δεν είναι άξια προστασίας, όπως και η γνώμη τρίτου για την τύχη μιας ξένης περιουσίας, γι' αυτό στην περίπτωση αυτή προτιμά την εξ' αδιαθέτου διαδοχή λόγω της ακυρότητας της διαθήκης. Σε περίπτωση, λοιπόν, παράβασης της ΑΚ 1789 η σχετική διάταξη της διαθήκης είναι άκυρη και αν αυτή αφορά όλη τη διαθήκη, τότε επέρχεται ολική ακυρότητα της διαθήκης, οπότε και επέρχεται η εξ' αδιαθέτου διαδοχή. Επομένως τον Β κληρονομούν εξ' αδιαθέτου οι Β1 και Β2 κατά την ΑΚ 1813 κατ' ισομοιρίαν.
- 6) Η αίτηση για την έκδοση του κληρονομητηρίου απευθύνεται στο δικαστήριο της κληρονομιάς που είναι το Πρωτοδικείο στην περιφέρεια του οποίου ο κληρονομούμενος είχε κατά το χρόνο του θανάτου του την κατοικία του και, αν δεν είχε κατοικία, τη διαμονή του, και αν δεν είχε ούτε διαμονή, το πρωτοδικείο της πρωτεύουσας του Κράτους. Το πιστοποιητικό για το κληρονομικό δικαίωμα (κληρονομητήριο) χορηγείται μετά από πράξη δικηγόρου, μέλους του δικηγορικού συλλόγου της περιφέρειας του πρωτοδικείου του δικαστηρίου της κληρονομιάς, κατόπιν αίτησης, η οποία κατατίθεται στο δικαστήριο της κληρονομιάς από τον κληρονόμο ή τον καταπιστευματοδόχο ή τον κληροδόχο ή τον εκτελεστή διαθήκης και η οποία αναρτάται σε ειδικό χώρο του καταστήματος του δικαστηρίου για χρονικό

διάστημα δέκα (10) ημερών. Η αίτηση του πρώτου εδαφίου υπογράφεται από πληρεξούσιο δικηγόρο και συνοδεύεται από το σχετικό γραμμάτιο προείσπραξης, καθώς και από ειδικό γραμμάτιο προκαταβολής της αποζημίωσης του δικηγόρου του πρώτου εδαφίου, που εκδίδει ο δικηγορικός σύλλογος του οποίου μέλος είναι ο ανωτέρω δικηγόρος. (810, 819 ΚΠολΔ και 1956 ΑΚ)¹⁰⁸. Αυτός που στο κληρονομητήριο κατονομάζεται κληρονόμος τεκμαίρεται ότι έχει το κληρονομικό δικαίωμα που αναφέρεται σ' αυτό και ότι δεν περιορίζεται από άλλες διατάξεις εκτός από εκείνες που αναγράφονται στο κληρονομητήριο (1962 ΑΚ και 821 ΚΠολΔ). Δημιουργείται νόμιμο μαχητό τεκμήριο, ιδίως ως προς το κληρονομικό δικαίωμα που αναφέρει και το πρόσωπο στο οποίο αυτό ανήκει (κληρονόμο), δυνάμενο να αμφισβητηθεί και να ανατραπεί σε κάθε άλλη τακτική δίκη μεταξύ των κληρονόμων. Σύμφωνα με το άρθρο 1963 ΑΚ η ισχύς των δικαιοπραξιών του αναγραφόμενου στο κληρονομητήριο κληρονόμου με τρίτον ή του τρίτου έναντι του κληρονόμου αυτού ισχύει υπέρ του τρίτου, σε όση έκταση υπάρχει το τεκμήριο που παράγεται από το κληρονομητήριο εκτός αν ο τρίτος γνώριζε την ανακρίβεια του κληρονομητηρίου ή τη δικαστική του ανάκληση.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 5

(επιμ: Σωκράτους Χρίστος)

Τον Απρίλιο του 2017 ο Κ μεταβίβασε με συμβολαιογραφικό έγγραφο δωρεάς και μεταβίβασης, την εξωκική οικία του στο Πόρτο Ράφτη Αττικής μετά του συναπτού κήπου εμβαδού περίπου 100 τ.μ. κατά επικαρπία στη σύζυγό του Σ και κατά ψιλή κυριότητα στην κόρη του Α. Το 2019 ο Κ εκμεταλλευόμενος την απουσία του γείτονά του Χ περιέφραξε κομμάτι του κήπου του περιλαμβάνοντας όμως σε αυτό και επιπλέον 20 τ.μ. από τον όμορο γειτονικό κήπο του Χ και λόγω της ομοιομορφίας των δύο κήπων δινόταν η εντύπωση ότι υφίσταται ενιαίος κήπος.

Τον Σεπτέμβριο του 2024, ο Κ αποβιώνει μετά από σοβαρή ασθένεια. Στην κατοικία του ανακαλύπτεται διαθήκη του η οποία αναφέρει: «Σήμερα, ημέρα των

¹⁰⁸ Τα άρθρα όπως ισχύουν μετά τον νόμο 5095/2024 και τους νόμους 5108/2024 & 5134/2024

εικοστών γενεθλίων της κόρης μου, επιθυμώ να διευθετήσω τα περιουσιακά και προσωπικά μου ζητήματα. Επιθυμώ μετά τον θάνατό μου τόσο την κατοικία στην οποία διαμένω με την σύζυγό μου Σ στα Πετράλωνα όσο και το διαμέρισμα στους Αμπελόκηπους να μοιραστούν η σύζυγός μου Σ και η κόρη μου Α, οι οποίες με αγαπούν και τις αγαπώ. Επίσης, με την παρούσα αναγνωρίζω ότι ο Γ είναι γιος μου, τον οποίο απέκτησα με τη φίλη μου Φ, με την οποία είχα περιστασιακή σχέση ».

Μετά τον θάνατο του Κ ο Χ επ' ευκαιρία νέας εμβαδομέτρησης του κήπου του για δήλωση στο κτηματολόγιο διαπίστωσε ότι ο Κ είχε καταλάβει 20τμ και αρχίζει να τοποθετεί παραπήγματα προς οριοθέτηση των 20 τμ.

Ερωτήσεις:

- 1) Δικαιούνται οι Α και Σ να ασκήσουν διεκδικητική αγωγή κατά του Χ, επικαλούμενες το μεταγραφέν συμβόλαιο δωρεάς και μεταβίβασης της κυριότητας σε αυτές από τον Απρίλιο του 2017.
- 2) Είναι έγκυρη η διαθήκη ως προς τα ουσιώδη στοιχεία;
- 3) Πώς διαμορφώνεται η κληρονομική διαδοχή του Κ;
- 4) Πώς μπορεί να προστατευτεί ο Γ;
- 5) Ποιο είναι το καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιο Δικαστήριο και με ποια διαδικασία θα εκδικαστεί η υπόθεση; Για τους σκοπούς της απάντησης για το κάθε ακίνητο η εμπορική του αξία ανέρχεται στο ποσό των 100.000€
- 6) Τι είδους ομοδικία υπάρχει μεταξύ των Α και Σ;
- 7) Εάν υποτεθεί ότι απορρίπτεται η αγωγή του Γ ποιο είναι το καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο να εκδικάσει την έφεση του Γ;

Απαντήσεις:

- 1) Η δωρεά, αλλά και η μεταβίβαση κυριότητας ακινήτου είναι τυπικές δικαιοπραξίες, για την κατάρτιση των οποίων απαιτείται συμβολαιογραφικός τύπος (498, 1033 ΑΚ). Αν ωστόσο το επίδικο τμήμα δεν περιγράφεται στο καταρτισθέν συμβόλαιο ως τμήμα του δωρηθέντος και μεταβιβασθέντος κατά κυριότητα ακινήτου, δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της 1033 και 496 ΑΚ. Κατά τα άρθρα 1033, 369 και 1192 ΑΚ, για τη μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου

απαιτείται συμφωνία μεταξύ του κυρίου και εκείνου που την αποκτά, ότι μετατίθεται σ' αυτόν η κυριότητα για κάποια νόμιμη αιτία. Η συμφωνία γίνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο και υποβάλλεται σε μεταγραφή στα Υποθηκοφυλακεία (1192επ. ΑΚ) ή και καταχώριση στα Κτηματολογικά Γραφεία (άρθρο 12 ν. 2664/1998). Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει, ότι μεταξύ των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την απόκτηση της κυριότητας ακινήτου με σύμβαση είναι, ότι ο μεταβιβάσας ήταν κύριος του ακινήτου που μεταβιβάστηκε και ως εκ τούτου δεν χωρεί καταρχήν καλόπιστη κτήση ακινήτου παρά μη κυρίου. Συνακόλουθα επί διεκδικητικής αγωγής, που έχει ως βάση τον παράγωγο αυτόν τρόπο κτήσης της κυριότητας, πρέπει το επίδικο ακίνητο να ταυτίζεται με το ακίνητο που περιγράφεται στον επικαλούμενο μεταβιβαστικό τίτλο. Άρα η Α δεν απέκτησε με το δωρητήριο συμβόλαιο την ψιλή κυριότητα του μη περιληφθέντος σε αυτήν επίδικου τμήματος κήπου, ούτε η μητέρα της Σ την επικαρπία (1143 ΑΚ) και επομένως ούτε η Α δεν δικαιούνται να ασκήσει διεκδικητική αγωγή βάσει της 1094 ΑΚ, διότι δεν έχει αποκτήσει την ψιλή κυριότητα του επίδικου τμήματος παραγωγώς (496, 1033 ΑΚ), ούτε η Σ την διεκδικητική αγωγή στηριζόμενη στο άρθρο 1173 ΑΚ, όπου για την προστασία του δικαιώματος της επικαρπίας εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για την προστασία της κυριότητας.

- 2) Ημεροχρονολογία που προσδιορίζεται από το περιεχόμενο της διαθήκης δεν την καθιστά άκυρη. Ψευδής ή εσφαλμένη χρονολογία δεν επάγεται μόνη της ακυρότητα της ιδιόγραφης διαθήκης (1721 εδ γ' και 1718 ΑΚ). Πράγματι, για να είναι έγκυρη μια ιδιόγραφη διαθήκη, εκτός από την ιδιόχειρη γραφή και υπογραφή, απαιτείται να φέρει πλήρη ημερομηνία κατά ημέρα, μήνα και έτος (1721 παρ. 1 εδ. 2 ΑΚ). Εάν η χρονολογία είναι ελλιπής ή ατελής, μπορεί να συμπληρωθεί από το περιεχόμενο της διαθήκης σε συνδυασμό με στοιχεία εκτός του περιεχομένου της διαθήκης που χρησιμοποιούνται προς αποσαφήνιση αυτού. Το στοιχείο ή τα στοιχεία που λείπουν μπορεί να αναπληρωθούν επιτρεπτός από το όλο περιεχόμενο της διαθήκης καθεαυτό ή σε συνάρτηση με άλλα εκτός αυτού στοιχεία, τα οποία χρειάζεται να αποδειχθούν και λαμβάνονται υπόψη προς αποσαφήνιση εκείνων που είτε αναφέρονται ως προς την χρονολογία είτε συνάγονται από το κείμενο της διαθήκης. Εν προκειμένω χρησιμοποιείται ισοδύναμη έκφραση, αφού στην περίπτωση των εικοστών γενεθλίων της κόρης

του Κ η ημεροχρονολογία προκύπτει με τρόπο αναμφισβήτητο από την ληξιαρχική πράξη γέννησης της Α και ως εκ τούτου δεν τίθεται θέμα ακυρότητας της διαθήκης ως προς την ημεροχρονολογία.

- 3) Σύμφωνα με την διάταξη 1476 ΑΚ, η αναγνώριση από τον πατέρα ή τους γονείς του γίνεται με δήλωση ενώπιον συμβολαιογράφου ή με διαθήκη. Η συναίνεση της μητέρας, σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο, παρέχεται με δήλωση ενώπιον συμβολαιογράφου. Οι δηλώσεις της αναγνώρισης και της συναίνεσης γίνονται αυτοπροσώπως και χωρίς αίρεση ή προθεσμία. Ανάκληση των δηλώσεων είναι ανίσχυρη. Ορθότερη κρίνεται η άποψη ότι με οποιοδήποτε είδος διαθήκης μπορεί να γίνει η αναγνώριση του τέκνου, ακόμη δηλαδή και με ιδιόγραφη. Από τον συνδυασμό των άρθρων 1813 και 1820 ΑΚ προκύπτει ότι στην πρώτη τάξη κληρονομούν οι κατιόντες του κληρονομούμενου κατά τα $\frac{3}{4}$ και εφόσον επιζεί σύζυγος συντρέχει κατά το $\frac{1}{4}$. Σύμφωνα με το άρθρο 1825 ΑΚ, οι κατιόντες και οι γονείς του κληρονομούμενου, καθώς και ο σύζυγος που επιζεί, οι οποίοι θα είχαν κληθεί ως εξ αδιαθέτου κληρονόμοι, έχουν δικαίωμα νόμιμης μοίρας στην κληρονομία. Η νόμιμη μοίρα είναι το μισό της εξ αδιαθέτου μερίδας και ο μεριδούχος κατά το ποσοστό αυτό μετέχει ως κληρονόμος. Έτσι η κληρονομική διαδοχή του Κ έχει ως εξής: Ο Γ ως αναγνωρισμένο τέκνο θα έχει εξ' αδιαθέτου μερίδα $\frac{3}{4} : 2 = \frac{3}{8}$ και ως νόμιμη μοίρα $\frac{3}{8} : 2 = \frac{3}{16}$ και έτσι είναι αυτοδικαίως κληρονόμος στο ποσοστό των $\frac{3}{16}$ των δύο ακινήτων της κληρονομίας και τα υπόλοιπα $\frac{13}{16}$ θα τα μοιραστούν η Σ και η Α στα πλαίσια της διανεμητικής διάταξης του διαθέτη. Άρα ο Γ είναι κληρονόμος στα $\frac{3}{16}$ (ή $\frac{6}{32}$), η Α στα $\frac{13}{32}$ και η Σ στα $\frac{13}{32}$.
- 4) Με την αγωγή περί κλήρου του άρθρου 1871 ΑΚ ο κληρονόμος έχει δικαίωμα να αξιώσει εναντίον εκείνου, ο οποίος κατακρατεί ως κληρονόμος την κληρονομία (νομέας της κληρονομίας), να αναγνωρίσει το κληρονομικό του δικαίωμα και να του αποδώσει την κληρονομία κατά το ποσοστό της κληρονομικής του μερίδας. Με την εν λόγω αγωγή δηλαδή ο αληθής κληρονόμος προστατεύει το καθολικό του δικαίωμα, δηλαδή την κληρονομική του ιδιότητα κατά όχι τρίτων που προσβάλλουν εμπράγματα δικαιώματα επί των κληρονομιών, αλλά κατά αυτού που παρακρατεί αντικείμενα της κληρονομίας ως κληρονόμος, (pro herede) αντιποιούμενος δηλαδή το κληρονομικό δικαίωμα του αληθούς κληρονόμου.

Επομένως, ο μεριδούχος, με την περί κλήρου αγωγή πρέπει να επικαλεστεί το θάνατο του κληρονομούμενου, το κληρονομικό του δικαίωμα, αναφέροντας τη συγγενική σχέση που τον συνδέει με τον κληρονομούμενο και στην οποία στηρίζει την κλήση του στην κληρονομιά ως μεριδούχου, την ιδιότητα των επιδίκων ως κληρονομαίων αντικειμένων, την κατοχή και την κατακράτησή τους από τον εναγόμενο ως κληρονόμο του διαθέτη την κατά τους νομίμους τύπους σύσταση διαθήκης με την οποία προσεβλήθη η νόμιμη μοίρα του καθώς και να προσδιορίσει το επί της κληρονομιάς ποσοστό, στο οποίο ανέρχεται η νόμιμη μοίρα του, και για τον υπολογισμό αυτού, τα περιουσιακά στοιχεία - ως και την αποτίμησή του σε χρήμα - τα οποία αποτελούν την κληρονομιά, και δη το είδος, την έκταση και την αξία καθενός, καθώς και την ιδιότητά τους ως κληρονομαίων. Η αγωγή περί κλήρου επειδή έχει βάση το κληρονομικό δικαίωμα που απορρέει από την νόμιμη μοίρα (αναγκαστική διαδοχή), δεν προϋποθέτει τη μεταγραφή της στα οικεία Υποθηκοφυλακεία ή Κτηματολογικά Γραφεία, εκτός αν, με την περί κλήρου αγωγή ενώνεται και διεκδικητική αγωγή που βασίζεται στο δικαίωμα κυριότητας. Όταν η περί κλήρου αγωγή έχει ως αίτημα την αναγνώριση του κληρονομικού δικαιώματος και την απόδοση των ακινήτων, η αγωγή πρέπει επί ποινή απαράδεκτου να εγγραφεί στα βιβλία διεκδικήσεων της περιφέρειας του ακινήτου (220 παρ. 1 ΚΠολΔ) ή να καταχωρηθεί στο κτηματολογικό φύλλο των ακινήτων εντός 30 ημερών από την κατάθεσή της (άρθρο 121β, ν 2664/1998). Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι στην κληρονομαία περιουσία υπάρχουν ακίνητα, διότι στην περίπτωση αυτή ο κληρονόμος αποκτά εμπράγματο δικαίωμα πάνω στα κληρονομαία ακίνητα και γι' αυτό η αγωγή έχει εμπράγματο χαρακτήρα. Συνεπώς ο Γ θα πρέπει να ασκήσει την αγωγή περί κλήρου για το αυτούσιο ποσοστό της νόμιμη μοίρας των 3/16 στα κληρονομαία ακίνητα.

- 5) Σύμφωνα με το άρθρο 30 παρ.1 ΚΠολΔ, διαφορές που αφορούν την αναγνώριση κληρονομικού δικαιώματος ή διανομή κληρονομιάς, απαιτήσεις του κληρονόμου εναντίον του νομέα ή του κατόχου της κληρονομιάς, απαιτήσεις από κληροδοτήματα ή απαιτήσεις από άλλες διατάξεις αιτία θανάτου ή απαιτήσεις από νόμιμη μοίρα ή απαιτήσεις εναντίον εκτελεστών διαθήκης για την εκτέλεση των διατάξεών της, υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστηρίου, στην περιφέρεια του οποίου ο κληρονομούμενος, όταν πέθανε, είχε την κατοικία του

και αν δεν είχε κατοικία, τη διαμονή του, αφού πρόκειται για διαφορά σχετιζόμενη με την νόμιμη μοίρα του Γ. Συνεπώς το καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιο δικαστήριο είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών (άρθρα 9, 14 και 30 ΚΠολΔ), δεδομένου ότι η αξία της νόμιμη μοίρας του Γ ανέρχεται στο ποσό των 37.500€ (200.000 x 3/16). Η αρμόζουσα διαδικασία είναι αυτή της τακτικής διαδικασίας (άρθρο 237 ΚΠολΔ), η οποία τεκμαίρεται ως η ακολουθούμενη διαδικασία δηλαδή, εφαρμόζεται σε όσες ιδιωτικές διαφορές δεν υπάγονται με ρητή διάταξη νόμου σε άλλη διαδικασία.

- 6) Σύμφωνα με το άρθρο 74 παρ.1 ΚΠολΔ, περισσότερα πρόσωπα μπορούν να ασκήσουν αγωγή ή να εναχθούν από κοινού, ως ομόδικοι, εκτός από τις περιπτώσεις που ορίζουν άλλες διατάξεις, αν, σχετικά με το αντικείμενο της διαφοράς, έχουν κοινό δικαίωμα ή κοινή υποχρέωση ή αν τα δικαιώματα ή οι υποχρεώσεις τους στηρίζονται στην ίδια πραγματική και νομική αιτία. Όταν έχουμε απλούς ομόδικους, έχουμε περισσότερα κεφάλαια, αφού έχουμε και περισσότερες παράλληλες δίκες. Εν προκειμένω η Α και Σ είναι συγκληρονόμοι όπου ενάγονται (παθητική απλή ομοδικία) δυνάμει κατ' ιδανικό μέρος της κληρονομίας, το οποίο δεν αποτελεί αδιαίρετο δικαίωμα, που να επιβάλλει τη συμμετοχή στη δίκη όλων των εναγομένων.
- 7) Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 19 ΚΠολΔ¹⁰⁹ το οποίο ορίζει ότι στην αρμοδιότητα των μονομελών Εφετείων υπάγονται οι εφέσεις κατά των αποφάσεων των μονομελών πρωτοδικείων της περιφέρειάς τους, για τις οποίες δεν είναι αρμόδια τα πολυμελή πρωτοδικεία κατά την παρ. 2 του άρθρου 18. Εν προκειμένω το αντικείμενο της διαφοράς είναι το ποσοστό της νόμιμης μοίρας του Γ και στα 2 ακίνητα και η αξία ανέρχεται στο ποσό των 37.500€ ήτοι πάνω από 30.000€ και συνεπώς αρμόδιο δικαστήριο καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιο δευτεροβάθμιο δικαστήριο θα είναι το Μονομελές Εφετείο Αθηνών.

¹⁰⁹ Όπως ισχύει το άρθρο μετά την ενοποίηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας με τους νόμους 5108/2024 και 5134/2024

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 6

(επιμ. Παριανού Αθηνά)

Ο Α κάτοικος Αθηνών, εκμισθώνει στο Β κάτοικο Πειραιώς, διαμέρισμα στην περιοχή του Χαλανδρίου, προκειμένου ο δεύτερος, να διαμείνει εκεί με την οικογένειά του (τη σύζυγο και το ανήλικο τέκνο του), έναντι μηνιαίου μισθώματος 550,00 € και για χρονικό διάστημα 4 ετών. Ο Β, ενώ στην αρχή της μίσθωσης ήταν συνεπής στις οικονομικές του υποχρεώσεις, μετά την πάροδο του πρώτου έτους της μίσθωσης, δεν κατέβαλε στον Α 5 μηνιαία μισθώματα. Ο Α μετά από άκαρπες προσπάθειες επικοινωνίας με το Β, αποφασίζει να απευθυνθεί σε δικηγόρο προκειμένου να ασκήσει τα νόμιμα δικαιώματά του. Ο δικηγόρος του Α πράγματι ασκεί αγωγή ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, την οποία κοινοποίησε νόμιμα και εμπρόθεσμα στο Β, με την οποία κατήγγειλε τη μίσθωση, ζητούσε την καταβολή των οφειλόμενων μισθωμάτων, καθώς και την απόδοση του μισθίου.

Ερωτήσεις:

- 1) Να ελεγχθούν και να σχολιαστούν τα δικονομικά ζητήματα της ασκηθείσας από πλευράς του Α αγωγής.
- 2) Είναι έγκυρη η καταγγελία της μίσθωσης όπως έλαβε χώρα κατά τα δεδομένα του πρακτικού;
- 3) Με ποιον άλλο τρόπο θα μπορούσε ο Α να διεκδικήσει τα οφειλόμενα μισθώματα και την απόδοση μισθίου από το Β;

Απαντήσεις

- 1) Η διάταξη του άρθρου 16 ΚΠολΔ, αναφέρει ότι στην αρμοδιότητα των μονομελών πρωτοδικείων υπάγονται όλες οι διαφορές, που απορρέουν από σύμβαση μίσθωσης. Περαιτέρω, η διάταξη του άρθρου 29 παρ. 1 ΚΠολΔ, γεννά αποκλειστική αρμοδιότητα υπέρ του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το ακίνητο για διαφορές που απορρέουν από τη μίσθωση αυτού. Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά του πρακτικού, το εκμισθούμενο ακίνητο (μισθίο) βρίσκεται στην περιοχή του Χαλανδρίου. Ερευνώντας λοιπόν την καθ' ύλην και την κατά τόπο αρμοδιότητα του Δικαστηρίου στο οποίο κατατέθηκε το ένδικο βοήθημα,

καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών (και συγκεκριμένα η περιφερειακή έδρα του Αμαρουσίου) είναι καθ' ύλην και κατά τόπο – λόγω τοποθεσίας του ακινήτου – αρμόδιο για την εκδίκαση της υπόθεσης.

- 2) Η διάταξη του άρθρου 612Α ΑΚ, αναφέρει ρητώς πως στην περίπτωση όπου το μίσθιο χρησιμεύει ως οικογενειακή στέγη και η χρήση αυτή έχει καταστεί γνωστή στον εκμισθωτή, η καταγγελία της μίσθωσης, θα πρέπει να θεωρείται έγκυρη μόνο εφόσον κοινοποιείται και στο σύζυγο του εκάστοτε μισθωτή μέσα στην ίδια προθεσμία που τυχόν απαιτείται κατά περίπτωση για την καταγγελία. Σύμφωνα με τα δεδομένα του πρακτικού, ο Α άσκησε αγωγή σε βάρος του Β και την κοινοποίησε σε αυτόν νόμιμα και εμπρόθεσμα. Δια της αγωγής αυτής ο Α κατήγγειλε τη μίσθωση μεταξύ του ίδιου και του Β. Ωστόσο, όπως αναφέρεται στο πρακτικό, ο Β είχε γνωστοποιήσει στον Α ότι το συγκεκριμένο μίσθιο θα χρησιμοποιούνταν από τον ίδιο ως οικογενειακή στέγη, και συνεπώς η μη κοινοποίηση της αγωγής και στη σύζυγο του Β καθιστά την καταγγελία της σύμβασης μίσθωσης μη έγκυρη.
- 3) Η διάταξη του άρθρου 66 ΕισΝΚΠολΔ, αναφέρει πως αν ο μισθωτής καθυστερήσει το μίσθωμα από δυστροπία, ο εκμισθωτής έχει δικαίωμα να ζητήσει να του αποδοθεί το μίσθιο όσο διαρκεί η μίσθωση, και αν δεν την κατάγγειλε κατά το άρθρο 597 Α.Κ.. Η άσκηση της αγωγής στην περίπτωση αυτή δεν ισχύει ως καταγγελία της σύμβασης. Περαιτέρω, κατά τις διατάξεις των άρθρων 638 έως 645, στην περίπτωση καθυστέρησης του μισθώματος από δυστροπία, ο έχων έννομο συμφέρον εκμισθωτής έχει τη δυνατότητα να αιτηθεί την έκδοση διαταγής απόδοσης της χρήσης μισθίου ακινήτου, εφόσον έχει τηρηθεί ο έγγραφος τύπος περί της ενάρξεως της μίσθωσης και εάν έχει επιδοθεί έγγραφη όχληση προς τον εκμισθωτή (και τη σύζυγό του εάν χρησιμοποιείται το μίσθιο ως οικογενειακή στέγη) με δικαστικό επιμελητή 15 τουλάχιστον ημέρες πριν από την κατάθεση της αίτησης.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 7

(επιμ. Παριανού Αθηνά)

Ο Α το Φεβρουάριο του 2020 υποσχέθηκε στην κόρη του Μ ότι εάν επιτύχει στις επικείμενες εξετάσεις εισαγωγής στη Νομική Σχολή που θα ελάμβαναν χώρα τον Ιούνιο του 2020 θα της χαρίσει ένα ρολόι οικογενειακό κειμήλιο για την επιτυχία της. Πράγματι,

η Μ, το Σεπτέμβριο του 2020, πληροφορήθηκε πως επέτυχε στις εξετάσεις. Όταν όμως ο πατέρας της αναζήτησε το ρολόι στο χρηματοκιβώτιό του, έκπληκτος διαπίστωσε ότι αυτό απουσίαζε. Όταν το ανακοίνωσε στη Μ, εκείνη του είπε, ότι η ίδια, ήδη από τον Ιούλιο του 2020, είχε πάρει το ρολόι, επειδή ήταν σίγουρη για την επικείμενη επιτυχία της στις εξετάσεις. Η Μ μετά την αφαίρεση του ρολογιού από τον πατέρα της Α, αποφάσισε να το πωλήσει στον Γ προκειμένου να μαζέψει χρήματα για την αγορά αυτοκινήτου.

Ερωτήσεις:

- 1) Έχει καταρτιστεί σύμβαση μεταξύ του Α και της Μ; Αν η απάντησή σας είναι θετική, τι είδους σύμβαση έχει καταρτιστεί μεταξύ τους;
- 2) Ποιος είναι κύριος του κινητού πράγματος το Μάιο του 2020;
- 3) Έχει αποκτήσει κυριότητα επί του πράγματος ο Γ;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1) Κατά τις διατάξεις 496ΑΚ επ. η παροχή σε κάποιον ενός περιουσιακού αντικειμένου αποτελεί δωρεά, αν γίνεται κατά συμφωνία των μερών χωρίς αντάλλαγμα. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 201 ΑΚ, αν με τη δικαιοπραξία τα αποτελέσματα αυτής εξαρτήθηκαν από γεγονός μελλοντικό και αβέβαιο (αναβλητική αίρεση), τα αποτελέσματα αυτά επέρχονται μόλις συμβεί το γεγονός, οπότε και η αίρεση θεωρείται πληρωθείσα. Κατά τα δεδομένα του πρακτικού ο Α υποσχέθηκε στην κόρη του Μ πως εάν εκείνη επιτύχει στον εισαγωγικό Διαγωνισμό της Νομικής, θα της χαρίσει ένα ρολόι οικογενειακό κειμήλιο. Μεταξύ τους λοιπόν, καταρτίστηκε μία έγκυρη υποσχετική σύμβαση δωρεάς υπό την αναβλητική αίρεση επιτυχίας της Μ στις εξετάσεις εισαγωγής στη Νομική Σχολή.

2) Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, μεταξύ των Α και Μ καταρτίστηκε μία έγκυρη υποσχετική σύμβαση δωρεάς υπό αναβλητική αίρεση. Κύριος του κινητού πράγματος ωστόσο, παραμένει ο Α και όχι η Μ, και μάλιστα από τη στιγμή σύναψης της υποσχετικής

σύμβασης δωρεάς μέχρι και τη στιγμή σύναψης της εκποιητικής ή διαθετικής σύμβασης. Με την πλήρωση της αναβλητικής αίρεση δηλαδή, ο Α έχει την υποχρέωση να μεταβιβάσει την κυριότητα του κινητού πράγματος στη Μ κατά το άρθρο 1034ΑΚ, δεν χάνει ωστόσο αυτοδίκαια το δικαίωμα κυριότητάς του. Απαντώντας λοιπόν στο ερώτημα του πρακτικού, το Μάιο του 2020 κύριος του πράγματος παραμένει ο Α, καθώς αφενός μεν δεν έχει λάβει χώρα μεταβίβαση της κυριότητας του κινητού κατ' άρθρο 1034 ΑΚ, αφετέρου δε κατά το χρόνο αυτό, δεν έχει καν ακόμη πληρωθεί η τεθείσα εξ' υπαρχής αίρεση.

3) Όπως ήδη αναφέρθηκε ανωτέρω, η Μ κατά το χρόνο αφαίρεσης του κινητού πράγματος δεν είχε καταστεί κυρία επ' αυτού, αφού δεν είχε λάβει χώρα η μεταβίβαση της κυριότητας του πράγματος κατά το άρθρο 1034 ΑΚ. Συνεπώς κατά το χρόνο αφαίρεσης του ρολογιού από τον πατέρα της προ της κτήσης από πλευράς της κυριότητας, διαπράτει το έγκλημα της κλοπής. Λόγω δε του ότι ο Α απώλεσε το πράγμα μέσω κλοπής, ο Γ αν και καλόπιστος τρίτος, δεν αποκτά κυριότητα επί του κινητού πράγματος. Θα πρέπει μάλιστα να υπογραμμισθεί ότι ακόμη και η επιγενόμενη πλήρωση της τεθείσας στην υποσχετική σύμβαση δωρεάς αίρεσης, δεν τροποποιεί το ανωτέρω συμπέρασμα επί της κυριότητας του Γ, αφού όπως προαναφέραμε από μόνη της η πλήρωση της αίρεσης δεν λειτουργεί αυτοδίκαια μεταβιβαστικά επί της κυριότητας από τον Α στη Μ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 8

(επιμ. Παριανού Αθηνά)

Ο Α ιδιοκτήτης μάντρας αυτοκινήτων στην Αθήνα, παρήγγειλε από τον Β ιδιοκτήτη επιχείρησης εισαγωγής και χονδρικής πώλησης ανταλλακτικών αυτοκινήτων με έδρα την Πάτρα, ένα σπάνιο ανταλλακτικό για όχημα αντικέ που διέθετε στην επιχείρησή του, το οποίο ήταν κόστους 7.000,00 ευρώ λόγω της σπανιότητάς του. Το ανταλλακτικό με βάση τη συμφωνία του Α και του Β θα έπρεπε να παραδοθεί στην έδρα του Α στην Αθήνα. Γι αυτό το λόγο, ο Β αμέσως μετά την παραλαβή του ανταλλακτικού, εκκίνησε τη μεταφορά αυτού με φορτηγάκι της επιχείρησής του που το οδηγούσε ο οδηγός και υπάλληλος της επιχείρησης του Β, Κ. Ωστόσο, κατά τη μεταφορά του ανταλλακτικού από την Πάτρα στην Αθήνα, και συγκεκριμένα λίγο μετά τα διόδια Ελευσίνας, το φορτηγάκι που

οδηγούσε ο Κ συγκρούστηκε χωρίς δική του υπαιτιότητα με φορτηγό μεταφοράς αγροτικών προϊόντων, που οδηγούσε ο Δ, με αποτέλεσμα την ολοσχερή καταστροφή του ανταλλακτικού.

Ερωτήσεις:

- 1) Τι είδους σύμβαση έχει καταρτιστεί μεταξύ του Α και του Β; Μπορεί ο Β να ζητήσει από τον Α να του καταβάλει το τίμημα του ανταλλακτικού παρά την καταστροφή του;
- 2) Θα άλλαζε η απάντησή σας εάν ο Α ζητούσε από το Β να αποστείλει το πράγμα σε διαφορετικό τόπο από αυτόν της εκπλήρωσης της παροχής (έδρα του) και τη μεταφορά διενεργούσε ανεξάρτητη μεταφορική Εταιρεία;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- 1) Κατά το άρθρο 513 ΑΚ, με τη σύμβαση της πώλησης ο πωλητής έχει την υποχρέωση να μεταβιβάσει την κυριότητα του πράγματος ή το δικαίωμα, που αποτελούν το αντικείμενο της πώλησης, και να παραδώσει το Α και ο αγοραστής έχει την υποχρέωση να πληρώσει το τίμημα που συμφωνήθηκε. Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη 1034 ΑΚ για τη μεταβίβαση της κυριότητας κινητού απαιτείται παράδοση της νομής του από τον κύριο σ' αυτόν που την αποκτά και συμφωνία των δύο ότι μετατίθεται η κυριότητα. Ο Α και ο Β κατήρτισαν μεταξύ τους έγκυρη σύμβαση πώλησης (513 ΑΚ), εκ της οποίας, ο μεν Β ανέλαβε την υποχρέωση να μεταβιβάσει στον Α την κυριότητα του ανταλλακτικού (κινητού πράγματος), και ο Α ανέλαβε την υποχρέωση με την παραλαβή του ανταλλακτικού να αποπληρώσει στο Β το συμφωνηθέν τίμημα. Όπως όμως αναφέρθηκε ήδη, κατά τη διάταξη 1034 ΑΚ θα πρέπει για να επέλθει μεταβίβαση της κυριότητας του ανταλλακτικού να υπάρχει συμφωνία και παράδοση της νομής του πράγματος. Για να θεωρηθεί λοιπόν ότι από πλευράς του πωλητή έχει εκπληρωθεί η παροχή, να παραδοθεί στον αγοραστή η νομή του ανταλλακτικού.

Σύμφωνα με τα δεδομένα του πρακτικού, στην επίδικη σύμβαση πώλησης, τα μέρη συμφώνησαν η παράδοση του ανταλλακτικού να πραγματοποιηθεί στην έδρα του αγοραστή. Τα μέρη κατά συνέπεια συμφώνησαν το χρέος να είναι κομίσιμο. Στην παρούσα περίπτωση τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 522 ΑΚ κατά το οποίο, αφότου

παραδοθεί το κινητό πράγμα που πουλήθηκε, τον κίνδυνο για την τυχαία καταστροφή του ή τυχόν χειροτέρευσή του φέρει ο αγοραστής. Εν προκειμένω όμως, η παράδοση του πράγματος δεν συντελέστηκε ποτέ, ενώ τον κίνδυνο για την καταστροφή του κατά το άρθρο 522 ΑΚ φέρει ο πωλητής αφού ακόμη αυτό δεν είχε παραδοθεί στον πωλητή. Συνεπώς, ο Πωλητής δεν δικαιούται να ζητήσει την καταβολή του τιμήματος, αφού από πλευράς του δεν εκπληρώθηκε η παροχή.

- 2) Η απάντηση στο αμέσως προηγούμενο ερώτημα σαφώς και θα μεταβαλλόταν εάν ο Α ζητούσε από το Β να αποστείλει το πράγμα σε διαφορετικό τόπο από αυτόν της εκπλήρωσης της παροχής (έδρα του) και τη μεταφορά διενεργούσε ανεξάρτητη μεταφορική Εταιρεία. Σε αυτή την εναλλακτική περίπτωση, θα ετύγχανε εφαρμογής η διάταξη 524 ΑΚ κατά την οποία αν ο πωλητής, με αίτηση του αγοραστή, στέλνει το πράγμα σε τόπο διαφορετικό από τον τόπο εκπλήρωσης της παροχής, ο αγοραστής φέρει τον κίνδυνο αφότου το πράγμα παραδοθεί για αποστολή. Στην περίπτωση αυτή, το χρέος αυτομάτως καθίσταται πέμψιμο, αφού ο αγοραστής ζητά την παράδοση του πράγματος σε τόπο διαφορετικό από τον τόπο παροχής. Εφόσον λοιπόν σε αυτή την περίπτωση η κατανομή του κινδύνου αλλάζει σε βάρος του αγοραστή και μάλιστα από τη στιγμή που το πράγμα παραδίδεται στην τρίτη εταιρεία προς μεταφορά, τότε ο πωλητής δύναται να αξιώσει από τον αγοραστή το τίμημά αυτού.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 9

(επιμ. Πάσχου Ελένη)

Ο Α, κάτοικος Αθηνών, εκμίσθωσε στον Β, κάτοικο Λαμίας, διαμέρισμα στο Κολωνάκι, αντί μηνιαίου μισθώματος 850 ευρώ, προκειμένου να το χρησιμοποιεί ως γραφείο. Επειδή ο Β δεν κατέβαλε τα μισθώματα 10 μηνών, ο Α άσκησε αγωγή στο Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών με την οποία ζητούσε να του καταβάλει ο Β τα καθυστερούμενα μισθώματα.

Μετά την άσκηση της αγωγής και πριν τη συζήτησή της ο Α πώλησε το παραπάνω διαμέρισμα στον Γ και εκχώρησε όλα τα δικαιώματα που αφορούν το μίσθιο καθώς και την απαίτησή του, ενώ ταυτόχρονα ανήγγειλε την εκχώρηση αυτή στον Β.

Με τις προτάσεις του ο Β προέβαλε τους εξής ισχυρισμούς : α) ότι το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών είναι αναρμόδιο και β) ότι η απαίτηση του Α έχει παραγραφεί.

Το δικαστήριο έκανε δεκτή την αγωγή. Όταν η απόφαση κατέστη τελεσίδικη ο Γ επέδωσε στον Β αντίγραφο εξ απογράφου του εκτελεστού τίτλου με επιταγή προς εκτέλεση. Ο Β άσκησε ανακοπή κατά της επισπευδόμενης εις βάρος του εκτέλεσης (933 ΚΠολΔ) προβάλλοντας τους εξής λόγους: α) την έλλειψη ενεργητικής νομιμοποίησης του Γ για την επίσπευση της εκτέλεσης, β) ότι η απαίτηση έχει παραγραφεί και γ) ότι μετά την τελεσιδικία της απόφασης κατέβαλε τα μισθώματα στον Α.

Ερωτάται:

- 1) Είναι καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιο το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών;
- 2) Πώς χαρακτηρίζεται δικονομικώς ο ισχυρισμός περί παραγραφής της απαίτησης που προβλήθηκε στον α' βαθμό από τον Β; Ποιος φέρει το βάρος απόδειξης;
- 3) Μπορούσε ο Α να μεταβιβάσει το μίσθιο και να εκχωρήσει τις απαιτήσεις του στον Γ;
- 4) Είναι παραδεκτοί και βάσιμοι οι ισχυρισμοί του Β στη δίκη της ανακοπής; Ως προς τον ισχυρισμό (β) αλλάζει η απάντηση εάν δεν είχε προβάλει ο Β στον α' βαθμό την ένσταση παραγραφής;

Απαντήσεις

1^ο ερώτημα

α) Αναφορικά με την καθ' ύλην αρμοδιότητα

Η καθ' ύλην αρμοδιότητα των Μονομελών Πρωτοδικείων διακρίνεται σε συνήθη λόγω ποσού (άρθρο 14 ΚΠολΔ) και σε εξαιρετική, ανεξαρτήτως της αξίας του αντικείμενου της διαφοράς (άρθρα 16,17 ΚΠολΔ)¹¹⁰. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρ. 18 ΚΠολΔ, στα Πολυμελή Πρωτοδικεία υπάγονται όλες οι διαφορές για τις οποίες δεν είναι αρμόδια τα Μονομελή Πρωτοδικεία. Έτσι, οι διαφορές οι οποίες είναι αποτιμητές σε χρήμα υπάγονται στα Μονομελή Πρωτοδικεία όταν η αξία αυτή δεν υπερβαίνει τις 250.000 ευρώ. Οι διαφορές με αντικείμενο αξίας άνω των 250.000 ευρώ υπάγονται στην

¹¹⁰ Νίκας, Πολιτική Δικονομία, 2η έκδ., τόμ. Ι, 2020, σελ. 154.

αρμοδιότητα των Πολυμελών Πρωτοδικείων¹¹¹, υπό την προϋπόθεση ότι δεν περιλαμβάνονται στην ανεξαρτήτως ποσού αρμοδιότητα των Μονομελών Πρωτοδικείων.

Στο εν λόγω πρακτικό, η διαφορά μεταξύ Α και Β πηγάζει από σύμβαση μίσθωσης. Οι μισθωτικές διαφορές, κύριες ή παρεπόμενες καθώς και οι διαφορές του άρθρου 601 ΑΚ, υπάγονται στην αρμοδιότητα των Μονομελών Πρωτοδικείων (16 ΚΠολΔ).

1β) Αναφορικά με την κατά τόπον αρμοδιότητα

Σύμφωνα με το άρθρο 22 ΚΠολΔ *«Κατά τόπον αρμόδιο είναι το δικαστήριο, στην περιφέρεια του οποίου, έχει την κατοικία του ο εναγόμενος, εκτός αν ο νόμος ορίζει διαφορετικά»*. Αυτή είναι η λεγόμενη γενική δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου. Όλες οι άλλες δωσιδικίες είναι ειδικές και διακρίνονται περαιτέρω σε αποκλειστικές και συντρέχουσες. Οι αποκλειστικές ειδικές δωσιδικίες παραμερίζουν τη γενική δωσιδικία και έλκουν το σύνολο των διαφορών που τους ανήκουν. Αντίθετα, οι συντρέχουσες ειδικές δωσιδικίες δεν θίγουν την γενική δωσιδικία αλλά συμπορεύονται με αυτή¹¹².

Σύμφωνα με το άρθρο 29 ΚΠολΔ, όπου καθιερώνεται αποκλειστική δωσιδικία της τοποθεσίας του ακινήτου, *«1. Διαφορές που αφορούν εμπράγματα δικαιώματα επάνω σε ακίνητα, τη νομή ή την κατοχή τους, διαίρεση κοινού, κανονισμό ορίων, απαιτήσεις κατά οποιουδήποτε διακατόχου, αποζημίωση για αναγκαστική απαλλοτρίωση, καθώς και διαφορές από μίσθωση ακινήτου ή δικαιώματος που συνδέεται με την εκμετάλλευσή του ή από επίμορτη αγροληψία, υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστηρίου, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το ακίνητο.»*

Στην περίπτωση μας, η ένδικη διαφορά πηγάζει από σύμβαση μίσθωσης ακινήτου, το οποίο βρίσκεται στην Αθήνα. Τυχάνει, λοιπόν, εφαρμογής η δωσιδικία του ακινήτου (άρθρο 29 ΚΠολΔ), η οποία, ως αποκλειστική, παραμερίζει τη γενική δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου. Συνεπώς, κατά τόπον αρμόδιο είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών.

¹¹¹ Αυτό σημαίνει πως αν το αίτημα μιας αγωγής είναι η καταβολή του ποσού των 250.000 ευρώ, αυτή θα υπαχθεί στο Μονομελές Πρωτοδικείο. Αν το αίτημα είναι 250.001 ευρώ θα υπαχθεί στο Πολυμελές Πρωτοδικείο.

¹¹² Νίκας, Πολιτική Δικονομία, 2η έκδ., τόμ. Ι, 2020, σελ. 208.

2^ο ερώτημα

α) Ως προς τον δικονομικό χαρακτηρισμό του ισχυρισμού

Με τον ισχυρισμό του Β περί παραγραφής της απαίτησης του Α, ο Β δεν αρκείται σε απλή αμφισβήτηση της αλήθειας των πραγματικών γεγονότων, που συγκροτούν την ιστορική βάση της αγωγής του Α¹¹³. Ισχυρίζεται πως έχει παραγραφεί η αξίωση του Α κατά αυτού, προτείνει, δηλαδή, συγχρόνως νέα πραγματικά γεγονότα, με σκοπό την οριστική «παράλυση» της άσκησης του δικαιώματος του Α. Συνεπώς, ο ισχυρισμός του Β περί παραγραφής της απαίτησης συνιστά ένσταση (272 ΑΚ) (και συγκεκριμένα γνήσια αυτοτελή ένσταση, διότι η ένσταση παραγραφής δεν εξαρτάται από άλλο ουσιαστικό δικαίωμα)¹¹⁴.

β) Ως προς το βάρος απόδειξης

Ο βασικός κανόνας κατανομής του βάρους απόδειξης διατυπώνεται στο άρθρο 338§1 ΚΠολΔ, σύμφωνα με το οποίο *«Κάθε διάδικος οφείλει να αποδείξει τα πραγματικά γεγονότα που είναι αναγκαία για να υποστηρίξει την αυτοτελή αίτηση ή ανταίτησή του»*. Κάθε διάδικος, συνεπώς, επωμίζεται το βάρος απόδειξης εκείνων των πραγματικών γεγονότων, που αποτελούν τις προϋποθέσεις των ευνοϊκών για τον ίδιο κανόνων δικαίου¹¹⁵. Έτσι, όταν ο εναγόμενος προβάλλει έναν πραγματικό ισχυρισμό, ο οποίος κατατείνει στην «παράλυση» του δικαιώματος του ενάγοντος, φέρει το βάρος απόδειξης των εξαιρετικών αυτών γεγονότων που καταλύουν το επίδικο δικαίωμα. Με άλλα λόγια, ο εναγόμενος φέρει το βάρος απόδειξης των θεμελιωτικών των ενστάσεων του γεγονότων. Συνεπώς, στην προκειμένη περίπτωση, που πρόκειται για προβολή ενστάσεως παραγραφής, το βάρος απόδειξης αυτής φέρει ο Β, ως ενιστάμενος εναγόμενος.

¹¹³ Κάτι το οποίο θα αποτελούσε άρνηση.

¹¹⁴ Κεραμής- Κονδύλης-Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, том. 1, 2000, αρθρ. 262, σελ. 540.

¹¹⁵ Κεραμής- Κονδύλης-Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, том. 1, 2000, αρθρ. 338, σελ. 684.

3^ο ερώτημα

Με την άσκηση της αγωγής παράγεται εκκρεμοδικία (άρθρ. 221§1^α ΚΠολΔ). Η επέλευση της εκκρεμοδικίας δεν εμποδίζει τους διαδίκους να μεταβιβάσουν το επίδικο πράγμα ή δικαίωμα ή να συστήσουν εμπράγματο δικαίωμα (άρθρ. 225§1 ΚΠολΔ). Η διάθεση αυτή του επίδικου αντικειμένου δεν επιφέρει καμία απολύτως μεταβολή στη δίκη, η οποία συνεχίζει να διεξάγεται κανονικά μεταξύ των αρχικών διαδίκων. Ο Α, μετά τη μεταβίβαση του επίδικου αντικειμένου στον Γ, καθίσταται μη δικαιούχος διάδικος¹¹⁶.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα παραπάνω, παραδεκτά ο Α μεταβίβασε στον Γ το μίσθιο μαζί με όλα τα δικαιώματα που πήγαιναν από αυτό, ο δε Γ κατέστη ειδικός διάδοχος, ο οποίος σύμφωνα με το άρθρο 225 §2 ΚΠολΔ, έχει δικαίωμα να ασκήσει παρέμβαση στην ήδη αρζάμενη δίκη μεταξύ Α και Β.

4^ο ερώτημα

α) Ως προς την έλλειψη ενεργητικής νομιμοποίησης του Γ για την επίσπευση της εκτέλεσης

Σύμφωνα με το άρθρο 919 ΚΠολΔ «*Η αναγκαστική εκτέλεση γίνεται όταν πρόκειται για δικαστικές και διαιτητικές αποφάσεις, υπέρ και κατά των προσώπων έναντι των οποίων ισχύει δεδικασμένο και κατά των προσώπων που απέκτησαν τη νομή ή κατοχή του επίδικου πράγματος κατά τη διάρκεια της δίκης ή μετά το τέλος της*». Επιπλέον, το άρθρο 325 ΚΠολΔ προβλέπει ότι το δεδικασμένο ισχύει υπέρ και κατά εκείνων που έγιναν διάδοχοί τους όσο διαρκούσε η δίκη. Από τη συνδυασμένη εφαρμογή των δύο αυτών άρθρων καθίσταται σαφές ότι ο ειδικός διάδοχος, εφόσον η διαδοχή πραγματοποιήθηκε μετά την επέλευση της εκκρεμοδικίας¹¹⁷, νομιμοποιείται να επισπεύσει διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης. Εν προκειμένω, ο Α μεταβίβασε στον Γ το μίσθιο μαζί με τις επίδικες αξιώσεις του κατά του Β, συνεπώς, σύμφωνα με τα προλεχθέντα, ο Γ ως ειδικός διάδικος, νομιμοποιείται να εκκινήσει διαδικασία

¹¹⁶ Κεραμεύς- Κονδύλης-Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, τομ. 1, 2000, αρθρ. 225, σελ. 497.

¹¹⁷ Γέσιου/Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Γενικό Μέρος, 2017, σελ. 452 και Κεραμεύς-Κονδύλης-Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, 2021, αρθρ. 919, σελ. 497.

εκτελέσεως κατά του Β. Άρα ο εν λόγω ισχυρισμός του Β θα απορριφθεί ως νόμο αβάσιμος.

β) Ως προς την παραγραφή της απαίτησης

Οδηγό μας για την διερεύνηση του επιτρεπτού προβολής ισχυρισμών από τον ανακόπτοντα στη δίκη της ανακοπής του 933 ΚΠολΔ, αποτελεί το άρθρο 330 ΚΠολΔ σε συνδυασμό με το άρθρο 933§4 ΚΠολΔ. Σύμφωνα με το άρθρο 330 ΚΠολΔ, «*Το δεδικασμένο εκτείνεται στις ενστάσεις που προτάθηκαν, καθώς και σε εκείνες που μπορούσαν να προταθούν και δεν προτάθηκαν. Από τις ενστάσεις που δεν προτάθηκαν εξαιρούνται εκείνες που στηρίζονται σε αυτοτελές δικαίωμα που μπορεί να ασκηθεί και με κύρια αγωγή.*»

Στην περίπτωση μας, η ένσταση παραγραφής έχει προβληθεί από τον Β ήδη στον πρώτο βαθμό. Σύμφωνα με το άρθρο 330 ΚΠολΔ, το δεδικασμένο εκτείνεται στις ενστάσεις που προτάθηκαν. Συνεπώς, εφόσον η ένσταση παραγραφής έχει προταθεί, καλύπτεται από το δεδικασμένο, και το δικαστήριο της ανακοπής του 933 ΚΠολΔ θα την απορρίψει ως απαράδεκτη.

Παραλλαγή

Το ερώτημα εδώ είναι το πώς θα αξιολογήσει το δικαστήριο της ανακοπής του 933 ΚΠολΔ την ένσταση παραγραφής σε περίπτωση που ο Β την προβάλλει το πρώτον σε αυτό. Σύμφωνα με το άρθρο 330 ΚΠολΔ, το δεδικασμένο εκτείνεται και στις ενστάσεις, οι οποίες δεν προτάθηκαν με εξαίρεση αυτές που στηρίζονται σε αυτοτελές δικαίωμα που μπορεί να ασκηθεί και με κύρια αγωγή¹¹⁸. Η ένσταση παραγραφής, όπως αναφέρθηκε, αποτελεί γνήσια αυτοτελή ένσταση. Συνεπώς, και μη προταθείσα καλύπτεται από το δεδικασμένο. Άρα και σε αυτή τη περίπτωση το δικαστήριο της ανακοπής του 933 ΚΠολΔ θα την απορρίψει ως απαράδεκτη.

¹¹⁸ Δηλαδή τις γνήσιες μη αυτοτελείς ενστάσεις.

γ) Ως προς τον ισχυρισμό του Β ότι μετά την τελεσιδικία της απόφασης κατέβαλε τα μισθώματα στον Α

Εν προκειμένω, ο Β προβάλλει τον ισχυρισμό ότι εξόφλησε τα μισθώματα που όφειλε στον Α. Σύμφωνα με το άρθρο 933§5 ΚΠολΔ «Οι ισχυρισμοί που αφορούν την απόσβεση της απαίτησης, πρέπει να αποδεικνύονται μόνο με έγγραφα ή με δικαστική ομολογία». Η εξόφληση αποτελεί λόγο που αφορά την απόσβεση της απαίτησης και συνεπώς, πρέπει να αποδειχθεί παραχρήμα (με έγγραφο ή ομολογία), διαφορετικά, ο εν λόγω ισχυρισμός θα απορριφθεί και αυτεπαγγέλτως ως απαράδεκτος¹¹⁹.

Να σημειωθεί ότι η ένσταση εξόφλησης δεν καλύπτεται από το δεδικασμένο, διότι αυτή έλαβε χώρα σε χρόνο μεταγενέστερο της τελεσιδικίας της απόφασης. Δηλαδή, σύμφωνα με τη διάκριση του άρθρου 330 ΚπολΔ, ανήκει στις ενστάσεις που δεν προτάθηκαν επειδή δεν μπορούσαν να προταθούν¹²⁰.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 10

(επιμ. Πάσχου Ελένη)

Η Τράπεζα Τ, που διατηρεί υποκατάστημα στην Πρέβεζα, χορήγησε στεγαστικό δάνειο στον Α, κάτοικο Πρέβεζας, ποσού 300.000 ευρώ, για την ανέγερση κατοικίας. Στη σύμβαση δανείου, υπήρχε όρος ότι για οποιαδήποτε διαφορά προκύψει εκ του συγκεκριμένου δανείου, αρμόδια για την επίλυσή τους θα είναι τα δικαστήρια των Αθηνών. Ενώ ο Α αρχικά ήταν συνεπής στην αποπληρωμή των δόσεων, στη συνέχεια, λόγω οικονομικής αδυναμίας, αδυνατούσε να εξοφλήσει το υπόλοιπο του δανείου, ήτοι ποσό 260.000 ευρώ. Η Τ, ύστερα από αυτά, προέβη την 15^η Μαΐου 2023, σε έκδοση διαταγής πληρωμής κατά του Α για το ποσό των 260.000 ευρώ και σε κοινοποίηση επιταγής την 20^η Ιουλίου 2023.

Ερωτήσεις:

1. Επιδόθηκε εμπρόθεσμα η επιταγή προς πληρωμή;

¹¹⁹ Κεραμεύς- Κονδύλης-Νिकास, Ερμηνεία ΚΠολΔ, 2021, αρθρ. 933, σελ. 228.

¹²⁰ Και αυτό, διότι η εξόφληση επήλθε μετά την τελεσιδικία.

2. Ανεξάρτητα από την απάντηση στο προηγούμενο ερώτημα, ποια είναι η άμυνα του Α; Ποια είναι η προθεσμία για την άσκηση ανακοπής εκ μέρους του Α;

3. Ανεξάρτητα από την απάντηση στο ερώτημα 2. Έστω ότι ασκείται από τον Α νόμιμα και εμπρόθεσμα ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής. Μπορεί η Τ να προχωρήσει σε επίσπευση αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του Α;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Σύμφωνα με το άρθρο 630^Α «*Η διαταγή πληρωμής επιδίδεται σε εκείνον κατά του οποίου στρέφεται μέσα σε προθεσμία δύο (2) μηνών από την έκδοσή της. Αν η επίδοση δεν γίνει μέσα στην προθεσμία του προηγούμενου εδαφίου, η διαταγή πληρωμής παύει αυτοδικαίως να ισχύει. (...)*». Εν προκειμένω, η διαταγή πληρωμής επιδόθηκε μετά το προβλεπόμενο δίμηνο και άρα έχει απωλέσει αυτοδικαίως την ισχύ της. Να σημειωθεί ότι η εν λόγω απώλεια της ισχύος της διαταγής πληρωμής, δεν εξαρτάται από τυχόν ευδοκίμηση της ανακοπής του άρθρου 632 ΚΠολΔ.

2. Σύμφωνα με το άρθρο 632 ΚΠολΔ «*Ο οφειλέτης κατά του οποίου στρέφεται η διαταγή πληρωμής έχει το δικαίωμα να ασκήσει ανακοπή, η οποία απευθύνεται στο καθ' ύλην αρμόδιο Δικαστήριο του τόπου έκδοσης της διαταγής πληρωμής». Η προθεσμία για την άσκηση της ανακοπής είναι δεκαπέντε (15) εργάσιμες ημέρες αν η διαταγή πληρωμής έχει εκδοθεί κατά προσώπου που έχει την διαμονή ή την έδρα του στην Ελλάδα και τριάντα (30) εργάσιμες ημέρες αν η διαταγή πληρωμής έχει εκδοθεί κατά προσώπου που έχει τη διαμονή ή την έδρα του στο εξωτερικό ή η διαμονή του είναι άγνωστη. Η ανακοπή εκδικάζεται κατά τη διαδικασία των περιουσιακών διαφορών των άρθρων 614 επ..»*

-Η άμυνα, λοιπόν, του Α κατά της διαταγής πληρωμής είναι η ανακοπή του άρθρου 632 ΚΠολΔ, η οποία πρέπει να ασκηθεί εντός προθεσμίας 15 εργάσιμων ημερών από την επίδοση σε αυτόν της διαταγής πληρωμής.

3. Σύμφωνα με το άρθρο 632 παρ. 3 ΚΠολΔ «*Με την επιφύλαξη του άρθρου 631 η άσκηση της ανακοπής δεν αναστέλλει την εκτέλεση της διαταγής πληρωμής. Το δικαστήριο όμως, ο δικαστής του οποίου εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής, μπορεί, κατά τη διαδικασία των άρθρων 686 επ., να χορηγήσει αναστολή με ή και χωρίς εγγύηση, ώσπου να εκδοθεί οριστική απόφαση για την ασκηθείσα ανακοπή*».

Η διαταγή πληρωμής, σύμφωνα με το άρθρο 631 ΚΠολΔ είναι εκτελεστός τίτλος. Όπως προκύπτει από το άρθρο 632 ΚΠολΔ, μόνη η άσκηση ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής εκ μέρους του οφειλέτη Α, δεν εμποδίζει την Γ να προχωρήσει σε επίσπευση εκτέλεσης. Θα έπρεπε ο Α να προβεί σε άσκηση ξεχωριστής αιτήσεως αναστολής εκτέλεσης της ανακοπτόμενης διαταγής πληρωμής, η οποία θα δικαστεί με τη διαδικασία των άρθρων 686 επ. ΚΠολΔ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 11

(επιμ. Πάσχου Ελένη, Μιχελόγγονας Αντώνης)

Ο Α ασκεί αγωγή στο αρμόδιο δικαστήριο κατά της Β ζητώντας να καταδικαστεί να του καταβάλει το ποσό των 50.000 ευρώ νομιμοτόκως, λόγω αδικοπραξίας (914ΑΚ). Συγκεκριμένα, η αδικοπραξία συνίστατο σε ιατρική αμέλεια κατά την υποβολή σε χειρουργική επέμβαση, που είχε ως αποτέλεσμα να υποστεί ηθική βλάβη. Με τις προτάσεις του, που κατέθεσε νόμιμα και εμπρόθεσμα, ο Α μετέτρεψε το αίτημα της αγωγής από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό και περαιτέρω, στήριξε το αίτημά του και στις διατάξεις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού. Με την προσθήκη επί των προτάσεών του, ο Α προσκόμισε, σαν αποδεικτικό μέσο, μία ένορκη βεβαίωση από φιλικό του πρόσωπο, το οποίο κατέθεσε ότι ήταν παρόν την ημέρα τέλεσης της παράνομης πράξης εκ μέρους της Β και ότι όντως η πράξη αυτή τελέστηκε.

ΕΡΩΤΑΤΑΙ:

1. Θα μπορούσε η αγωγή κατά της Β να έχει ως νομική βάση την ενδοσυμβατική ευθύνη από σύμβαση έργου;
2. Παραδεκτός ο Α μετατρέπει το αίτημά του από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό με τις προτάσεις του;
3. Τι θα αποφανθεί το δικαστήριο επί του ισχυρισμού περί αδικαιολογήτου πλουτισμού που προβάλλει ο Α με τις προτάσεις του;
4. Παραδεκτά προσκομίζει ο Α ένορκη βεβαίωση με την προσθήκη;
5. Αν η επέμβαση διενεργείτο εντός ιδιωτικής κλινικής, θα μπορούσε η αγωγή να στρέφεται και κατά της κλινικής, και αν ναι με ποια νομική βάση;

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρ. 681 και 694 ΑΚ προκύπτει ότι με τη σύμβαση έργου ο ένας συμβαλλόμενος, που καλείται “εργολάβος”, αναλαμβάνει την υποχρέωση να εκτελέσει το έργο και ο αντισυμβαλλόμενος, που καλείται “εργοδότης”, να καταβάλει τη συμφωνημένη αμοιβή με την παράδοση του έργου. Τα ουσιώδη στοιχεία της συμβάσεως έργου είναι η συμφωνία των συμβαλλομένων, το έργο και η αμοιβή. Η αμοιβή του εργολάβου είναι το αντάλλαγμα για το αποτέλεσμα, καταβάλλεται δε η αμοιβή σύμφωνα με το άρθρο 694 ΑΚ, κατά την παράδοση του έργου, εκτός αν η παράδοση τούτου συμφωνήθηκε κατά τμήματα, οπότε καταβάλλεται με την παράδοση κάθε τμήματος. Δεδομένων των ανωτέρω, είναι σαφές πως προϋπόθεση της ύπαρξης σύμβασης έργου αποτελεί η συμφωνία ότι η καταβολή της αμοιβής εξαρτάται και συνδέεται αιτιωδώς με την (επιτυχή) ολοκλήρωση του συμφωνηθέντος έργου. Η σύμβαση παροχής ιατρικών υπηρεσιών, όπως είναι η διενέργεια χειρουργικής επέμβασης, δε μπορεί ποτέ να θεωρηθεί ως σύμβαση έργου, καθότι η καταβολή της αμοιβής δε μπορεί να συνδεθεί με την επίτευξη της θεραπείας του ασθενούς.

2. Ο Α παραδεκτώς μετατρέπει το αίτημά του από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό με τις προτάσεις του. Σύμφωνα με το άρθρο 223 ΚΠολΔ *"Όταν επέλθει η εκκρεμοδικία, είναι απαράδεκτη η μεταβολή του αιτήματος της αγωγής. Κατ' εξαίρεση μπορεί ο ενάγων με τις προτάσεις ή με δήλωση στα πρακτικά εωσότου περατωθεί η δίκη στον πρώτο βαθμό να περιορίσει το αίτημα της αγωγής ή να ζητήσει: 1) τα παρεπόμενα του κύριου αντικείμενου της αγωγής και 2) αντί γι' αυτό που ζητήθηκε αρχικά άλλο αντικείμενο ή το διαφέρον εξαιτίας μεταβολής που επήλθε."* Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 295 παρ. 1 ΚΠολΔ *"Η παραίτηση από το δικόγραφο της αγωγής έχει ως αποτέλεσμα ότι η αγωγή θεωρείται πως δεν ασκήθηκε. Ο περιορισμός του αιτήματος θεωρείται ως μερική παραίτηση από το δικόγραφο"*.

Η τροπή του αιτήματος της αγωγής από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό συνιστά περιορισμό αυτού, και συνεπώς μερική παραίτηση από το δικόγραφο της αγωγής, και σύμφωνα με τα ανωτέρω άρθρα, είναι παραδεκτή.

3. Σύμφωνα με το άρθρο 221 ΚΠολΔ, μία από τις συνέπειες άσκησης της αγωγής, είναι η επέλευση εκκρεμοδικίας. Όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο ερώτημα, σύμφωνα με το άρθρο 223 ΚΠολΔ *"Όταν επέλθει η εκκρεμοδικία, είναι απαράδεκτη η*

μεταβολή του αιτήματος της αγωγής. Η στήριξη του αιτήματος της αγωγής, με τις προτάσεις, στη βάση του αδικαιολόγητου του πλουτισμού, συνιστά αθέμιτη μεταβολή της βάσεως της αγωγής και συνεπώς είναι απαράδεκτη.

4. Σύμφωνα με το άρθρο 237 παρ. 2 εδ. β *"Νέοι ισχυρισμοί με την προσθήκη μπορεί να προταθούν και νέα αποδεικτικά μέσα να προσκομισθούν μόνο για την αντίκρουση ισχυρισμών που περιέχονται στις προτάσεις"*. Εν προκειμένω, ο Α, με την ένορκη βεβαίωση, δεν αντικρούει κάποιον ισχυρισμό που προέβαλε με τις προτάσεις της η Β. Συνεπώς, απαραδέκτως προσκομίζει με την προσθήκη τη συγκεκριμένη ένορκη βεβαίωση.

5. Κατά το άρθρο 922 ΑΚ *«Ο κύριος ή ο προστήσας κάποιον άλλον σε μια υπηρεσία ευθύνεται για τη ζημία που ο υπηρέτης ή ο προστηθείς προξένησε σε τρίτον παράνομα κατά την υπηρεσία του.»*. Προϋπόθεση για την ύπαρξη σχέσης προστήσεως αποτελεί η ύπαρξη σχέσης εξάρτησης κάθε είδους μεταξύ προστήσαντος και προστηθέντος, περιεχόμενο της οποίας αποτελεί ιδίως η παροχή οδηγιών και ο καθορισμός του συνολικού πλαισίου παροχής της υπηρεσίας (τόπου, χρόνου κοκ). Ωστόσο, ειδικά για την παροχή επιστημονικών υπηρεσιών, όπως είναι οι ιατρικές, για τις οποίες δε νοείται η παροχή οδηγιών, γίνεται δεκτό από τη νομολογία ότι αρκεί για τη στοιχειοθέτηση της σχέσης η άντληση οικονομικού κέρδους από τον προστήσαντα, εφόσον η δραστηριότητα αυτού εντάσσεται στον ίδιο κύκλο με τη δραστηριότητα του προστηθέντος. Βάσει των ανωτέρω, η αγωγή θα μπορούσε να στρέφεται κατά της κλινικής με νομική βάση αυτή της σχέσης πρόσκτησης μεταξύ κλινικής και της Β.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 12

(επιμ: Ντόντη Κωνσταντίνα)

Ο Κ ανέλαβε την υποχρέωση να τοποθετήσει μία μεγάλης αξίας, ξύλινη εξώπορτα στη βίλλα του εφοπλιστή Λ στο κέντρο της Αθήνας. Επειδή η εξώπορτα ήταν ιδιαιτέρως βαριά ζήτησε από τον κουνιάδο του Μ να τον βοηθήσει στην τοποθέτηση της εξώπορτας, ο οποίος (Μ) δεν ζήτησε αντάλλαγμα. Κατά την σχετική εργασία ο Μ από απροσεξία του προκάλεσε πυρκαγιά, από την οποία καταστράφηκε μερικώς η εξώπορτα. Μετά το

συμβάν ο Λ ασκεί αγωγή κατά του Κ και ζητεί να του καταβάλει το ποσό των 8.500 ευρώ που πλήρωσε για την αγορά της πόρτας, επικαλούμενος, μεταξύ άλλων, και τις διατάξεις των άρθρων 914 επ. ΑΚ.

Ερωτήσεις:

1) Σε ποιο καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιο δικαστήριο θεωρείτε ότι κατέθεσε ο Λ την αγωγή κατά του Κ, εάν υποτεθεί ότι ο τελευταίος διαμένει Θεσσαλονίκη;

2) Το γεγονός ότι η αγωγή του Λ κατατέθηκε την 05.06.2022 (κι επιδόθηκε αυθημερόν) επηρεάζει την προθεσμία για την κατάθεση των προτάσεων;

3) Ποια είναι η νομική σχέση που συνδέει τους Κ και Λ και τους Κ και Μ;

4) Με τις Προτάσεις του ο Κ σκοπεύει να ισχυρισθεί ότι :

α) δεν ευθύνεται ο ίδιος για την πυρκαγιά διότι αυτή προκλήθηκε εξαιτίας του Μ

β) ότι δεν τον συνδέει καμία συμβατική σχέση με τον Μ και ο τελευταίος προσφέρθηκε να τον βοηθήσει χωρίς αμοιβή λόγω της συγγενικής τους σχέσης και

γ) ότι ο Μ είναι ακαταλόγιστος

Εν όψει των ισχυρισμών αυτών του Κ παρακαλείσθε να κρίνετε το βάσιμο της αγωγής του Λ κατά του Κ.

Απαντήσεις :

1) Καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την κατάθεση της Αγωγής του Λ κατά του Κ είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο λόγω ποσού (αρ. 14 παρ. 1^{α'} ΚΠολΔ). Κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο μπορεί να είναι α) το Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης (δωσιδικία κατοικίας εναγομένου αρ. 22 ΚΠολΔ, ή (συντρέχουσα δωσιδικία) β) το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών (δωσιδικία δικαιοπραξίας αρ. 33 ΚΠολΔ ή δωσιδικία αδικοπραξίας αρ. 35 ΚΠολΔ). Επειδή συντρέχουν περισσότερα αρμόδια δικαστήρια, ο ενάγων έχει δικαίωμα επιλογής (αρ. 41 ΚΠολΔ) και η μεταξύ τους προτεραιότητα προσδιορίζεται από τον χρόνο κατάθεσης της αγωγής (αρ. 221 παρ. 1 γ' ΚΠολΔ).

2) Ναι, διότι το χρονικό διάστημα από 01.08 έως 31.08 δεν υπολογίζεται για την προθεσμία των 100 ημερών του άρθρου 237 παρ. 1 ΚΠολΔ (αρ. 147 παρ. 2 ΚΠολΔ).

3) Η μεταξύ των Κ και Λ σχέση έχει τον χαρακτήρα της εργολαβικής συμβάσεως (ΑΚ 681) και όχι της συμβάσεως εργασίας, διότι οι συμβαλλόμενοι απέβλεψαν στην επίτευξη ορισμένου αποτελέσματος (τοποθέτηση πόρτας) και όχι στην παροχή υπηρεσιών (εργασίας) του Λ. Το πρόσωπο που βοηθά τον Κ να ολοκληρώσει την οφειλόμενη παροχή ονομάζεται βοηθός εκπλήρωσης. Η μεταξύ του Κ και του ενδιάμεσου προσώπου Μ σχέση δεν είναι απαραίτητο να στηρίζεται σε σύμβαση. Αρκεί η ανάμειξη αυτή του ενδιάμεσου προσώπου να γίνεται με τη βούληση του Κ. Το γεγονός ότι ο Μ παρέχει τις υπηρεσίες του στον Κ χωρίς αντάλλαγμα (λόγω της συγγενικής τους σχέσης) δεν ασκεί επιρροή για τον χαρακτηρισμό του πρώτου ως βοηθού εκπλήρωσεως.

4α) ο Κ ορθώς ισχυρίζεται ότι δεν είναι υπαίτιος για την εκδήλωση της πυρκαγιάς. Ωστόσο, η ευθύνη του στηρίζεται στην ΑΚ 334 παρ. 1 κατά την οποία ο οφειλέτης ευθύνεται για το πταίσμα των προσώπων που χρησιμοποιεί για να εκπληρώσει την παροχή, όπως για δικό του πταίσμα. Η διάταξη αυτή καθιερώνει αντικειμενική ευθύνη του οφειλέτη, δηλαδή ευθύνη αυτού και παρά την ανυπαρξία πταίσματός του. Κατά συνέπεια είναι αβάσιμος ο πρώτος ισχυρισμός του Κ.

4β) Αβάσιμος είναι και ο δεύτερος ισχυρισμός του Κ, διότι όπως αναπτύχθηκε, η παροχή υπηρεσιών εκ μέρους του Μ προς τον Κ χωρίς αντάλλαγμα δεν ασκεί καμία επιρροή για τον μη χαρακτηρισμό του Μ ως βοηθού εκπλήρωσεως.

4γ) Ο ισχυρισμός του Κ ότι ο Μ είναι ακαταλόγιστος δεν μπορεί να αποσείσει τη σχετική του ευθύνη προς αποζημίωση του Λ. Ευθύνη του Κ υπάρχει και στην περίπτωση αυτή, η οποία θεμελιώνεται στην ΑΚ 330 πλέον και όχι στην ΑΚ 334 παρ. 1. Συνεπώς, εάν ο βοηθός εκπλήρωσεως είναι ακαταλόγιστος, τότε η ευθύνη του Κ συνίσταται στο γεγονός ότι χρησιμοποίησε κατά την εκπλήρωση της παροχής πρόσωπο ανεπίδεκτο καταλογισμού, πράγμα το οποίο δεν θα έπραττε ο μέσος επιμελής οφειλέτης (εδώ Κ) ή εφόσον το έπραττε θα ελάμβανε τα κατάλληλα μέτρα ώστε να μην προκληθεί ζημία στον δανειστή (εδώ Λ).

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 13

(επιμ: Ντόνη Κωνσταντίνα)

Ο Κ, ο οποίος διατηρεί βοοτροφική εκμετάλλευση στα Φιλιατρά Μεσσηνίας στέλνει με τον υπάλληλό του Λ πενήντα μοσχάρια στην Καλαμάτα, με σκοπό να τα παραδώσει στον κρεοπώλη Μ, ο οποίος τα αγόρασε από τον Κ έναντι αντιτίμου 19.000 ευρώ. Ωστόσο, ο Λ παράκουσε τις εντολές του Κ κι αντί να παραδώσει τα μοσχάρια στον Μ, τα πώλησε και τα παρέδωσε στον καλόπιστο κρεοπώλη Ν, ο οποίος διατηρεί κρεοπωλείο στην Κυπαρισσία έναντι αντιτίμου 20.500 ευρώ.

Ερωτήσεις :

- 1) Ο Μ απέκτησε την κυριότητα των μοσχαριών;
- 2) Μπορεί ο Κ να απαιτήσει από τον Ν την απόδοση των πενήντα μοσχαριών; Κι αν ναι με ποιον τρόπο;
- 3) Τι θα μπορούσε να κάνει ο Κ, εάν ο κρεοπώλης Ν είχε ήδη σφάξει και πωλήσει τα μοσχάρια όταν ο πρώτος πληροφορήθηκε για την ανέντιμη συμπεριφορά του Λ;
- 4) Ποιο είναι το καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιο δικαστήριο στο οποίο θα απευθυνθεί ο Κ για την διεκδίκηση των αξιώσεών του;

Απαντήσεις :

1) - Ο Λ είναι βοηθός νομής του Κ (ΑΚ 986), διότι ασκεί εξουσία στα μοσχάρια αντί του Κ και βρίσκεται σε σχέση υπηρεσιακής εξάρτησης από τον τελευταίο. Εφόσον ο Λ είναι βοηθός νομής του Κ, η κατοχή παραμένει στον τελευταίο για το χρονικό διάστημα που τα μοσχάρια παραμένουν στα χέρια του Λ. Συνεπώς, ο καλόπιστος κρεοπώλης Ν δεν αποκτά την κυριότητα κατά τις ΑΚ 1036,1037. Εφόσον ο Κ έχασε την κατοχή των μοσχαριών χωρίς τη θέλησή του, τα μοσχάρια θεωρούνται απολωλότα κατά την ΑΚ 1038. Ως εκ τούτου, ο Ν παρά την καλή του πίστη δεν απέκτησε την κυριότητα των μοσχαριών.

2) Ο Κ μπορεί να εγείρει εναντίον του Ν διεκδικητική αγωγή προκειμένου να αιτηθεί την αναγνώριση της κυριότητάς του επί των μοσχαριών και την απόδοση αυτών κατά την ΑΚ 1094.

3) Σε περίπτωση που ο Ν είχε ήδη σφάξει τα μοσχάρια (πριν την επίδοση της κατά τα ανωτέρω διεκδικητικής αγωγής), τότε ο Ν δεν ευθύνεται σε απόδοση των ωφελημάτων

ή σε αποζημίωση, διότι είναι καλόπιστος (ΑΚ 1100). Σε αυτή την περίπτωση, ο Κ μπορεί να στραφεί κατά του Ν με τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού (ΑΚ 904 επ).

4) Σύμφωνα με την ΑΚ 908, ο Ν οφείλει να αποδώσει το αντάλλαγμα που έλαβε από τα μοσχάρια, πωλώντας τα για κρέας. Συνεπώς, υπό την προϋπόθεση ότι ο Ν αγόρασε τα μοσχάρια έναντι 20.500 ευρώ με σκοπό να τα πωλήσει ακριβότερα για να αποκομίσει κέρδος, αρμόδιο είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο, εφόσον το αντάλλαγμα που έλαβε υπερβαίνει τα 20.500 ευρώ αλλά δεν υπερβαίνει το συνολικό ποσό των 250.000 ευρώ (ΚΠολΔ 14 παρ. 2). Το κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο για την άσκηση της ως άνω αγωγής είναι αυτό, στην περιφέρεια του οποίου έχει την κατοικία του ο εναγόμενος Μ, δηλαδή το Μονομελές Πρωτοδικείο Κυπαρισσίας (ΚΠολΔ 22).

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 14

(επιμ: Τασούλας Ευάγγελος)

Ο Α μετά από χρόνια αποφασίζει να αγοράσει ένα σπίτι προκειμένου να το χρησιμοποιήσει ως Α' κατοικία στην Αθήνα. Για το σκοπό αυτό, μιας και δεν είχε στην άκρη ένα τόσο μεγάλο ποσό, καταφεύγει στον δανεισμό από το Ψ χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ενός ποσού 100.000,00 €. Τη στιγμή, κατά την οποία δανείστηκε ο Α είχε ένα αξιόλογο μηνιαίο μισθό και ως εκ τούτου για ένα μεγάλο διάστημα εξυπηρετούσε κανονικά τις δόσεις του εν λόγω στεγαστικού δανείου. Παρ' όλα αυτά, εξ αιτίας των οικονομικών προβλημάτων που προέκυψαν στη χώρα και επηρέασαν και τον ίδιο, αναγκάστηκε να μην καταβάλλει δύο συνεχόμενες δόσεις του δανείου. Για το λόγο αυτό και με βάση τη δανειακή σύμβαση που είχε υπογράψει με το Ψ χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, το Ψ κατήγγειλε τη δανειακή σύμβαση και εν συνεχεία εξέδωσε την Διαταγή Πληρωμής με την οποία απαιτούσε από τον Α το συνολικό ποσό των 80.000,00 € περιλαμβανομένων τόκων και εξόδων. Εν συνεχεία το Ψ επέδωσε την Διαταγή Πληρωμής μαζί με επιταγή προς πληρωμή. Ο Α αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε απόγνωση καθώς δεν έχει να καταβάλλει ουδέν.

Ερωτήσεις:

1. α) Ποια θα ήταν η πρώτη σας ενέργεια που θα τον συμβουλευάτε σχετικά με την έκδοση της Διαταγής Πληρωμής, η οποία εκδόθηκε κατά του Α; β) Μέσα σε ποια προθεσμία από την έκδοση της Διαταγής Πληρωμής θα έπρεπε να δράσετε;

2. Θα μπορούσατε να αντιδράσετε κατά της επιταγής προς πληρωμή; Και αν ναι με ποιο τρόπο και σε τι χρονικό περιθώριο;

3. Γ. Στην περίπτωση που ο Α αδρανή, η διαταγή πληρωμής τελεσιδικεί και το Ψ για την ικανοποίηση της απαίτησης του επισπεύδει εναντίον του αναγκαστική εκτέλεση στο ακίνητο του, τι θα τον συμβουλευάτε να κάνει;

4. Εάν υπήρχαν περισσότερες οφειλές του Α, εκτός από αυτή έναντι του Ψ, προς περισσότερους με ποια σειρά και με ποιον τρόπο θα ικανοποιούνταν οι πιστωτές από την ρευστοποίηση της περιουσίας του;

5. Πέραν των ανωτέρω και των ένδικων μεσών που θα χρησιμοποιούσατε, θα τον συμβουλευάτε κάπως αλλιώς σχετικά με την εξυπηρέτηση των οφειλών του;

Απαντήσεις:

1. α) Ο οφειλέτης κατά του οποίου στρέφεται η διαταγή πληρωμής έχει το δικαίωμα να ασκήσει **ανακοπή**, η οποία απευθύνεται στο καθ' ύλην αρμόδιο Δικαστήριο του τόπου έκδοσης της διαταγής πληρωμής. (632 ΚΠολΔ παρ 1).

β) Η προθεσμία για την άσκηση της ανακοπής είναι δεκαπέντε **(15) εργάσιμες ημέρες** αν η διαταγή πληρωμής έχει εκδοθεί κατά προσώπου που έχει την διαμονή ή την έδρα του στην Ελλάδα και τριάντα (30) εργάσιμες ημέρες αν η διαταγή πληρωμής έχει εκδοθεί κατά προσώπου που έχει τη διαμονή ή την έδρα του στο εξωτερικό ή η διαμονή του είναι άγνωστη. Η ανακοπή εκδικάζεται κατά τη διαδικασία των περιουσιακών διαφορών των άρθρων 614 επ.. (632 ΚΠολΔ παρ.2)

2. Με την ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής μπορεί να σωρευθεί και αίτημα ακυρώσεως των πράξεων εκτελέσεως, οι οποίες ενεργούνται με βάση αυτήν, αν συντρέχουν και οι προϋποθέσεις του άρθρου 218 ΚΠολΔ. (632 ΚΠολΔ παρ. 6).

Αντιρρήσεις εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση και κάθε δανειστή του που έχει έννομο συμφέρον και αφορούν την εγκυρότητα του εκτελεστού τίτλου, τη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης, ή την απαίτηση ασκούνται μόνο με **ανακοπή**, που εισάγεται στο μονομελές πρωτοδικείο. Η έφεση κατά της απόφασης επί της ανακοπής εισάγεται στο πολυμελές πρωτοδικείο, αν ο εκτελεστός τίτλος είναι δικαστική απόφαση ή διαταγή πληρωμής για χρηματική απαίτηση ή απαίτηση αποτιμητή σε χρήμα, συνολικού κεφαλαίου έως τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ, και στο μονομελές εφετείο σε κάθε άλλη περίπτωση. Αν ασκηθούν περισσότερες ανακοπές με χωριστά δικόγραφα, με επιμέλεια της γραμματείας προσδιορίζονται και εκδικάζονται όλες υποχρεωτικά στην ίδια δικάσιμο. Πρόσθετοι λόγοι ανακοπής μπορούν να προταθούν μόνο με ιδιαίτερο δικόγραφο, που κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου προς το οποίο απευθύνεται η ανακοπή, κάτω από το οποίο συντάσσεται έκθεση και κοινοποιείται στον αντίδικο, σε κάθε περίπτωση οκτώ (8) τουλάχιστον μέρες πριν τη συζήτηση. Η ανακοπή κατά του πλειστηριασμού απευθύνεται, με ποινή το απαράδεκτο, κατά του επισπεύδοντα δανειστή και του υπερθεματιστή. Επί κοινής δε πλειοδοσίας η ανακοπή ασκείται από όλους και κατά όλων των πλειοδοτών. (933 ΚΠολΔ παρ.1).

Ανακοπή σύμφωνα με το άρθρο 933 είναι παραδεκτή: α) Αν αφορά ελαττώματα από τη σύνταξη της επιταγής προς εκτέλεση μέχρι και τη δημοσίευση του αποσπάσματος της κατασχετήριας έκθεσης κατά τα άρθρα 955 και 995 ή την απαίτηση ή σε περίπτωση κατάσχεσης στα χέρια τρίτου μέχρι και την επίδοση του κατασχετήριου εγγράφου στον καθ' ου, μέσα σε σαράντα πέντε (45) ημέρες από την ημέρα της κατάσχεσης. **Σε περίπτωση άμεσης εκτέλεσης, η ανακοπή κατά της επιταγής προς εκτέλεση ασκείται μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την επίδοση της επιταγής.** β) Αν αφορά την εγκυρότητα της τελευταίας πράξης της εκτέλεσης, μέσα σε τριάντα (30) ημέρες αφότου η πράξη αυτή ενεργηθεί και αν πρόκειται για εκτέλεση για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων, μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την ημέρα του πλειστηριασμού ή αναπλειστηριασμού αν πρόκειται για κινητά, και εξήντα (60) ημέρες αφότου μεταγράψει η περίληψη της κατακυρωτικής έκθεσης, αν πρόκειται για ακίνητα. Αν πρόκειται για εκτέλεση για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων, τελευταία πράξη εκτέλεσης είναι η σύνταξη έκθεσης πλειστηριασμού και κατακύρωσης. (934 ΚΠολΔ παρ.1 και παρ. 2)

3. Μετά την τελεσιδικία της διαταγής πληρωμής το μόνο μέτρο το οποίο μπορεί να επικαλεστεί ο οφειλέτης είναι η ανακοπή κατά της κατασχετήριας έκθεσης όπως περιγράφεται στην ανωτέρω απάντηση μέσω της ανακοπής του 933 ΚΠολΔ.

Υπό προϋποθέσεις ίσως θα μπορούσε να εγείρει μέσω των ασφαλιστικών μέτρων την ανατροπή της κατάσχεσης κατ' άρθρο 1019 ΚΠολΔ.

4. Αν το πλειστηρίασμα δεν αρκεί για να ικανοποιηθεί εκείνος υπέρ του οποίου έγινε η εκτέλεση και οι δανειστές που αναγγέλθηκαν, αυτός, όπως και εκείνος κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση, καθώς και κάθε δανειστής που αναγγέλθηκε έχουν δικαίωμα μέσα σε πέντε ημέρες αφότου λήξει η προθεσμία για την αναγγελία να υποβάλουν παρατηρήσεις ενώπιον του υπαλλήλου του πλειστηριασμού ο οποίος συντάσσει πράξη. Μέσα σε άλλες δέκα ημέρες αφότου λήξει αυτή η προθεσμία ο υπάλληλος του πλειστηριασμού, αφού λάβει υπόψη και τις παρατηρήσεις που τυχόν έχουν υποβληθεί, συντάσσει πίνακα κατάταξης. Η πέρα του διμήνου από τη λήξη των προθεσμιών αυτών καθυστέρηση σύνταξης του πίνακα αποτελεί για τον υπάλληλο του πλειστηριασμού πειθαρχικό παράπτωμα. (974 ΚΠολΔ)

Η κατάταξη των δανειστών στον πίνακα γίνεται με την εξής σειρά. Αφού αφαιρεθούν τα έξοδα της εκτέλεσης, που ορίζονται αιτιολογημένα από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού, κατατάσσονται:

1) Οι απαιτήσεις για την κηδεία ή τη νοσηλεία εκείνου κατά του οποίου είχε στραφεί η εκτέλεση, του συζύγου και των τέκνων του, αν προέκυψαν κατά τους τελευταίους δώδεκα (12) μήνες πριν από την ημέρα διενέργειας του πλειστηριασμού ή κήρυξης της πτώχευσης. Στην ίδια τάξη υπάγονται και οι απαιτήσεις αποζημίωσης δανειστών, λόγω αναπηρίας ποσοστού ογδόντα τοις εκατό (80%) και άνω, με εξαίρεση την ικανοποίηση για ηθική βλάβη, εφόσον προέκυψαν έως την ημέρα διενέργειας του πλειστηριασμού ή την κήρυξη της πτώχευσης.

2) Οι απαιτήσεις για την παροχή τροφίμων αναγκαίων για τη συντήρηση εκείνου κατά του οποίου είχε στραφεί η εκτέλεση, του συζύγου και των τέκνων του, αν προέκυψαν κατά τους τελευταίους έξι (6) μήνες πριν από την ημέρα διενέργειας του πλειστηριασμού ή κήρυξης της πτώχευσης.

3) Οι απαιτήσεις, που έχουν ως βάση τους την παροχή εξαρτημένης εργασίας, καθώς και οι απαιτήσεις από αμοιβές, έξοδα και αποζημιώσεις των δικηγόρων, που αμείβονται με πάγια περιοδική αμοιβή, εφόσον προέκυψαν μέσα στην τελευταία διετία πριν από την

ημέρα διενέργειας του πλειστηριασμού ή κήρυξης της πτώχευσης. Οι αποζημιώσεις λόγω καταγγελίας της σχέσης εργασίας, καθώς και οι απαιτήσεις των δικηγόρων για αποζημίωση λόγω λύσης της σύμβασης έμμισθης εντολής κατατάσσονται στην τάξη αυτή ανεξάρτητα από τον χρόνο που προέκυψαν. Στην ίδια τάξη κατατάσσονται απαιτήσεις δικηγόρων από δικηγορικές υπηρεσίες που παρασχέθηκαν κατά υπόθεση στον οφειλέτη, εφόσον προέκυψαν ένα έτος πριν από την ημέρα διενέργειας του πλειστηριασμού. Οι απαιτήσεις του Δημοσίου από φόρο προστιθέμενης αξίας και παρακρατούμενους και επιρριπτόμενους φόρους με τις προσαυξήσεις κάθε φύσης και τους τόκους που επιβαρύνουν τις απαιτήσεις αυτές. Στην ίδια τάξη υπάγονται και οι απαιτήσεις των φορέων κοινωνικής ασφάλισης αρμοδιότητας της γενικής γραμματείας κοινωνικών ασφαλίσεων, οι απαιτήσεις αποζημίωσης σε περίπτωση θανάτου του υπόχρεου προς διατροφή, καθώς και οι απαιτήσεις αποζημίωσης λόγω αναπηρίας ποσοστού εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και άνω, εφόσον προέκυψαν έως την ημέρα διενέργειας του πλειστηριασμού ή την κήρυξη της πτώχευσης.

4) Οι απαιτήσεις αγροτών ή αγροτικών συνεταιρισμών από πώληση αγροτικών προϊόντων, αν προέκυψαν κατά τον τελευταίο χρόνο πριν από την ημέρα διενέργειας του πλειστηριασμού ή κήρυξης της πτώχευσης.

5) Οι απαιτήσεις του Δημοσίου και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης από κάθε αιτία, με τις προσαυξήσεις κάθε φύσης και τους τόκους που επιβαρύνουν τις απαιτήσεις αυτές.

6) Οι απαιτήσεις του Συνεγγυητικού κατά του οφειλέτη, εφόσον ο τελευταίος έχει ή είχε στο παρελθόν την ιδιότητα της επιχείρησης παροχής επενδυτικών υπηρεσιών κατά την έννοια του άρθρου 2 του ν. 2396/1996 και οι απαιτήσεις του Συνεγγυητικού έχουν προκύψει εντός δύο (2) ετών πριν από την ημέρα διενέργειας του πλειστηριασμού ή κήρυξης της πτώχευσης. (975 ΚΠολΔ)

5. Σε περιπτώσεις όπου τα χρέη του οφειλέτη είναι υπέρογκα και οι δικαστικές διαδικασίες είναι αμφίβολο αν θα αποδώσουν καρπούς, προτιμητέο θα ήταν να γίνει μία προσπάθεια εξώδικης επίλυσης της διαφοράς εξ αρχής μέσω του εξωδικαστικού μηχανισμού, και αν ακόμα αυτή αποτύχει θα μπορούσε ο οφειλέτης να υπαχθεί στις διατάξεις περί κήρυξης πτώχευσης του ν.4738/2020, η οποία ανάλογα τις συνθήκες θα μπορούσε να οδηγήσει στην απαλλαγή του, έστω και με τον κίνδυνο απώλειας της α' κατοικίας του.

ΑΚΥΡΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ:

ΕΦΑΡΜΟΓΗ Π.Δ. 18/1989 – ΕΝΔΙΚΟ ΒΟΗΘΗΜΑ: ΑΙΤΗΣΗ ΑΚΥΡΩΣΗΣ (ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ) ΚΑΙ ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ (ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ)

| ΣτΕ | Διοικητικό Εφετείο ΑΚΥΡΩΤΙΚΕΣ Άρθρο 1 παρ. 1 ν. 702/1977 |
|----------------------------------|--|
| Τεκμήριο ακυρωτικής αρμοδιότητας | Υπαλληλικές |
| Υπουργικές Αποφάσεις | Πολεοδομικές |
| | Χορήγηση Αδειών (επαγγελματική δραστηριότητα, κυκλοφορία προϊόντων) / Οικοδομικές Άδειες |
| | Πρωτόκολλα κατεδάφισης/Αυθαίρετα |
| | Διαφορές από το προσυμβατικό στάδιο σύναψης δημόσιων συμβάσεων (οι διαφορές που προκύπτουν από την εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων είναι διαφορές ουσίας) |
| | Δασικά |

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΟΥΣΙΑΣ:

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΔ – ΕΝΔΙΚΟ ΒΟΗΘΗΜΑ: ΠΡΟΣΦΥΓΗ, ΑΓΩΓΗ (ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ), ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ (ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ)

| |
|---------------------------|
| Διαφορές Ουσίας |
| Φορολογικές / Τελωνειακές |

| |
|---|
| Πρόστιμα / Κυρώσεις |
| Σήματα |
| Αγωγές κατά του Δημοσίου για αποζημίωση (ΕισΝΑΚ 105-106) |
| Διαφορές από κοινωνική ασφάλιση |

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 1

(επιμ: Καρκαντζού Φαίη, Κοντέα Έλλη)

Δυνάμει της από 10.04.2023 απόφασης της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Δασών Αττικής, αποφασίστηκε η κατεδάφιση αυθαίρετης κατασκευής ιδιοκτησίας του Α, διότι δυνάμει της από 23.03.2023 έκθεσης αυτοψίας διαπιστώθηκε ότι ο Α είχε κατασκευάσει αποθήκη σε χορτολιβαδική έκταση. Επιπλέον, επιβλήθηκε πρόστιμο ύψους 50.000€. Ο Α επιθυμεί να προσφύγει δικαστικά.

Ερωτάται:

α) Ποια ή ποιες πράξη/εις δύναται να προσβάλει ο Α, ενώπιον ποιου Δικαστηρίου και με ποιο ένδικο βοήθημα και εντός ποιας προθεσμίας;

β) Ο Α επιθυμεί την μείωση του προστίμου. Μπορεί το Δικαστήριο να μειώσει το επιβληθέν πρόστιμο;

γ) Ο Α αδρανεύει στην καταβολή του προστίμου ενόσω εκκρεμεί η έκδοση απόφασης από το αρμόδιο Δικαστήριο και του επιδίδεται από την αρμόδια ΔΟΥ ατομική ειδοποίηση με ταμειακή βεβαίωση για την πληρωμή ποσού ύψους 50.000€. Ποιες δυνατότητες δικαστικής προστασίας έχει ο Α;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α) Μόνη προσβλητέα και εκτελεστή πράξη είναι η από 10.04.2023 απόφαση της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Δασών Αττικής. Η έκθεση αυτοψίας έχει ενσωματωθεί στην άνω εκτελεστή πράξη και δεν μπορεί να προσβληθεί ξεχωριστά. Ο Α δύναται να ασκήσει αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών (άρθρο 1 του Ν.

702/1977) εντός εξήντα (60) ημερολογιακών ημερών από την κοινοποίηση της από 10.04.2023 απόφασης στον Α (άρθρο 46 π.δ. 18/1989).

β) Το Δικαστήριο δεν μπορεί να μειώσει το πρόστιμο, διότι εν προκειμένω η ένδικη διαφορά είναι ακυρωτική και όχι ουσίας. Το Δικαστήριο έχει την εξουσία να ακυρώσει ή όχι την πράξη και όχι να τροποποιήσει το περιεχόμενο αυτής.

γ) Η ατομική ειδοποίηση προσβάλλεται με το ένδικο βοήθημα της ανακοπής σύμφωνα με τα άρθρα 217επ. ΚΔΔ και της αίτησης αναστολής. Αρμόδιο καθ' ύλην δικαστήριο σε πρώτο βαθμό είναι το Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο (άρθρο 218ΚΔΔ), εντός προθεσμίας 30 ημερολογιακών ημερών από την επίδοση (άρθρο 220 ΚΔΔ). Για την αναστολή ασκείται αίτηση αναστολής (άρθρο 228 ΚΔΔ σε συνδυασμό με τα άρθρα 217επ. ΚΔΔ).

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 2

(επιμ: Καρκαντζού Φαίη, Κοντέα Έλλη)

Κατόπιν προκήρυξης, προσδιορίστηκαν οι κενές θέσεις Προϊσταμένων σε Γενική Διεύθυνση Υπουργείου. Οι Α και Β υπέβαλαν αιτήσεις υποψηφιότητας για την κάλυψη της ίδιας προκηρυσσόμενης θέσης, οι οποίες κρίθηκαν τυπικά αποδεκτές. Ωστόσο, κατόπιν ουσιαστικής αξιολόγησης, η Β κατετάγη σε υψηλότερη θέση από την Α. Κατόπιν εκδόθηκε υπουργική απόφαση με την οποία η Β τοποθετήθηκε ως Προϊσταμένη της Διεύθυνσης.

Ερωτάται:

Με ποιο ένδικο βοήθημα θα στραφεί η Α κατά της επιλογής της Β και ενώπιον ποιου Δικαστηρίου;

Απάντηση

Η διαδικασία επιλογής προϊσταμένων αποτελεί σύνθετη διοικητική διαδικασία. Τελική προσβλητέα και εκτελεστή διοικητική πράξη είναι η υπουργική απόφαση. Προσβάλλεται με αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ εντός εξήντα (60) ημερολογιακών (και όχι εργάσιμων) ημερών, που άρχεται από την επομένη της δημοσίευσής της.

Σημείωση: Εάν η καταληκτική ημερομηνία υποβολής είναι ημέρα εξαιρετέα, η καταληκτική ημερομηνία μετατίθεται για την επόμενη εργάσιμη ημέρα.

Στην ως άνω δίκη επιθυμεί να παρέμβει και ο Γ, ο οποίος κατετάγη τα τελευταίος, προς υποστήριξη της Β. Ποια είναι η προθεσμία άσκησης παρέμβασης;

Ο Γ **δεν μπορεί** να ασκήσει παρέμβαση προς υποστήριξη της Β, διότι η παρέμβαση ασκείται αποκλειστικά για την διατήρηση της ισχύος της προσβαλλόμενης πράξης (κύρια παρέμβαση)¹²¹.

Σε κάθε περίπτωση, σημειώνεται ότι η παρέμβαση ασκείται έξι (6) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από την συζήτηση και επιδίδεται, επί ποινή απαραδέκτου, προς τους διαδίκους (άρθρο 49 ΠΔ 18/89).

Σημείωση: Δεν αρκεί η κατάθεση του δικογράφου της παρέμβασης στην γραμματεία του Δικαστηρίου, αλλά απαιτείται **και** επίδοση αυτής στα διάδικα μέρη.

Σημαντική Σημείωση: Το άρθρο 49 του π.δ. 18/1989 που αφορά στην παρέμβαση ενώπιον ακυρωτικής δίκης, αντικαταστάθηκε με το άρθρο 18 του ν. 5119/2024 και πλέον ορίζεται ότι η παρέμβαση ασκείται επί ποινή απαραδέκτου με κατάθεση δικογράφου στην γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο έχει κατατεθεί η αίτηση ακύρωσης, εντός τριών (3) μηνών από την επίδοση της αίτησης ακύρωσης που γίνεται από τον αιτούντα σύμφωνα με την νέα περ. ε' της παρ. 2 του άρθρου 21 και σε κάθε άλλη περίπτωση τουλάχιστον δεκαπέντε (15) πλήρεις ημέρες πριν από την δικάσιμο. Αντίγραφο της παρέμβασης επιδίδεται στους διαδίκους με επιμέλεια του παρεμβαίνοντος εντός των ίδιων προθεσμιών.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 3

(επιμ: Καρκαντζού Φαίη, Κοντέα Έλλη)

Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας-Θράκης, η οποία δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης την 10.02.2024, κυρώθηκε ο

¹²¹ Προσοχή: η πρόσθετη παρέμβαση (υποστήριξη του διαδίκου) είναι επιτρεπτή στις δίκες ουσίας (άρθρο 113 ΚΔΔικ)

δασικός χάρτης μιας Τοπικής Κοινότητας. Ο Α λαμβάνει γνώση αυτής στις 10.11.2024 και επιθυμεί να στραφεί κατά της ανάρτησης επικαλούμενος ιδιοκτησιακό του δικαίωμα σε δύο γεωτεμάχια.

Ερωτάται:

Με ποιο ένδικο βοήθημα μπορεί ο Α να προβάλει τους ισχυρισμούς του, ενώπιον ποιου Δικαστηρίου και σε ποια προθεσμία;

Απάντηση

Οι πράξεις, με τις οποίες κυρώνονται οι αναρτηθέντες δασικοί χάρτες αποτελούν εκτελεστές διοικητικές πράξεις, κατά των οποίων χωρεί αίτηση ακύρωσεως ενώπιον του ΣτΕ. Συνεπώς, προσβλητέα εν προκειμένω είναι η πράξη του Γ.Γ.

Η προθεσμία για την άσκηση της αίτησης ακύρωσης είναι εξήντα (60) ημερολογιακές ημέρες από την δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (τεκμήριο γνώσης). Συνεπώς, τυχόν αίτηση ακύρωσης, ασκηθείσα μετά την παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας, θα απορριφθεί ως απαράδεκτη.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 4

(επιμ: Καρκαντζού Φαίη, Κοντέα Έλλη)

Ο Α υπέβαλε αίτηση προς τον Δήμο Αθηναίων προκειμένου να του χορηγηθούν συγκεκριμένα έγγραφα, δημόσια και ιδιωτικά, τηρούμενα στα αρχεία του εν λόγω Δήμου. Στην ως άνω αίτησή του, ο Δήμος ουδέποτε ανταποκρίθηκε.

Ερωτάται:

1) Ποιες δυνατότητες έχει ο Α; Δύναται νομίμως να αιτηθεί έγγραφα από τον Δήμο;

2) Η αίτηση του Α υπεβλήθη στις 03.07.2018 και η αίτηση ακύρωσης ασκήθηκε στις 02.11.2018. Έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα;

Απαντήσεις:

1) Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, κάθε ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα, ύστερα από γραπτή αίτησή του, να λαμβάνει γνώση των διοικητικών εγγράφων. Αναφορικά με τα ιδιωτικά έγγραφα, ο αιτών πρέπει να αποδεικνύει ειδικό έννομο συμφέρον για την λήψη τους, ήτοι πρέπει να αποδεικνύει ότι είναι σχετικά με υπόθεσή του, η οποία εκκρεμεί σε δημόσιες υπηρεσίες ή έχει διεκπεραιωθεί από αυτές.

Η χρονική προθεσμία για την χορήγηση εγγράφων είναι είκοσι (20) ημερολογιακές ημέρες. Μετά την άπρακτη πάροδο είκοσι (20) ημερών από την υποβολή της αίτησης στοιχειοθετείται παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, η οποία είναι προσβλητή με αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ.

2) Ναι. Η εικοσαήμερη προθεσμία που είχε η Διοίκηση στην διάθεσή της να χορηγήσει τα έγγραφα ή να απορρίψει αιτιολογημένα την αίτηση εξέπνευσε στις 23.07.2018. Δεδομένου ότι στις διοικητικές προθεσμίες συνυπολογίζεται το διάστημα των δικαστικών διακοπών (01.07.2018-15.09.2018), η εξηκονθήμερη προθεσμία για την άσκηση αίτησης ακύρωσης εκκίνησε την 16.09.2018 και έληξε την 13.11.2018. Συνεπώς, η αίτηση ακύρωσης ασκήθηκε εμπρόθεσμα. **Το διάστημα των δικαστικών διακοπών αφορά αποκλειστικά τις δικαστικές (π.χ. προθεσμία για κατάθεση ένδικου μέσου ή βοηθήματος) και όχι τις διοικητικές προθεσμίες (δηλαδή τις προθεσμίες που τάσσονται για τους διοικούμενους και την Διοίκηση, π.χ. προθεσμία που έχει η Διοίκηση να απαντήσει σε αίτημα ή προθεσμία που έχει ενδιαφερόμενος για κατάθεση διοικητικής/ένδικοφανούς προσφυγής προς την Διοίκηση)**

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 5

(επιμ: Καρκαντζού Φαίη, Κοντέα Έλλη)

Με απόφαση του Εκτελεστικού Γραμματέα της Περιφέρειας Αττικής κηρύχθηκε αναδασωτέα έκταση στον Δήμο Πεντέλης με σκοπό την διατήρηση του χαρακτήρα της ως δασικής. Ο Α κατέθεσε αίτηση ανάκλησης της ως άνω πράξης, προβάλλοντας ιδιοκτησιακό δικαίωμα.

Ερωτάται:

1) Σε περίπτωση που δεν εκδοθεί απόφαση επί της αίτησης ανάκλησης, τι μπορεί να κάνει ο Α;

2) Μετά την άσκηση της αίτησης ακύρωσης, κοινοποιήθηκε στον Α η απόφαση του Εκτελεστικού Γραμματέα. Ποια είναι η τύχη της αίτησης ακύρωσης;

3) Εάν ήθελε υποτεθεί ότι η αίτηση ανάκλησης του Α γίνεται εν μέρει δεκτή από τον Εκτελεστικό Γραμματέα ως προς ορισμένα μόνο στρέμματα της έκτασης, ενώπιον ποιου δικαστηρίου μπορεί να προσφύγει ο Δήμος Πεντέλης προκειμένου να διατηρήσει τον δασικό χαρακτήρα ολόκληρης της έκτασης και με ποιο ένδικο βοήθημα;

Απαντήσεις:

1) Μετά την πάροδο άπρακτης προθεσμίας τριών (3) μηνών (κατά την οποία δεν έχει εκδοθεί απόφαση) τεκμαίρεται η απόρριψη της αίτησης ανάκλησης, ο Α δύναται να ασκήσει αίτηση ακύρωσης κατά της τεκμαιρόμενης σιωπηρής απόρριψης της αίτησής του. Η αίτηση ακύρωσης ασκείται εντός 60 ημέρων από την παρέλευση του τριμήνου ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου (άρθρο 45 του ΠΔ 18/89 σε συνδυασμό με άρθρο 1 περ. ιδ' Ν. 702/77).

2) Σε περίπτωση που η απόφαση είναι απορριπτική, θεωρείται συμπροσβαλλόμενη της σιωπηρής απορρίψεως (άρθρο 45 ΠΔ 18/89). Σε περίπτωση που η απόφαση κάνει δεκτή την αίτηση ανάκλησης, η δίκη καταργείται (άρθρο 32 ΠΔ 18/89).

3) Ο Δήμος Πεντέλης δύναται να προσφύγει ενώπιον του αρμοδίου Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου Αθηνών (άρθρο 1 περ. ιδ' Ν. 702/77), ασκώντας αίτηση ακύρωσης κατά της απόφασης του Εκτελεστικού Γραμματέα με την οποία έγινε εν μέρει δεκτή η αίτηση ανάκλησης του Α.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 6

(επιμ: Καρκαντζού Φαίη, Κοντέα Έλλη)

Ο Δήμος Αθηναίων κοινοποίησε την 10.05.2023 στον Α, ιδιοκτήτη ζαχαροπλαστείου που διατηρεί την επιχείρησή του στην πλατεία Συντάγματος, το έγγραφο που αφορά την ανάκληση της άδειας λειτουργίας του καταστήματός του, λόγω διαπίστωσης μη συμμόρφωσης αυτού με υγειονομικές διατάξεις. Με το ίδιο έγγραφο, διατάχθηκε και η

σφράγιση του καταστήματος σε χρονικό διάστημα τριών εβδομάδων από την κοινοποίηση της πράξης.

Ερωτάται:

1) Ενώπιον ποιου δικαστηρίου και με ποιο ένδικο βοήθημα μπορεί ο ιδιοκτήτης του καταστήματος να ζητήσει οριστική δικαστική προστασία και εντός ποιας προθεσμίας;

2) Μπορεί να ζητηθεί προσωρινή προστασία; Ποια θα είναι η έκβαση του αιτήματος προσωρινής προστασίας σε περίπτωση που ο Δήμος έχει ήδη προβεί στην σφράγιση του καταστήματος;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

1) Πρόκειται για διοικητική διαφορά ουσίας. Το ζαχαροπλαστείο συγκαταλέγεται στα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος (βλ. άρθρο 1 παρ. 3 στ.ά Ν.1406/1983 και 80, Ν. 3463/2006).

Ο ιδιοκτήτης δύναται να ασκήσει προσφυγή (βλ. άρθρο 2 παρ. 1 Ν. 1406/1983 και 63 παρ. 1 ΚΔΔ), ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Αθηνών δυνάμει των άρθρων 6 και 7 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

Η ανωτέρω προσφυγή ασκείται εντός εξήντα (60) ημερολογιακών ημερών από την επομένη της κοινοποίησης του εγγράφου (άρθρο 66 ΚΔΔ). Στην περίπτωση μας οι 60 ημέρες συμπληρώνονται κατά τη περίοδο δικαστικών διακοπών (01/07-15/09), περίοδο κατά την οποία αναστέλλονται οι δικαστικές προθεσμίες. Συνεπώς, ο ιδιοκτήτης μπορεί να ασκήσει την προσφυγή έως 25/9.

2) Όσον αφορά την προσωρινή δικαστική προστασία, ο ιδιοκτήτης δύναται να ασκήσει αίτηση αναστολής ενώπιον του ίδιου ως άνω Δικαστηρίου (άρθρα 200επ. ΚΔΔ). Η αίτηση αναστολής γίνεται δεκτή μόνον εφόσον ο Α επικαλεστεί και αποδείξει ότι η άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης θα του προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη ή αν το δικαστήριο εκτιμά ότι το ένδικο βοήθημα είναι προδήλως βάσιμο (άρθρο 202 ΚΔΔ).

Για την προδικασία της αίτησης βλ. αναλυτικά τις διατάξεις του άρθρου 203 ΚΔΔ.

Εάν ο Δήμος προβεί σε σφράγιση του καταστήματος εκκρεμούσης της δίκης για την αίτηση αναστολής, το αίτημα αναστολής θα απορριφθεί από το Δικαστήριο (βλ. παρ. 5 άρθρο 202 ΚΔΔ) ως άνευ αντικειμένου.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 7

(επιμ: Καρκαντζού Φαίη, Κοντέα Έλλη)

Επιβλήθηκε στον Α πράξη επιβολής προστίμου ύψους 1.500€ από την Επιθεώρηση Εργασίας, για την αποδιδόμενη σε αυτόν παράβαση της μη αναγραφής ενός εργαζομένου στον πίνακα προσωπικού.

Ερωτάται:

1) Με ποιο ένδικο βοήθημα θα στραφεί ο Α κατά της ως άνω πράξης προκειμένου να μην καταβάλει το πρόστιμο σε επίπεδο προσωρινής και οριστικής δικαστικής προστασίας;

2) Μετά την κατάθεση της προσφυγής και της αίτησης αναστολής, ο Α τελικά κατέβαλε το ποσό του προστίμου. Τι θα αποφασίσει το Δικαστήριο επί της αίτησης αναστολής;

3) Η προσφυγή που άσκησε ο Α απορρίφθηκε πρωτοδίκως και επιθυμεί να ασκήσει έφεση. Ορθώς;

Απαντήσεις:

1) Σε επίπεδο οριστικής δικαστικής προστασίας, ο Α δύναται να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου (άρθρο 63 ΚΔΔικ).

Η προθεσμία για την άσκηση και η άσκηση της προσφυγής δεν αναστέλλουν την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης (άρθρο 69 ΚΔΔικ). Συνεπώς, σε επίπεδο προσωρινής δικαστικής προστασίας, ο Α δύναται να ασκήσει αίτηση αναστολής των άρθρων 200επ. ΚΔΔ.

2) Η αίτηση αναστολής θα απορριφθεί, διότι η προσβαλλόμενη πράξη εκτελέστηκε (άρθρο 202 παρ. 5 ΚΔΔικ)

3) Δεν μπορεί να ασκήσει έφεση, διότι σε έφεση υπόκεινται αποφάσεις των οποίων το αντικείμενο υπερβαίνει τις 5.000€ (άρθρο 92 παρ. 2 ΚΔΔικ).

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 8

(επιμ: Καρκαντζού Φαίη, Κοντέα Έλλη)

Ο Ι, ιατρός, διορίστηκε την 12.04.2009 στο Γενικό Νοσοκομείο σε θέση Επιμελητή Β' και στην συνέχεια, την 04.07.2019 εξελίχθηκε στον βαθμό του Διευθυντή. Ύστερα από την συνταξιοδότηση του Α, Διευθυντή του Τμήματος και μετά την προαγωγή του Ι σε Διευθυντή, ο Διοικητής του Νοσοκομείου, δυνάμει της υπ' αριθ. 3466/09.09.2019 απόφασής του, όρισε επιστημονικά υπεύθυνο τον Ε. Κατά της απόφασης αυτής, ο Ι άσκησε την από 17.09.2019 ένστασή του ενώπιον του Διοικητή της οικείας Υγειονομικής Περιφέρειας, στην οποία δεν έλαβε απάντηση.

Ερωτάται:

Με ποιο ένδικο βοήθημα μπορεί ο Ι να στραφεί κατά της απόφασης του Διοικητή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ακυρωτική Διαφορά κατά Ν. 702/1977 – Αίτηση Ακύρωσης ενώπιον του κατά τόπον αρμόδιου Διοικητικού Εφετείου

Κρίσιμα άρθρα:

Άρθρο 45 του π.δ. 18/1989, το οποίο εφαρμόζεται και κατά τη διαδικασία ενώπιον των Διοικητικών Εφετείων κατ' άρθρο 4 του ν. 702/1977 (Φ.Ε.Κ. Α` 268): «1. Η αίτηση ακυρώσεως για υπέρβαση εξουσίας ή παράβαση νόμου επιτρέπεται μόνο κατά των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, που δεν υπόκεινται σε άλλο ένδικο μέσο ενώπιον δικαστηρίου...».

Άρθρο 46 του π.δ. 18/1989: «1. Η αίτηση ακυρώσεως ασκείται, ενδεικτικώς αν δεν ορίζεται διαφορετικά, μέσα σε προθεσμία εξήντα ημερών που αρχίζει από την επομένη της κοινοποίησης της προσβαλλόμενης πράξης ή της δημοσίευσής της, αν την τελευταία επιβάλλει ο νόμος ή, διαφορετικά, από τότε που ο αιτών έλαβε πλήρη γνώση της πράξης. ...

2. Κάθε διοικητική προσφυγή, εκτός από εκείνη που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 45 του παρόντος, καθώς και η απλή αίτηση θεραπείας δι' αναφοράς στην αρχή που έχει εκδώσει την πράξη ή στην προϊσταμένη αρχή, διακόπτει την προθεσμία της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου για το χρονικό διάστημα που ορίζεται για την έκδοση σχετικής πράξεως ή, αν τέτοιο χρονικό διάστημα δεν ορίζεται, για 30 ημέρες, ή έως την κοινοποίηση ή την πλήρη γνώση της απάντησης της Διοικήσεως, εφόσον αυτές πραγματοποιήθηκαν πριν παρέλθουν οι προθεσμίες αυτές».

Η ένσταση του Ι αποτελεί ιεραρχική προσφυγή ενώπιον του ιεραρχικά προϊσταμένου Διοικητή. Η άσκηση ιεραρχικής προσφυγής διακόπτει την προθεσμία άσκησης αίτησης ακύρωσης για 30 ημέρες, η δε εξηκονθήμερη προθεσμία για την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως κινείται εκ νέου από την επομένη της παρόδου της εν λόγω προθεσμίας. Η τεκμαιρόμενη, μετά την πάροχο της προθεσμίας 30 ημερών από την υποβολής της, σιωπηρή απόρριψη από τον Διοικητή της Υγειονομικής Περιφέρειας, της ένστασης, χωρίς νέα έρευνα της υπόθεσης, στερείται εκτελεστού χαρακτήρα, ως επιβεβαιωτική της υπ' αριθ. 3466/09.09.2019 απόφασης του Διοικητή και δεν προσβάλλεται παραδεκτώς με αίτηση ακύρωσης. Μόνη προσβλητή είναι η άνω απόφαση του Διοικητή.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 9

(επιμ. Ωραιοζήλη Κουτσουπιά)

Ο δικηγόρος Α καταθέτει αρμοδίως στο Συμβούλιο της Επικρατείας **στις 12/9/2024** αίτηση ακύρωσης κατά απόφασης Διοικητικής Αρχής. Η υπόθεση προσδιορίζεται προς συζήτηση **τον Μάρτιο του 2026**.

Ερωτήματα:

1. Ποιο καθεστώς εφαρμοστέου δικαίου εφαρμόζεται για την συζήτηση;
2. Υφίσταται υποχρέωση επίδοσης εντός δύο μηνών;
3. Εφαρμόζεται το νέο πλαίσιο περιορισμού έκτασης δικογράφων;
4. Αν θέλει να καταθέσει δικόγραφο προσθέτων λόγων, με ποιο καθεστώς θα το καταθέσει και σε ποια προθεσμία;

Απαντήσεις:

1. Εφαρμοστέο Δίκαιο:

Η αίτηση ακύρωσης κατατέθηκε στις 12/9/2024, άρα **υπάγεται στο παλαιό καθεστώς** (Π.Δ. 18/1989), όπως ορίζεται ρητά για "παλαιές υποθέσεις έως 15/9/2024".

-> **Εφαρμόζονται οι παλαιές διατάξεις του Π.Δ. 18/1989 ως προς την κατάθεση και τα ουσιαστικά και δικονομικά στοιχεία** του ενδίκου βοηθήματος.

2. Υποχρέωση Επίδοσης εντός 2 Μηνών:

Η υποχρέωση επίδοσης του άρθρου 21 του νέου Ν. 5119/2024 **δεν εφαρμόζεται**, διότι η αίτηση κατατέθηκε πριν την 16/9/2024. Η μη επίδοση δεν επιφέρει **ακυρότητα** ή «μη ασκηθέν» δικόγραφο.

-> **Ισχύει η προγενέστερη πρακτική:** δεν υπάρχει υποχρέωση επίδοσης εντός αποκλειστικής προθεσμίας.

3. Περιορισμός Έκτασης Δικογράφου (άρθρο 17 παρ. 6):

Ο περιορισμός έκτασης στα 30 σελίδες **δεν εφαρμόζεται** στη συγκεκριμένη υπόθεση, διότι αφορά μόνο νέες υποθέσεις **μετά τις 16/9/2024**.

-> **Μπορεί να υποβληθεί δικόγραφο >30 σελίδες.**

4. Πρόσθετοι Λόγοι (άρθρο 25 παρ.1):

Όπως η συζήτηση έτσι και οι πρόσθετοι λόγοι θα κατατεθούν με βάση το παλαιό καθεστώς. Η υποβολή πρόσθετων λόγων κατατίθεται και κοινοποιείται, επί ποινή απαραδέκτου, **δεκαπέντε τουλάχιστον πλήρεις ημέρες** πριν από τη συζήτηση, με επιμέλεια εκείνου που άσκησε το ένδικο μέσο. Η κοινοποίηση γίνεται με επίδοση κυρωμένου αντιγράφου σε όσους κοινοποιείται το ένδικο μέσο κατά το άρθρο 21 και σε εκείνους που ήδη έχουν ασκήσει παρέμβαση.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 10

(επιμ. Ωραιοζήλη Κουτσουπιά)

Η ανώνυμη εταιρεία «Πανελλήνιο Δίκτυο Καινοτομίας Α.Ε.» με έδρα την Αθήνα και σκοπό την παροχή υπηρεσιών καινοτομίας και συμβουλευτικής σε φορείς του Δημοσίου,

υπέβαλε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση ακύρωσης κατά της υπ' αριθμ. 1315/15.1.2024 απόφασης του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης, η οποία δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ Β' 153/16.1.2024) και φέρει τον τίτλο «Καθορισμός των τεχνικών και λειτουργικών προδιαγραφών για την πιστοποίηση παρόχων λογισμικού Τεχνητής Νοημοσύνης προς χρήση σε φορείς του Δημοσίου».

Η αιτούσα εταιρεία ισχυρίζεται ότι η επίμαχη κανονιστική πράξη:

1. Θέτει υπερβολικά περιοριστικά τεχνικά πρότυπα, που ευνοούν συγκεκριμένες πολυεθνικές εταιρείες.
2. Παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, καθώς αποκλείει μικρότερες εταιρείες και start-ups από τη διαδικασία πιστοποίησης.
3. Εκδόθηκε χωρίς τη διενέργεια προηγούμενης διαβούλευσης, κατά παράβαση του άρθρου 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και της οδηγίας (ΕΕ) 2019/1024 περί ανοικτών δεδομένων.

Η αίτηση ακύρωσης κατατέθηκε στο ΣτΕ στις 16 Μαρτίου 2024.

Παράλληλα, μία εβδομάδα πριν από την άσκηση της αίτησης ακύρωσης, η εταιρεία είχε αποστείλει εξώδικη δήλωση προς το Υπουργείο, με την οποία ζητούσε την ανάκληση της πράξης και ανακοίνωνε την πρόθεσή της να προβεί σε κάθε νόμιμη ενέργεια.

Η Διοίκηση στις Απόψεις της ισχυρίζεται ότι:

- Η πράξη δεν είναι δεκτική αίτησης ακύρωσης, καθώς αποτελεί προπαρασκευαστική κανονιστική πράξη που δεν παράγει άμεσες έννομες συνέπειες.
- Η αιτούσα δεν έχει έννομο συμφέρον, γιατί δεν είχε υποβάλει αίτηση πιστοποίησης όταν ασκήθηκε η αίτηση ακύρωσης.
- Επίσης, προβάλλεται εκπρόθεσμη άσκηση της αίτησης, με το επιχείρημα ότι το κρίσιμο χρονικό σημείο έναρξης της προθεσμίας είναι η ημερομηνία έκδοσης της πράξης (15.1.2024) και όχι η δημοσίευσή της.

Ερωτήματα:

1. Προσδιορίστε τη νομική φύση της πράξης κατά της οποίας στρέφεται η αίτηση ακύρωσης. Είναι κανονιστική ή ατομική; Παράγει εκτελεστά αποτελέσματα; Είναι δεκτική αίτησης ακύρωσης;
2. Εξετάστε τη συνδρομή εννόμου συμφέροντος της αιτούσας εταιρείας. Αρκεί η ιδιότητα της επιχείρησης που ενδέχεται να επηρεαστεί στο μέλλον ή απαιτείται να έχει ήδη αιτηθεί την πιστοποίηση;
3. Εξετάστε την τυχόν εκπρόθεσμη άσκηση της αίτησης ακύρωσης. Πότε αρχίζει να τρέχει η προθεσμία στις περιπτώσεις κανονιστικών πράξεων; Ποιο το νόημα της επίδοσης ή δημοσίευσης στη διαδικασία;
4. Αν η αίτηση ακύρωσης απορριφθεί ως απαράδεκτη λόγω φύσεως της πράξης, έχει η εταιρεία άλλο ένδικο βοήθημα; Ποιο;
5. Αν αντί για να ασκηθεί αίτηση ακύρωσης ενώπιον του αρμόδιου ακυρωτικού δικαστηρίου, ασκούνταν στα πολιτικά δικαστήρια ή στο Διοικητικό Πρωτοδικείο, πώς θα αξιολογούσατε τη νομική οδό; Θα ήταν παραδεκτή; Ποια είναι η θεμελιώδης διαφορά μεταξύ προσφυγής και αίτησης ακύρωσης σε περιπτώσεις κανονιστικών πράξεων;

Απαντήσεις:

1. Νομική φύση της πράξης - Κατά πόσον είναι δεκτική αίτησης ακύρωσης

Η υπ' αριθμ. 1315/15.1.2024 απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης, δημοσιευθείσα σε ΦΕΚ, περιέχει γενικούς και αφηρημένους κανόνες δικαίου, που αφορούν το σύνολο των οικονομικών φορέων που επιθυμούν να πιστοποιηθούν για παροχή λογισμικού ΤΝ στον δημόσιο τομέα. Η πράξη είναι κανονιστικού χαρακτήρα.

Σύμφωνα με παγία νομολογία του ΣτΕ, οι κανονιστικές διοικητικές πράξεις είναι καταρχήν δεκτικές αίτησης ακύρωσης (π.χ. ΣτΕ Ολ. 1501/2014, ΣτΕ 2151/2009). Ειδικότερα, γίνονται δεκτές αυτοτελείς αιτήσεις ακύρωσης κατά κανονιστικών πράξεων όταν αυτές παράγουν άμεσες και δεσμευτικές έννομες συνέπειες, χωρίς να απαιτείται ενδιάμεση διοικητική πράξη.

Εν προκειμένω, η επίδικη απόφαση δεν αποτελεί προπαρασκευαστική ενέργεια, αλλά καθορίζει δεσμευτικά τεχνικά πρότυπα, τα οποία προϋποτίθενται για την υποβολή αιτήματος πιστοποίησης. Συνεπώς, δεν συνιστά απλό στάδιο εσωτερικής διαδικασίας, αλλά προκαλεί έννομες συνέπειες (ΣτΕ 1151/2022, ΣτΕ 3387/2016). Είναι επομένως κανονιστική, εκτελεστή και καταρχήν δεκτική αίτησης ακύρωσης. (εφόσον δεν εμπίπτει και σε μία από τις κατηγορίες των κανονιστικών μη εκτελεστών – SOS από διοικητικό δείτε τη λίστα π.χ. προκήρυξη δημοψηφίσματος, κυβερνητικές πράξεις κλπ)

2. Έννομο συμφέρον της αιτούσας εταιρείας

Το έννομο συμφέρον αποτελεί όρο παραδεκτού της αίτησης ακύρωσης (άρθρο 47 παρ. 1 π.δ. 18/1989) και πρέπει να είναι:

- Προσωπικό
- Άμεσο
- Υφιστάμενο κατά τον χρόνο άσκησης
- Ειδικό και ορισμένο

Σύμφωνα με τη νομολογία σε περιπτώσεις κανονιστικών πράξεων, το έννομο συμφέρον μπορεί να είναι δυνητικό, εφόσον ο διοικούμενος αποδεικνύει ότι πλήττεται εν δυνάμει από την εφαρμογή της πράξης (ιδίως όταν η κανονιστική πράξη τον αποτρέπει να συμμετάσχει σε διοικητική διαδικασία).

Η αιτούσα εταιρεία έχει καταστατικό σκοπό τη διάθεση λογισμικού ΤΝ στο Δημόσιο. Επομένως, αν και δεν υπέβαλε ακόμη αίτηση πιστοποίησης, επηρεάζεται ευθέως από τις προδιαγραφές που τίθενται, καθώς αυτές την αποκλείουν ή την αποθαρρύνουν. Η υποχρέωση να υποβληθεί πρώτα αίτηση πιστοποίησης θα δημιουργούσε κυκλική και υπερβολικά περιοριστική ερμηνεία του εννόμου συμφέροντος, την οποία απορρίπτει το ΣτΕ.

3. Χρονικά όρια – Εκπρόθεσμη αίτηση;

Κατά το άρθρο 46 παρ. 1 π.δ. 18/1989, η αίτηση ακύρωσης ασκείται εντός 60 ημερών από την κοινοποίηση ή δημοσίευση της προσβαλλόμενης πράξης.

Όταν πρόκειται για κανονιστική πράξη, και δη δημοσιευθείσα σε ΦΕΚ, το κρίσιμο χρονικό σημείο έναρξης είναι η δημοσίευση στο ΦΕΚ (ΣτΕ 2151/2009, ΣτΕ 2006/2011).

Στην παρούσα περίπτωση:

- ΦΕΚ δημοσιεύθηκε στις 16.1.2024
- Η αίτηση ασκήθηκε στις 16.3.2024

Η 60^η ημέρα από τη δημοσίευση είναι η 16.3.2024, δηλαδή ημέρα άσκησης της αίτησης. (εμπρόθεσμη άσκηση)

Αν το ΦΕΚ είχε δημοσιευτεί 16.5.2024, ποια θα ήταν η καταληκτική προθεσμία άσκησης αίτησης ακύρωσης;

Προσοχή! Αναστολή προθεσμιών: Αναστολή κατά την διάρκεια των δικαστικών διακοπών (1^η Ιουλίου–15 Σεπτεμβρίου) επομένως μετράμε έως την 1^η Ιουλίου και συνεχίζουμε να μετράμε τις επόμενες (δεκαπέντε εν προκειμένω) ημέρες της προθεσμίας από την 16^η Σεπτεμβρίου και μετά.

4. Αν η αίτηση απορριφθεί ως απαράδεκτη – Υπάρχει άλλο ένδικο βοήθημα;

Αν το ΣτΕ δεχθεί ότι η πράξη δεν είναι εκτελεστή, π.χ. λόγω αμιγώς προπαρασκευαστικού χαρακτήρα, τότε η αίτηση ακύρωσης θα απορριφθεί ως απαράδεκτη.

Στην περίπτωση αυτή, η εταιρεία θα πρέπει να αναμείνει την έκδοση ατομικής διοικητικής πράξης (π.χ. απόρριψη της αίτησης πιστοποίησης). Τότε, θα έχει έννομο συμφέρον να προσβάλει την ατομική πράξη με:

- Αίτηση ακύρωσης (αν εκδίδεται από Υπουργείο ή άλλο κεντρικό όργανο)
- Ή προσφυγή ουσίας ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου, αν η πράξη υπόκειται σε προσφυγή κατά τα άρθρα 63 επ. ΚΔΔ (εφόσον πρόκειται για απόφαση Διοικητικού Οργάνου με οικονομικό/διοικητικό περιεχόμενο).

5. Αν είχε κατατεθεί σε αναρμόδιο δικαστήριο;

Η αίτησης ακύρωσης ή προσφυγής σε αναρμόδιο δικαστήριο θα οδηγούσε σε απόρριψη της υπόθεσης ως απαράδεκτη. Ωστόσο δεν συμβαίνει το ίδιο με την εναλλαγή μεταξύ διαφορών ουσίας και ακυρωτικών.

- Αν η υπόθεση αφορά διοικητική διαφορά και υποβληθεί στα **πολιτικά** δικαστήρια (που δεν έχουν αρμοδιότητα για διοικητικές υποθέσεις), η αίτηση θα απορριφθεί ως απαράδεκτη λόγω αναρμοδιότητας του δικαστηρίου.
- Αν η υπόθεση αφορά διοικητική διαφορά ουσίας και ασκηθεί ενώπιον ακυρωτικού τμήματος του Διοικητικού Εφετείου (ΔΕφ.) ή του ΣτΕ, η διαφορά θα παραπεμφθεί αρμοδίως στο αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο ουσίας και αντιστρόφως.

Θεμελιώδης διαφορά μεταξύ προσφυγής και αίτησης ακύρωσης:

Οι θεμελιώδεις διαφορές μεταξύ ακυρωτικής διαφοράς και διαφοράς ουσίας εντοπίζονται κυρίως στην έκταση του ελέγχου που ασκεί το δικαστήριο και στις συνέπειες της δικαστικής απόφασης. Στις ακυρωτικές διαφορές, το δικαστήριο ελέγχει αποκλειστικά τη νομιμότητα διοικητικών πράξεων ή παραλείψεων, χωρίς να εξετάζει σε βάθος τα πραγματικά περιστατικά· περιορίζεται δηλαδή στην ύπαρξη ή όχι πλάνης περί τα πράγματα. Η απόφαση έχει διαπλαστικό χαρακτήρα και περιορίζεται στην ακύρωση της διοικητικής πράξης ή της παράλειψης.

Αντίθετα, στις διαφορές ουσίας, το δικαστήριο προβαίνει σε πλήρη έλεγχο, τόσο της νομιμότητας όσο και της ουσίας της υπόθεσης, αξιολογώντας και εκτιμώντας τα πραγματικά περιστατικά. Έχει τη δυνατότητα να αναγνωρίσει ή να διαμορφώσει δικαιώματα και υποχρεώσεις, να καταδικάσει τη διοίκηση σε χρηματική παροχή, να αποκαταστήσει τη βλάβη και εν γένει να διαμορφώσει την έννομη κατάσταση του διαδίκου. Το αίτημα σε τέτοιες διαφορές έχει συχνά καταψηφιστικό ή διαπλαστικό περιεχόμενο, και οι λόγοι που προβάλλονται σχετίζονται τόσο με νομικά όσο και με πραγματικά δεδομένα.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 11

(επιμ. Ωραιοζήλη Κουτσουπιά)

Η ανώνυμη εταιρεία «Θερμοδομή Α.Ε.», με έδρα στον Ασπρόπυργο Αττικής και αντικείμενο εργασιών την παραγωγή βιομηχανικών θερμομονωτικών υλικών, υπέστη τακτικό φορολογικό έλεγχο για τις χρήσεις 2019–2021 από την αρμόδια Δ.Ο.Υ. Ελευσίνας.

Με βάση το πόρισμα του ελέγχου, εκδόθηκε στις 12.1.2025 απόφαση επιβολής προστίμου Φ.Π.Α. ύψους 130.000 €, λόγω ανακριβούς έκδοσης τιμολογίων σε συναλλαγές με θυγατρική της στην Πολωνία. Η απόφαση επιδόθηκε στην εταιρεία στις 15.1.2025.

Στις 17.2.2025, η εταιρεία υπέβαλε ενδικοφανή προσφυγή ενώπιον της ΔΕΔ (Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών), η οποία απορρίφθηκε με απόφαση στις 25.3.2025. Η απόφαση κοινοποιήθηκε στην εταιρεία την ίδια ημέρα. Παράλληλα, στις 20.2.2025, η αρμόδια Δ.Ο.Υ. εισήλθε με κατασχετήριο στο λογαριασμό της εταιρείας στην Τράπεζα Alpha Bank για ποσό 110.000 €, επικαλούμενη επείγουσα ανάγκη προστασίας του Δημοσίου.

Η εταιρεία, στις 10.4.2025, επιθυμεί να προσβάλει και την ουσία του προστίμου, και την αναγκαστική κατάσχεση στον τραπεζικό της λογαριασμό.

Ερωτήματα:

1. Ποιο είναι το κατάλληλο ένδικο βοήθημα για την προσβολή της απόφασης επιβολής προστίμου Φ.Π.Α. μετά την απόρριψη της ενδικοφανούς προσφυγής;
2. Είναι δυνατή η προσβολή της πράξης κατάσχεσης με το ίδιο ένδικο βοήθημα ή απαιτείται άλλο; Ποιο;
3. Ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση κάθε ένδικου βοηθήματος;
4. Μπορεί η εταιρεία να ζητήσει αναστολή εκτέλεσης της κατάσχεσης; Από ποιο όργανο και με ποια διαδικασία;

Απαντήσεις:

1. Ποιο ένδικο βοήθημα κατά της απόφασης επιβολής προστίμου Φ.Π.Α.;

Σύμφωνα με τα άρθρα 63 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 4174/2013), κατά των οριστικών διοικητικών πράξεων φορολογικού χαρακτήρα, οι οποίες απορρίπτουν ενδικοφανή προσφυγή ασκείται προσφυγή ουσίας ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου ή του Διοικητικού Εφετείου ανάλογα με το ποσό. Εν προκειμένω, είναι άνω των 40.000 (επομένως Τριμελές και όχι Μονομελές) και κάτω από 150.000 επομένως μένει Πρωτοδικείο.

Εφόσον η ΔΕΔ εξέδωσε απορριπτική απόφαση στις 25.3.2025, και αυτή κοινοποιήθηκε αυθημερόν, η προσφυγή πρέπει να ασκηθεί εντός 30 ημερών, δηλαδή έως 24.4.2025 (άρθρο 66 παρ. 2 ΚΔΔ).

2. Ποιο ένδικο βοήθημα κατά της πράξης κατάσχεσης;

Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου (τραπεζικού λογαριασμού) συνιστά εκτελεστή διοικητική πράξη αναγκαστικής εκτέλεσης.

Κατά της πράξης αυτής, δεν ασκείται προσφυγή αλλά ανακοπή κατά διοικητικής εκτέλεσης (άρθρα 217 επ. ΚΔΔ), που είναι ένδικο βοήθημα διαφορετικό της προσφυγής ουσίας.

Η ανακοπή ασκείται:

- εντός 15 ημερών από την κοινοποίηση της πράξης κατάσχεσης (άρθρο 219 ΚΔΔ),
- και ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου και όχι του Μονομελούς καθώς υπερβαίνει το ποσό των σαράντα χιλιάδων (40.000) ευρώ. Καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο προς εκδίκαση των ανωτέρω διαφορών **στον δεύτερο βαθμό** είναι το **μονομελές εφετείο**, εφόσον η απαίτηση για την οποία χωρεί η εκτέλεση δεν υπερβαίνει το ποσό των σαράντα χιλιάδων (40.000) ευρώ και το **τριμελές εφετείο**, εφόσον η εν λόγω απαίτηση υπερβαίνει το ποσό αυτό.

Σκοπός της είναι να κριθεί η νομιμότητα της εκτέλεσης (τυπική – ουσιαστική).

- Για την προσφυγή ουσίας: Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο (άρθρο 6 ΚΔΔ)
- Για την ανακοπή κατάσχεσης: Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο (άρθρο 218 ΚΔΔ)

Η συγχώνευση των δύο διαδικασιών δεν είναι δυνατή, καθώς αφορούν διαφορετικά αντικείμενα και διαφορετικές διαδικασίες. Η ανακοπή έχει ειδικότερη φύση και δεν μπορεί να καλυφθεί από την προσφυγή (βλ. ΣτΕ 3917/2014, ΕφΑθ 7783/2018).

4. Αναστολή εκτέλεσης της κατάσχεσης

Η εταιρεία μπορεί να ζητήσει αναστολή εκτέλεσης:

- ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου με το κύριο ένδικο βοήθημα με αίτηση αναστολής και αίτηση προσωρινής δικαστικής προστασίας, σύμφωνα με τα άρθρα 200–206 ΚΔΔ.

Η δικαστική αναστολή ζητείται παράλληλα με την ανακοπή ή την προσφυγή, και πρέπει να αποδειχθεί:

- ανεπανόρθωτη βλάβη, ή
 - προδήλως βάσιμη προσφυγή/ ανακοπή
- **Συμπέρασμα:** Η εταιρεία μπορεί να ζητήσει δικαστική αναστολή εκτέλεσης της κατάσχεσης με αίτηση στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 205 ΚΔΔ.

Πρόσθετη Ερώτηση (ένδικο μέσα):

5. Είναι δυνατή η άσκηση έφεσης ή αναίρεσης κατά της απόφασης που θα εκδώσει το Διοικητικό Πρωτοδικείο;

Απάντηση:

Ναι. Η έφεση μπορεί να ασκηθεί κατά της απόφασης του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου, εφόσον πρόκειται για απόφαση επί προσφυγής ουσίας ή ανακοπής κατά της κατάσχεσης. Η έφεση ασκείται ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου λόγω ποσού και η προθεσμία για την άσκησή της είναι 60 ημέρες από την επίδοση της προσβαλλόμενης απόφασης (άρθρο 94 ΚΔΔ).

Η αναίρεση μπορεί να ασκηθεί μόνο κατόπιν έφεσης και έκδοσης τελεσίδικων / ανέκκλητων αποφάσεων στο Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) κατά των αποφάσεων των Διοικητικών Εφετείων, εφόσον πλήττεται το κύρος της απόφασης για λόγους ουσίας ή διαδικασίας (άρθρα 53 επ. ΠΔ 18/89). Η προθεσμία για τον ιδιώτη διάδικο (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) ορίζεται σε 60 ημέρες, που αρχίζουν από την κοινοποίηση της απόφασης σε αυτόν. Η προθεσμία για τη διάδικο διοικητική αρχή ή το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή τον προϊστάμενό τους Υπουργό, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά, ορίζεται σε 60 ημέρες, που αρχίζουν από τη χρονολογία δημοσίευσης της απόφασης.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 1

(επιμ: Μιχελόγγονας Αντώνης)

Ο Δ, διευθύνων σύμβουλος μιας ανώνυμης εταιρείας, εκδίδει στο όνομα της εταιρείας μια επιταγή αξίας 150.000 €, πληρωτέα στην τράπεζα Τ, αν και γνωρίζει ότι τα ταμειακά διαθέσιμα της εταιρείας δεν επαρκούν για την αποπληρωμή της. Ο Λ, λήπτης της επιταγής, οπισθογραφεί αυτή στον Κ, που την εμφανίζει προς πληρωμή 10 ημέρες μετά την έκδοσή της. Η Τ αρνείται την πληρωμή και ο Κ ασκεί αναγωγή κατά της εταιρείας και του Λ, αιτούμενος να εξοφληθεί, αμφότεροι όμως αρνούνται με την αιτιολογία ότι η επιταγή εμφανίστηκε για πληρωμή εκπρόθεσμα. Στο μεταξύ ο Μ, μέτοχος της εταιρείας που κατέχει το 1/10 των μετοχών, διαπιστώνει ότι η εταιρεία είναι στα πρόθυρα της κατάρρευσης, και ζητά από το ΔΣ να ασκηθεί η εταιρική αγωγή κατά του Δ, τον οποίο θεωρεί υπεύθυνο για την κατάσταση της εταιρείας, αλλά και κατά του προέδρου Π. Το ΔΣ, που αποτελείται από 5 μέλη, συνεδριάζει και αποφασίζει με την αρνητική ψήφο των Π και Δ και πλειοψηφία 3-2 να μην ασκηθεί η εταιρική αγωγή με την αιτιολογία ότι έχει μεσολαβήσει έγκριση της διαχείρισης που έλαβε χώρα κατά την αντίστοιχη εταιρική χρήση, συνεπώς η εταιρεία έχει παραιτηθεί των αξιώσεών της.

Ερωτήσεις:

- 1) Ευσταθεί ο ισχυρισμός της εταιρείας και του Λ κατά του Κ; Αν ναι, δύναται να ικανοποιηθεί ο Κ με άλλον τρόπο;
- 2) Θα άλλαζε η απάντηση στο ερώτημα 1 αν η επιταγή έφερε ημερομηνία έκδοσης 6 μήνες μετά την ημερομηνία εμφάνισής της στην Τ;
- 3) Είναι νόμιμη η άρνηση του ΔΣ;
- 4) Ευσταθεί η αιτιολογία άρνησης του ΔΣ;
- 5) Τι δύναται να πράξει ο Μ μετά την άρνηση του ΔΣ;

Απαντήσεις:

- 1) Η επιταγή που είναι εκδοθείσα και πληρωτέα στην ίδια χώρα εμφανίζεται προς πληρωμή εντός προθεσμίας οκτώ ημερών (29 Ν. 5960/1933). Κατά το άρθρο 40 Ν. 5960/1933, ο κομιστής δύναται ν' ασκήσει αναγωγή κατά των οπισθογράφων,

του εκδότη και των άλλων υποχρέων, μόνον εάν η επιταγή εμφανίστηκε προς πληρωμή εγκαίρως και δεν εξοφλήθηκε, και εάν η άρνηση της πληρωμής βεβαιούται είτε διά δημοσίου εγγράφου (διαμαρτυρικού), είτε διά δηλώσεως του πληρωτού, χρονολογουμένης και γραφομένης επί της επιταγής με σημείωση της ημέρας της εμφανίσεως, είτε διά χρονολογουμένης δηλώσεως γραφείου συμψηφισμού, βεβαιούσης ότι η επιταγή εγχειρίστηκε εγκαίρως και δεν πληρώθηκε. Σε περίπτωση όμως είτε εκπτώσεως του κομιστή είτε παραγραφής της εξ επιταγής αναγωγής, κατά του εκδότη ή κατά των οπισθογράφων είναι δυνατόν να ασκηθεί αγωγή εξ αδικαιολογήτου πλουτισμού (60 Ν. 5960/1933). Η αγωγή αυτή παραγράφεται μετά πενταετίαν από της χρονολογίας της εκδόσεως της επιταγής. Εν προκειμένω, η εμφάνιση της επιταγής προς πληρωμή έγινε εκπρόθεσμα, καθώς έχει παρέλθει διάστημα 10 ημερών από την έκδοσή της. Συνεπώς, ο Κ έχασε τα αναγωγικά του δικαιώματα κατά των λοιπών υποχρέων από την επιταγή¹²². Δύναται όμως να ασκήσει αγωγή κατά της εταιρείας και του Λ βάσει των διατάξεων 904 επ. ΑΚ περί αδικαιολογήτου πλουτισμού.

- 2) Σε αυτή την περίπτωση θα πρόκειται για μια μεταχρονολογημένη επιταγή, δηλαδή μια επιταγή που φέρει ημερομηνία εκδόσεως μεταγενέστερη της πραγματικής. Πρόκειται για μια συνήθη συναλλακτική πρακτική που αποσκοπεί στη μετατροπή της επιταγής σε μέσο πίστωσης, καθότι παρέχεται στον εκδότη χρονικό περιθώριο για να έχει διαθέσιμο το ποσό στην τράπεζα-πληρωτή. Όπως προβλέπεται στο άρθρο 28 Ν. 5960/1933, η επιταγή είναι πληρωτέα εν όψει, άμα τη εμφανίσει της, και αυτό συμβαίνει ακόμα κι όταν η επιταγή εμφανίζεται προς πληρωμή σε ημερομηνία προγενέστερη της αναγραφόμενης ως ημερομηνίας εκδόσεως. Ακόμα δηλαδή και οι μεταχρονολογημένες επιταγές, που φέρουν ψευδώς μεταγενέστερη της πραγματικής ημερομηνία εκδόσεως, μπορούν να εμφανισθούν αμέσως για πληρωμή, ακόμα και πριν την αναγραφόμενη ημερομηνία εκδόσεως¹²³.
- 3) Αρμόδιο όργανο για την άσκηση της εταιρικής αγωγής είναι το ΔΣ, το οποίο μάλιστα είναι υποχρεωμένο να ασκεί εγκαίρως, πλήρως κι επιμελώς τις αξιώσεις της εταιρείας κατά των υπαιτίων μελών, εκτός αν κρίνει ότι η μη άσκηση αυτών

¹²² Περάκης – Ρόκας, Γενικό Μέρος Εμπορικού Δικαίου – Αξιόγραφα, σελ. 431-432, 2^η Έκδοση

¹²³ Περάκης – Ρόκας, Γενικό Μέρος Εμπορικού Δικαίου – Αξιόγραφα, σελ. 424, 2^η Έκδοση

εξυπηρετεί καλύτερα το εταιρικό συμφέρον (103 Ν. 4548/2018). Σε κάθε περίπτωση, το ΔΣ οφείλει να παρέχει εξηγήσεις στους μετόχους για τυχόν μη άσκηση των αξιώσεων της εταιρείας. Περαιτέρω, βάσει του άρθρου 104 Ν. 4548/2018 μέτοχοι που εκπροσωπούν μειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου μεγαλύτερη από το 1/20 δύνανται να υποβάλουν αίτημα προς το ΔΣ για την άσκηση της εταιρικής αγωγής, στο οποίο το ΔΣ υποχρεούται να απαντήσει εντός ενός μηνός. Στην απόφαση του ΔΣ για την αποδοχή ή μη του αιτήματος της μειοψηφίας δεν έχουν δικαίωμα ψήφου τα μέλη αυτού που κατονομάζονται στην αίτηση της μειοψηφίας¹²⁴. Εν προκειμένω, οι Π και Δ, τους οποίους αφορούσε η αίτηση της μειοψηφίας, συμμετείχαν στη λήψη της απόφασης, και η ψήφος τους ήταν κρίσιμη για το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας. Ως εκ τούτου, η απόφαση απόρριψης του αιτήματος του Μ δεν ήταν νόμιμη.

4) Όπως προβλέπεται ρητά στην παρ. 7 του άρθρου 102 Ν. 4548/2018, παραίτηση ή συμβιβασμός της εταιρείας για αξιώσεις κατά μελών του ΔΣ προς αποζημίωση είναι δυνατή με απόφαση του ΔΣ μετά πάροδο δύο ετών από τη γένεση της αξίωσης και μόνο εφόσον συγκατατίθεται η ΓΣ και δεν αντitiθεται μειοψηφία που εκπροσωπεί το 1/10 του εκπροσωπούμενου στη συνέλευση κεφαλαίου. Ειδικά δε σε ό, τι αφορά την έγκριση της συνολικής διαχείρισης, στην παρ. 1 του άρθρου 108 Ν. 4548/2018 ορίζεται ρητά ότι παραίτηση της εταιρείας από αξιώσεις της κατά των μελών του ΔΣ ή άλλων προσώπων ή συμβιβασμός της εταιρείας με αυτούς μπορεί να λάβει χώρα μόνο με τις προϋποθέσεις της παραγράφου 7 του άρθρου 102, και όχι με την έγκριση της συνολικής διαχείρισης. Κατά τη δίκη για αποζημίωση της εταιρείας λόγω ευθύνης των μελών του ΔΣ συνεκτιμάται τυχόν έγκριση της συνολικής διαχείρισης¹²⁵. Ως εκ τούτου, η έγκριση της συνολικής διαχείρισης από τη ΓΣ δεν ισοδυναμεί με παραίτηση της εταιρείας από τις αξιώσεις της, ούτε είναι δυνατό να λάβει χώρα αυτή αφ' ης στιγμής δεν έχει παρέλθει διετία από τη γένεση της αξίωσης.

5) Κατά το άρθρο 104 Ν. 4548/2018, μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου έχουν δικαίωμα να υποβάλουν εγγράφως

¹²⁴ Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 345-346, 9^η Έκδοση

¹²⁵ Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 343-344, 9^η Έκδοση

προς το ΔΣ αίτηση με αντικείμενο την άσκηση της εταιρικής αγωγής. Το ΔΣ οφείλει να εξετάσει την αίτηση εντός ενός μηνός. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης ή άρνησης ή αδυναμίας του ΔΣ να απαντήσει, ή αδράνειας του ΔΣ να ασκήσει την αγωγή, οι αιτούντες μέτοχοι δύνανται να αιτηθούν από το δικαστήριο το διορισμό ειδικού εκπροσώπου αποκλειστικά για την άσκηση της εταιρικής αγωγής, με μοναδική αποστολή την διεξαγωγή της δίκης κατά των υπαιτίων μελών του ΔΣ και την εκπροσώπηση της εταιρείας στη δίκη, κατά το άρθρο 105 Ν. 4548/2018 ¹²⁶. Συνεπώς, μετά την απόρριψη του αιτήματός του ο Μ που κατέχει ποσοστό μεγαλύτερο του 1/20 του μετοχικού κεφαλαίου δύναται να αιτηθεί το διορισμό ειδικού εκπροσώπου από το δικαστήριο.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 2

(επιμ: Μιχελόγγονας Αντώνης)

Οι Α και Β αποφασίζουν τη σύσταση μιας ΑΕ με σκοπό την παροχή υπηρεσιών διδασκαλίας ξένων γλωσσών στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Ο Α έχει το 51% του μετοχικού κεφαλαίου, ενώ πριν τη σύσταση της εταιρείας είχε μισθώσει ένα ακίνητο στην Αθήνα προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως φροντιστήριο από την εταιρεία. Ένα χρόνο μετά ο εκμισθωτής ζητά την καταβολή του ετήσιου μισθώματος, όταν όμως ο Α απευθύνεται στο διευθύνοντα σύμβουλο Δ, αυτός του απαντά γραπτώς ότι για την καταβολή ευθύνεται ο ίδιος και όχι η εταιρεία, καθότι η μίσθωση συνήφθη πριν τη σύσταση της εταιρείας. Οι Α και Β επισκέπτονται ένα δικηγόρο και ρωτούν αν είναι δυνατό να παύσουν τον Δ από τα καθήκοντά του την επομένη κιάλας ημέρα.

Ερωτήσεις:

- 1) Ποια εμπορική πράξη διενεργείται από την εταιρεία;
- 2) Είναι εμπορική πράξη η μίσθωση των ακινήτων;
- 3) Ευσταθεί ο ισχυρισμός του Δ;
- 4) Μπορεί ο Α να ανακαλέσει τον Δ από τη θέση του διευθύνοντος συμβούλου;

¹²⁶ Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 345-347, 9^η Έκδοση

Απαντήσεις:

- 1) Κατά το άρθρο 2 ΔΑΕ, «Ο νόμος θεωρεί πράξεις εμπορικής: ... Πάσαν επιχείρησιν προμηθείας, πρακτορείας, πλειστηριάσεως και δημοσίων θεαμάτων...». Επιχείρηση πρακτορείας κατά τη κρατούσα άποψη είναι η έναντι ανταλλάγματος ανάληψη υποχρέωσης παροχής στο κοινό κάθε φύσης ιδιωτικών υπηρεσιών¹²⁷. Ουσιαστικά στην έννοια της πρακτορείας περιλαμβάνεται κάθε είδους παροχή υπηρεσιών που δεν καταλαμβάνεται από άλλη, ειδικότερη εμπορική πράξη, ούτε εμπίπτει στις εξαιρέσεις που θέτει ο νόμος, και ταυτόχρονα συγκεντρώνει τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά της εμπορικότητας (διαμεσολάβηση, προσφορά προς το κοινό κοκ). Οι υπηρεσίες των φροντιστηρίων ξένων γλωσσών έχει κριθεί από τη νομολογία ότι εμπίπτουν στην έννοια της επιχείρησης πρακτορείας¹²⁸, κι ως εκ τούτου συνιστούν πρωτότυπα εμπορική πράξη.
- 2) Ο νόμος εξαιρεί τα ακίνητα από την εμπορία, καθότι αναφέρεται μόνο σε κινητά πράγματα ως εμπορεύσιμα αγαθά. Είναι όμως δυνατόν πράξη επί ακινήτων να καθίσταται εμπορική με παράγωγο τρόπο, εφόσον συνδέεται οικονομικά με άλλη εμπορική πράξη, οπότε κατ' εφαρμογή της αρχής του παρεπομένου επιβάλλεται η ομοιόμορφη νομική αντιμετώπισή τους. Μάλιστα, σε αυτή την περίπτωση η κύρια και η παρεπόμενη πράξη δεν είναι αναγκαίο να διενεργούνται από το ίδιο πρόσωπο, ενώ είναι δυνατό η εμπορική πράξη να μην έχει ακόμα συμβεί, αλλά να πιθανολογείται απλά ότι θα συμβεί στο μέλλον. Το αυτό έχει κριθεί ότι ισχύει και σε περίπτωση μίσθωσης ακινήτου με σκοπό τη διενέργεια σε αυτό εμπορικής δραστηριότητας¹²⁹. Συνεπώς, η μίσθωση των ακινήτων ήταν παράγωγα εξ' αντικειμένου εμπορική πράξη, ως παρεπόμενη της παροχής υπηρεσιών διδασκαλίας ξένων γλωσσών από φροντιστήριο.
- 3) Σύμφωνα με το άρθρο 10 Ν. 4548/2018, πρόσωπα που έχουν ενεργήσει και έχουν αναλάβει υποχρεώσεις στο όνομα υπό ίδρυση ανώνυμης εταιρείας ευθύνονται για τις πράξεις αυτές απεριόριστα και εις ολόκληρον, εκτός αν η εταιρεία αναλάβει μέσα σε τρεις μήνες από τη σύστασή της τις ως άνω υποχρεώσεις, οπότε ευθύνεται

¹²⁷ Ψυχομάνης., Εμπορικό δίκαιο, γενικό μέρος, σελ. 116

¹²⁸ Περάκης – Ρόκας, Γενικό Μέρος Εμπορικού Δικαίου – Αξιόγραφα, σελ. 86, 2^η Έκδοση

¹²⁹ Περάκης – Ρόκας, Γενικό Μέρος Εμπορικού Δικαίου – Αξιόγραφα, σελ. 104-106, 2^η Έκδοση

μόνο η ίδια για την εκπλήρωσή τους. Συνεπώς οι υποχρεώσεις από την ίδρυση της εταιρείας δε βαρύνουν αυτόματα την εταιρεία, παρά μόνο αν τις αναλάβει το ΔΣ¹³⁰. Από το ιστορικό του πρακτικού δεν προκύπτει ανάληψη των υποχρεώσεων καταβολής των μισθωμάτων από την εταιρεία, συνεπώς ο ισχυρισμός του Δ ευσταθεί και για την καταβολή των μισθωμάτων ευθύνεται ο Α που έχει συμβληθεί ως μισθωτής.

- 4) Ο νόμος δεν ορίζει κάποια ειδική διαδικασία για την ανάκληση μέλους του ΔΣ. Ορίζει όμως, στην παρ. 2 του άρθρου 77, ότι τα μέλη του ΔΣ, μέτοχοι ή μη μέτοχοι, είναι πάντοτε επανεκλέξιμοι και ελεύθερα ανακλητοί. Ως εκ τούτου, τα μέλη του ΔΣ είναι ελεύθερα ανακλητά, ελλείψει δε ειδικότερων διατάξεων, συνάγεται ότι η ανάκληση γίνεται με τον ίδιο τρόπο που έγινε η εκλογή, ήτοι με απόφαση της ΓΣ, αυτό δε ισχύει ακόμα και για τα μέλη που έχουν αυξημένες αρμοδιότητες, όπως ο διευθύνων σύμβουλος¹³¹. Ως εκ τούτου, ο Δ δύναται να ανακληθεί από τη ΓΣ με νεότερη απόφασή της. Η ΓΣ βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτήν μέτοχοι εκπροσωπούντες το 1/5 τουλάχιστον του καταβεβλημένου κεφαλαίου (130 Ν. 4548/2018) και οι αποφάσεις της λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των εκπροσωπούμενων σε αυτή ψήφων (132 Ν. 4548/2018). Η ΓΣ μπορεί να συγκληθεί και κατόπιν αιτήματος της μειοψηφίας, σύμφωνα με το άρθρο 141 Ν. 4548/2018. Συγκεκριμένα, με αίτηση μετόχων που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου κεφαλαίου, το ΔΣ υποχρεούται να συγκαλεί έκτακτη ΓΣ των μετόχων με το αιτηθέν αντικείμενο της ημερήσιας διάταξης, ορίζοντας ημέρα συνεδρίασης που δεν πρέπει να απέχει περισσότερο από 45 ημέρες από την ημερομηνία επίδοσης της αίτησης. Αν δε συγκληθεί ΓΣ μέσα σε 20 ημέρες από την επίδοση της αίτησης, η σύγκληση διενεργείται από τους αιτούντες μετόχους με δαπάνες της εταιρείας, με απόφαση του δικαστηρίου που εκδίδεται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων¹³². Δεδομένου λοιπόν ότι ο Α ελέγχει το

¹³⁰ Αλεξανδρίδου, Δίκαιο Εμπορικών Εταιρειών, σελ. 254-255, 2^η Έκδοση, Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 238-239, 9^η Έκδοση

¹³¹ Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 294-295, 9^η Έκδοση

¹³² Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 437-438, 9^η Έκδοση

51% του μετοχικού κεφαλαίου, έχει το αναγκαίο ποσοστό για να συγκαλέσει τη ΓΣ (ακόμα και χωρίς τη σύμπραξη του ΔΣ) και να λάβει απόφαση με την απαιτούμενη απαρτία και πλειοψηφία για την ανάκληση του υφισταμένου ΔΣ και την εκλογή νέου.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 3

(επιμ: Μιχελόγγονας Αντώνης)

Ο Α είναι κύριος του 10% των μετοχών της εταιρείας «Χ ΑΕ», η ΓΣ των μετόχων της οποίας έχει προγραμματιστεί να συνεδριάσει εκτάκτως στις 13.11.2023 με θέμα την έγκριση σύναψης δανείου της εταιρείας στον πρόεδρο του ΔΣ Π. Στις 06.11.2023 ο Α αποστέλλει γραπτό αίτημα στον Π με το οποίο αιτείται να του παρασχεθούν πληροφορίες για τους όρους του δανείου. Στις 12.11.2023 ο Α δεν έχει λάβει κάποια απάντηση.

Ερωτήσεις:

- 1) Υπάρχει τρόπος να εμποδίσει ο Α τη συνεδρίαση της ΓΣ;
- 2) Είναι δυνατή η σύναψη του δανείου χωρίς έγκριση της ΓΣ;
- 3) Αν η ΓΣ συνεδριάσει κανονικά, μπορεί να στραφεί με κάποιον τρόπο κατά της απόφασης που θα εκδοθεί;
- 4) Θα άλλαζε η απάντηση στο προηγούμενο ερώτημα αν η πρόσκληση της ΓΣ δεν είχε δημοσιευθεί στο ΓΕΜΗ;

Απαντήσεις:

- 1) Βάσει της παρ. 5 του άρθρου 141 Ν. 4548/2018, με αίτηση μετόχου ή μετόχων που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου κεφαλαίου, ο πρόεδρος της ΓΣ υποχρεούται να αναβάλει μία μόνο φορά τη λήψη αποφάσεων για όλα ή ορισμένα θέματα, ορίζοντας ημέρα συνέχισης της συνεδρίασης, αυτήν που ορίζεται στην αίτηση των μετόχων, η οποία όμως δεν μπορεί να απέχει περισσότερο από 20 ημέρες από τη χρονολογία της αναβολής. Πρόκειται για ένα δικαίωμα που

παρέχεται στη μειοψηφία των μετόχων ώστε να έχει τη δυνατότητα πληρέστερης ενημέρωσης και προετοιμασίας¹³³. Δεδομένου ότι ο Α κατέχει μόνος του ποσοστό μεγαλύτερο του 1/20, ο πρόεδρος της ΓΣ θα είναι υποχρεωμένος να αποδεχθεί το αίτημά του και να αναβάλλει τη συνεδρίαση.

- 2) Η σύναψη συμβάσεων της εταιρείας με συνδεδεμένα μέρη απαγορεύεται, εκτός αν υπάρχει σχετική έγκριση του ΔΣ ή της ΓΣ, που λαμβάνει την προβλεπόμενη στο νόμο δημοσιότητα στο ΓΕΜΗ, από την οποία εκκινεί προθεσμία 10 ημερών, οπότε μέτοχοι που εκπροσωπούν τουλάχιστον το 1/20 του μετοχικού κεφαλαίου μπορούν να ζητήσουν την διενέργεια ΓΣ (99-100 Ν. 4548/2018). Η ρύθμιση αυτή καταλαμβάνει και τις συμβάσεις δανείων προς τα μέλη του ΔΣ, που ρητά θεωρούνται συνδεδεμένα μέρη από το νόμο, η έγκριση όμως της ΓΣ δεν απαιτείται σε κάθε περίπτωση τέτοιας σύμβασης, παρά μόνο όταν το αιτηθούν μέτοχοι που εκπροσωπούν τουλάχιστον το 1/20 του μετοχικού κεφαλαίου (100 Ν. 4548/2018)¹³⁴. Από το ιστορικό του πρακτικού δεν προκύπτει ότι η ΓΣ συνεδριάζει για να παράσχει έγκριση κατόπιν σχετικής αίτησης μετόχων. Ως εκ τούτου, η σύμβαση θα μπορούσε να συναφθεί και μόνο με την έγκριση του ΔΣ.
- 3) Κατά την παρ. 6 του άρθρου 141 Ν. 4548/2018, οποιοσδήποτε μέτοχος δύναται πέντε τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν τη ΓΣ να υποβάλει αίτηση προς την εταιρεία να του δοθούν πληροφορίες σχετικές με τα θέματα της ημερήσιας διάταξης¹³⁵. Όπως ορίζεται ρητά στις παρ. 2 και 3 του άρθρου 137 Ν. 4548/2018, η απόφαση που λαμβάνεται χωρίς να παρασχεθούν οφειλόμενες πληροφορίες που αφορούν το θέμα της ληφθείσας απόφασης, και ζητήθηκαν κατά το άρθρο 141 από μετόχους, είναι ακυρώσιμη, δηλαδή δύναται να ακυρωθεί αν το ζητήσουν με άσκηση αγωγής οι μέτοχοι που αιτήθηκαν την παροχή των πληροφοριών, εφόσον συγκεντρώνουν ποσοστό μεγαλύτερο του 1/20 του μετοχικού κεφαλαίου¹³⁶. Συνεπώς, αν η ΓΣ συνεδριάσει χωρίς να έχουν χορηγηθεί στον Α οι απαιτούμενες πληροφορίες, ο Α θα δύναται να αιτηθεί δικαστικά την ακύρωσή της.

¹³³ Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 434-435, 9^η Έκδοση

¹³⁴ Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 304-306, 9^η Έκδοση

¹³⁵ Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 432, 9^η Έκδοση

¹³⁶ Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 274, 9^η Έκδοση

- 4) Βάσει του άρθρου 138 Ν. 4548/2018, σε περίπτωση που δεν υπήρξε σύγκληση της ΓΣ η απόφαση είναι άκυρη. Θεωρείται ότι δε συγκλήθηκε η ΓΣ, αν δεν υπήρξε πρόσκληση προερχόμενη από την εταιρεία (από το ΔΣ ή μέλος του ή από μετόχους κατά το άρθρο 141 Ν. 4548/2018) και περιέχουσα τουλάχιστον ένδειξη της ημερομηνίας και του τόπου της ΓΣ, που δημοσιεύθηκε κατά τον νόμο και το καταστατικό. Η ακυρότητα δύναται να προβληθεί, δικαστικώς ή εξωδίκως, εντός αποσβεστικής προθεσμίας ενός έτους από τη λήψη της απόφασης ή την καταχώριση αυτής στο Γ.Ε.ΜΗ¹³⁷.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 4

(επιμ: Μιχελόγγονας Αντώνης)

Ο Ε κατέχει το 20% μιας ετερόρρυθμης εταιρείας, ως ομόρρυθμος εταίρος. Στις 10.09.2023 μεταβιβάζει την εταιρική του συμμετοχή στον Ζ, με τη συναίνεση των υπολοίπων εταίρων. Στις 10.11.2023 η εταιρεία αγοράζει από τον Α μερικά έπιπλα για τα γραφεία της, και για την πληρωμή αυτού εκδίδει συναλλαγματική πληρωτέα από τον οφειλέτη της Π ένα μήνα μετά την έκδοση. Ο Α οπισθογράφησε τη συναλλαγματική στον Ο, που την οπισθογράφησε στον Κ με τριτεγγύηση του Τ. Ο Κ εμφάνισε τη συναλλαγματική στις 15.12.2023, αλλά ο Π αρνήθηκε να πληρώσει.

Ερωτήσεις:

- 1) Η μεταβίβαση της εταιρικής συμμετοχής συνιστά εμπορική πράξη;
- 2) Είναι νόμιμη η μεταβίβαση όπως έγινε;
- 3) Κατά ποιων δύναται να στραφεί ο Κ για την πληρωμή του;
- 4) Ευθύνονται ο Ε και ο ετερόρρυθμος εταίρος Η έναντι του Α για την αξίωση αυτού από τη σύμβαση πώλησης;

Απαντήσεις:

- 1) Η εμπορικότητα της εταιρίας δεν θεμελιώνει εμπορική ιδιότητα των εταίρων, καθώς η εταιρία ως νομικό πρόσωπο έχει αυτοτέλεια έναντι των μελών της. Η εμπορικότητα απόκτησης εταιρικής συμμετοχής εξαρτάται από το είδος της

¹³⁷ Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 278-279, 9^η Έκδοση

εταιρείας, και συγκεκριμένα από τις προσωπικές συνέπειες που έχει για τον αποκτώντα. Εξαιρέση γινόταν δεκτή μέχρι και πρόσφατα ως προς τους εταίρους της ΟΕ και τους ομόρρυθμους εταίρους της ΕΕ, οι οποίοι κατά την κρατούσα άποψη καθίσταντο έμποροι εκ μόνου του γεγονότος της συμμετοχής τους στις εν λόγω εταιρίες. Μετά τη μη πρόβλεψη στον ισχύοντα ΠτΚ (ν. 4738/2020) της συμπτώχευσης των ομορρύθμων εταίρων επί πτώχευσης προσωπικής εμπορικής εταιρίας και τη μη πρόβλεψη στο ν. 4919/2022 περί Γ.Ε.ΜΗ. υποχρέωσης εγγραφής στο Γ.Ε.ΜΗ. των ομορρύθμων εταίρων, θα πρέπει να απορριφθεί η άποψη αυτή, η οποία δεν βρίσκει πλέον κανένα έρεισμα στο νόμο ¹³⁸.

- 2) Σε ό, τι αφορά τη μεταβίβαση της εταιρικής συμμετοχής στην ΕΕ, εφόσον δεν υπάρχει ειδική ρύθμιση εφαρμόζονται οι διατάξεις για την ομόρρυθμη εταιρεία (271 παρ. 2 Ν. 4072/2012). Η εταιρική συμμετοχή μεταβιβάζεται ολικά ή μερικά, αν αυτό είτε προβλέπεται στην εταιρική σύμβαση είτε συναινούν όλοι οι εταίροι (256 Ν. 4072/2012). Λόγω του προσωπικού χαρακτήρα της ΕΕ, η εταιρική συμμετοχή δεν είναι ελεύθερα μεταβιβαστή, καθόσον οι λοιποί εταίροι πρέπει να προστατευθούν από τη συμμετοχή στην εταιρεία προσώπων που δεν τυγχάνουν της αποδοχής τους. Η μεταβίβαση, ολική ή μερική, της εταιρικής συμμετοχής επιτρέπεται εφόσον υπάρχει συγκατάθεση των εταίρων ¹³⁹. Εν προκειμένω, δεν προκύπτει από το ιστορικό αντίθεση κάποιου από τους εταίρους με τη μεταβίβαση, συνεπώς αυτή έγινε νόμιμα, θα ολοκληρωθεί όμως όταν λάβει χώρα η αναγκαία τροποποίηση του καταστατικού. Η πρόβλεψη ή όχι σχετικής δυνατότητας στην εταιρική σύμβαση δεν επηρεάζει.
- 3) Εάν δεν έλαβε χώρα πληρωμή της συναλλαγματικής, ο κομιστής δύναται να ασκήσει αναγωγή κατά του οπισθογράφου, του εκδότη και των λοιπών υποχρέων (43 Ν. 5325/1932), που ευθύνονται όλοι απέναντί του εις ολόκληρον ¹⁴⁰. Κατά το άρθρο 38 Ν. 5323/1933, η εμφάνιση για πληρωμή συναλλαγματικής πληρωτέας σε ρητή ημέρα πρέπει να γίνει είτε την ημέρα λήξεως είτε μία από τις επόμενες

¹³⁸ Σωτηρόπουλος Γ, Προσωπικές εταιρείες, σελ. 43, Νομική Βιβλιοθήκη, 2023

¹³⁹ Αλεξανδρίδου, Δίκαιο Εμπορικών Εταιρειών, σελ. 165-166, 2^η Έκδοση, Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 145, 9^η Έκδοση

¹⁴⁰ Περάκης – Ρόκας, Γενικό Μέρος Εμπορικού Δικαίου – Αξιόγραφα, σελ. 408-409, 2^η Έκδοση

δύο εργάσιμες ημέρες, σε περίπτωση δε εκπρόθεσμης εμφάνισης της συναλλαγματικής ο οφειλέτης χάνει τα αναγωγικά του δικαιώματα κατά των άλλων υποχρέων (53 Ν. 5325/1932) ¹⁴¹, δύναται όμως υπό προϋποθέσεις να ασκήσει αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού κατά του εκδότη, του αποδέκτη και των οπισθογράφων της συναλλαγματικής, όχι όμως κατά του τριτεγγυητή ¹⁴². Εν προκειμένω, η εμφάνιση της συναλλαγματικής προς πληρωμή έγινε από τον Κ σε χρόνο μεταγενέστερο των επομένων δύο εργασίμων ημερών της 10.12.2023, ότε και έληγε, συνεπώς επέφερε απώλεια των αναγωγικών του δικαιωμάτων και δύναται πλέον μόνο να ασκήσει αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού κατά της εταιρείας, του Α και του Ο, όχι όμως κατά του Γ.

- 4) Ο ετερόρρυθμος εταίρος που έχει καταβάλει στην εταιρεία την εισφορά του δεν ευθύνεται έναντι των εταιρικών δανειστών για τα χρέη της εταιρείας, αν δε δεν την έχει καταβάλει ευθύνεται προσωπικά έναντι των εταιρικών δανειστών μόνο μέχρι του ποσού της εισφοράς του, σε περίπτωση δε που πρόκειται για το νεοεισερχόμενο εταίρο, αυτός δεν έχει ευθύνη έναντι των εταιρικών δανειστών αν ο μεταβιβάζων είχε καταβάλει την εισφορά του ¹⁴³. Ο ομόρρυθμος εταίρος που αποχωρεί από την εταιρεία συνεχίζει να ευθύνεται για τις εταιρικές υποχρεώσεις που είχαν γεννηθεί μέχρι τη δημοσίευση της αποχώρησής του ¹⁴⁴. Δεδομένου ότι η εταιρική υποχρέωση από την πώληση γεννήθηκε μετά την αποχώρηση του Ε, και ότι από το ιστορικό του πρακτικού δεν προκύπτει μη καταβολή της αξίας της εταιρικής συμμετοχής του Η, ούτε ο Ε ούτε ο Η ευθύνονται έναντι του Α για τη σύμβαση πώλησης.

¹⁴¹ Περράκης – Ρόκας, Γενικό Μέρος Εμπορικού Δικαίου – Αξιόγραφα, σελ. 470, 2^η Έκδοση

¹⁴² Περράκης – Ρόκας, Γενικό Μέρος Εμπορικού Δικαίου – Αξιόγραφα, σελ. 491-493, 2^η Έκδοση

¹⁴³ Αλεξανδρίδου, Δίκαιο Εμπορικών Εταιρειών, σελ. 164, 2^η Έκδοση, Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 145, 9^η Έκδοση

¹⁴⁴ Ρόκας, Εμπορικές Εταιρίες, σελ. 141, 9^η Έκδοση, Ψυχομάνης, Δίκαιο Εμπορικών Εταιρειών, σελ. 161, Έκδοση 2013

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 5

(επιμ: Μιχελόγγονας Αντώνης)

Οι Β, Γ και Δ έχουν συστήσει μεταξύ τους την "Β, Γ, Δ Ο.Ε", που αντικείμενο έχει την εμπορία βιβλίων. Στα πλαίσια της δραστηριότητας της η εταιρεία προμηθεύεται 500 αντίτυπα ενός βιβλίου από τον εκδοτικό οίκο Ε, για την πληρωμή του οποίου εκδίδει συναλλαγματική σε διαταγή του Δ, με εντολή πληρωμής 5.000 € από τον Π. Στη συναλλαγματική δεν αναγράφεται ο χρόνος λήξης. Ορίζεται επίσης ότι το ποσό αυτής θα είναι έντοκο. Τη συναλλαγματική υπογράφει μόνος ο Β. Ο Ε οπισθογραφεί τη συναλλαγματική στον Α, που με τη σειρά του την οπισθογραφεί στο Ζ, θέτοντας ταυτόχρονα απαγόρευση νέας οπισθογράφησης. Ο Ζ οπισθογραφεί εκ νέου τη συναλλαγματική με τη ρήτρα «κατά πληρεξουσιότητα», στον Η, που την εμφανίζει προς αποδοχή στον Π. Ο Π την αποδέχεται μόνο για 4.000 €.

Ερωτήσεις:

- 1) Είναι έγκυρη η συναλλαγματική χωρίς την αναγραφή χρόνου λήξης;
- 2) Ορθά ορίζεται το ποσό ως έντοκο;
- 3) Δεσμεύεται η Ο.Ε από την επιταγή δυνάμει της υπογραφής του Β; Θα άλλαζε η απάντηση αν η εταιρική σύμβαση προέβλεπε εκπροσώπηση μόνο από τον Γ;
- 4) Δύναται ο Η να εμφανίσει τα συναλλαγματική προς αποδοχή;
- 5) Μετά τη μερική αποδοχή της συναλλαγματικής ο Η στρέφεται κατά της ΟΕ για το υπόλοιπο, ο Β όμως ισχυρίζεται ότι κατά την έκδοσή της η συναλλαγματική δεν ανέγραφε ποσό και παρουσιάζει γραπτή συμφωνία με τον Ε που λέει ότι η συναλλαγματική θα άξιζε μόνο 4.000 €. Είναι ορθός ο ισχυρισμός;
- 6) Μπορεί ο Η να απαιτήσει την καταβολή του υπολοίπου από τον Ε;

Απαντήσεις:

- 1) Όπως ορίζεται στο άρθρο 2 Ν. 5325/1932, κατ' εξαίρεση η μη αναφορά χρόνου λήξεως της συναλλαγματικής δεν καθιστά αυτήν άκυρη, αλλά θεωρείται πληρωτέα εν όψει.

- 2) Σύμφωνα με το άρθρο 5 του ίδιου νόμου, επί συναλλαγματικής πληρωτέας εν όψει είναι δυνατόν το ποσόν αυτής να οριστεί έντοκο.
- 3) Βάσει του άρθρου 257 Ν. 4072/2012, κάθε ομόρρυθμος εταίρος έχει δικαίωμα και υποχρέωση εκπροσώπησης της εταιρείας (αρχή της ατομικής εκπροσώπησης), με την προϋπόθεση ότι η σχετική πράξη εκπροσώπησης εμπίπτει στον εταιρικό σκοπό. Συνεπώς, εν προκειμένω ο Β εκπροσωπούσε την εταιρεία. Όπως ορίζεται στο ίδιο άρθρο, η εταιρική σύμβαση δύναται να ορίζει διαφορετικά ως προς την εκπροσώπηση, συνεπώς μπορεί και να περιορίζει την εκπροσωπευτική εξουσία των εταίρων, οι περιορισμοί αυτοί όμως δεν προβάλλονται κατά τρίτων. Στο σημείο αυτό ωστόσο πρέπει να γίνει η διάκριση ότι η έννοια του περιορισμού της εκπροσωπευτικής εξουσίας διαφέρει από την έννοια της πλήρους έλλειψης αυτής (δεν είναι δυνατό να περιοριστεί κάτι που δεν υφίσταται). Εν προκειμένω, η εταιρική σύμβαση αποκλείει πλήρως τον Β από την εκπροσώπηση της εταιρείας. Συνεπώς δεν πρόκειται για περιορισμό της (υφιστάμενης) εκπροσωπευτικής εξουσίας, αλλά για πλήρη στέρηση αυτής, η οποία είναι δυνατό να προβληθεί στους τρίτους.
- 4) Κατά το άρθρο 18 του ίδιου νόμου, η οπισθογράφιση με τη ρήτρα «κατά πληρεξουσιότητα» δίνει στον κομιστή τη δυνατότητα να ασκήσει όλα τα εκ της συναλλαγματικής δικαιώματα, εκτός της περαιτέρω οπισθογράφισης. Αυτό περιλαμβάνει και την εμφάνιση προς αποδοχή.
- 5) Όπως ορίζεται στο άρθρο 10 του νόμου, η συμπλήρωση της συναλλαγματικής με τρόπο αντίθετο των συμφωνιών των μερών δεν αντιτάσσεται κατά του κομιστού, εκτός αν αυτός βαρύνεται με κακή πίστη ή βαρύ πταίσμα, στοιχεία που από το ιστορικό του εν προκειμένω πρακτικού δε φαίνεται να συντρέχουν.
- 6) Όπως ορίζεται στο άρθρο 43 του νόμου, σε περίπτωση μερικής άρνησης αποδοχής της συναλλαγματικής, όπως εν προκειμένω, ο κομιστής δύναται να ασκήσει αναγωγή κατά των υπόχρεων, στους οποίους περιλαμβάνεται και η ΟΕ (εκδότης). Εν προκειμένω ωστόσο, από το ιστορικό του πρακτικού δεν προκύπτει η σύνταξη διαμαρτυρικού (άρθρο 44) και η διενέργεια των αναγκαίων ειδοποιήσεων (άρθρο 45), ούτε η ύπαρξη ρήτρας που επιφέρει την απαλλαγή από τις υποχρεώσεις αυτές (άρθρο 46). Συνεπώς, αν ο Η απαιτήσει την καταβολή του υπολοίπου από την ΟΕ χωρίς να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις αυτές, η ΟΕ δεν υποχρεούται να πληρώσει.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 6

(επιμ: Μουρτζά Κατερίνα)

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ανώνυμης εταιρείας «123 Α.Ε.», η οποία έχει συνολικά δώδεκα (12) μετόχους , αποτελείται από πέντε (5) μέλη με πρόεδρο τον Κ.Δ.

Ο Πρόεδρος, Κ.Δ., ενημέρωσε τους μετόχους μέσω email για την Τακτική Γενική Συνέλευση (ΤΓΣ) για την εταιρική χρήση 2023. Στη συνέλευση, που πραγματοποιήθηκε εντός σύντομου χρονικού διαστήματος από την πρόσκληση, παρέστησαν συνολικά εννέα (9) από τους δώδεκα (12) μετόχους της Εταιρείας. Μεταξύ άλλων, αποφασίστηκε η εκλογή ελεγκτών για την επόμενη οικονομική χρήση.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ανώνυμης εταιρείας «456 Α.Ε.», της οποίας προμηθεύτρια είναι η Εταιρεία «123 Α.Ε.», αποφάσισε να εκχωρήσει αρμοδιότητα για την υπογραφή επιταγών στον πρόεδρο του Δ.Σ. σε συνδυασμό με άλλο μέλος του Δ.Σ., ώστε να δεσμεύουν την εταιρεία μόνο με από κοινού υπογραφή.

Η «456 Α.Ε.» εκδίδει επιταγή προς την «123 Α.Ε.», την οποία υπογράφει μόνο ο πρόεδρος, Μ.Θ. Η επιταγή προσκομίζεται από καλόπιστο τρίτο στην τράπεζα για είσπραξη, όμως η «456 Α.Ε.» έχει δώσει εντολή να μην πληρωθεί, ισχυριζόμενη ότι η επιταγή δεν είναι έγκυρη, διότι λείπει η δεύτερη υπογραφή που απαιτείται ώστε να δεσμεύεται η εταιρεία.

Ερωτήσεις:

1. Είναι νόμιμη η διαδικασία σύγκλησης της ΤΓΣ; Οι αποφάσεις της είναι νομικά δεσμευτικές; Μπορεί να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα των μη νομικά δεσμευτικών αποφάσεων;
2. Θα μπορούσαν να προκύψουν αμφιβολίες σχετικά με την εγκυρότητα της εκλογής των ελεγκτών, εφόσον η πρόσκληση των μετόχων έγινε μόνο μέσω email και χωρίς να τηρηθούν άλλες διαδικασίες ενημέρωσης; Μέχρι πότε θα έπρεπε να έχει δημοσιευθεί η πρόσκληση της ΤΓΣ στη μερίδα της εταιρείας «123 Α.Ε.» ώστε να είναι νόμιμη η σύγκληση;
3. Αν η πρόσκληση της ΤΓΣ είχε δημοσιευθεί σύμφωνα με το νόμο και το καταστατικό της εταιρείας, θα είχε κάποιο νομικό ελάττωμα η απόφαση της γενικής συνέλευσης να εκλέξει ελεγκτές;

4. Είναι νομικά βάσιμη η άρνηση της «456 Α.Ε.» να πληρώσει την επιταγή με το αιτιολογικό ότι δεν υπογράφηκε από δύο εξουσιοδοτημένα πρόσωπα, όπως προβλέπεται από το καταστατικό της;

Απαντήσεις

1. Η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, που συγκλήθηκε χωρίς να τηρηθούν οι νόμιμες διαδικασίες, θεωρείται άκυρη σύμφωνα με το άρθρο 138 § 1 του Ν. 4548/2018 (έλλειψη σύγκλησης). Αυτό ισχύει εκτός αν πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, όπως η κατά νόμο δημοσίευση της πρόσκλησης στο ΓΕΜΗ (άρθρο 138 § 2 του Ν. 4548/2018), οπότε θεωρείται ότι υφίσταται μεν σύγκληση, αλλά δεν έχει λάβει χώρα νόμιμα, όπερ συνεπάγεται ακυρωσία και όχι ακυρότητα της απόφασης. Στην παρούσα περίπτωση, η πρόσκληση δεν δημοσιεύθηκε, γεγονός που απαιτείται για να υφίσταται σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης και να μην είναι άκυρη η απόφαση. Έτσι, η εταιρεία δεν δεσμεύεται νομικά από την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης που εξέλεξε τους ελεγκτές, λόγω της έλλειψης της απαιτούμενης δημοσίευσης της πρόσκλησης. Η μη δεσμευτικότητα των αποφάσεων σε περίπτωση παράτυπης σύγκλησης ΤΓΣ (είτε έλλειψης σύγκλησης είτε μη νόμιμης σύγκλησης) μπορεί να ιαθεί στην περίπτωση της καθολικής γενικής συνέλευσης (άρ. 121 § 5 ν. 4548/2018), όταν δηλαδή παρίστανται μέτοχοι που εκπροσωπούν το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου και κανείς δεν φέρνει αντίρρηση ως προς τη λήψη απόφασης.
2. Δεδομένου ότι η ενημέρωση προς τους μετόχους πραγματοποιήθηκε αποκλειστικά μέσω email και δεν τηρήθηκε η προβλεπόμενη διαδικασία δημοσίευσης στο ΓΕΜΗ, η απόφαση είναι άκυρη ως εκτέθηκε στο πρώτο ερώτημα. Αυτό οφείλεται στην παραβίαση της προϋπόθεσης του άρθρου 138 § 2 του Ν. 4548/2018. Ακόμα όμως και αν είχε λάβει χώρα δημοσίευση της πρόσκλησης, η απόφαση θα ήταν ακυρώσιμη σύμφωνα με το άρθρο 137, λόγω ελαττώματος στη διαδικασία σύγκλησης, καθώς η Γενική Συνέλευση δεν συγκλήθηκε νόμιμα από το Διοικητικό Συμβούλιο ως συλλογικό όργανο αλλά ατομικά από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο. Επίσης, η πρόσκληση έπρεπε να είχε δημοσιευθεί μέχρι τις 10/9/2024 στο ΓΕΜΗ (20 ημέρες προ της ημερομηνίας διενέργειάς της).

3. Εάν η πρόσκληση της Γενικής Συνέλευσης είχε δημοσιευθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νόμου και του καταστατικού, τότε η απόφαση εκλογής των ελεγκτών δεν θα παρουσίαζε νομικό ελάττωμα όσον αφορά τη διαδικασία. Ωστόσο, ακόμη και σε περίπτωση δημοσίευσης, παραμένει απαραίτητο να τηρηθεί η διαδικασία που προβλέπεται για τη σύγκληση από το Διοικητικό Συμβούλιο, ώστε η απόφαση να μην είναι ακυρώσιμη λόγω τυπικού ελαττώματος, όπως αναφέρεται στο άρθρο 137 του Ν. 4548/2018.
4. Η άρνηση της «456 Α.Ε.» να πληρώσει την επιταγή είναι νομικά βάσιμη. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 5960/1933, η επιταγή πρέπει να φέρει την υπογραφή του εκδότη. Στην περίπτωση της «456 Α.Ε.», απαιτείται βάσει του καταστατικού συνυπογραφή από δύο εκπροσώπους. Εφόσον η επιταγή υπογράφηκε μόνο από τον πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου χωρίς τη δεύτερη υπογραφή, η επιταγή κρίνεται μη έγκυρη και δεν δεσμεύει την εταιρεία.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 7

(επιμ: Μουρτζά Κατερίνα)

Η «ΑΒ ΑΕ» είναι ανώνυμη εταιρεία με μετόχους τους Α, Β, Γ, Δ & Ε με μερίδιο επί του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου ως εξής, Α: 30%, Β: 30%, Γ: 20%, Δ: 15%, Ε: 5%. Την εταιρεία έφτιαξαν ο Α και ο Β, φίλοι και συνέταιροι πολλά χρόνια. Η κρίση ανάγκασε τους Α και Β να πουλήσουν μέρος της συμμετοχής τους στους Γ, Δ & Ε, επενδυτές, τους οποίους πρότεινε ο Β. Σήμερα ο Α υποστηρίζει ότι η εταιρεία πρέπει να πουληθεί, ενώ ο Β μαζί με τους Γ, Δ & Ε θέλει να κρατήσει το μερίδιο τους διότι πιστεύει στην προοπτική της εταιρείας μετά την έξοδο της χώρας από την κρίση. Το ΔΣ της εταιρείας αποτελείται από τον Α (Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος) και από δύο μη εκτελεστικά μέλη τα οποία έχει υποδείξει ο Β.

Ερωτήσεις:

1. Η «ΑΒ ΑΕ» όντας σε οικονομικές δυσκολίες, συγκαλεί Έκτακτη Γενική Συνέλευση με θέμα την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου μέσω κεφαλαιοποίησης απαιτήσεων, την οποία προέκρινε η πιστώτρια Τράπεζα Α, στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης, ώστε να μην προβεί σε πράξεις εκτέλεσης που θα έβλαπταν περαιτέρω την περιουσιακή

κατάσταση της εταιρείας. Στην ΓΣ εμφανίστηκαν οι μέτοχοι Α, Β, Γ, Δ & Ε και η Τράπεζα Α:

Α. Οι Β, Γ, Δ & Ε αντιτίθενται στην παραπάνω πρόταση του ΔΣ της εταιρείας, διότι γνωρίζουν πως από την αύξηση αυτή θα αραιωθεί δραματικά η συμμετοχή τους, κατηγορώντας το μάλιστα ότι δεν έχει τηρηθεί η διαδικασία του δικαιώματος προτίμησης, το οποίο μάλιστα δεν έχει περιοριστεί ή αποκλειστεί με πρόβλεψη του καταστατικού. Ορθώς αποκλείστηκε το δικαίωμα προτίμησης στην παρούσα περίπτωση;

Β. Η Τράπεζα Α έχοντας λάβει ως ενέχυρο τις μετοχές των Α, Β, Γ, Δ & Ε προς εξασφάλιση των απαιτήσεών της, απαιτεί να ψηφίσει αυτή αντί για αυτούς. Οι Β, Γ, Δ & Ε υποστηρίζουν ότι ως κύριοι των μετοχών είναι οι μόνοι αρμόδιοι να λαμβάνουν αποφάσεις για την εταιρεία τους. Οι συμβάσεις ενεχυράσεως προβλέπουν ότι «... το δικαίωμα ψήφου ασκείται από τον ενεχυράζοντα, εκτός αν επέλθει γεγονός καταγγελίας της σύμβασης την οποία εξασφαλίζει το παρόν ενέχυρο».

Ποιοι θα ψηφίσουν τελικά στην εν λόγω Γενική Συνέλευση;

2. Κατά την διάρκεια των παραπάνω συζητήσεων εμφανίζεται ξαφνικά ο Π, διακεκριμένος Έλληνας επιχειρηματίας από το Σικάγο, προσφέροντας ένα ασύλληπτο ποσό για να αγοράσει την «ΑΒ ΑΕ». Οι Α, Β, Γ & Δ απόλυτα ικανοποιημένοι συναινούν αμέσως στην πρόταση αυτή, ωστόσο ο Ε, θέλοντας να αποσπάσει περισσότερα χρήματα, αρνείται κατηγορηματικά. Ο Π δηλώνει ότι είτε θα αγοράσει το 100% της εταιρείας είτε θα επιστρέψει στο Σικάγο με άδεια χέρια. Τι λύση θα προτείνατε στον Π ως δικηγόρος του;

3. Μετά την μεταβίβαση όλων των μετοχών της εταιρείας στον Π, αυτός κατέστη εν τέλει μοναδικός μέτοχος της «ΑΒ ΑΕ». Σε ποιες ενέργειες πρέπει να προβεί το ΔΣ της εταιρείας μετά την εξέλιξη αυτή;

Απαντήσεις:

1. Α. Σύμφωνα με το άρθρο 23 του Ν. 4548/2018, η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου αποφασίζεται από την ΓΣ της εταιρείας με αυξημένη μάλιστα απαρτία και πλειοψηφία. Στην ελληνική έννομη τάξη, η κεφαλαιοποίηση απαιτήσεων αποτελεί ειδική μορφή αύξησης μετοχικού κεφαλαίου. Συγκεκριμένα, η εταιρεία εκδίδει νέες μετοχές τις οποίες αναλαμβάνει ο πιστωτής, ο οποίος «μετατρέπει» τις απαιτήσεις του σε μετοχές

αποσβήνοντας αντίστοιχα μέρος ή όλη την απαίτησή του. Θα πρέπει, ωστόσο, να τονιστεί ότι οι απαιτήσεις αυτές θεωρούνται εισφορά σε είδος, ως εκ τούτου το δικαίωμα προτίμησης αποκλείεται, ανεξάρτητα του αν έχει αποκλειστεί με πρόβλεψη του καταστατικού ή όχι. Το αυτό προβλέπεται ρητώς και στο άρθρο 26 του Ν. 4548/2018, σύμφωνα με το οποίο *«σε κάθε περίπτωση αύξησης του κεφαλαίου, που δεν γίνεται με εισφορά σε είδος, καθώς και σε περίπτωση έκδοσης ομολογιών με δικαίωμα μετατροπής σε μετοχές, παρέχεται δικαίωμα προτίμησης σε ολόκληρο το νέο κεφάλαιο ή το ομολογιακό δάνειο, υπέρ των μετόχων που υφίστανται κατά το χρόνο της έκδοσης, ανάλογα με τη συμμετοχή τους στο υφιστάμενο κεφάλαιο.»*. Φυσικά, η εν λόγω διάταξη του δικαιώματος προτίμησης στοχεύει να προστατέψει ακριβώς αυτή την «αραίωση» (dilution) της συμμετοχής των παλαιών μετόχων, την οποία οι μέτοχοι Β, Γ, Δ & Ε δεν επιθυμούν. Ωστόσο, δεν δύναται να υποστηρίξουν ότι δεν τους παρασχέθηκε το δικαίωμα προτίμησης, καθότι η κεφαλαιοποίηση απαιτήσεων αποτελεί αύξηση μετοχικού κεφαλαίου με εισφορά σε είδος.

1.Β. Δεδομένου ότι οι μέτοχοι Β, Γ, Δ & Ε δεν επιθυμούν την εν λόγω κεφαλαιοποίηση, η Τράπεζα Α επιθυμεί να ασκήσει εκείνη το δικαίωμα ψήφου, ώστε να υπερψηφίσει την πρόταση αυτή. Οι Β, Γ, Δ & Ε στηριζόμενοι στο άρθρο 54 παράγραφος 2 του Ν. 4548/2018, σύμφωνα με το οποίο *«Αν δεν έχει συμφωνηθεί κάτι άλλο, σε περίπτωση επικαρπίας ή ενεχύρου επί μετοχών, το δικαίωμα ψήφου στη γενική συνέλευση ασκείται από τον επικαρπωτή ή τον ενεχυραστή.»*, υποστηρίζουν ότι παρόλο που έχουν παράσχει ενέχυρο επί των μετόχων τους υπέρ της Τράπεζας Α εξακολουθούν να έχουν το δικαίωμα άσκησης ψήφου.

Ωστόσο, παραγνωρίζουν την πρόβλεψη της ίδιας της σύμβασης ενεχυράσεως σύμφωνα με την οποία *«... το δικαίωμα ψήφου ασκείται από τον ενεχυράζοντα, εκτός αν επέλθει γεγονός καταγγελίας της σύμβασης την οποία εξασφαλίζει το παρόν ενέχυρο»*. Συνεπώς, θα πρέπει να διερευνηθεί εάν έχει επέλθει γεγονός καταγγελίας της σύμβασης, την οποία το ενέχυρο εξασφαλίζει, ή όχι, καθότι αν η απάντηση είναι θετική το δικαίωμα ψήφου θα ασκηθεί από την Τράπεζα Α, ενώ αν η απάντηση είναι αρνητική το δικαίωμα ψήφου θα ασκηθεί από την Β, Γ, Δ & Ε.

2. Σύμφωνα με το άρθρο 41 παράγραφος 1 του Ν. 4548/2018, οι μετοχές μίας ανώνυμης εταιρείας είναι ελεύθερα μεταβιβάσιμες, με την επιφύλαξη των άρθρων 43 και 44 του ίδιου νόμου. Συνεπώς, κάθε μέτοχος έχει το δικαίωμα να μεταβιβάσει ή να μην

μεταβιβάζει τις μετοχές που έχει στην κυριότητά του. Εν προκειμένω, ο Ε, ως μέτοχος (του 5% του συνόλου του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας) δεν επιθυμεί, όλως προσχηματικώς και τεχνηέντως, να μεταβιβάσει το μερίδιο του στον νέο επενδυτή Π. Σκοπός φυσικά είναι να αποσπάσει περισσότερα χρήματα από αυτόν για την μεταβίβαση των μετοχών, καθότι είναι εξαιρετικά απίθανο να επιθυμεί να συμμετέχει σε ένα εταιρικό σχήμα με πλειοψηφούντα μέτοχο κάποιον που δεν γνωρίζει.

Ο δικηγόρος του Π, γνωρίζοντας τα παραπάνω και θέλοντας να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις του πελάτη (για εξαγορά του 100%) προτείνει στον Π να προβεί στην εξαγορά του υπόλοιπων μετοχών, ήτοι του 95%, και κατόπιν, να χρησιμοποιήσει το άρθρο 47 του Ν. 4548/2018 σχετικά με την εξαγορά των μετοχών της μειοψηφίας από τον πλειοψηφούντα μέτοχο (squeeze-out). Η παράγραφος 1 του εν λόγω άρθρου ορίζει «*Με την επιφύλαξη των διατάξεων για τη δημόσια πρόταση αγοράς κινητών αξιών, αν ένας μέτοχος απέκτησε μετά την ίδρυση της εταιρείας και διατηρεί το ενενήντα πέντε τοις εκατό (95%) τουλάχιστον του κεφαλαίου της, μπορεί να εξαγοράσει τις μετοχές των μειοψηφούντων μετόχων έναντι ανταλλάγματος, που πρέπει να ανταποκρίνεται στην πραγματική αξία των μετοχών αυτών. Το δικαίωμα αυτό ασκείται μέσα σε πέντε (5) έτη από τότε που ο πλειοψηφών μέτοχος απέκτησε το παραπάνω ποσοστό.*»

Ενώ, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου «*Στον έλεγχο των προϋποθέσεων άσκησης του δικαιώματος εξαγοράς και στον προσδιορισμό του ανταλλάγματος προβαίνει, ύστερα από αίτηση του πλειοψηφούντος μετόχου, το δικαστήριο με τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας. Ο αιτών υποβάλλει στο δικαστήριο έκθεση πραγματογνωμοσύνης, που συντάσσεται από τα πρόσωπα της παραγράφου 3 του άρθρου 17. Τα πρόσωπα αυτά ορίζει ο αιτών. Το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας υποχρεούται να παράσχει στα πρόσωπα αυτά όλα τα αναγκαία οικονομικά στοιχεία. Το δικαστήριο εκτιμά ελεύθερα την έκθεση των πραγματογνωμόνων.*»

Συνεπώς, όντας μέτοχος του 95% της εταιρείας θα καταθέσει σχετική αίτηση ενώπιον του Δικαστηρίου (κατά τις διατάξεις της εκουσίας δικαιοδοσίας), το οποίο θα εξετάσει τις προϋποθέσεις άσκησης του εν λόγω δικαιώματος και θα προσδιορίσει το αντάλλαγμα για τις μετοχές αυτές σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 47 του Ν. 4548/2018. Κατόπιν αποδοχής της αιτήσεως από το αρμόδιο Δικαστήριο ο Π θα αποκτήσει και τις μετοχές του Ε, και κατ' επέκταση το 100% της «ΑΒ ΑΕ» σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στο άρθρο 47 του Ν. 4548/2018.

3. Με την μεταβίβαση όλων των μετοχών της εταιρείας στον Π συνεπάγεται ότι μοναδικός μέτοχος αυτής είναι ο Π, με αποτέλεσμα η «ΑΒ ΑΕ» να καταστεί πλέον μονοπρόσωπη εταιρεία. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 του Ν. 4548/2018, *«Η ανώνυμη εταιρεία μπορεί να ιδρυθεί από ένα ή περισσότερα πρόσωπα (ιδρυτές) ή να καταστεί μονοπρόσωπη με τη συγκέντρωση όλων των μετοχών σε ένα μόνο πρόσωπο. Η ίδρυση ανώνυμης εταιρείας ως μονοπρόσωπης, η συγκέντρωση όλων των μετοχών της σε ένα μόνο πρόσωπο, καθώς και τα στοιχεία του μοναδικού μετόχου της, υποβάλλονται σε δημοσιότητα.»*, συνεπώς η πράξη αυτή της μεταβίβασης και συγκέντρωσης όλων των μετοχών στο πρόσωπο του Π υπόκειται σε δημοσιότητα, ήτοι την καταχώρηση της πράξεως αυτής στο ΓΕΜΗ σύμφωνα με τα άρθρα 12 επ. του Ν. 4548/2018, την οποία αναλαμβάνει το ΔΣ της εταιρείας αμέσως μόλις πληροφορηθεί την αλλαγή στην μετοχική σύνθεση, το αργότερο σε κάθε περίπτωση κατά την καταχώρηση της αλλαγής αυτής στο Βιβλίο Μετόχων.

Πέραν δε τούτου, το ΔΣ της «ΑΒ ΑΕ» θα πρέπει να προβεί και στην αλλαγή της επωνυμίας της κατά το άρθρο 6 παράγραφος 3 του Ν. 4548/2018, σύμφωνα με το οποίο *«Αν η ανώνυμη εταιρεία είναι μονοπρόσωπη, στην επωνυμία πρέπει να περιέχεται η ένδειξη «Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία» ή «Μονοπρόσωπη Α.Ε.».* Για τις διεθνείς συναλλαγές, οι παραπάνω λέξεις εκφράζονται ως *«Single Member Societe Anonyme» ή «Single Member S.A.».* Η ένδειξη αυτή προστίθεται ή αφαιρείται με καταχώριση στο Γ.Ε.ΜΗ., με μέριμνα του διοικητικού συμβουλίου, χωρίς τροποποίηση του καταστατικού.». Η ένδειξη «μονοπρόσωπη» θα πρέπει να τεθεί στην επωνυμία της εταιρείας, ήτοι να τροποποιηθεί η επωνυμία της ως «ΑΒ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΕ». Ο νόμος αναφέρει ότι η τροποποίηση αυτή λαμβάνει χώρα χωρίς τροποποίηση καταστατικού, ωστόσο η αληθής ερμηνεία της διατάξεως αυτής είναι ότι δεν απαιτείται η διαδικασία τροποποίησης καταστατικού (ΓΣ με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία κλπ.), καθότι δεν είναι δυνατό η καταχωρημένη επωνυμία της εταιρείας στο ΓΕΜΗ να διαφέρει από την αναγραφόμενη στο καταστατικό. Συνεπώς, οι ενέργειες που πρέπει να αναλάβει το ΔΣ της εταιρείας, είναι, πρώτον, η απόφαση για την τροποποίηση της επωνυμίας, δεύτερον, τροποποίηση του καταστατικού με την απόφαση αυτή και, τρίτον, καταχώρηση της τροποποίησης αυτής στο ΓΕΜΗ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 8

(επιμ: Πατσαριδής Γιώργος)

Η ανώνυμη εταιρεία «OFFSEAAE» έχει μετόχους τον X (45%), την Y (50%) και μια εταιρεία διαχείρισης επενδύσεων ονομαζόμενη «Σ ΑΕΠΕΥ» (5%). Το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο ανέρχεται στο 1 εκ. ευρώ. Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας είναι ο X, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος, η Y, Αντιπρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος, καθώς και οι δύο γιοι των δύο παραπάνω, ως μη εκτελεστικά μέλη. Αντικείμενο της εταιρείας είναι η κατασκευή, πώληση και διαχείριση πολυτελών ακινήτων και ξενοδοχείων σε ελληνικά νησιά.

A. Η εταιρεία μόλις πρόσφατα ολοκλήρωσε την κατασκευή μιας υπερπολυτελούς ξενοδοχειακής μονάδας στην Μύκονο αξίας 6 εκ. ευρώ. Με απόφαση του ΔΣ, η μονάδα πωλήθηκε στο 1/3 της αγοραίας αξίας της στην εταιρεία «OLTD», η οποία εδρεύει στο Λουξεμβούργο και της οποίας μοναδικός μέτοχος είναι η κ. Y.

Είναι έγκυρη η παραπάνω σύμβαση πώλησης;

B. Η «Σ ΑΕΠΕΥ» θεωρεί την παραπάνω πώληση της ξενοδοχειακής μονάδας ως παράνομη, λόγω του υπέρμετρα χαμηλού αντιτίμου, το οποίο έβαλε την επενδυτική εταιρεία σε υποψίες λόγω του ότι ο X και η Y είχαν στο παρελθόν εμπλακεί σε μεγάλα σκάνδαλα που απασχόλησαν την ελληνική δικαιοσύνη. Ως εκ τούτου, παραπονέθηκε εντόνως με σχετικό αίτημα προς το ΔΣ της εταιρείας, χωρίς ωστόσο να κατονομάζεται κάποιος υπεύθυνος. Το ΔΣ απέρριψε το αίτημά της.

1) Νομίμως το ΔΣ απέρριψε το αίτημά της;

2) Μπορεί η «ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ ΑΕΠΕΥ» να προβεί σε κάποια άλλη ενέργεια για την προάσπιση των συμφερόντων τους;

Γ. Για την κατασκευή της παραπάνω μονάδας η εταιρεία είχε εκδώσει ομολογιακό δάνειο ύψους 800 χιλ. ευρώ χορηγώντας παράλληλα προσημείωση υποθήκης μέχρι του ίδιου ποσού επί ακινήτου που βρίσκεται σήμερα στην κυριότητα της εταιρείας. Λόγω των σοβαρότατων προβλημάτων ρευστότητας, η εταιρεία εν τέλει να κατέθεσε δήλωση παύσης πληρωμών, η οποία γίνεται δεκτή από το δικαστήριο. Οι ομολογιούχοι ανησυχούν ότι λόγω των υψηλών οφειλών της εταιρείας προς το Ελληνικό Δημόσιο και

τους εργαζόμενους, θα λάβουν μόνο ένα μικρό μέρος της απαίτησής τους στο πλαίσιο της πτώχευσης της εταιρείας.

Ως δικηγόρος τους, πώς θα τους συμβουλευάτε να κινηθούν;

Απαντήσεις:

Α. Σύμφωνα με το άρθρο 99 του Ν. 4548/2018, η παράγραφος 1 του οποίου ορίζει ότι «... είναι άκυρη η σύναψη οποιωνδήποτε συμβάσεων της εταιρείας με πρόσωπα της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου ...» ενώ η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου αναφέρει ότι «*Η απαγόρευση της παραγράφου 1 ισχύει για τα ακόλουθα πρόσωπα (συνδεδεμένα μέρη): (α) Επί εταιρειών με μετοχές εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά, τα πρόσωπα που ορίζονται ως συνδεδεμένα με αυτήν κατά το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 24, καθώς και τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από αυτά, σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 27. (β) Ως προς τις λοιπές εταιρείες, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, τα πρόσωπα που ελέγχουν την εταιρεία, τα στενά μέλη οικογένειας των προσώπων αυτών, όπως αυτά ορίζονται στο Παράρτημα Α' του ν. 4308/2014, καθώς και τα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από τους παραπάνω. Ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο θεωρείται ότι ελέγχει την εταιρεία, αν συντρέχει μια από τις περιπτώσεις του άρθρου 32 του ν. 4308/2014. (γ) Τα πρόσωπα, ως προς τα οποία έχει επεκταθεί με καταστατική πρόβλεψη η εφαρμογή του παρόντος άρθρου και των άρθρων 100 και 101 και, ιδίως, τους γενικούς διευθυντές και τους διευθυντές της εταιρείας*».

Εκ των ανωτέρω, συνάγεται καταφανώς ότι παραπάνω συναλλαγή είναι άκυρη. Συγκεκριμένα, η Υ αποτελεί τόσο τον μοναδικό μέτοχο της «Ο LTD» όσο και μέλος του ΔΣ της εταιρείας και δη Πρόεδρο και Διευθύνουσα Σύμβουλο. Με τις δύο ιδιότητές της αυτές, εμπίπτει στην διάταξη του άρθρου 99 παρ. 2 περ. β' του ν. 4548/2018, με αποτέλεσμα η σύμβαση που καταρτίστηκε μεταξύ των δύο εταιρειών να είναι απολύτως άκυρη. Η Υ αποτελεί συνδεδεμένο μέρος για την εταιρεία, επομένως δεν δύναται η σύμβαση πώλησης να είναι έγκυρη. Δέον να σημειωθεί ότι η εν λόγω σύμβαση επουδενί δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί συνήθης συναλλαγή, ώστε να εξαιρεθεί από την παραπάνω απαγόρευση κατ' άρθρο 99 παρ. 3 περ. α' του ν.4548/2018.

Για να είναι έγκυρη η εν λόγω σύμβαση η εταιρεία όφειλε να λάβει πρώτα σχετική άδεια από το ΔΣ, η οποία θα έπρεπε πρωτίστως να δημοσιευθεί νομίμως με σχετική ανακοίνωση στο ΓΕΜΗ. Μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου θα μπορούσαν να προκαλέσουν την σύγκληση έκτακτης γενικής συνέλευσης εντός 10 ημερών από την δημοσίευση της ανακοίνωσης αυτής, ώστε να αποφασίσει αυτή για την άδεια αναφορικά με την παραπάνω συναλλαγή σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 100 παρ. 3 του ν. 4548/2018. Συνεπώς, παρά την αδύναμη θέση της «Σ ΑΕΠΕΥ» στις γενικές συνελεύσεις, στην περίπτωση αυτή θα μπορούσε να προκαλέσει την σύγκληση έκτακτης γενικής συνέλευσης και να αντιταχθεί στην σχετική άδεια που θα είχε παρασχεθεί από το ΔΣ της εταιρείας.

B.

1) Η ευθύνη των μελών ΔΣ της εταιρείας ορίζεται στο άρθρο 102 του ν. 4548/2018, που αφορά τόσο πράξεις όσο και παραλείψεις τους. Η άσκηση των αξιώσεων ασκείται καταρχήν από το ίδιο το ΔΣ της εταιρείας, ωστόσο και οι μέτοχοι, αν το ΔΣ αδρανή, μπορούν κατόπιν αιτήματός τους να προκαλέσουν την άσκηση των αξιώσεων της εταιρείας κατά του ΔΣ. Μάλιστα, σύμφωνα με το άρθρο 104 παρ. 1 του ν. 4548/2018, μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/20 (με τον προηγούμενο νόμο το 1/10) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου μπορούν να προβούν σε τέτοιο αίτημα προς το ΔΣ της εταιρείας. Η νέα αναμορφωμένη διάταξη του άρθρου 104 παρ. 1 ενδυναμώνει τα δικαιώματα μειοψηφίας των μετόχων, ώστε να μπορούν να έχουν λόγο στην εταιρεία.

Συνεπώς, νομίμως η «Σ ΑΕΠΕΥ» υποβάλλει αίτημα στο ΔΣ για έλεγχο για να ασκηθεί αξίωση κατά του ΔΣ για την μη νόμιμη σύμβαση, η οποία ζημίωσε την εταιρεία. Ωστόσο, το εν λόγω αίτημα εναπόκειται στην κρίση του ΔΣ σύμφωνα με το άρθρο 104 παρ. 3, αυτό απορρίπτεται νομίμως (δεδομένης της ισχυρής θέσης στο ΔΣ των X και Y), η οποία απόρριψη κοινοποιείται στην εταιρεία που υπέβαλε το αίτημα.

2) Η «Σ ΑΕΠΕΥ», κατόπιν της απόρριψης του αιτήματός της για άσκηση αξιώσεων κατά της εταιρείας από το ΔΣ, μπορεί σύμφωνα με το άρθρο 105 να αιτηθεί τον διορισμό ειδικού αντιπροσώπου. Συγκεκριμένα, η αίτηση υποβάλλεται κατά την

διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας (άρθρο 105 παρ. 2) προς το μονομελές πρωτοδικείο (άρθρο 105 παρ. 1 τελευταίο εδάφιο) εντός 2 μηνών (αντί 1 μήνα στον προηγούμενο νόμο). Ως ειδικός αντιπρόσωπος, μπορεί να ορισθεί ο ίδιος ο μέτοχος που υποβάλλει την αίτηση με πρόταση του ίδιου του αιτούντος, χωρίς ωστόσο να δεσμεύει η πρόταση αυτή το δικαστήριο (άρθρο 105 παρ. 3). Σημειωτέον δε ότι ο ειδικός εκπρόσωπος δεσμεύεται από το ιστορικό, όπως αυτό περιγράφηκε στην αίτηση του μετόχου προς το δικαστήριο. Συνεπώς η «Σ ΑΕΠΕΥ» μπορεί να καταθέσει αίτηση κατά την εκουσία δικαιοδοσία για διορισμό εκπροσώπου, ο οποίος θα ασκήσει αγωγή κατά των ευθυνόμενων μελών του ΔΣ για την ζημία που προσκλήθηκε στην εταιρεία από την υπογραφή της εν λόγω σύμβασης.

Γ. Η έκδοση της απόφασης η οποία δέχεται την δήλωση παύσης πληρωμών συνεπάγεται την κήρυξη του αιτούντος σε καθεστώς πτώχευσης. Εκ των βασικών αποτελεσμάτων της κήρυξης της πτώχευσης αποτελεί η αυτοδίκαιη αναστολή των ατομικών διώξεων σε βάρος του πτωχού. Σύμφωνα με το άρθρο 100 ΚΑφ απαγορεύεται ρητώς η έναρξη ή η συνέχιση πράξεων αναγκαστική εκτέλεσης σε βάρος του πτωχού. Σύμφωνα με το άρθρο 92 ΚΑφ στην πτωχευτική περιουσία ανήκει η περιουσία του οφειλέτη κατά τον κρίσιμο χρόνο της πτώχευσης. Συνεπώς και το εν λόγω ακίνητο της εταιρείας αποτελεί μέρος της πτωχευτικής περιουσίας.

Η διάταξη του άρθρου 100 ισχύει με την επιφύλαξη του άρθρου 101 ΚΑφ που αφορά τους ενέγγυους πιστωτές. Ενέγγυοι πιστωτές είναι οι πιστωτές οι απαιτήσεις των οποίων εξασφαλίζονται με ειδικό προνόμιο ή εμπράγματα ασφάλεια επί αντικειμένου της περιουσίας. Σύμφωνα με το άρθρο 101, το οποίο αποτελεί εξαίρεση στον κανόνα της αυτοδίκαιης αναστολής των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, οι ενέγγυοι πιστωτές ικανοποιούνται από την ρευστοποίηση των υπέγγυων (υπέρ τους φυσικά) περιουσιακών στοιχείων.

Συνεπώς, παρά την κήρυξη της πτώχευσης ο δικηγόρος των ομολογιούχων θα έπρεπε να τους συμβουλεύσει να επισπεύσουν διαδικασίες ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης για την ρευστοποίηση του εν λόγω ακινήτου, καθότι δεν δεσμεύονται από την αυτοδίκαιη αναστολή του άρθρου 100 ΚΑφ, χωρίς να δεσμεύονται από την αναγγελία των λοιπών πιστωτών της εταιρείας. Εξαίρεση στην εν λόγω εξαίρεση αποτελεί η παρ. 3 του άρθρου 101 ΚΑφ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 9

(επιμ. Μαντάς Βασίλειος)

Οι Α, Β και Γ έχουν συστήσει την Ετερόρρυθμη εταιρεία «ΑΒΓ ΕΕ», η οποία λειτουργεί ως ταχυφαγείο, αλλά αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες. Σε μια προσπάθεια ανάκαμψης λαμβάνουν επιχειρηματικό δάνειο από την τράπεζα Τ, ύψους 50.000,00€, με τους 3 εταίρους ως εγγυητές. Εντούτοις, εξακολουθούν να αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις έναντι τόσο των προμηθευτών τους, Π και Χ, όσο και του δανείου. Ερχόμενοι σε επικοινωνία με το λογιστή τους, αυτός τους προτείνει να μετατρέψουν τον τύπο της εταιρείας από ΕΕ σε ΙΚΕ, αποφεύγοντας έτσι την ευθύνη της προσωπικής τους περιουσίας. Οι Α και Γ συμφωνούν στην πρόταση της αλλαγής, όμως ο Β αρνείται θεωρώντας ότι είναι προτιμότερη η λύση της εταιρείας. Οι Α και Γ προβαίνουν στην μετατροπή της εταιρείας από ΕΕ σε ΙΚΕ και ο λογιστής τους αναρτά το πρακτικό με την σχετική απόφαση στο ΓΕΜΗ, τον Οκτώβριο του 2019. Στο μεταξύ οι Π και Χ έχουν εκδώσει διαταγή πληρωμής από τα τιμολόγια επί πιστώσει σε βάρος της ΑΒΓ ΕΕ για ποσό 100.000€ και επισπεύδουν αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος της εξοχικής κατοικίας του Γ, η οποία και εκπλειστηριάζεται. Στη συνέχεια η Τ, αφού επέδωσε εξώδικη επιστολή στην ΑΒΓ ΕΕ τον Σεπτέμβριο του 2019, καταθέτει αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής τον Δεκέμβριο του 2023, την οποία επιδίδει προς την εταιρεία (εμπροθέσμως) το Δεκέμβριο του 2024.

Ερωτάται:

1. Ορθά πραγματοποιήθηκε η μετατροπή της εταιρείας από «ΑΒΓ ΕΕ» σε «ΑΓ ΙΚΕ»;
2. Τι μπορεί να κάνει ο Β που διαφωνεί με την απόφαση;
3. Στη δίκη της ανακοπής κατά των Π και Χ, ο Γ προτείνει την ένσταση ότι, εφόσον συμμετέχει ως ετερόρρυθμος εταίρος, ευθύνεται μέχρι το ύψος της εισφοράς του στην «ΑΒΓ ΕΕ». Ορθά;
4. Τι άλλα δικαιώματα μπορεί να ασκήσει ο Γ;
5. Έστω ότι η «ΑΒΓ ΕΕ» μετατράπηκε νομίμως σε «ΑΓ ΙΚΕ», δύναται η τράπεζα Τ να επισπεύσει αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος των Α, Β και Γ για την οφειλή από το επιχειρηματικό δάνειο;

Απαντήσεις:

1. Σύμφωνα με το ά 122 παρ. 3 του Ν. 4601/2019 σε περίπτωση μετατροπής ετερόρρυθμης εταιρείας σε ιδιωτική κεφαλαιουχική εταιρεία, καθώς και σε κάθε άλλη περίπτωση που προβλέπεται από τον νόμο, η απόφαση για τη μετατροπή της εταιρείας πρέπει να περιβληθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου. Στη συνέχεια το συμβολαιογραφικό αυτό έγγραφο δέον όπως αναρτηθεί στο ΓΕΜΗ και εκ μόνης αυτής της καταχωρίσεως συντελείται η μετατροπή (ά 113 παρ. 2 του Ν. 4601/2019). Συνεπώς, η διαδικασία της μετατροπής, εφόσον η απόφαση των εταίρων δεν έχει περιβληθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου, δεν έχει τελεστεί νόμιμα.

2. Καταρχήν, η απόφαση των εταίρων προσωπικής εταιρείας για τη μετατροπή της λαμβάνεται με ομοφωνία, εκτός αν στην εταιρική σύμβαση προβλέπεται η λήψη της με απόλυτη πλειοψηφία 3/4 τουλάχιστον του όλου αριθμού των εταίρων (ά 121 παρ. 1 Ν. 4601/2019). Ωστόσο, ακόμη και στην περίπτωση της απόλυτης πλειοψηφίας ορίζεται ρητά στο νόμο, στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, ότι ο διαφωνήσας εταίρος έχει το δικαίωμα να ζητήσει την έξοδο του από την εταιρεία (ά 261 Ν. 4072/2012). Συνεπώς, ο Β μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα του να εξέλθει από την εταιρεία.

3. Ο Γ συμμετέχει μεν ως ετερόρρυθμος εταίρος στην «ΑΒΓ ΕΕ», ωστόσο το όνομά του έχει συμπεριληφθεί στην επωνυμία της εταιρείας. Δυνάμει της διάταξης της παρ. 2 του ά 272 του Ν. 4072/2012, τούτο έχει ως συνέπεια την απεριόριστη ευθύνη του, εκτός αν ο τρίτος που συναλλάχθηκε με την εταιρεία γνώριζε ότι είναι ετερόρρυθμος εταίρος. Επομένως, εάν οι Π και Χ δεν γνώριζαν την ιδιότητα με την οποία συμμετέχει στην εταιρεία, η ένστασή του είναι αβάσιμη.

4. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 272 παρ. 2 και 249 παρ. 1 του Ν. 4072/2012 προκύπτει ότι οι Α, Β και Γ ευθύνονται απεριόριστα και εις ολόκληρον, κατά την έννοια της 481 ΑΚ. Ο Γ, επομένως ως εταίρος που πλήρωσε εταιρικό χρέος έχει δικαίωμα αναγωγής κατά των λοιπών εταίρων (487 ΑΚ), όχι για το συνολικό ποσό που κατέβαλε, αλλά για το ποσό που υπερβαίνει το ύψος της εισφοράς του, για το οποίο ενέχονται οι λοιποί εταίροι έναντι αυτού κατά τον λόγο της εταιρικής τους μερίδας. Την

αναγωγή του αυτή μπορεί να την αξιώσει απέναντι στο πρόσωπο της εταιρείας, ως πρωτοφειλέτιδας, και κατά των λοιπών εταίρων της, ως συνεγγυητών (ά. 860 ΑΚ)

5. Κατά τη ρητή διατύπωση της διάταξης του ά 127 παρ. 1 του Ν. 4601/2019 «Σε περίπτωση μετατροπής ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας σε κεφαλαιουχική, οι αξιώσεις κατά των ομόρρυθμων και, εφόσον συντρέχει περίπτωση, κατά των ετερόρρυθμων εταίρων, παραγράφονται ύστερα από πέντε (5) έτη από τη συντέλεση της μετατροπής, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 113». Εφόσον, η μετατροπή έλαβε χώρα τον Οκτώβριο του 2019 και η εκτέλεση επισπεύδεται τον Δεκέμβριο του 2024, το χρονικό διάστημα υπερβαίνει την πενταετία που τίθεται από το νόμο και συνεπώς η Τ δεν μπορεί να στραφεί κατά των Α, Β και Γ ως εγγυητών.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 10

(επιμ. Μαντάς Βασίλειος)

Οι Χ, Ψ και Π έχουν συστήσει την “Ηλεκτροπωλητική Ι.Κ.Ε.”, η οποία δραστηριοποιείται στην εμπορεία ηλεκτρικών οικιακών συσκευών, με έδρα τον Κορυδαλλό Αττικής. Ο Π, ο οποίος είναι αρκετά δύστροπος, δημιουργεί συνέχεια εντάσεις μεταξύ των εταίρων και προκύπτουν διαφωνίες και λεκτικές διενέξεις. Σε απόπειρες από πλευράς των υπολοίπων να βρεθεί μια χρυσή τομή, η στάση του είναι κάθετη και απαντάει: “Εγώ έχω την μεγαλύτερη μερίδα και θα κάνω ό, τι θέλω!”. Αφού το χάσμα μεταξύ τους κατέστη αγεφύρωτο, οι Χ και Ψ απευθύνθηκαν στο δικηγόρο τους, εκείνος τους συμβούλεψε να καταφύγουν στο Δικαστήριο, ζητώντας τον αποκλεισμό του Π. Πράγματι, συγκαλώντας συνέλευση των εταίρων, στην οποία ο Π παρευρίσκεται και διαφωνεί εντόνως, λαμβάνουν την απόφαση για τον αποκλεισμό του, χωρίς να καταμετρηθεί η ψήφος του Π, ο οποίος τάχθηκε κατά του αποκλεισμού του. Ένα μήνα μετά, κατατίθεται η σχετική αίτηση των εταίρων στο αρμόδιο δικαστήριο, η συζήτηση της οποίας ορίστηκε δυο μήνες αργότερα, κατά την οποία το Δικαστήριο κάνει δεκτή την αίτηση, ενώ ο Π ασκεί έφεση, η οποία απορρίπτεται 6 μήνες αργότερα. Το δικαστήριο στον πρώτο βαθμό όρισε την αξία των μεριδίων του Π σε 100.000€, κατόπιν αίτησης των Χ και Ψ και τα οποία κατέβαλαν αμέσως. Μετά την απόρριψη της έφεσής του, ο Π, εκδικητικά, συνήψε με την Τράπεζα Τ σύμβαση επιχειρηματικού δανείου ύψους 100.000€, χωρίς τη σύμπραξη των Χ και Ψ, υπογράφοντας με τη σφραγίδα της εταιρείας, την οποία δεν είχε παραδώσει.

Ερωτάται:

1. Νομιμοποιούνται οι Χ και Ψ να ζητήσουν τον αποκλεισμό του Π;
2. Ορθά αγνοήθηκε στη συνέλευση των εταίρων η ψήφος του Π, ενώ κατέχει την πλειοψηφία των εταιρικών μεριδίων;
3. Κατά την εκδίκαση της αίτησης στον πρώτο βαθμό ο Π προέβαλε τις ενστάσεις ότι i) η απόφαση της συνέλευσης δεν ισχύει κατά το χρόνο της συζήτησης και ii) ότι το Δικαστήριο είναι αναρμόδιο, καθώς αυτός είναι κάτοικος Νέας Ιωνίας. Είναι βάσιμες οι ενστάσεις του;
4. Έχουν επέλθει τα έννομα αποτελέσματα της αίτησης αποκλεισμού κατά το χρόνο που ο Π συνήψε τη σύμβαση δανείου;
5. Δεσμεύεται η εταιρεία από τη δανειακή σύμβαση;

Απαντήσεις:

1. Σύμφωνα με το άρθρο 93 Ν.4072/2012 “Αν υπάρχει σπουδαίος λόγος, το δικαστήριο, μετά από αίτηση κάθε διαχειριστή ή εταίρου, μπορεί να αποκλείσει από την εταιρεία κάποιον εταίρο, αν υπήρξε γι’ αυτό απόφαση των λοιπών εταίρων”. Ο ορισμός της έννοιας του σπουδαίου λόγου μπορεί να συναχθεί από την αντίστοιχη νομοθετική πρόβλεψη που βρίσκεται στο δίκαιο των ΕΠΕ, λόγω ομοιότητας των περιπτώσεων και των διατάξεων και συγκεκριμένα στο άρθρο 33 Ν. 3190/1955. Ως σπουδαίο λόγο μπορούμε να δεχθούμε κάθε πραγματικό περιστατικό το οποίο, αφού ληφθεί υπ’ όψιν η φύση, ο σκοπός και η λειτουργία της εκάστοτε υπό κρίσιν εταιρείας, σε συνδυασμό με τις πάγιες αρχές των συναλλακτικών ηθών και την καλή πίστη, καθίσταται ιδιαίτερος επαχθής για τους λοιπούς εταίρους η συνέχιση της εταιρικής σχέσης του υπό αποκλεισμού εταίρου με την συγκεκριμένη εταιρεία και παράλληλα, θέτει σε κίνδυνο την υπόσταση και την ομαλή λειτουργία της εταιρείας. Το δε στοιχείο της υπαιτιότητας του υπό αποκλεισμού εταίρου μπορεί να λειτουργήσει ως επιβαρυντικός παράγοντας υπέρ της απόφασης περί αποκλεισμού. Εάν ο ίδιος ο εταίρος έχει προκαλέσει υπαίτια την κατάσταση που συνιστά λόγο αποκλεισμού, ενδεχομένως το γεγονός αυτό να

συνεκτιμηθεί εις βάρος του. Η διάταξη του ά. 93 Ν.4072/2012 θέτει ως προϋπόθεση ο αιτών να είναι διαχειριστής ή εταίρος, συνεπώς, οι Χ και Ψ που είναι δέκτες της δύστροπης συμπεριφοράς του Π, νομιμοποιούνται να ζητήσουν τον αποκλεισμό του, αφού εξαιτίας του η συνέχιση της εταιρείας καθίσταται ιδιαίτερος δυσχερής εξαιτίας του.

2. Για τη λήψη της σχετικής απόφασης, περί αποκλεισμού εταίρου, από τη Συνέλευση των εταίρων απαιτείται απλή πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μεριδίων του εταιρικού κεφαλαίου. Στην συγκεκριμένη ψηφοφορία ο υπό αποκλεισμό εταίρος δεν έχει δικαίωμα ψήφου κατά τις διατάξεις των §§ 3 και 4 εδ. α' του ά 72 Ν. 4072/2012. Γενικά κρατεί η άποψη ότι δεν έχει καν το δικαίωμα συμμετοχής στη συγκεκριμένη Συνέλευση κατά τη συζήτηση του θέματος του αποκλεισμού του. Επίσης, για το σχηματισμό της απαραίτητης πλειοψηφίας που απαιτείται για τη λήψη της απόφασης υποστηρίζεται η άποψη ότι δεν συνυπολογίζονται τα μερίδια του υπό αποκλεισμού εταίρου, συνεπώς, η πλειοψηφία υπολογίζεται με βάση το σύνολο των εταιρικών μεριδίων, πλην αυτών που ανήκουν στον αποκλειόμενο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μπορεί να καταστεί δυνατός και ο αποκλεισμός πλειοψηφούντος εταίρου, ενώ αν ζητείται ο αποκλεισμός περισσότερων του ενός εταίρων, θα αποκλείονται όλοι από την κάθε ψηφοφορία για τον αποκλεισμό του καθενός και δεν θα συνυπολογίζονται τα μερίδια όλων από όλες τις σχετικές πληροφορίες. Άρα, ορθά αγνοήθηκε η ψήφος του Π, ο οποίος δεν επιτρέπεται να συμμετέχει στην λήψη της απόφασης.
3. i) Κατά το γράμμα της διάταξης του ά. 93 Ν.4072/2012 “Η αίτηση πρέπει να υποβάλλεται μέσα σε 60 ημέρες από τη λήψη της απόφασης των εταίρων.” Συνεπώς, κρίσιμος χρόνος είναι αυτός που μεσολαβεί από τη λήψη της απόφασης μέχρι την κατάθεση της αίτησης στο Δικαστήριο και όχι η μέχρι τη συζήτηση της αίτησης. Άρα η πρώτη ένσταση του Π είναι αβάσιμη.
ii) Η κατά τόπον αρμοδιότητα του Δικαστηρίου ορίζεται ρητά στο ά. 48 Ν.4072/2012, σύμφωνα με το οποίο αποκλειστικά αρμόδιο είναι το δικαστήριο της έδρας της εταιρείας, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά. Σημαντικό στοιχείο, λοιπόν, είναι το πού έχει την έδρα της η εταιρεία και όχι η κατοικία του ο καθ' ου

η αίτηση εταίρος. Άρα και η δεύτερη ένσταση του Π είναι αβάσιμη.

4. Ο αποκλειόμενος εταίρος αποβάλλει την εταιρική του ιδιότητα αφού πληρωθούν **σφρευτικά** οι προϋποθέσεις τελεσιδικίας της απόφασης του δικαστηρίου περί τον αποκλεισμό του και μετά την καταβολή της πλήρους αξίας των εταιρικών του μεριδίων, αφού αυτή αποτελεί ρητή πρόβλεψη του νόμου. Αφού οι Χ και Ψ έχουν καταβάλει την αξία των μεριδίων του Π και ασκήθηκε και έφεση από τον τελευταίο, η οποία απορρίφθηκε, η απόφαση περί αποκλεισμού του Π έχει τελεσιδικήσει και άρα έχουν πληρωθεί οι προϋποθέσεις του Νόμου. Επομένως, έχουν επέλθει τα έννομα αποτελέσματα της αίτησης και ο Π έχει ήδη αποκλειστεί από την εταιρεία, όταν συνήψε τη σύμβαση δανείου με την Τ.
5. Αφού, κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης, ο Π έχει αποκλειστεί από την εταιρεία, έχει αποβάλει την εταιρική ιδιότητα και άρα δεν έχει εξουσία εκπροσώπησης της εταιρείας. Συνέπως, δεν δεσμεύεται η εταιρεία από την σύναψη της σύμβασης.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 1

(επιμ. Νεκταρία Κλουδά)

Ο Α, πατέρας του Δικηγόρου παρά Πρωτοδίκαις, Β, διατηρεί κατάστημα ως φυσικό πρόσωπο (ατομική επιχείρηση) στο κέντρο της Αθήνας. Σε αυτό απασχολεί έναν υπάλληλο, τον Γ, με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας. Ωστόσο, λόγω οικονομικής δυσπραγίας, ο Α οφείλει στον Γ μισθούς. Για το λόγο αυτό, ο Γ ασκεί σε βάρος του Α αγωγή για την είσπραξη των δεδουλευμένων αποδοχών του και υποβάλλει εναντίον του έγκληση για μη καταβολή δεδουλευμένων. Ο Α ζητά από τον Β να τον εκπροσωπήσει τόσο ενώπιον του πολιτικού όσο και ενώπιον του ποινικού Δικαστηρίου.

Ερωτάται:

- Α) Έχει τη δυνατότητα ο Β να παράσχει στον Α τις νομικές του υπηρεσίες χωρίς οικονομικό αντάλλαγμα;
 - Β) Αλλάζει η παραπάνω απάντηση στην περίπτωση που ο Α διατηρούσε Ο.Ε. και η σύμβαση εξαρτημένης εργασίας είχε καταρτιστεί μεταξύ της Ο.Ε. και του Γ;
 - Γ) Δύναται ο Β να εκπροσωπήσει τον Α ενώπιον των πολιτικών Δικαστηρίων και στους δύο βαθμούς δικαιοδοσίας;
 - Δ) Δύναται ο Β να εκπροσωπήσει τον Α ενώπιον των ποινικών Δικαστηρίων και στους δύο βαθμούς δικαιοδοσίας και στον Άρειο Πάγο;
- Αιτιολογήστε τις απαντήσεις σας.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Α) Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 82 του Κώδικα Δικηγόρων *«Δεν επιτρέπεται στον δικηγόρο να παρέχει τις υπηρεσίες του χωρίς οικονομικό αντάλλαγμα.»*. Ωστόσο, κατά την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου *«Κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται η παροχή υπηρεσιών, χωρίς τον περιορισμό της παραγράφου 1, στο σύζυγο ή σε συγγενή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι του τρίτου βαθμού, καθώς και σε δικηγόρο, ασκούμενο δικηγόρο, δικηγόρο σε αναστολή άσκησης των καθηκόντων του ή συνταξιούχο δικηγόρο, εφόσον πρόκειται για προσωπική τους υπόθεση. Τα πρόσωπα αυτά προκαταβάλλουν τα δικαστικά έξοδα.»*. Εν προκειμένω, ο

Α είναι πατέρας του Β, άρα συγγενής του εξ αίματος πρώτου βαθμού και, εφόσον ο Α διατηρεί ως φυσικό πρόσωπο ατομική επιχείρηση, αφορά σε προσωπική του υπόθεση. Η περίπτωση αυτή υπάγεται στην εξαίρεση της παρ. 2 του άρθρου 82 Κώδικα Δικηγόρων και ως εκ τούτου, ο Β δύναται να παράσχει τις υπηρεσίες του στον Α χωρίς οικονομικό αντάλλαγμα.

Β) Η απάντηση στην περίπτωση που ο Α διατηρούσε Ο.Ε. και η σύμβαση εξαρτημένης εργασίας είχε καταρτιστεί μεταξύ της Ο.Ε. και του Γ, αλλάζει, καθώς η Ο.Ε. ως νομικό πρόσωπο αποτελεί ξεχωριστή νομική οντότητα, και η υπόθεση δεν είναι προσωπική του Α, αλλά της Ο.Ε. Η περίπτωση αυτή υπάγεται στην παρ. 1 του 82. Επομένως, στην περίπτωση αυτή ο Β δεν δύναται να παράσχει τις υπηρεσίες του στην Ο.Ε. χωρίς οικονομικό αντάλλαγμα.

Γ) Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 28 Κώδικα Δικηγόρων *«Δικηγόρος διορισμένος στο Πρωτοδικείο δικαιούται να παρίσταται και να ενεργεί τις σχετικές διαδικαστικές πράξεις ενώπιον όλων των Πρωτοδικείων, πολιτικών και διοικητικών, καθώς και όλων των Ειρηνοδικείων της χώρας. Κατ' εξαίρεση δικηγόρος, που είναι διορισμένος στο Πρωτοδικείο, δικαιούται να συμπαρίσταται στο Εφετείο, με δικηγόρο που έχει την ικανότητα παράστασης σε αυτό, για τη συζήτηση έφεσης, κατά απόφασης Πρωτοδικείου, όπου είχε παρασταθεί. Επίσης, δικηγόρος που είναι διορισμένος στο Πρωτοδικείο, εφόσον έχει συμπληρώσει δεκαετή δικηγορική υπηρεσία, δικαιούται να παρίσταται στο Εφετείο για τη συζήτηση έφεσης κατά απόφασης Πρωτοδικείου στην οποία είχε παρασταθεί.»*. Εν προκειμένω, ο Β, ως δικηγόρος διορισμένος στο Πρωτοδικείο, δύναται να παρασταθεί και να εκπροσωπήσει τον Α ενώπιον του πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου. Δύναται, επίσης να συμπαρασταθεί και στο Εφετείο, με δικηγόρο που έχει την ικανότητα παράστασης σε αυτό, για τη συζήτηση έφεσης κατά απόφασης Πρωτοδικείου, όπου είχε παρασταθεί. Στην περίπτωση δε, που ο Β έχει συμπληρώσει δεκαετή δικηγορική υπηρεσία, δικαιούται να παρίσταται στο Εφετείο για τη συζήτηση έφεσης κατά απόφασης Πρωτοδικείου στην οποία είχε παρασταθεί.

Δ) Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 28 του Κώδικα Δικηγόρων *«Ο δικηγόρος που είναι διορισμένος στο Πρωτοδικείο έχει το δικαίωμα να παρίσταται σε οποιαδήποτε προανακριτική ή ανακριτική αρχή, καθώς και σε οποιοδήποτε ποινικό δικαστήριο πρώτου ή δευτέρου βαθμού ή και ενώπιον του Αρείου Πάγου. Στην περίπτωση παράστασης ενώπιον*

του Αρείου Πάγου απαιτείται να συμπαρίσταται με δικηγόρο που έχει το δικαίωμα παράστασης στα Ανώτατα Δικαστήρια της χώρας». Επομένως, ο Β δύναται στην ποινική υπόθεση να παρασταθεί χωρίς περιορισμό ενώπιον και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας, ενώ ενώπιον του Αρείου Πάγου μόνο με συμπαράσταση δικηγόρου που έχει το δικαίωμα παράστασης στα Ανώτατα Δικαστήρια της χώρας.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 2

(επιμ. Νεκταρία Κλουδά)

Ο Α επισκέπτεται το δικηγορικό γραφείο του Β προκειμένου να του αναθέσει τις εξής εντολές.

Α) Να ερευνήσει ο Β τα βιβλία του υποθηκοφυλακείου και του κτηματολογικού γραφείου περιοχής στην οποία βρίσκεται ένα ακίνητο, το οποίο ο Α ενδιαφέρεται να αγοράσει. Δύναται ο Β να διενεργήσει την έρευνα αυτή;

Β) Να εκδώσει ο Β επικυρωμένο αντίγραφο του απολυτηρίου ιδιωτικού Λυκείου του Α. Δύναται ο Β να προβεί στην έκδοση αυτή;

Γ) Να μεταφράσει ο Β το δίπλωμα επαρκούς γνώσης του Α από την αγγλική γλώσσα στην ελληνική. Δύναται να μεταφράσει ο Β το δίπλωμα αυτό; Αν ναι, υπό ποιες προϋποθέσεις;

Δ) Να υποβάλει ο Β μήνυση κατά του Γ για λογαριασμό του Α με ειδικό πληρεξούσιο. Δύναται στην περίπτωση αυτή ο Β να θεωρήσει το γνήσιο της υπογραφής του Α;

Ε) Να βεβαιώσει ο Β το γνήσιο της υπογραφής του Α σε μια εξουσιοδότηση του Α προς τον Δ, για να λάβει ο Δ αντίγραφα του ιατρικού φακέλου του Α από ιδιωτικό θεραπευτήριο. Δύναται ο Β να προβεί στη βεβαίωση;

Αιτιολογήστε τις απαντήσεις σας.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Α) Σύμφωνα με την παρ. 2 περ. α του άρθρου 36 Κώδικα Δικηγόρων «Ομοίως, στο έργο του δικηγόρου περιλαμβάνονται: α) Η έρευνα των βιβλίων των υποθηκοφυλακείων και κτηματολογικών γραφείων, καθώς και η σύνταξη των σχετικών εγγράφων ελέγχου τίτλων.». Επομένως, ο Β δύναται να ερευνήσει τα βιβλία του υποθηκοφυλακείου και του

κτηματολογικού γραφείου της περιοχής που βρίσκεται το ακίνητο, για την αγορά του οποίου ενδιαφέρεται ο Α, καθώς και να συντάξει σχετικά έγγραφα ελέγχου τίτλων.

Β) Σύμφωνα με την παρ. 2 περ. γ του άρθρου 36 Κώδικα Δικηγόρων στο έργο του δικηγόρου περιλαμβάνεται *«Η έκδοση επικυρωμένων αντιγράφων κάθε είδους εγγράφων. Τα αντίγραφα αυτά έχουν πλήρη ισχύ ενώπιον οποιασδήποτε δικαστικής ή άλλης αρχής, καθώς και έναντι ιδιωτών, φυσικών ή νομικών προσώπων»*. Επομένως, ο Β δύναται να εκδώσει επικυρωμένο αντίγραφο του απολυτηρίου ιδιωτικού Λυκείου του Α.

Γ) Σύμφωνα με την παρ. 2 περ. δ του άρθρου 36 Κώδικα Δικηγόρων στο έργο του δικηγόρου περιλαμβάνεται *«Η μετάφραση εγγράφων που έχουν συνταχθεί σε ξένη γλώσσα, καθώς και η μετάφραση ελληνικών εγγράφων σε οποιαδήποτε ξένη γλώσσα. Η μετάφραση έχει πλήρη ισχύ έναντι οποιασδήποτε δικαστικής ή άλλης αρχής, εφόσον συνοδεύεται από επικυρωμένο αντίγραφο του εγγράφου που μεταφράστηκε και ο δικηγόρος βεβαιώνει ότι έχει επαρκή γνώση της γλώσσας από και προς την οποία μετάφρασε»*. Επομένως, ο Β δύναται να μεταφράσει το δίπλωμα του Α από την αγγλική στην ελληνική, εφόσον ο Β έχει επαρκή γνώση και των δύο γλωσσών, δεύτερον, η μετάφραση αυτή συνοδεύεται από επικυρωμένο αντίγραφο του διπλώματος που μεταφράστηκε και τρίτον ο Β βεβαιώσει την επάρκεια της γνώσης της γλώσσας από και προς την οποία μετέφρασε.

Δ) Σύμφωνα με την παρ. 2 περ. ε του άρθρου 36 Κώδικα Δικηγόρων στο έργο του δικηγόρου περιλαμβάνεται *«Η βεβαίωση της γνησιότητας της υπογραφής του εντολέα του, όπως προβλέπεται στην παρ. 2 του άρθρου 42 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, καθώς και σε κάθε άλλη ειδική διάταξη»*. Η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 42 ΚΠΔ αφορά στην μήνυση αξιόποινων πράξεων. Επομένως, από τον συνδυασμό των δύο διατάξεων προκύπτει ότι στην περίπτωση αυτή (καθώς και σε κάθε άλλη περίπτωση που προβλέπεται σε άλλη ειδική διάταξη) ο Β δύναται να βεβαιώσει τη γνησιότητα της υπογραφής του Α.

Ε) Όπως προαναφέρθηκε, βάσει της παρ. 2 περ. ε του άρθρου 36 Κώδικα Δικηγόρων, ο δικηγόρος δύναται να βεβαιώνει τη γνησιότητα της υπογραφής του εντολέα του μόνο όταν αυτό προβλέπεται από άλλη ειδική διάταξη (πχ 96 ΚΠολΔ, 42 παρ. 2 ΚΠΔ). Τέτοια ειδική πρόβλεψη δεν υφίσταται προκειμένου για το σκοπό που επιθυμεί τη βεβαίωση ο Α, οπότε θα πρέπει για αυτή να απευθυνθεί σε κάποιο Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών, βάσει των οριζόμενων στο άρθρο 11 Ν. 2690/1999.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 3

(επιμ. Νεκταρία Κλουδά)

Ο Α διατηρεί έναντι του Β χρηματική απαίτηση ποσού ύψους 180.000, ωστόσο παρά τις επανειλημμένες οχλήσεις του, ο Β αρνείται να του τα καταβάλει. Ο Α αποφασίζει να διεκδικήσει την ως άνω απαίτησή του δικαστικά και για το λόγο αυτό επισκέπτεται το δικηγόρο Γ, προκειμένου να τον ενημερώσει για τα δικαιώματά του και ενδεχομένως να προχωρήσουν σε περαιτέρω δικαστικές ενέργειες. Για το λόγο αυτό κατά την επίσκεψή του στο δικηγορικό γραφείο του Γ, ο Α φέρει μαζί του και όλα τα έγγραφα, τα οποία αποδεικνύουν την ως άνω απαίτησή του έναντι του Β. Κατά τη συνάντησή του με τον Γ, ενημερώθηκε πλήρως για τα δικαιώματά του και για τις ενέργειες, στις οποίες πρέπει να προβεί για τη διεκδίκηση του ανωτέρω ποσού. Πράγματι, συμφωνούν να συνταχθεί και να ασκηθεί η σχετική αγωγή από τον Γ. Για τη σύνταξη της αγωγής αυτής, ο Α και ο Γ συμφώνησαν εγγράφως ως αμοιβή του Γ το ποσό των 4.000 ευρώ πλέον των εξόδων και ο Α παρέδωσε στον Γ τον πλήρη φάκελο με όλα τα πρωτότυπα έγγραφα. Επιπλέον, συμφώνησαν να δοθεί ως προκαταβολή της αμοιβής το ποσό των 2.000 ευρώ, ενώ τα υπόλοιπα 2.000 ευρώ και τα έξοδα, να εξοφληθούν μετά την επίδοση της αγωγής. Πράγματι, ο Α έδωσε ως προκαταβολή στον Γ το ποσό των 2.000 και ο Γ προέβη στη σύνταξη, κατάθεση και επίδοση της ως άνω αγωγής. Ωστόσο, ο Β, οφειλέτης του Α κατά τα ως άνω, μετά την επίδοση της θορυβήθηκε και τελικώς συμφώνησε την καταβολή σε μηνιαίες δόσεις στον Α το οφειλόμενο ποσό έως ότου εκδικαστεί η αγωγή. Παρά ταύτα, και παρά την προσήκουσα εκτέλεση των εντολών εκ μέρους του Γ, ουδέποτε ο Α κατέβαλε σε αυτόν το υπόλοιπο ποσό των 2.000 ευρώ εκ της συμφωνηθείσας αμοιβής και τα έξοδα και μέχρι σήμερα εξακολουθεί να αρνείται την καταβολή.

Ερωτάται:

- A) Νομίμως συμφωνήθηκε η παραπάνω αμοιβή για τη σύνταξη της αγωγής;
- B) Αν δεν είχε πραγματοποιηθεί η ανωτέρω συμφωνία, πώς θα καθοριζόταν το ύψος της αμοιβής του Γ;
- Γ) Ποια τα δικαιώματα του Γ για τη διεκδίκηση του υπολοίπου του ποσού που του οφείλεται από τον Α;

Απαντήσεις

A) Σύμφωνα με το άρθρο 58 παρ. 1 και 2 Κώδικα Δικηγόρων «1. Η αμοιβή του δικηγόρου ορίζεται ελεύθερα με έγγραφη συμφωνία με τον εντολέα του ή τον αντιπρόσωπό του. 2. Η συμφωνία αυτή περιλαμβάνει είτε όλη τη διεξαγωγή της δίκης είτε μέρος ή ειδικότερες πράξεις αυτής ή κάθε άλλης φύσης νομικές εργασίες, δικαστικές ή εξώδικες.». Εν προκειμένω, η συμφωνία μεταξύ Α και Γ καταρτίστηκε ελεύθερα, στο ποσό που συμφώνησαν, και μάλιστα εγγράφως ως απαιτείται, για μέρος της δίκης (τη σύνταξη της αγωγής). Συνεπώς, νόμιμα καταρτίστηκε η ως άνω συμφωνία και καθορίστηκε η ανωτέρω αμοιβή.

B) Σύμφωνα με το άρθρο 63 παρ. 1 α) «1. Η αμοιβή, σε περίπτωση μη ύπαρξης έγγραφης συμφωνίας, καθορίζεται με βάση την αξία του αντικειμένου της δίκης ως εξής: i. Η αμοιβή για τη σύνταξη κύριας αγωγής ορίζεται με βάση την αξία του αντικειμένου της αγωγής όπως παρακάτω: α) 2% όταν η αξία του αντικειμένου της αγωγής ανέρχεται μέχρι το ποσό των 200.000 ευρώ». Εν προκειμένω, το αντικείμενο της αγωγής ανήρχετο στο ποσό των 180.000 ευρώ, άρα με βάση την παραπάνω διάταξη θα καθορισθεί στο 2% του ποσού αυτού (=3.600 ευρώ).

Γ) Σύμφωνα με το άρθρο 85 παρ. 1 «1. Ο δικηγόρος έχει το δικαίωμα επίσχεσης των εγγράφων του εντολέα του, που βρίσκονται στα χέρια του, μέχρι την πλήρη εξόφληση των δαπανών και της αμοιβής του.» Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 86 «Οι διαφορές ανάμεσα στον δικηγόρο ή καθολικούς ή ειδικούς διαδόχους του και εντολέα του ή καθολικούς ή ειδικούς διαδόχους του, σχετικά με τις δαπάνες και την αμοιβή του δικηγόρου, καθώς και οι απαιτήσεις από πάγια περιοδική αμοιβή και αποζημίωση, υπάγονται στην ειδική διαδικασία των διαφορών από αμοιβές για την παροχή εργασίας και εκδικάζονται από το δικαστήριο της έδρας του δικηγόρου, ανεξάρτητα από το αντικείμενο και την ύπαρξη ή μη γραπτής συμφωνίας». Επομένως, εν προκειμένω, ο Γ δύναται να προβεί σε επίσχεση των εγγράφων του Α που αποδεικνύουν την οφειλή του Β, από τη στιγμή δε, που αυτή δεν έχει εξοφληθεί πλήρως και μάλιστα διατηρεί σε κάθε περίπτωση το δικαίωμα δικαστικής διεκδίκησης κατά τα ως άνω.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 4

(επιμ.: Κωνσταντίνος Λιακόπουλος)

Ο Χ Δικηγόρος καταδικάζεται σε πρώτο βαθμό επειδή πλαστογράφησε ένα έγγραφο μεγάλης σημασίας για την έκβαση μίας υπόθεσης που είχε αναλάβει.

Λίγους μήνες μετά αποφασίζει να μετέχει ως υποψήφιος στις Βουλευτικές Εκλογές της 21^{ης} Μαΐου 2023.

Ερωτήσεις:

1. Υφίσταται κάποιο κώλυμα στην δικηγορική του ιδιότητα επειδή καταδικάστηκε;
2. Αν αποδεικνυόταν ότι ο Χ, παράλληλα με τη δικηγορική του ιδιότητα, ασκούσε και μεσιτικές δραστηριότητες, θα αντιμετώπιζε κάποιο πρόβλημα;
3. Θα άλλαζε η απάντησή σας αν παράλληλα με τη δικηγορική του ιδιότητα δίδασκε και στη Νομική Σχολή Κομοτηνής;
4. Αν ο Χ κατορθώσει και εκλεγεί βουλευτής, θα μπορεί να ασκεί παράλληλα το δικηγορικό επάγγελμα;
5. Θα άλλαζε η απάντησή σας αν ο Χ διοριζόταν υπουργός της κυβέρνησης;

Απαντήσεις:

1. Άρθρο 6 παρ. 3 Κώδικα Δικηγόρων «Να μην έχει καταδικαστεί αμετάκλητα».
2. Άρθρο 7 παρ. 1 ε και παρ. 2 Κώδικα Δικηγόρων.
3. Άρθρο 8 παρ. β και άρθρο 32 παρ. 1 Κώδικα Δικηγόρων.
4. Άρθρο 8 παρ. ε και άρθρο 32 παρ. 2 Κώδικα Δικηγόρων.
5. Άρθρο 31 παρ. 1α Κώδικα Δικηγόρων.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 5

(επιμ.: Κωνσταντίνος Λιακόπουλος)

Ο εισαγωγέας αυτοκινήτων Ε επιθυμεί την μετάφραση ενός εγγράφου από την γερμανική στην ελληνική γλώσσα, προκειμένου να το προσκομίσει στις τελωνειακές αρχές. Για το λόγο αυτό επισκέπτεται το γραφείο του δικηγόρου «Δ», ο οποίος έχει

επαρκή γνώση της γερμανικής γλώσσας και αφού τον ενημέρωσε ότι πριν λίγο επισκέφθηκε και απασχόλησε για μισή περίπου ώρα τον δικηγόρο «Χ» για το ίδιο θέμα, αλλά τελικώς δεν του ανέθεσε το έργο της μετάφρασης του εγγράφου, του θέτει τα εξής ερωτήματα:

Ερωτήσεις:

1. Προκειμένου να έχει ισχύ έναντι των τελωνειακών αρχών η μετάφραση του εγγράφου που θα πραγματοποιηθεί από το δικηγόρο «Δ» αρκεί μόνο η μετάφραση του εγγράφου;
2. Σε περίπτωση που η μετάφραση έχει ισχύ, μπορεί ο δικηγόρος «Δ» να εκδώσει επικυρωμένο αντίγραφο του μεταφρασμένου εγγράφου, προκειμένου αυτός (Ε) να το χρησιμοποιήσει μελλοντικά και σε άλλη υπηρεσία;
3. Επειδή ο ίδιος (Ε) θα εξουσιοδοτήσει τον υπάλληλο του γραφείου του να καταθέσει στο τελωνείο το έγγραφο που θα μεταφραστεί, μπορεί ο δικηγόρος «Δ» να θεωρήσει το γνήσιο της υπογραφής του «Ε»;
4. Ποια υποχρέωση έχει ο δικηγόρος «Δ» έναντι του δικηγόρου «Χ», πριν αναλάβει την υπόθεση της μετάφρασης που του αναθέτει ο «Ε»;

Απαντήσεις:

1. Άρθρο 36 παρ. 2 γ) Κώδικα Δικηγόρων.
2. Άρθρο 36 παρ. 2 β) Κώδικα Δικηγόρων.
3. Ο δικηγόρος έχει δικαίωμα να βεβαιώνει το γνήσιο της υπογραφής στις περιπτώσεις των

- άρ.42 παρ.2 εδ.3 ΚΠοινΔ

- άρ.96 παρ.2 περ.β ΚΠοινΔ

- άρ.340 παρ.2 εδ.2 ΚΠοινΔ

- άρ.465 παρ.1 εδ.1 ΚΠοινΔ, και

- από 25-07-2011, κατά το άρ. 96 παρ.1 εδ.1 ΚΠολΔ, άρ. 7 παρ. 2 εδ. 1 ν. 3994/2011, άρ. 72 παρ. 2 ν. 3994/2011, άρ. 77 ν. 3994/2011

Αντίθετα, δεν είναι αρμόδιος διοικητικός υπάλληλος για τη βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής κατά το άρ.11 παρ.1 ν.2690/1999 (Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας)

4. Άρθρο 21 Κώδικα Δεοντολογίας

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 6

(επιμ.: Κωνσταντίνος Λιακόπουλος)

Ο Δικηγόρος Χ δημοσιεύει σε νομικό περιοδικό την εξής αγγελία: «Φανταστικό δικηγορικό γραφείο αναλαμβάνει υποθέσεις Αστικού Δικαίου με 200/200 κερδισμένες δίκες στο ιστορικό του».

Ο πελάτης Ψ που τον προσέλυσε η διαφήμιση αποφάσισε να επισκεφθεί τον Χ και του ζήτησε να αναλάβει να καταθέσει αγωγή με αντίδικο τον θείο του, αδελφό της μητέρας του (του Χ).

Ερωτήσεις:

1. Είναι θεμιτή η ανάρτηση της συγκεκριμένης αγγελίας στο νομικό περιοδικό;
2. Θα μπορούσε ο Χ να δημοσιεύσει μια διαφήμιση του γραφείου του σε γνωστή εφημερίδα πανελλαδικής κυκλοφορίας;
3. Είναι υποχρεωμένος ο Χ να δεχτεί τον πελάτη Ψ;
4. Αν ο πελάτης Ψ ήταν ο θείος του, ο Χ θα ήταν υποχρεωμένος να αμειφθεί κανονικά;
5. Έστω ότι ο Χ αναλάμβανε την υπόθεση του πελάτη Ψ, ωστόσο επειδή η αγωγή στρεφόταν κατά του θείου του, δεν εκτελούσε με δόλο τα καθήκοντά του, με αποτέλεσμα να απορριφθεί η αγωγή του και να ζημιωθεί ο Ψ. Με ποιόν τρόπο μπορεί να στραφεί ο Ψ κατά του Χ προκειμένου να αποζημιωθεί και σε πόσο χρονικό διάστημα;

Απαντήσεις:

1. Άρθρο 40 παρ. 3 Κώδικα Δικηγόρων
2. Άρθρο 9 και άρθρο 10 γ) Κώδικα Δεοντολογίας
3. Άρθρο 6 παρ. γ Κώδικα Δεοντολογίας και άρθρο 37 παρ. 1 Κώδικα Δικηγόρων.

4. Άρθρο 82. παρ. 2 Κώδικα Δικηγόρων (ο θείος είναι συγγενής τρίτου βαθμού εκ πλαγίου γραμμής)
5. Με αγωγή κακοδικίας κατά του Χ (άρθρο 160 επ. Κώδικα Δικηγόρων). Κατά το άρθρο 161, οι αξιώσεις παραγράφονται μετά από τρία χρόνια.